ELOGIA VERIS CLA. RORVM VIRORVM IMAGINIBVS APPOSITA.

QVÆ IN MVSÆO IOVIANO COMI SPECTANTVR.

ADDITA IN CALCE OPERIS ADRIANI PONT. VITA.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis

Nunc folio uates commodiore ſonat.

Cum Priuilegio ſummi Pontificis, Caroli V. Imperat. Regis Franciæ. Illuſtriſſimi Senatus Veneti, nec non Excellentiſſ. morum Florentiæ, & Mantuæ Ducum.

PAVLVS PAPA III.

Motu proprio &c. Cum ſicut dilectus filius noſter Michael Tramezinus *bibliopola* Venetus *nobis nuper exponi fecerit ad communem omnium ſtudioſorum utilitatem ſua propria impenſa diuerſa opera Latina, & Italica: ipſa Italica tam ex* Latino, *&* Hiſpano *ac* Gallico *idiomate translata, quam* Italice *facere minimé q; translata; hactenus non impreſſa, imprimi facere intendat; dubitétq;, ne huiuſmodi opera poſt modum ab aliis ſine eius licentia imprimantur, quod in maximum ſuum præiudicium tenderet. nos propterea eius indemnitati conſulere uolentes; motu ſimili, & certa ſcientia eidem* Michaeli, *ne prædicta opera hactenus nõ impreſſa, & per ipſum imprimenda, per decem annos poſt eorundem operum uel cuiuslibet ipſorum impreſſionẽ a quocunque ſine ipſius licentia imprimi aut uendi, ſeu uenalia teneri poſſint, concedimus & indulgemus; inhibentes omnibus, & ſingulis* Chriſti *fidelibus, tam in* Italia, *quàm extra* Italiam *exiſtentibus, præſertim bibliopolis, & librorum impreſſoribus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ; in terris uerò* S. R. E. *mediate uel immediate ſubiectis etiam ducentorum ducatorum auri cameræ* Apoſtolicæ *applicandorum; & inſuper amiſſionis librorum pœna toties ipſo facto, & abſque alia declaratione incurrenda, quoties contrauentum fuerit ne intra decennium ab impreſſione dictorum operum, uel cuiuslibet ipſorum, reſpectiuè computãdum, dicta opera tam* Latina, *quã* Italica *hactenus non impreſſa, & per ipſum* Michaelem *imprimẽda ſine eiuſdem* Michaelis *expreſſa licentia dicto decennio durante imprimere, uendere ſeu uenalia habere uel proponere audeant; mandantes uniuerſis uenerabilibus fratribus noſtris archiepiſcopis, epiſcopis, eorumq; uicariis in ſpiritualibus generalibus, & in ſtatu temporali.* S. R. E. *etiam legatis, & uicelegatis ſedis* Apoſtolicæ, *ac ipſius ſtatus gubernatoribus, ut quoties pro ipſius* Michaelis *parte fuerint requiſiti, uel eorum aliquis fuerit requiſitus, eidem* Michaeli *efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes præmiſſa ad omnem dicti* Michaelis *requiſitionem, contra inobedientes, & rebelles per cenſuras eccleſiaſticas etiam ſæpius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate* Apoſtolica *exequantur: inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis; non obſtantibus conſtitutionibus, & ordination.* Apoſtolicis, *cæteriſq; contrariis quibuſcunque: et inſuper quia difficile admodum eſſet præſentem motum proprium ad quælibet loca deferri; uolumus, &* Apoſtolica *authoritate decernimus, ipſius tranſumptis uel exemplis, etiam in ipſis operibus impreſſis, plenam, & eãdem prorſus fidem ubique tam in iudicio quam extra haberi, quæ præſenti originali haberetur. & quòd præſentis motus proprii ſola ſignatura ſufficiat, & ubique fidem faciat in iudicio, & extra; regula noſtra in contrarium acta non obſtante.*

Placet A.

FRANCOYS Par la grace de dieu Roy de France Aux preuoſt de Paris Seneſchal de Lyon ou leurs lieutenans & autres noz iuſticiers & officiers quil appartiendra. Salut & dilection. Scauoir faiſons que nous inclinās ala requeſte que lambaſſadeur de noſtre ſainct pere le Pape reſidāt aupres de nous, Nous a faicte en faueur de noſtre cher & bon amy meſſire Paoul Iouio eueſque de Nocere & deſirans luy ſatisfaire & gratiffier en ceſt endroict Pour ces cauſes & autres ace nous mouuans Auons inhibe & deffendu inhibons & deffendons a tous libraires & Imprimeurs de ceſtuy noſtre Royaulme quelz qui ſoient que iuſques au temps & terme de dix ans prochainement uenans commenzans au Iour & dacte de ceſdictes preſentes Ilz nayent a Imprimer ou faire imprimer les oeuures compoſez par le dict eueſque de Nocere intitulez les eloges la uie Dadrian Sexte & les hiſtoires que Icelluy eueſque a faict Imprimer par Michel Tramezin libraire & Imprimeur demourant a Venize & ce ſur peine de confiſcation de tous leſdicti liures & damande arbitraire Si uoullons & uous mandons & a chun de uous ſi comme a luy appartiendra que noz ſuſdictes inhibicions & defences uous faictes entretenir garder & obſeruer crier & publier & ſi aucuns apres la publication dicelles ſe treuuens faiſans le contraire procedez a lencontre deulx, par les peines ſuſdictes & ainſi que de raiſon : car tel eſt noſtre plaiſir & audict ambaſſadeur lauons ainſi octroye & octroyons & dece faire uous auons & a ung chun de uous donne & donnons ylain pouoir puiſſance aucte commiſſion & mandement ſpecial Mandons & commandons a tous noz iuſticiers officiers & ſubgectz que a uous en ce faiſant ſoit obey Donne a Ligny le xxi. Iour d'Octobre lan de grace mil cinq cens quarante ſix & de noſtre regne le trentedeuxieſme.

Par le Roy.

De laubeſpine.

M D XLVI. die XXVIII. Auguſti in Rogatis.

Che per auttorita di queſto conſeglio ſia conceſſo al fidel noſtro
Michiel Tramezzino, che alcun'altro che lui, per anni dieci proſ-
ſimi, ſenza ſua permisſione non poſſa ſtampar, ne far ſtampar in
queſta noſtra citta, ne in alcun luoco del dominio noſtro, ne altro-
ue ſtampati in quelli uender li elogii del ueſcouo Giouio claro-
rum uirorum, ſotto le pene, & li modi nella ſua ſupplication conte-
nuti; eſſendo obligato di oſſeruar tutto quello, che per le lezze no-
ſtre è diſpoſto in materia di ſtampe.

M.Ant. nouello
Duc.Not.

COSMVS MEDICES, II. FLORENTIÆ
dux: Vniuerſis & ſingulis; ad quos præſentes aduenerint; ſal.
&c. Exponi nobis fecit Michael Tramezinus Venetus librorum
impreſſor ſe nonnulla opera reuerendi Pauli Iouii epiſcopi Nuce-
rini elogiorum, & uitæ Hadriani Pont. Maxi. necnon & hiſto-
riarum impreſſurum: uereri tamen, ne aliorum librariorum aſtutia,
& cupiditate alienum lucrum ſibi aucupantium denuo imprimăn-
tur, & ab aliis impreſſa uendantur; ac proinde ſuppliciter petiit in-
demnitati ſuæ (quantum ad noſtram ducalem ditionem attinet)
de oportuno remedio prouideri. nos igitur, qui doctis atque eru-
ditis uiris pro uirili noſtra ſemper fauimus, & Paulum Iouium præ
dictum præcipua ſemper dilectione, ob raras & egregias uirtutes
proſecuti ſumus, eius cum intuitu, tum uero & precibus moti, om-
nibus omnino impreſſoribus, librariis, uenditoribus, & cæteris no-
ſtræ ducalis ditionis hominibus diſtrictius interdicimus, ne quis
eorum aliqua ex operibus prædictis abſq; Michaelis ipſius uolun-
tate proximo decennio imprimere, aut ab aliis impreſſa uenum da
re audeat. quicunque uero interdicto huic noſtro contrafecerit, &
impreſſorum, & uenui expoſitorum librorum amisſione, & confiſca

tione, necnon & quinquagenorum aureorum in ſingula uolumina ſe pœna ipſo facto mulctandum ſciat; quæ Ducali fiſco noſtro, & ipſi Michaeli æqualiter applicabitur. in quorum quidem omnium fidem has noſtras fieri, ſolitiq; noſtri plumbei ſigilli iuſsimus appenſione muniri Dat. Florentiæ ex noſtro ducali palatio die xxiii. Septembris M D X L V I.

Coſ. Med. Florentiæ dux.

Io. Fr. Lottininus.

Lælius Taurellus.

Her. car. Marg. ducheſſa tut. del S. duca di Mantoua, &c. Facendo monſignor el ueſcouo Iouio ſtampare in Vinegia per Michel Tramezzino alcuni elogii, hiſtorie, & altri libri, & opre ſue, in uirtu di queſte noſtre prohibimo, che niuno tanto ſuddito, quanto che no, poſsi per dieci anni continui proſsimi a uenire ſtamparne, o farne ſtampare, uenderne, o farne uendere coſi in queſta citta, come in tutto el dominio Mantouano, ſaluo che eſſo Tramezzino, o ſuoi, che da lui ne haranno la licentia, ſotto pena a chi contrafara, di perdere e' libri, & un ſcudo d'oro per ciaſcadun libro, & queſto tante uolte, quante ſara ritrouato contrauenire, di che la metà habbia da eſſere del fiſco, & l'altra dell'inuentore. Dat. in Mantoua ſotto la fede del maggior ducal ſigillo lo primo di Decembre. M D X L V I.

Fran. Toſabetius cancell. ad man. dominorum ex rel.^te mag. domini Sabini Calandræ duc. ſecr.

Sabinus.

Errata in libro corrigantur, ut infra.

Pag.7	*iuris,*	*turis*
Pag.9	*principium,*	*principum*
	ſiat,	*fuit*
	deſcriptus,	*deſcrip:os*
	dicebat,	*decebat*
Pag.11.	*antiquitas,*	*antiquitus*
Pag.12.	*odorans,*	*adorans*
Pag.14.	*nom̄nq;,*	*nomen,q̄*
	literari,	*literarij*
Pag.16.	*domeſtipatus,*	*domi ſtipatus*
Pag.18.	*cfficeret,*	*efficerent*
Pag.19.	*ingenij,*	*ingenijs*
Pag.20.	*mutis,*	*multis*
	Florentis,	Florentina
	gallo,	*galli*
Pag.28.	*condito,*	*condicto*
Pag.29.	*cæteris,*	*ætheris*
Pag.32.	*conſideretur,*	*conſuleretur*
	perfidià,	*perfidiæ*
	ſui metu,	*ſuo metu*
Pag.33.	*ac ciuilis,*	*hac ciuilis*
Pag.41.	*docenti,*	*decenti*
Pag.42.	*delibutos,*	*delibutus*
Pag.46.	*dignam,*	*dignum*

	Iuuenis,	*Iunonis*
Pag.48.	Chiromantis,	Chiromantes
Pag.50.	*ſeptringinta,*	*ſeptuaginta*
Pag.52.	*quo cum de,*	*quo cum de*
	aductus,	*adauctus*
Pag.53.	*offendit penè,*	*offendit ut penè.*
	Ægidius,	*Ægidij*
Pag.54.	*audienter,*	*audientes*
Pag.55.	*quem intellecta,*	*quum intellecta*
Pag.56.	*fugitiua,*	*fugitiui*
Pag.63.	*uirtute,*	*uirtutis*
Pag.64.	*abſo'etæ,*	*obſoletæ*
Pag.74.	*honeſtisſimo,*	*honeſtisſimos*
Pag.81.	*more,*	*mores*
Pag.82.	*ornatis,*	*armatis*
Pag.85.	*Iactatis,*	*iactatus*
Pag.87.	Didacum,	Inachum.
	detractione,	*detrectatione*
Pag.90.	*uota,*	*uo'o*
	reuocaret,	*renouaret*
Pag.92.	*tenuatur,*	*renuatur*
Pag.94	*alendam,*	*alendum*
Pag.95.	*miſcebatur,*	*miſcebatur*
Pag.97.	Barbaros,	Ba:barus

HONORATI Faſitelii.

Næ debent IOVIO uiri elegantes,
Bonis artibus omnibus politi,
Næ debent IOVIO elegantiarum
Parenti, artibus omnibus polito,
Quantum uix animus capeſſat ullus:
Nec uiui modo, qui uident, amantq;
Vrbani ſenis & ſalem, & lepores:
Sed quos lumine adempto auarus Orcus
Quis ſcit, quo cohibet loco miſellos?
Nam facit IOVIVS ſuis tabellis
Excultis lepido ſuo labore
Lethi funera non timere uiuos;
Vitam uiuere mortuos perennem.

PAVLI IOVII NOVOCOMENSIS EPISCOPI NVCERINI IMAGINES CLARORVM VIRORVM, AD OCTAVIVM FARNESIVM VRBIS PRÆFECTVM.

PERILLVSTRI quidem exemplo, & uerè more maiorum facis OCTAVI FARNESI Princeps iuuentutis, qui ſocero CÆSARI ſingularis diligentiæ, inuictæq; uirtutis Imperatori armatus comes uel in tanto caſtrorum fremitu, incerta dubii ocii momenta Muſis impertis: hac enim imitatione pernobili non modo. C. Cæſaris qui unus ſummi iudicii, ſummæq; uirtutis faſtigium tenuit; ſed Antonii, Bruti, Catonis, Octauii memoria recolitur. Quando hi, quod legimus, tui ſanguinis uereq; Romani Heroes, uel paludati & canente claſsico nunquàm literarum ſtudia remiſerint. Quo fit, ut hanc excelſi, generoſiq; ingenii indolem, quam non adulanter admirari licet, tibi magnoperè gratulemur: quum è Belgis iucundiore quadam epiſtola, quæ non in caſtris cum peracri gallo hoſte collatis, ſed in præpingui ocio perſcripta uideri poſſit, ultimam hiſtoriarum mearum partem efflagites; repetasq; item uehementer tanquàm promiſſam, & gerendo bello gallico ualdè opportunam Argentoni uiri grauisſimi hiſtoriam, quam mihi nuper expetenti, Nicolaus Rentius uetus, ac humaniſſimus amicus meus è Gallica lingua in Italicam, caſta fide traduxit. Ante omnia uerò, tanquàm eruditæ iucunditatis munus deſideres Clarorum uirorum imagines, quæ in MVSÆO noſtro ad Larium ſpectantur, & eas quidem per Elogia, quod niſi longo, diſficiliq; labore paruis in tabellis asſimilanter expingi nequeant, ſcilicet ut tantorum ingeniorum dotes admirabili uarietate ſtylo deſcriptæ elegantioris oblectamenti nomine ad animi iudicium tranſmittantur, multò enim grauius, pulchriusq; uidetur ingentium animorum uirtutes propriis annotatas Elogiis ad admirationem intueri, quàm ductas ex uero diligenter effigies, inani quanquàm iucunda oculis uoluptate ſpectauiſſe. Verum & obiter quoq; requiris,

quod nequaquàm, ſaluo pudore, & integra fide præſtari poſſe uidetur, ut Muſæum iucundè graphicéq; deſcribam, poſtquàm id tibi ſecus, ac maximè cupiebas, properante Cæſare, adire, ſpectaréq; non licuit. Parebo itaq; lubenter honeſta petenti, ſed egregia fide debitum profeſſo, aliquid mihi benignè condonandum exiſtimo, ſcilicet ut per partes huius æris alieni graue onus commodiſsimè diſſoluatur. Tu uerò ſingulari humanitate iuuenis facilè hoc dederis iam planè ſeni ægroq; pedibus, ac his præſertim intempeſtiuis caloribus circumuento, quos nobis longè maximos ab æſtuoſo Buxeto, dum Cæſar belli, quàm pacis auidior, ad Algidas Germaniæ Alpes properaret, in multo & pulueruiento itinere ſubeundos reliquiſtis. Mitto igitur ante omnia libellum, dulci breuitate periucundum, quo Elogia tabulis pictis ſuppoſita continentur. E ſingulis enim imaginibus, ſingulæ exemptiles tabellæ dependent in membrana, uitæ atq; operum ſummam præferentes. Argentonus autem, qui Veneto prælo excuditur, totius Italiæ ciuitate donatus, ad te, ac ideo libenter, quòd ad Belgas ſuos redit, poſt paucos dies perueniet. Quod uerò ad hiſtorias meas pertinet, eas nequaquàm tutò, Tabellariis committi poſſe putauerim, ne interceptæ quorundam animos offendant, nunquàm enim uel æquiſsimus rerum geſtarum ſcriptor, uictis pariter, atque uictoribus ſatisfecit, quo minus utrinq; gratiam ſuam extenuet, uel odium quærat, quòd cum facilè ſit factioſa, ſuperbáq; iudicia ſubire, qui inter uiuos libero ore locutus, tanquàm poſteris gratum facturus, non procul ab inuidia fortunæ ludos, perſcribit. Vale.

MVSÆI IOVIANI DESCRIPTIO.

PVBLICATIS, ac in MVSÆO tanquàm augusto uirtutis templo dedicatis Clarorum uirorum tabulis, illæ ipſæ ueluti ſpirantes imagines, æquiſsimo iure depoſcunt, ut Muſæum quoq; ſua ſacrata ſedes, eodem conditoris ſtylo deſcribatur; ſed id uetat ingenuus pudor, qui tamen eruditis ſubruſticus uidetur; Quis enim uanitate ingenii non præclarè ſtultus & ineptus eſt, qui quum ſua miretur, ea demum pluris æſtimet, quàm aliena? At is herclè multò ſtolidior euaſerit, qui ſeuerè, parcéq; narrando, conſilii atq; operis ſui dignitatem eleuet, ut modeſtiæ laudem ferat, ille porrò inſanus poterit uideri, qui dum ſibi tenerius blandiendum exiſtimat, certos ueritatis fines, ambitioſis exceſsibus perturbet.

turbet. Sed ego, ſi Muſis hoſpitibus placet, aureæ mediocritatis modum tenebo, ut has ſuburbani, literatiq; ocii delitias ita exprimam, ut inuidiam eorum iudicio qui hæc uiderint, facilè deuitem: indeq; mihi ſecurior, ac uberior uoluptas obueniat. Quando & hæc omnia Donius Ethruſcus Vates miſcellaneo opere edito, ac ob id incolumi pudore meo diſertiſſimè decantarit. Neq; enim, quum nihil maius, & ſupra fortunam meam luculentius exprimi uelim, uel adulantibus, adeo uerecundè ſubiraſcor, ut diſpudeat læta fronte confiteri id eſſe Muſæum, quod elegantes, clariq; hoſpites ſæpius inuiſunt, perpetuò ciues frequentant, ipſeq; ante alios Alfonſus Daualus utranq; Lauream meritus, & præclarus inchoati, abſolutiq; operis adiutor, omnibus æſtiuis ſeceſſibus anteponit. Villa eſt in conſpectu urbis peninſulæ modo in ſubiectum circunfuſi Larii pelagus exporrecta, nam ad ſeptentrionem, quadrata fronte, directisq; lateribus in altum excurrit, arenoſo, puroq; in littore, ob idq; maxime ſalubri, in ipſis Plinianæ Villæ ueſtigiis excitata. hoc enim præclaro, religioſæ uetuſtatis teſtimonio, plurimum augetur ædificii decus, ac plena gloriæ, ac admirationis authoritas paratur. Iuuit herclè, longo obrutam ſitu, & penitus iacentem in patria clariſſimi ciuis memoriam, non ignobili ſtudio, & digna pietate ſuſcitaſſe; manet adhuc ſtabili naturæ munere lætiſſima loci facies, ac æterna præcellentis ſtructuræ fundamenta extant, quanquàm abſolutis operibus, & tempus edax, & Larius ipſe, uel ſubitis incrementis admirabilis, potiuſquàm ſæuus, dum perpetuò allidit, & fluctibus pulſat, uehementer inuiderint. Viſuntur in profundo uado, quum lacus molli, & uitreo æquore ſtratus, & liquidus conquieſcit, quadrata marmora, ingentes columnarum trunci, deuorataq; pyramides, quibus antè portum lunatæ molis fauces ornabantur. Ab Oriente enim totius ædificii obiectu, & producta in cubitum lapidea mole aduerſus Aquilones, tranquillus portus efficitur; duplici quidem, & decenti podio coronatus. alterum è cauedii porta effuſos, ſpectantesq; marmoreis ſedilibus excipit, quum applicantes ab urbe, amicorum nauiculæ ſalutantur. alterum oblongam areæ marginem, quæ portui imminet, pectore tenus exornat, in hoc ſiquidem lata area deſinit, binis incluſa uiridariis, murisq; pinnatis, quæ hippodromi ſpeciem præbet. Ad dextram medio lacu inſula exurgit, firmiſſimo pariete circunſepta, iucundaq; eminentibus pomiferis arboribus: hæc Auſtri flatus arcet, & portum, obducto latere protegit, à cõtinente dirimitur Euripo, quem Plinius uiridem & gemmeum,

nihil adulatione mentitus appellabat. hunc præalto ponte, ut naui=
gia, inclinatis malis permeent, iungere cogitamus, ſi parta pace mi=
ſeriarum finis oſtendatur, ut, ſi lubet, uel inuito Neptuno, ad in=
ſtitutam piſcinam tranſire liceat. Ibi enim ab alto laſciue prouecti
piſces, ac in inſulam per oblata, & cæcis anfractibus inſidioſa fora=
mina penetrantes, erepto reditu, tanquàm latis carceribus aſſeruan=
tur, ut duris tempeſtatibus excluſa piſcatio, nihil expetitum dubiis
menſis eripiat. Ab ipſo quoq; inſulæ aduerſo latere, illa immortalis
uirgo abdita intus, quæ Dorica uocatur Echo excitantibus, quum
læto clamore ſalutatur; celeri, liberaliq; obſequio ſemper reſpondet,
nam duplicatas reddit uoces, ac hiſdem accentibus recantat, & tum
quidem ex hoc inani, ſed dulci ioco, blandisſima capitur uoluptas,
quum circumuehimur Cymbis, natantesq; pueros ad certamen ad=
hortamur argenteolosq; nummos audaciæ præmia urinantibus in
alto diſpergimus. Altera porrò ad occaſum area, minor quidem,
ſed liberiore cœli facie, & multa oculis occurrentium montium ua=
rietate iucundior, quàm nominis ueſtri meritò FARNESIAM
uocamus, matutinis opaca umbris, ita pateſcit, ut ſub podio tutam
ab Euris ſtationem relinquat, ſinuoſosq; Larii receſſus, ac oppida
apricis promontoriis impoſita, innumerabiles item uillas, & ueli=
feras commeantium claſſes longisſimè proſpectet. At hi à leua, de=
xtraq; diuerſi portus, quod opportunè, decenterq; euenit, toto in=
teriacentis Iſthmi ſpacio coniunguntur. Sic ut non abſurda Bima=
ris Corinthi ſimilitudine, dum iocamur, hunc tanquàm ab Ægeo
Cenchræum, illum ab Ionio Lechæum uocitemus, Nam quà terre=
ſtris aditus ad Villam patet, Iſthmus binis ingentibus munitus por=
tis, oblongo tractu totius ædificii frontem æquatè complet, & exor
nat, dignumq; prorſus primaria Ianua, & perpicto atrio ueſtibu=
lum præbet. hinc aliæ, atq; aliæ ex oppoſito aperiuntur ualuæ, quæ
rectisſimo tranſitu, & ualdè grata intro ſpectantibus ſerie per con=
cameratas topiario opere Iulianas uites, ad hortos, & ad ſyluoſos
montes ducunt; ab his per fictiles tubulos ſalientis aquæ peren=
nem, & limpidisſimum fontem duximus in Doricam porticum,
magno quidem labore, & reluctante ſæpe Nympha, quòd ea tan=
quàm ex oreadibus egregiè ſylueſtris, opaci & ſilentis ocii cupida,
hæc tecta frequentia, occurſumq; hominum, timidisſimè deuitaret,
nunc effecta blandior, ſponte aſcendit in ſtatuam Deæ naturæ ere=
ctam, & per papillas erumpit, ut in marmoreum labrum effunda=
tur. Hoc uno pulcherrimo fonte mirè gaudet Muſæum, inde enim
ad

ad ſummum apicem florentis elegantiæ peruenit, nam interiora coh clauia porticus, diætas, æſtiua, hibernaq́ꝫ cubicula inſtauraſſe mul tò luculentius, eximiiſq́ꝫ picturis nobilius exornaſſe, quiuis alius opibus, ingenioq́ꝫ ualidior facilè potuit, nos autem loci genium ſe cuti, ardenti quidem ſtudio, ſed dubia ſpe abſoluendi operis, ita per partes ædificauimus, ut ſæpe ſera pœnitentia de fortunæ libera litate deſperaſſe uideamur. Sed qui uillas à beatioribus, & Regu lis, ac ideo ſupra ciuilis fortunæ cenſum, magnificè ædificatas non uiderunt, aut benigniore iudicio, non inſulſi operis elegantiam, parum eruditis ſumptibus anteponunt, facilè mirantur primam por ticum ab hilari atrio ſtatim occurrentem, quam à picturæ argumen to Perſonatam uocamus, quòd priſco more hiantes comœdorū per ſonas per intercolumnia uolitantibus ſuſpenſas ſtrophiis, dum ocu los moratur, & detinet, intrantibus oſtendat, nam inauratæ per ſonæ, elegantioris uitæ præcepta, Laconicæ breuitatis effundere ui dentur, hanc hyeme tepor eximius commendat, nam totam colle ctis radiis plurimus ſol implet. quum ad meridiem pertendens æſti uam (quam Doricam diximus) adeò celeriter relinquat, ut pran dere ſimul, ac cœnare propter fontem, ſpumoſo ſtrepitu ſonantem opaciſſimo loco poſſis, Niſi te Apollo Vates, nouemq́ꝫ ſorores in illud ſpacioſum, perilluſtreq́ꝫ conclaue, à quo tota uilla Muſæi no men accepit, blandientes alliciant. hoc enim pluribus undiq́ꝫ fene ſtris, ac Ianuis circumuectum ſolem, exortaſq́ꝫ eodem curſu peren nes auras, aut admittit, aut quum lubet, obductis ualuis exclu dit. In medio enim omnibus horis æquatæ ſpirant auræ, adeò mo derato, & ſalubri ſpiritu, ut ſyrium in cœlo ardere non ſentias, ob idq́ꝫ damnatos menſes, tanquàm uerna temperie mitigatos, non dum ueniſſe, aut certè ſilenter effluxiſſe, quum nec æſtues nec pla nè ſitias, prorſus exiſtimes. tota enim Villa ante meridiem, quum ex alto ſol urget, obortis Eteſiis blandiſſimè uentilatur. In fronte quoq́ꝫ podium ab inſigni proiectura clatris ferreis circumſeptum in ſubiectas undas prominet, quo nihil ad proſpectum iucundius ex cogitari poteſt. Indè enim ad proiectam eſcam allectos piſces ha mata linea extrahere iuuat, & cum ſingulari uoluptate innumeras natantium acies intueri, nam Larius ipſe argenteo nitore trãſluci dus, dum colores & ſpecies piſcium ad oculos tranſmittit, ſpectan tibus arridet. Introrſus autem Apollo Citharædus, & Muſæ ſuis inſtructæ organis, cœnantibus applaudunt. Inuitat exinde loci mutatione gaudentes in proximum cubiculum ſuum Minerua ubi

Priſcorum ciuium ſimulachra uiſuntur utriusq; ante alios Plinii,
antiquioris'q; Cæcilii,& Rufi Caninii poetarum, Attilii item gram
matici & Fabati, Neronis odio inſignis; Mineruæ autem iuncta
eſt bibliotheca, parua quidem, ſed lectisſimis referta libris,à depi-
cta imagine, Mercurio dicata. Ab hoc demum itur ad Sirenas; id
eſt cubiculum aliquantò retractius, tanquàm honeſtæ tributum uo
luptati; ac indè ad armamentarium, quod iuxtà atrium, iure ipſo,
Inuicti Cæſaris Caroli Auguſta inſignia tuentur. Cæterum maxi-
mo conclaui adiuncta eſt nobilis illa cœnatio, tribus gratiis meri-
tò conſecrata, quæ florido laqueari, minoribus'q; ſeptem Doricis
columnis, & facetisſimo picturæ genere mirabiliter adornatur, quũ
peritus optices pictor periſtylii fugientis receſſus, ex obliquo de-
ceptis oculis expreſſerit. hinc quoq; urbs ipſa penè tota conſpici-
tur, & Larius peramœnis mæandris ad Germaniam reflexus, fre-
quenti'q; olea,& Lauro uirentia littora, uitiferi colles, & nemoroſa,
aut læta paſcuis naſcentium Alpium iuga, nec plauſtris quidem ar-
dua deſpectantur, quocunq; te uerteris noua atq; hilaris loci facies
occurret, quæ oculos reficiat, nec unquàm exſatiet. Sed tum opi-
ma, plenior'q; uoluptas oſtenditur, quum ad piſcantes, extrema'q;
trahentes retia nauiculis aduolamus, ac incertæ ſortis iactum mer
cari lubet, & capturæ piſcium, intentis manibus, & oculis inter-
eſſe percupimus. Quid dicam de ſuperioribus cænaculis, in queis
de nomine uirtutis, ac honoris argumenta lepidisſimis inſcriptionĩ
bus oſtenduntur? his hyeme nihil apricius, luminoſius, atq; tepi-
dius experiri, uidere'q; contigit, quum toto ferè ambitu per uarias
feneſtras uitreis ſpecularibus admittant ſoles, & ſine fece diem, &
Larius ipſe, ut pote qui nuſquàm gelaſcit, Maritimi littoris natu-
ram æmulatus, mirum teporem præbet, duriciem'q; hyemis ſuaui
ter frangit. Interior autem uilla, quod magnoperè Muſis experti-
tur, ſtrepitu uacua, & alti plena ſilentii, nitida'q; munditiis ad ſe-
cretiora ſtudia, uel feſtiuis luſibus occupatum, comiter inuitant,
nam (ut diximus) dirimente Iſthmo, tanquàm in aliam minorem
domum, & equilia hippodromo coniuncta & penuarias cellas, &
culinæ totius'q; familiæ tumultum penitus excludit, aureæ profectò
quietis beata ſedes, ac exoptatæ potiuſquàm conceſſæ libertatis tran-
quillus,& ſalubris portus, ita, ut hæc nobis Alexander frater tuus
idem maximus Cardinalis, & gratisſimus Mecœnas, in æſtuoſa
Roma, publicis muneribus occupatus, inuidere posſit.

ORDINES IMAGINVM.

IMAGINES ueros Clarorum uirorum uultus in tabulis pictis exprimentes, quas pertinaci multorum annorum ſtudio ſumptuoſaq́; , ac ob id propè inſana curioſitate, toto ferè terrarum orbe perquiſitas in Muſæo dedicauimus, quatuor omnino claſsibus diſtinguntur.

PRIMA eorum eſt qui fato functi; quum ingenii fœcunditate floruerint, felicium operum monumenta poſteris reliquerunt. Horum Elogia, Primus hic Liber, Octaui Farneſi, nomini tuo dicatus continet, eo quidem ordine diligenter ſeruato, ut ad exactam temporis rationem, qui primo uita exceſſerint, ſubſequentes antecedant; Nulla enim alia ordinis nobilitas quæretur, niſi, quæ fatali uitæ exitu præſcribetur, hac enim ſaluberrima lege totam litem, quæ de loco, dignitateq́; ambitioſè, & turbulenter excitari poſsit, pacatis omnibus ſuſtulimus.

SECVNDA Claſsis horum erit qui hodie uiuunt; & publicatis ingenii dotibus, illuſtri fama, tanquàm certiſsimo uigiliarũ fructu perfruuntur, Sed horum Elogia, accuratiore demum ſtudio proferremus, quum mollioris ocii locus parato & cupienti benigna ſæculi ſorte concedetur. Religioſa enim grauioris cenſuræ trutina uiuentium laus expendenda uidetur, ne amicitia, quæ mihi cum literatis integerrima ſemper fuit, & hic ipſe, quo ſemper lætiſsimè uiximus perſpicuæ uoluntatis candor recti iudicii elidat neruos, laudandiq́; pariter, & notandi libertatem eripiat. Quis enim ſummæ felicitatis ingenia ſatis laudauerit, aut non inſulſè notauerit, quum iam prouiſa nominis æternitate, omnem inuidiam ſuperarint? & quòd non diſpudeat, ad elimandum æquiſsimus locus diligentiæ relinquatur. In his recitandis, ab ætatis honore ſeries ducetur, quum iuniores æquiſsimo iure natu maioribus honeſtiſsimum locum concedant.

TERTIA porrò claſsis præcellentium operum artifices excipiet, hæc periucundo libello explicabitur, quum præter picturæ, celaturæq́; decus, ex certis nobilium artificum monumentis demonſtratum, facetiſsimorum etiam hominum, qui dictis, aut ſcriptis, excitato riſu ægrorum animorum curas alleuarint, memoria renouetur.

QVARTA erit Maximorum Pontificum, Regum, & Ducum, qui pace, & bello gloriam conſecuti, præclara ingentium facinorum

norum exempla imitanda, aut uitanda poſteris tradiderunt; harum imaginum populus ſtupenda uarietate mirabilis tum maxime incredibilem ſpectantibus afferet uoluptatem, quum per Elogia ſigillatim arguta breuitate deſcribetur.

PRIMI LIBRI IMAGINES INCIPIVNT.

ALBERTVS MAGNVS.

s

IT HOC tibi, quanquàm breue, Elogiorum omnium meritò luculentiſſimum ALBERTE SVEVE Artobrigenſium ſanctiſſime Antiſtes, poſtquàm docendo ſcribendoq́; Theologiæ Philoſophiæq́; totius locos omnes, miris celſiſſimi ingenii tui luminibus illuſtraſti, ut illud in literis nemini adhuc conceſſum, & quod uiuo rara felicitate contigit, MAGNI cognomen aſſequerere. Vixiſti quippe cæteris aliquantò beatius, hoc eſt alterum & octogeſimum ætatis annum ſcilicet, ut immortalitati tuæ iuſta gloria plenus intereſſes, accumulatoq́; fœcundiſſimi ingenii meritò clarioris tituli munere, dignus cenſerere. Deferebat enim MAXIMI cognomentum, Gymnaſiorum omnium conſenſus, niſi publico uoto, chriſtiana uerecundia reſtitiſſes, Sed quid tibi maius Dii immortales dare potuerunt? quàm ut diu in terris uiuus, & incolumis inuſitatæ nec unquàm, niſi poſt fata obuenientis gloriæ fructum perciperes?

FERDINANDI BALAMII.

MAGNA parens, altrixq́; uirum Germania, alumni
Incedit meritò laude ſuperba ſui,
Naturæ, ac rerum uires, cauſasq́; latentès,
Hoc nemo nobis doctius explicuit.
Magnus ob egregias fœcundi pectoris artes,
Dictus es, at Iouii nunc ope maior eris.

IANI VITALIS.

NATVRA has uiolas, Ratio hæc tibi lilia paſſim
Ad tumulum ſpargunt, Theutone Magne tuum
Purpureis quarum tribulos auellis ab hortis
Et pulchris uiolis lilia miſta ſeris,
Auiaq́; abſtruſæ pandis penetralia cauſæ
Verè igitur Magni nomine dignus eras.

DIVI THOMÆ AQVINATIS hæc erat facies, quum in primis ſtudiorum honoribus, decore iuuentæ hylaris uerſaretur. Nondum enim, uti poſtea in flexu ætatis euenit, illa ſubtriſtis ac omni alia fere durior parciſſimæ menſæ diſciplina, iugesq; demum lucubrationum uigiliæ, nobile, ac ideo tenerum corpus afflixerant. Hic enim plane adoleſcens, abdicata antiquæ ſtirpis præclara nobilitate, ad quam hodie Alfonſus Daualus inter Cæſaris Duces longe clariſſimus, Maternum genus refert, & ſpreto demum omni patrimonio neq; familiæ dignitati, neq; ualetudini unquam pepercit. ut poſt ædita diuini ingenii monumenta in cœlum, unde uenerat, uitæ integer euolaret. idcirco defunctum in Volſcis ad Amaſenum amnem, quum ſupra naturæ poteſtatem, multa miracula operum ab eo ædita renunciarentur, Ioannes Romanus Pontifex ex Senatuſconſulto non dubitauit, quin eum ſolenni cerimonia inter diuos referret. Obiit non plane ſenex, quum eum humanæ gloriæ, quæ ei ex ſtudiis maxima obuenerat, ſacietas cepiſſet, ſcilicet ut alteram, quam abſoluta pietate promerebat, cœlum ſuſpiciens certiore uoto ſequeretur.

INCERTI.

Hic Thomæ cineres poſiti: cui fata dedere
Ingenium terris uiuere, cœlo animam.

IOANNES SCOTVS.

NEMO EORVM QVI non inſano Chriſtianæ pietatis amore flagrantes, ultro ſeſe cœnobiis in ſeruitutem addixerint IOANNE SCOTO in grauiſſimis ſtudiis, aut acrior, aut ſubtilior fuit, quum admirandis commentationum uoluminibus æditis, nouam de nomine ſuo ſectam conderet, & in Aquinatis ſcripta non diſſimulanter inueheretur. Natus eſt in ultima Britannia, ad Calydoniam Syluam, ut minus mirum ſit, Anacharſim ſummæ ſapientiæ philoſophum apud uecordiſſimos Scythas craſſo, atq; ingeniis excolendis importuno cœlo patriam habuiſſe. Verum hic proteruo, captioſoq; differendi genere Chriſtianis dogmatibus illuſiſſe uidetur, quum paſſim inducta quæſtione dubitabundus, ſa-

crarum

crarum rerum fidem, nequaquàm tenui figmentorum caligine con fudiſſet. Seuit enim ideo lites immortales, quando eius placita, uel grauiter ab aduerſæ ſectæ profeſſoribus oppugnata ex aduerſo ab eius diſcipulis acerrimè defendantur; Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia, ad optimam frugem nata diſtorto ſcilicet ad uerita tem itinere ſuſpendiſſe, perdidiſſeq; uidetur, manifeſti aut certè oc culti alicuius criminis apoplexia correptus, pœnas perſoluit, ita qui dem, ut nimis feſtinato funere pro mortuo tumulatus, quum re deunte uita, ſero morbi impetum natura diſcuteret, fruſtra ad pe tendam opem miſerabili mugitu ædito, pulſatoq; diu ſepulchri la pide, eliſo tandem capite perierit, & de alio quoque Ioanne Scoto quod ex Gallicis Annalibus Crinitus recitat, uerum eſſe credide rim, cum à coniuratis diſcipulis Diui Caſſiani exemplo, graphiis confoſſum, inulta morte concidiſſe.

IANI VITALIS.

Quod nulli unquàm hominum accidit, uiator,
Hic Scotus iaceo ſemel ſepultus
Et bis mortuus, omnibus ſophiſtis
Argutus magis atque captioſus.

DANTHES.

PRIMVS ITALORVM DANTHES Aldige rius non inſtituto uetuſtatis ordine tantum; Sed præcellenti grauis ingenii fœcunditate primum locum inter imagines meritus, optimo iure conſpicitur, hunc Florentia, factioſa eo ſæculo ciuitas protulit, ab altaq; mentis indole cognitum Octouirali ſupremæ poteſtatis Magiſtratu inſignem fecit; ut mox fatali conuerſa turbine, & ſum mum ciuem, & Ethruſcæ linguæ conditorem, tanquàm ſæua, & in grata patria proſcriberet. Sed exilium, uel toto Ethruriæ principa tu ei maius, & glorioſius fuit, quum illam ſub amara cogitatione excitatam occulti, diuiniq; ingenii uim exacuerit, & inflammarit. Enata ſi quidem eſt in exilio comœdia triplex Platonicæ eruditionis lumine perilluſtris, ut abdicata patria totius Italiæ ciuitate donare tur. Plenus ideo gloria perenni, quum eam quæ piis mortalibus expetitur, cœleſtis auræ felicitatem tanto ore, tantoq; ſpiritu decan

tatam contemplaretur, Nulla adhuc oborta canitie Rauennæ morbo interiit, adeo mentis compos, ut ſex uerſus ſepulchro incidendos componeret; Nec Rauennates in apparatu funeris publico totius Italiæ ciui defuerunt, quum enim ſepulchrum è marmore condidiſſent, non obſcuræ exprobata Ethruſcis acerbitate, nouam ſibi claritatem, glorioſa pietate uendicarunt.

IPSIVS DANTHIS.

IVRA Monarchiæ, ſuperos, Phlegethonta, Lacusq;
Luſtrando cecini, uoluerunt fata quouſque
Sed quia pars ceſſit melioribus hoſpita caſtris,
Actoremq; ſuum petiit felicior aſtris,
Hic claudor Danthes patriis extorris ab oris,
Quem genuit parui Florentia mater amoris.

SED Tumulum uetuſtate collabentem, Bernardus Bembus, Petri Bembi Cardinalis Pater, in ea urbe Prætor opere cælato, & concamerato additoq;, hoc epigrammate luculenter exornauit.

Exigua Tumuli Danthes hic ſorte iacebas
Squallenti nulli cognite pene ſitu.
At nunc marmoreo ſubnixus conderis arcu,
Omnibus & cultu ſplendidiore nites.
Nimirum Bembus Muſis incenſus ethruſcis
Hoc tibi, quem imprimis hæ coluere, dedit.

FRANCISCVS PETRARCA.

FRANCISCVS PETRARCA eodem ciue Magiſtroq; ſuo Danthe, Ethruſcæ linguæ facultatem conſtitutam plane, & certis adornatam numeris flagranter excepit, tanta ingenii ſolertia, duriora molliendo, & ſingulari ſuauitate, uariis modis flectendo numeros, ut enatam dudum, & uixdum flores oſtendentem eloquentiam, ingenti cultura, ad abſolutæ maturitatis fructum, ſummumq; ideo exactæ elegantiæ faſtigium perduxerit, eamq; laudem ſit conſecutus, ut in eo poeſis genere, amatorioq; præſertim caſtitate, candore, dulcedine nobilium poëtarum, & primus, & ultimus ſanis à ſcribendo deterritis exiſtimetur. Sed tanti uiri iudicium illudens fortuna grauiter ſefellit, quum hæc æternæ felicitatis ſpiritum habitura, tanquam temporaria deſpiceret, ut ex latina Afri

ca,

ca, unde ei in capitolio inſignis laurea præmium fuit; certiorem,& nobiliorem gloriam adſequeretur. Sed debeamus plurimum, ingenuo ſudore ſemper æſtuanti, dum literas à multo æuo miſerè ſepultas è Gothicis ſepulchris excitaret, modo eum tanquàm Italicæ linguæ conditorē,& Principem,ab incomparabili Diuini ingenii uirtute ueneremur. Conceſsit naturæ planè ſenex ad Arquatum Patauini agri uicū ubi Tumulus carmine ab ſe cõpoſito nobilis conſpicitur.

Frigida Franciſci lapis hic tegit oſſa Petrarcæ
Suſcipe Virgo parens animam, ſate uirgine parce,
Feſſaque iam terris cœli requieſcat in arce.

BOCCACIVS.

BOCCACIVS, eodem felici ſæculo quo renatæ literæ latinæ exiſtimantur, Certaldo oppido editus, alteram in patria lingua pedeſtris eloquentiæ partem, primus inchoauit, & abſoluit. Neglexerat eam Danthes in altitudinem Heroicæ Comediæ diuino furore carminum abreptus. Petrarcha uerò latina oratione delectatus, tanquàm ignobilem reliquerat,ut diſcipulo qui amore ei frater fuit, quota ſua pars, tanquàm ex patrimonio nouæ laudis, legitimo nominc hæreditatis obueniret. Non defuere tamen qui cenſerent,neq; Boccacium uerſu, neq; Petrarcham ſoluta oratione ualuiſſe tantorū ingeniorum ſortes alternante fortuna, ideoq; ambos acri iudicio in id munus intendiſſe neruos, ad quod pronior, atq; liquidior ſtyli uena perflueret. Sed non diſpari fato, & hic ipſe in ſtudiis opinione deceptus eſt, quum præcipuo,ingentiq; labore, ut certum ſibi decus pararet; penè fruſtra deſudarit. obſoleſcunt enim & ægrè quidem uitæ ſpiritum retinent Libri de Genealogia Deorum, Varietateq; fortunæ, & de fontibus accuratè potius quàm feliciter elaborati quando iam illæ decem dierum fabulæ Mileſiarum imitatione in gratiam oblectandi ocii,admirabili iucunditate compoſitæ in omnium nationum linguas adoptentur, & ſine ulla ſuſpitione interitus applaudente populo cunctorum operum gratiā antecedant. Exceſsit è uita ſexageſimo ſecundo ætatis anno: Sepulchrū eius cū marmorea effigie inſculptis his carminibus in tēplo maximo Certaldi cōſpicitur.

Hac ſub mole iacent cineres, ac oſſa Ioannis
Mens ſedet ante Deum, meritis ornata laborum,
Mortalis uitæ genitor Boccacius illi,
Patria Certaldum, ſtudium fuit alma poëſis.

MYRTEI.

Si quæram cineres tuos Bocaci,
Hic iacent, ſi animam, petiuit aſtra:
Si qua gloria ſit tuis libellis
Maior, non ego, Lydius'ue linguæ
Cultor patriæ, & aemulus latinæ:
Sed iudex erit, aut iocis Cupido,
Aut gaudens facili Venus loquela:
Aut, quem dicere malo, totus orbis,
Cui uiuunt Veneres, cupidinesq́;:
Quibus cultior eſt tuus Libellus
Elegantior omnibus Libellis.

BARTHOLVS.

BARTHOLVS Sentini in Vmbria natus magno acumine perſpicacis ingenii Ius ciuile profeſſus, in omnibus Italiæ gymnaſiis exactæ doctrinæ documenta reliquit. cum aduerſus ſtudiorum labores indomitum extitiſſe ferunt, conſueuiſſeq́; uti in pertenui menſa, certis cibi, potusq́; menſuris ad tuendam ualetudinem. Vt quum ſæpe memoria laberetur, obliuionis incommoda, aſsidua commentatione reſarciret, Ob id uoluptates omnes adeo ſeuere reiecerat, ut ne horula quidem extra naturæ neceſsitatem ſtudiis ſubtraheretur: Sed eandem quoq; ſeueritatem ſupra æquum in torquendis, necandisq́; noxiis exercuiſſe uiſus eſt; quum rerum capitalium iudiciis præeſſet, adeo, ut reum furti, nec rite confeſſum, & inſontem, præcipiti ſententia, ſupplicio affecerit. Ex ea acerbitate, quum inuidiam populari uoce conflatam ſubiſſet, conſpectum hominum pudore uitabundus in arcanum iuris ocium euoluendis Libris ſe abdidit. è qua demum ſtudiorum intentione audacter egreſſus, æquales ſuos, doctrinæ firmitate, & mira iudicii conſtantia ſuperauit. Donatus eſt, uirtutis cauſa à Carolo Quarto Imperatore, gentilitiis Bohemiæ Regum inſignibus, quibus purpurei Leonis forma aurato in campo, cum bicipiti cauda ſalientis exprimitur. Peruſiæ autem ſupremam in gymnaſio claritatem conſecutus fortunas ſuas collocauit; duxitq́; uxorem; ſed irrita ſpe maſculæ prolis. Verum infinitos prope diſcipulos, amore filiis pares, præcellentis doctrinæ reliquit

liquit hæredes. Defuit ei latinæ eloquentiæ facultas, ne ſummæ gloriæ faſtigium teneret, & tamen eſt quod maxime miremur, illum in perpetuo docendi munere occupatum, tot, & tanta uolumina perſcribere potuiſſe, quum quadrageſimoſexto ætatis anno, fato ereptus, iuſtum de inchoatis, ſumma felicitate, nec dum perfectis operibus deſiderium poſteris reliquerit. Sepultus eſt ad Aram Maximam in templo diui Franciſci.

MYRTEI.

HIC eſt Bartholus ille, iuris ingens
Lux, & commodus explicator, hic eſt,
Quem mors ante diem abſtulit maligna,
Heu mors inuida, & æuo iniqua noſtro,
Quæ leges iterum iacere cogis.

BALDVS.

BALDVS honeſta Vbaldorum gente, Peruſiæ natus, Bartholum præceptorem ſubtilitate ingenii & uarietate doctrinæ ſuperauit; Nam à Patre Medico celebri, prius quam ius ciuile attingeret Dialecticæ, atq; Philoſophiæ præceptis, haud mediocriter imbutus fuerat. Præcoci enim ingenio penè puer, non ad optimam modo frugem, ſed rariſſimo etiam naturæ dono, ad longam ſenectutem peruenit. Verum præalto ingenio multa conuoluenti, inuertentiq; ſtabilis ſcientiæ conſtantia deerat, quoniam ſubtiliſſimè diſputando, atq; enarrando, non humani modo, ſed diuini quoq; Iuris intelligentia ſummus; refrigerato demum iudicio, poſt altercationes à Bartholo doctrinæ robore uinceretur. Eum eximia laude florentem, Ioannes Galeatius Vicecomes, potentia, & gloria Maximis Regibus æquatus, quum Ticini gymnaſium conderet, magnis præmiis euocauit. Ibi nunquàm, ſeneſcente nominis fama, nunquàm in publico munere defeſsis uiribus ad ſeptuageſimumſextum peruenit annum: Fatoq; functus eſt paulò antequàm ille Princeps, externarum gentium uictor, properante fato moreretur. Ferunt Baldum Diui Franciſci habitum, quum expiraret, induiſſe. Tumulus in eius Diui æde, cum hac rudi inſcriptione conſpicitur.

Conditur

Conditur hic Baldus, Franciſci tegmine fultus,
Doctorum Princeps, Peruſina conditus arce.

LEONARDVS ARETINVS. IX.

PRIMVS in Italia Leonardus Aretii natus græcarum litterarum decus à multis ſæculis Barbarorum immani tyrannide proculcatum erexit, atq; reſtituit. Eius enim incomparabili beneficio morales Ariſtotelis Libros optima fide traductos legimus. Hiſtoriæ quoq; ab eo eleganter conſcriptæ in manibus habentur. hac ingenii fœcunditate florentem, Innocentius ſeptimus quanquàm planè iuuenem grauiſſimo muneri parem, epiſtolarum Magiſtrum fecit, Ita demum erudite, atq; integrè officio functus, ut ſuccedentibus quatuor Pontificibus amplificata dignitate operam præſtiterit. Seneſcenti opes creuerunt cum aliena liberalitate, tum ſua triſti parſimonia cumulatæ, adeo, ut Arlottus mordaci ſale peturbanus, in fabellis, eius genium relicto corpore in fuga ſitientem, ridenter expreſſerit; mortuus, quod ei nullo pudori fuit, furti damnatus eſt, quod Gothicam hiſtoriam, ſuppreſſo Procopii nomine publicaſſet, accuſante Chriſtophoro Perſona, qui aliud exemplar nactus, & Gothicam, & Perſicam ſimul atq; Vandalicam, Græci authoris titulum ingenuè profitendo tranſtulerit. Nouiſsimè reuocatus in Ethruriam populi Florentini res geſtas perſcripſit, nec multò poſt ſenex diuitiis, & gloria plenus Florentiæ uita functus eſt, dignus utiq; hoc ſepulchri titulo, ac marmoris ornamento, quod in æde ſanctæ crucis ſpectatur.

CAROLI ARETINI.

Poſtquàm Leonardus è uita migrauit
Hiſtoria luget, eloquentia muta eſt.
Ferturq; Muſas tum græcas, tum
Latinas, lachrymas tenere non potuiſſe.

POGIVS.

POGIVS è Terra noua Florentinæ ditionis oppido in hac luce Romani cœli, optimis literis ingenium ita expoliuit, ut Pontificiis

tificiis ſcriniis ſub Eugenio & Nicolao præficeretur, æquatus ſcilicet honore ſummis uiris, qui in eo munere fidelis, eruditiq́; ingenii operam præſtitiſſent. In his fuere Leonardus, Mapheus Vegius, & Ioannes Auriſpa. Erat conſilio grauis, & quum luberet facetiarum ſale perurbanus, ita ut mira, & ſæpè ſubita uarietate ad ciendum riſum modo prætextatis uerbis uteretur, mòdo grauibus & malignis ſcommatibus alienæ famæ nomen perſtringeret. Sed amarulento Libello in Vallam importunè inuectus, ab eodem peſſimè audiendo cumulatas maladicentiæ ſuæ pœnas luit, quum Valla ſuo felle turgidus, & Facium, & Panhormitam, & Raudenſem probroſis uoluminibus iugulaſſet. Erat quoq; Pogius adeo intemperans obiurgator, ut quum in theatro Pompei, loco, & die celebri, ubi bullatorum diplomatum cenſura habebatur, Georgio Trapezuntio malediceret, ab eo acriter duplici colapho cæderetur. Tranſtulit demum è græco Diodorum Siculum: ſed nobiles aliquot Libellos de infelicitate Principium, Varietateq́; fortunæ, & de Auaritiæ peſte; Orationesq́; item plures compoſuit, tanta ingenii fœcunditate, ut facetias etiam ad excitandum hylaritatem ægris animis expetendas conſcriberet. Sed quod gratum, & utile poſteris fiat Ciceronis libros de finibus, & de Legibus à ſe in germania, deſcriptus in Italiam primus attulit: ita ut & ei quoq; Quintilianum in ſalſamentarii taberna repertum debere fateamur. Nouisſimè ex multa peregrinatione, Romanaq́; aula exactæ ætatis ſenex Florentiam reuerſus, conſumato oratore, ac optimo ciue dignam patriæ operam præſtitit, conſcripta latinè hiſtoria populi Florentini, quæ à Iacobo demum filio in Ethruſcum ſermonem uerſa legitur hic iam defuncto patre, ex Pactiano ſcelere, ſtrangulatus in prætorii feneſtra, cum cæteris pependit.

MYRTEI.

Olim Pierides, olim Florentia mater
Viuente riſit Pogio.
Nunc tumulum hunc adit, & donum pro carmine flores
Fert, proq́; riſu lachrymas,
Quæ niſi pro uera ſat ſint pietate, rogabit
Arnus miniſtret ut ſuas.

C AM.

AMBROSIVS MONACHVS.

AMBROSIVS MONACHVS ex ordine Camaldulenſium, qui ſupra Florentiam in opacis Apennini iugis dicatam cœnobio uitam ſeuerè ducunt, Doctrinæ grauitate, ac ingenii præſtantia æquales ſuos anteceſſit. Græcè enim, atque Latinè doctiſſimus, complectente Coſmo, & mox Eugenio, & Nicolao admirantibus, ſummum eius ordinis honorem, qui generalis præfecturæ hodie dicitur, ita adeptus eſt, ut eum conſtanti iudicio patres purpuræ deſtinarent Dionyſium enim Areopagitam de Cœleſti Hierarchia, diuino ſpiritu proloquentem, ſingulari eloquentiæ puritate latinis expreſſerat, atque item Diogenem Laërtium; Verum non eadem cura, limaque perpolitum. Sed & ſacris operibus, bibliothecam, quæ ad Angelos ſpectatur, cumulatè referſit, quibus exiſtimari poteſt, nequaquàm ei uires & facultates, ſed animum omnino defuiſſe, ut ad Romanæ facundiæ faſtigium perueniret: abſtractus enim in altitudinem chriſtianæ contemplationis, uti pium, ſacratumque Virum decebat, totius uitæ ocium in diuinis literis conſumpſit. Fuit hic uir; quod raro euenit; ſine oris triſtitia ſanctus, ſemper utique ſuauis, atque ſerenus, ita procul à liuore, contentioneque, ut quum Vallæ Pogium reconciliare conaretur, eos neque plane literatos, neque item chriſtianos uideri diceret, qui inducta ſimultate ſacroſanctum literarum decus probroſis Libellis importunè defœdarent. Exceſſit è uita planè ſenex, Tumulatusque eſt ad Angelos, ubi hoc carmen pius Vates affixit.

SPINELLI.

Attica mella ſapis, redoles quoque nectar ubique
Tu qui diuino numine, nomen habes:
Quod niſi dulcè canis referens myſteria diuum,
Dulcius hoc certè eſt nectare, & Ambroſia.

MYRTEI.

Viximus Ambroſia, ſed enim conceſſimus orco,
Nunc iterum cœlo redditur Ambroſia.

ANTO-

ANTONIVS PANHORMITA.

ANTONIVS PANHORMITA SICVLVS Bononia Equeſtri familia natus, qui à Pontano alumno elegantiarum pater appellatur, elatè genus ſuum ab ultimis Britannis, Becadella'q; familia Bononiæ celebri repetebat, præclaro genti inſignium argumento, quod iſdem militari in ſcuto, depictis alatis uiperis uteretur. Sed maiorem profectò ſibi, ex laude optimorum ſtudiorum nobilitatem comparaſſe uideri poteſt. Moribus enim ac literis præſtantibus exornatus, quum Philippo Mediolanenſium Principi, fertilis ingenii induſtriam obtuliſſet, tanta liberalitate ſuſceptus eſt, ut Principem, noſcendæ hiſtoriæ cupidum familiariter doceret, & publicè octingentis annuis aureis elegantiores literas profiteretur. Hic eſt ille Philippus, qui ſummum clementiæ fructum generoſis exoptatum Regibus glorioſisſimè decerpſit, quum Alfonſum Regem naualí prælio captum, non emiſerit modo, ſed auctum copiis, ac opibus in Regnum reſtituerit. Verum, eo grauisſimis bellis occupato, Panhormita Alfonſo adhæſit, ſecretioris ſcrinii Magiſter, & ſtudiorum, expeditionum'q; omnium, terra, mari'q; perpetuus comes. Scripſit Epiſtolas candidiore ſtylo, ſed maxime iucundo, uictoris Regis triumphum, & de factis, dictis'q; optimi eius Regis aureum Libellum, quem Pius Pontifex, exemplis paribus intertextis, nobiliorem reddidiſſe uidetur. Sed cum Valla demum ad exercendum maledicentiæ dentem naturæ acerbitate paratisſimo ſimultatem concepit, eo quidem euentu, ut mutuis ueluti confixi telis, fœde ad modum inimicis riſum excitarent. Senex Vxorem duxit Arcellam ſibi magnoperè dilectam, Liberos'q; ſuſcepit, quorum honeſta ſoboles Neapoli uiſitur. Poſtremo æger uitæ'q; diffidens, in ſupremo morbo, hoc carmen compoſuit, quod Tumulo inſcriberetur.

IPSIVS.

Quærite Pierides alium qui ploret amores,
Quærite qui Regum fortia facta canat.
Me pater ille ingens hominum ſator, atque redemptor
Euocat, & ſedes donat adire pias.

Qui molles Elegos, & Regum geſta canebat
Sacra Panhormitæ contegit oſſa Lapis

IANI VITALIS.

Has tibi dat uiolas, immortalesq; Amaranthos
Ingeniorum altrix, & Martis alumna Panhormos,
Non quia torpenti Muſas excire ueterno,
Aut Regum immenſas potuiſti aſſumere curas.
Verum quod Craſſos inter, diteſq; Lucullos,
Integer Antoni uoluiſti uiuere Codrus.

LAVRENTIVS VALLA.

LAVRENTIVS VALLA Romanus à Gothicis temporibus uſq; ad Patrum noſtrorum memoriam præalto ſepultos ſomno, ciues ſuos ad nobilium literarum ſtudium excitauit. Indignatus enim tamdiu corrumpi ſæculum leguleorum, & ſophiſtarum immani conſpiratione, optimasq; artes inculta ſermonis barbarie deſœdari, elegantiarum Libros edidit, traditis Romanæ elocutionis præceptis; ex accurata ueterum ſcriptorum obſeruatione, quibus iuuentus æmulandi ſtudio ad detergendas corruptarum literarum ſordes accenderetur; eam quoq; illuſtrati patrii ſermonis laudem græcæ literæ cumularunt, quum Thucidides, & Herodotus Hiſtoriæ parentes ipſius liberali labore è Græcia in latium tranſierint. Fuit Valla ingenio maximè libero, ob idq; mordaci, contentioſoq;, ut potè qui aliena ſatyrico dente facilè perſtringeret, & lites in literis, quaſi id opus eſſet, aduerſus ignorantes acerrimas fereret. Extant enim inuectiuarum, & recriminationum aliquot Libri eruditè ſalſeq; perſcripti, quibus dum læſi nominis famam tueretur, Facium Lygurem, Panhormitam, Pogium, & Raudenſem iugulaſſe uideri poteſt. Flagellatis quoq; Regionum ludi Magiſtris, uti multa bile redundans, quod nihil in aula Pontificis ſibi placeret, Neapolim ad Alphonſum Regem ſe contulit, apud quem de Auitis bellis in Hiſpania, atq; Sicilia geſtis hiſtoria perſcripta eſt. Sed eo ſtyli charactere, ut eius minime uideri poſſit, qui cæteris elegantiarum

præcepta tradiderit. Edidit etiam opus de falſa donatione Conſtantini, pio, & ſacerdotis nomen profeſſo criminoſum, atq; nefariū, ut Pontificii Imperii authoritatem græcorum ſcriptorum adſtipulatione confirmatam conuellere niteretur. Sed mox eadem inconſtantia Regem deſeruit, uel improbante Philelpho, ut nec plane ſenex in patria moreretur. Sepulchrum cælato ex marmore cum effigie, ac Elogio, Catharina mater pientiſsimo Filio poſuit, quod in Laterano (eius enim templi flamen erat) introeuntibus ad dexteram ſpectatur. Obiit anno Chriſtianæ ſalutis. M. CCCC. LVII. Calendis Auguſti.

FRANCHINI COSENTINI.

LAVRENS Valla tacet Romanæ gloria linguæ;
Primus enim docuit qua decet arte loqui.

FLAVIVS BLONDVS.

E FORO LIVII Viæ Æmiliæ nota urbe FLAVIVS BLONDVS prodiit, rudi adhuc ueteris elegantiæ ſæculo. Is magno auſu, ſingulariq; induſtriæ, nec infelici euentu, multorum annorum intermorientes res geſtas è tenebris excitare orſus Decadas conſcripſit, quibus ab inclinante Romano Imperio, funeſta tempora, ac ideo ueritatis lumine orbata, in lucem proferuntur. De uetuſtate quoq; collapſæ urbis, ac eius demum reſurgentis dignitate erudito, operoſoq; uolumine publicato, quantam nec ambitioſe quæſitam exoptarit, in literis auctoritatem adeptus eſt. Vnde ei honeſtæ opes fauore Pontificum acceſſere. Liberis operam dare, quàm ſacris initiari maluit, Suſcepitq; Gaſparem filium, quem uxor Margania Romani ſanguinis nobilitaſſe uiſa eſt. Sed poſteri, quan quàm adauctis fortunis, conditori familiæ minimè reſponderunt. Fato functus eſt ſeptuagenarius, Tumulatusq; in Capitolio, extra limen templi Deiparæ Virginis (id enim Iouis tonantis olim fuiſſe putamus) quod non ſecus ac antiquitas, authore Tacito, centum gradibus adeatur.

IANI VITALIS.

ERVIS è tenebris Romam dum, Blonde, ſepultam,
Es nouus ingenio Romulus, atque Remus:
Illi Vrbem ſtruxere rudem; celeberrima ſurgit
Hæc eadem ſtudiis ingenioſe tuis:
Barbarus illam hoſtis ruituram euertit, at iſti
Nulla unquam poterunt tempora obeſſe tuæ.
Iure triumphalis tibi facta eſt Roma ſepulchrum,
Illi ut tu uiuas, uiuat ut illa tibi.

PETRVS CANDIDVS DECEMBER.

CANDIDVS DECEMBER è Viglebano urbe, quæ eſt inter Padum, & Ticinum, Laurentii Vallæ teſtimonio exactiſſimæ cenſuræ grammaticus, Mediolani Græcè, Latineq; docuit, præſtanti eruditionis, ac eloquentiæ fama. Eius extat Appianus Alexandrinus è græco in latinum uerſus, id expetente Alphonſo Rege, qui ſtudioſiſſimum quemq; eius ætatis, ut ad locupletandam latinam linguam, occultos Græciæ theſauros proferrent, liberaliter inuitarat. Sed manci, paſſimq; corrupti exemplaris græci uicio, uel laborioſus interpres in eo opere ſe ſe candidum præſtare nō potuit, quum alia multò felicius perſcripſerit. In uita enim Philippi Vicecomitis, quæ circunfertur, Suetonium lepidè admodum æmulatus, ita quod propoſuerat expreſſit, ut aliquantò inuerecundius, quàm ſcriptorem odio uacuum deceret, ſtylum exercuiſſe iudicetur, quum uitia hominis occulta, nec ulli magis, quàm ipſius pudori nocentia, ob idq; uelanda prorſus, cupidè nimis, malignéq; detexerit, in eo præſertim Principe, in quo ſingularis illa, diuinæq; ſimillima clementiæ laus, cum probro multorum Regum glorioſè refulſit, Fato functus eſt octogenarius ſenex Mediolani, non mediocris Fortunis à Franciſco Sfortia decenter honeſtatus, meruitq; marmoreum ſepulchrum cum effigie è ſuggeſtu iuuentutem docentis, quod in ueſtibulo Ambroſianæ Baſilicæ ad leuam introeuntibus occurrit, Hoc rudi carmine inſcripto, quod reſpondente Rythmo, non minus Ineptè, quàm ridiculè clauditur.

SCANDERE Sydereas uirtus ſi nouit ad oras,
CANDIDVS Aſtra tenet in templo numen odorans:
Pontifici Summo, Regi, Populoq́, Duciq́
Hic Ligurum ſecreta dedit laudatus ubique:
Miles eloquio clarus, graiisq́ camœnis
Inſtructus, Latium ſtudiis ornauit amœnis.
Mundanis feſſus curis, & in Aethere pulchro
Elatus gelido, Linquit ſua membra ſepulchro.

DONATVS ACCIAIOLVS.

DONATVS ACCIAIOLVS Antiquæ ſtirpis Florentinus, quum exortis florentibus ingeniis de doctrinæ laude certaretur. In utraq; lingua generoſè admodum ſe ſe exercuit, ut ex Moralibus Ariſtotelis luculenter apparet, quibus erudita, & pereleganti commentatione magnum lumen attuliſſe iudicatur, exploſis ſcilicet ſophiſtarum interpretum ineptiis, quum Euſtratii Græci placita ſecutus, certiore utiq; ueſtigio niteretur. Vertit etiam in Latinum è Plutarcho Clarorum Heroum aliquot uitas longè omnium elegantisſimè. Verum aliquantò nobilior euaſit, quum Carolum cognomento Magnum, tanquàm alterum Florentiæ patriæ conditorem latino libro celebraſſet. Sed Vir conſilio grauis, ac ob id obeundis Reipublicæ muneribus occupatus, neq; ſatis ocii ad ſtudia literarum furari, neq; ætatem, quod tenuisſima ualetudine uteretur, longisſimè proferre potuit. Fato enim functus eſt Mediolani, quum Legatus, in Galliam ulteriorem iter haberet; ut inde, implorata ope, ciuitatem Pontificiis armis uexatam, periculo liberaret, Nihil enim remiſſo odio, Xyſtus, poſt uindicatum Pactianæ coniurationis facinus, Laurentium Medicem, ex ea iniuria firmiore dominatu potitum, uehementisſimè perſequebatur. Donati oſſa, ad uetuſtum gentis Sepulchrum Florentiam relata id Carthuſiano in templo, hoc Epigrammate inſcripto legentibus indicatur.

Donatus nomen, patria eſt Florentia, gens mi
Acciaiola domus, Clarus eram eloquio.
Francorum ad Regem, patriæ dum orator abirem,
In Ducis Anguigeri mœnibus occubui,

Sic

Sic uitam impendi patriæ, quæ me inde relatum
Inter maiorum nunc cineres ſepelit.

PHILELPHVS.

TOLENTINATES in publica Decurionum domo FRANCISCI PHILELPHI Ciuis effigiem, cum equeſtris ordinis baltheo, laureatam, peregrinis hoſpitibus oſtendunt, adſeruantq́; etiam Regii, diplomatis membranam ad collatæ dignitatis argumentum. Is græcarum literarum amore flagranter incenſus, ut de Caballino fonte potaret, Parnaſum montem petiuit, in Athenarumq́; ruinis immortalium philoſophorum ueſtigia pedibus calcauit. Porrò inde Byzantium profectus Emanuelis Chryſoloræ filiam, uxorem duxit, quæ græcæ elocutionis magiſtra, quotidiano uſu Atticorum accentuum, inepto, ſed docili coniugis ori dulcedinem inſtillaret. Reuerſum inde, & græcè pariter, ac latinè paſſim orantem Italiæ Principes admiranter exceperunt. Suſcepto enim legationis munere, Palæologi Imperatoris Conſtantinopolitanì, Turcarum infeſta arma ægrè ſuſtinentis preces afferens opem implorabat. Fauere ei ante alios Eugenius Pontifex, Rex Alphonſus, & qui ſingularem iuſtitiæ, & bellicæ uirtutis coronam eo ſæculo promeruit, Franciſcus Sfortia, ab eo Heroico poëmate celebratus. Ingenio enim in ſtudiis æſtuante, uario, ambitioſo, quum neminem ſibi exæquari literaria laude pateretur; Plura quàm quiſquã alius in omni dicendi genere uolumina publicauit, profitendoq́; ſingulis in urbibus eruditæ iuuentutis academias excitauit, nullam ſpem nobilioris gloriæ Latinis æmulis de Romana facundia, nullam deniq; de græca, uel ipſis græcis relicturus, niſi tantus eloquentiæ fluuius, uti nullis moderati iudicii ripis caſtigatus, nimis latè exundans, & mutato ſæpè aluee, turbulentus & incertus, dum ſe ſe diducit, & abſcedit in paludes, perſpicui, pro fluentis dignitatem amiſiſſet. Inter græca opera latinitate donata, Xenophontis Pædia Cyri, & ex Plutarcho aliquot heroum uitæ, & demum Hippocrates, non ita probantur à græcis, quàm à Latinis perleguntur. Vixit ad exactam ætatem nonagenario proximus, periitq́; Bononiæ adeo diſſipatis rei domeſticæ copiis, ut ad efferendum funus, & cubiculi & coquinæ inſtrumenta uenierint. Et Marius filius egregiè doctus, paternæ potius uirtutis, quàm multæ ſubſtantiæ hæres

res

res relinqueretur. Sed in familia eruditæ uictoriæ trophæum permanſit, nobili exceptum riſu, quum Timothéo græculo, de ui ſyllabæ contendenti, uictoq́ꝫ, barbam, ex pactione inexorabili ſuperbia deraſiſſet, uti lepide Myrteus his carminibus expreſſit.

MYRTEI.

NVNQVID Sat tibi non fuit Philelphe
Linguæ gloria nobilis latinæ?
Ni græcas quoque peruagatus urbes
Dignus coniuge, nuptiiſq́ꝫ græcis
Ferres Timothëi nouum triumphum?
Cui, dum una ſuper ille dictione
Tecum pignore certat, atque Barbam
Abradi ſibi ferre pollicetur
Victus; aut poſitam pecuniam abs te
Victor auferat. Abnegaſti eadem
Barbam poſſe pecunia obtinere:
Victor: atque nouacula expedita
Barbam illius habere maluiſti:
Iam nunc non Italæ Philelphe, ſed ſis
Græcæ gloria nobilis Paleſtræ,

NICOLAVS PEROTTVS.

SENTINVM Vmbriæ oppidum, cui hodie Saxoferrato nomen eſt, Bartholo Iureconſulto nobile, ſecundam à NICOLAO PEROTTO Claritatem accepit. Huic, quum deeſſent opes, corporis Vires munici pali frugalitate, atqꝫ duricia conſtitutæ, perpetuis lucubrationum uigiliis minimè defuerunt. Iuuenis in ludo pueros honeſtos docuit tanto concurſu, Vt mox Latinæ linguæ rudimenta, utili compendio ad normam digeſta, ob idqꝫ facilè pueris perdiſcenda publicarit; Exindè Romæ græcas literas pertinaci ſtudio conſectatus; fretusq́ꝫ Beſſarione generoſo Mecœnate, adeo exactè, feliciterq́ꝫ profecit, ut ab eo Polybius grauiſſimus hiſtoriarum ſcriptor, latinitati donaretur. Non defuere tamen ex æmulis, qui eius auctoris traductionem antiquiſſimam fuiſſe; fur-

to'q; ſurreptam exiſtimarint, quod Thucydidem, Diodorum, Plutarchum, & Appianum, clariſsimo ingeniorum certamine conuerſos, Vnus Polybius egregia fide latinus, æquabili, & prædulci Romani ſermonis puritate prorſus antecedat. Compoſuit quoq; uolumen commentarii nomine in Martialem, Cornucopiæ, uſurpato uetere græco lemmate, nuncupatum, perutile quidem, ac ob id fortaſſe ſempiternum; Sed auſtero pudore ſuppreſsit editionem, quod humili, & parum pudico opere, quæſita laus dignitati minimè reſponderet, partis enim opibus, Archiepiſcopatum Sipontinum adſecutus, ſeipſo maior Peruſiam, Vmbriamq; regebat. Exceſsit è uita ſenex apud Sentinum in Villa, Viridariis, & Fontibus peramœna, quàm à pingui ocio Fugicuram appellauit.

MYRTEI.

In Villa Fugicura obit Perottus.
O' Villam nimis, & nimis beatam,
Quæ uiuentis heri leuare curas
Poſſet, nunc cineres tenet ſepulti.
O' Villam domino beatiorem,
Cui curas moriens reliquit omnes.

PLATINA.

SACRATI præſertim ordinis, boniq; mortales plurimum Platinæ manibus debent, quando eius ingenuo laborè, ad exoptatam obſcuri ſæculi, nec ideo perituram lucem, Pontificii principatus actionum incorrupta ueritas nunciatur: quæ procul eloquentiæ illecebris, uti pura, & incompta fidem præfert; & cæteris elaboratis operibus auget dignitatem. Neq; enim uel dialogi de uero bono, ueraq; nobilitate; & de optimo ciue grauiter conſcripti: uel honeſtæ uoluptatis documenta ſcitè tradita diu ſupereſſent niſi uiuacis hiſtoriæ lateribus adfixa felici ſocietate ſuccederent, & communi (quanquàm impari) perennis uitæ ſpiritu fruerentur. Is planè egens, & obſcurus, unoq; tantum ingenio nobilis, Cremona Calixto Pontifice in urbem uenit; Cognitum Pius, atq; Beſſarion, erudito iudicio ſacerdotiis minoribus exornarunt. Paulus uerò Ponti-

ſex periniquè, malignéq; delatum immaniter torſit: Xyſtus demum, conditæ ab ſe in Vaticano Bibliothecæ præfecit, quum eo munere longè dignisſimus haberetur. In ea nobili cuſtodia iam ſenex Fato functus eſt; Quirinalem domum cum Laureto ad coronandos poetas Pomponio relinquens, funus in Exquilias ad Mariæ maioris templum uſq; perductum eſt, flebili carmine celebrantibus poëtis; Sepulchro autem quod à leua ad tertiam columnam conſpicitur, hoc Epitaphium ab alumno Demetrio inſcribi iusſit; quum & hæc quoq; carmina amici lugentes affixiſſent.

Quiſquis es (ſi pius) Platinam
Et ſuos ne uexes, anguſtè
Iacent, & ſoli uolunt eſſe.

PROSPERI SPIRITEI.

Qui res Pontificum ſacras, & geſta piorum,
Quiq; Ducum uitas nobile fecit opus:
Viuit adhuc Platina: & quanquam conceſſerit orco:
Nil tamen in Vatem parca ſeuera poteſt.

IACOBVS CARDINALIS PAPIEN.

FVIT hic uir inter ſacrati ordinis ſenatores pari uirtutis, atq; Fortunæ munere lectisſimus. Erat enim cum optimarum literarum ſtudio, & uigilantis ingenii fertilitate, tum animi iudicio ſtyloq;, & perſpicuis moribus Pio ſecundo perſimilis, à quo adoptatus in familiæ nomen, & ad purpuræ decus euectus eſt. Extant Commentarii grauisſimarum actionum, atq; epiſtolæ; quibus ſenatoriæ prudentiæ potius, & Chriſtianæ ſeueritatis, nomenq; perfectæ orationis laudem petiſſe uideri poteſt: Quod in curſu honorum maximis obeundis muneribus occupatus ſplendidum illud antea conceptum illuſtris eloquentiæ lumen feſtinato, & penè præcipiti, uti necesſitas ferebat, ſcribendi genere, uehementer infuſcarit. Verum ea rudis adhuc ſæculi ingenia facilè ſumma, ac admiranda cenſebantur, quæ hodie tâquàm expergefactis Cenſoribus, uix in infimis literari

Theatri gradibus ſedem inueniunt. Sed fortaſſe populari commen
datione contentus, eam abſolute ſcribendi gloriam uti leuem, & a
doctisſimis tantum ideoq; paucisſimis intellectam ſpreuit, ut inge
nio ad ſacrarum literarum ſtudia reuocato, illam quam Dii ſuperi
dederant perſonæ dignitatem religioſe tueretur. His enim moribus
ſibi iter ſternebat ad ipſum rerum faſtigium, ſed illudente Fortu
na in ſummo fere, deceptus hæſit, quum fata potiorem ei uiam ad
cælum permunirent. Periit enim non adhuc ſenex in ſeceſſu ad cry
ptas laurentianas Vulſinienſis lacus, a circumforaneo medico mi
ſerabiliter enecatus, quum uir in omni negocio præterquàm in tuen
dæ ſanitatis ratione prudentisſimus, ut quartanæ febris tedium diſcu
teret, immite ueratrum ſtulta propinatum manu, fato coactus ebi
biſſet. Scripſerat antea ingenuæ piæq; liberalitatis Teſtamentum,
ſed id Xyſtus Pontifex irritum fecit, quod pecunia ſatis grandis
apud menſarios occulte depoſita tanquàm frugi, atq; opes cõtemnẽ
tis cenſu, amplior æſtimatione publica uideretur. Epigramma ta
men ex eodem Teſtamento in fiſcum non uenit, hæredibus utiq;
relictum, ut hoc modo marmoreæ ſepulchri tabulæ inſcriberetur.

IPSIVS.

Luca ortu, Sena lege fuit mihi Patria, nomen
Dum uixi Iacobus, mens bona pro genere.
Papa Pius ſedem Papienſem detulit, idem
Cardineo ornauit munere, gente, domo:
Quem colui uiuens non linquo mortuus, hic ſum
Et prope ſancta patris filius oſſa cubo.
Viuite qui legitis, cæleſtia quærite, noſtra hæc
In cineres tandem gloria tota redit.

DOMITIVS CALDERINVS.

CALDERIA VERONENSIS Agri oppidum cali
dis aquis nobile DOMITIVM protulit; Eum acri, flagran
tiq; ingenio ad gloriam anhelantem Beſſarion Cardinalis excepit,
& extulit. Exinde, quum Romæ profiteretur, & obſcura ſenſa du
riorum poetarum admirabili reconditæ lectionis teſtimonio diluci
daſſet, literarii ſplendoris aſſertor, ac omnis obſcuritatis illuſtra
tor

tor acclamatus eſt. Verum editis interpretationum commentariis, peracerbas, ſed iuuentuti maxime utiles, cum æmulis ſimultates exercuit. Ambitioſo quidem, & nimis aculeato dicendi genere, ex aliena inſcitia (dum intemperanter perſtringit, atq; remordet) nomen quærens eo modo, ætate, laudeq; florentem, ſed imbecilli ſtomachi temperaturam nimiis lucubrationibus exterentem; quum digna multis ſæculis opera conciperet, rapida febris eripuit. Celebrante funus Academia, nobilis iuuentus cum lachrymis ueſtem mutauit; mortem uero, uel æmuli, & principatum affectantis, Politianus his carminibus proſecutus eſt.

POLITIANI.

Hunc Domiti ſiccis tumulum qui tranſit ocellis,
Vel Phœbi ignarus, uel male gratus homo eſt.
Intulit hic uatum cœcis pia lumina chartis,
Obſtruſum ad Muſas hic patefecit iter.
Hunc Verona tulit, docti patria illa Catulli:
Huic lætum, atque urnam Roma dedit iuueni.

EIVSDEM SCAZON.

Aſta uiator, puluerem uides ſacrum,
Quem uerticoſi turbat unda Benaci,
Hoc mutat ipſum ſæpe Muſa Libethron,
Fontemq; Siſyphi, ac Vireta Permeſſi;
Quippe hoc Domitius uagiit ſolo primum,
Ille, ille doctus, ille quem probe noſti
Dictata dantem Romulæ iuuentuti,
Mira eruentem ſenſa de penu uatum.
Abi uiator, ſat oculis tuis debes.

ANTONIVS CAMPANVS.

QVIS IN PRÆPINGVIS Simiæ rictu tantam excelſi, atq; habilis ingenii indolem? Quis in ſordida ſtirpe tantam fortunam non miretur? ANTONIVM enim CAMPA-

D iii NVM

N V M Ruſtica Mulier in agro feſſa opere , ſub Lauro peperit, & aluit puerum argutè loquacem æditus ſacerdoti in famulatum , & diſciplinam tradidit . Ita feliciter perceptis literarum rudimentis, Neapoli mox pædagogus erudiendo nobili puero mercede quæſitus eſt . Tantos autem in ſtudiis latinis quinquennio proceſſus fecit , ut inde Peruſiam tranſierit , ſcilicet ut in præclara frequentis gymnaſii luce profitendo illuſtri famæ limen aperiret : nec multò poſt à Peruſinis ciuitate donatus , Pii Secundi Pontificis gratiam ſtudiorũ ſimilitudine promeruit , à quo uirtutis honore Interamnatium Præſul eſt creatus , & à Paulo ſucceſſore locupletatus: Sed poſtremo eum Xyſtus immodicè Tiphernatium Tyrannis fauentem, quum multis urbibus integra nominis auctoritate præfuiſſet, in exilium egit . Fato functus eſt apud Senas à Pii memoria ſibi gratiſſimas , Inuidente non planè ſeni longiorem uitam comitiali morbo inter multa orationum , & multiplicis ſtyli opera, quæ extant , auidiſſimè Bracii incliti Ducis uita perlegitur , digna poſteritate , niſi rerum geſtarum fidem adulatione poëtica corrupiſſet .

PLATINAE.

CAMPANVS Iacet hic humili contectus in urna ,
Qui uaga , dum uixit , ſydera tranſiliit .
Hiſtoricus ſcripſit : dixit : cecinitq; nec alter
Philoſophus toto clarior in Latio .
Nil maius natura tulit : miracula cœli
Huius in ingenio cuncta ſtetere Viri .
Deſerto lugent Parnaſi fonte ſorores ,
Et tumulus refugas lucis hic unus habet .
Vos quibus ingenium eſt : en quo contendimus omnes :
Virtutis ſola eſt gloria : quæ ſupereſt .

POLITIANI.

Ille ego Laurigeros , cui cinxit , & infula crines
Campanus Romæ delitium hic iaceo .
Mi ioca dictarum charites , nigro ſale Momus :
Mercurius niueo tinxit , utroque Venus .

Mi

Mi ioca, mi riſus, placuit mihi uterque Cupido,
Si me fles, procul hinc quæſo Viator abi.

EMANVEL CHRYSOLORAS.

EMANVELIS CHRYSOLORÆ Qui primus græcas literas uariis Barbarorum irruptionibus expulſas poſt ſeptingentos annos in Italiam reportauit, tanta fuit in docendo liberalis ingenii humanitas, ut eius præclara facies, prima inter græcorum imagines illuſtri merito collocanda uideatur, quanquàm nulla extent, præter artis grammaticæ Regulas grauioris doctrinæ monumenta. In docendo enim nunquàm feſſus, facilè in ſcribendo, deſidioſus uideri poterat, quum altera pars laudis exoptata noſtris utili profesſione peteretur. Is Byzantio emiſſus à Ioanne Imperatore, ut totius Europæ Reges adeundo pereunti Græciæ maturam opem imploraret, Officium quidem laborioſa peregrinatione ita impleuit, ut in Italia ſubſiſteret, Græcia Scilicet præſenti metu liberata, quum Tamberlanes terror Orientis Baiazetem Othomannum à terribili celeritate fulguris cognomen adeptum, ad ſtellam montem uiuum cepiſſet. Itaq; Chryſoloras diro Græciæ hoſte ſublato lætus, Venetiis primum, & mox Florentiæ, Romæq;, ac demum Ticini euocante ingentibus præmiis Ioanne Galeatio Principe, græcarum literarum ſtudium excitauit, tanta felicitate uti ex eius ſchola ſummæ, nec ideo interituræ laudis ingenia prodierint; In queis fuere Leonardus Aretinus, Franciſcus Barbarus, Philelphus, Guarinus, & Pogius. Poſtremò, quum ad tollendam pſeudo Pontificum controuerſiam, indicta ſynodus tanti ſpectaculi cupidum exciuiſſet, exauctorato Balthaſare Coſſa; Conſtantiæ interiit: cuius Tumulum, Pogius his carminibus exornauit.

Hic eſt Emanuel ſitus
Sermonis decus Attici,
Qui, dum quærere opem patriæ
Afflictæ ſtudet: huc iit.
Res bellè cecidit tuis
Votis Italia, hic tibi
Linguæ reſtituit decus
Atticæ ante reconditæ.
Res bellè cecidit tuis
Votis Emanuel ſolo
Conſecutus in Italo
Aeternum decus es tibi
Quale Græcia non dedit.
Bello perdita Græcia.

BES-

IN CELEBERRIMO gentium omnium concilio, quo Florentiæ diſceptantibus græcis, & Latinis, præſidenteq; Eugenio, chriſtiani dogmatis fides, publici conſenſus authoritate firmata eſt, BESSARIONIS Niceni mirifica uirtus Senatorii ordinis ornamenta promeruit. Datum eſt enim honori totius Græciæ ab antiqua pertinacia diſcedenti, ut duo eius nominis Iſidorus ſcilicet, atq; Beſſarion in ſacra purpura conſpicerentur, ſed in Beſſarione uirtutes omnes uſq; adeo præcellenti temperamento, concentuq; ad admirationem reſponderunt, ut nemo eo chriſtiana probitate ſpectatior, nemo admirabilior doctrina, & nemo denique generoſis moribus ornatior, atq; ſplendidior, hoc ipſo à morte eius ſexaginta annorum curriculo in Senatu conſpectus ſit. Senatoriam enim grauitatem, ore probo, atq; blandisſimo condiebat, ac ipſam Viri optimi famam domi, & foris nitida, ac hoſpitali diſciplina, & liberalis animi beneficentia tuebatur, quum ſubactæ Turcharum armis, & ideo concidentis græciæ ingenia diu iactata Mari, & terris apud eum certisſimum ſalutis portum inuenirent, & qui in Academia nomen darent, eodem Patrono atq; hoſpite uterentur. Habitabat ſub Quirinali, ad Sanctos Apoſtolos, deducebatur autem mane in Vaticanum, non exculto quidem & numeroſo, ſed uno uirtutis nomine maximè decoro comitatu, quandoquidem præclara græcæ, Latineq; linguæ Lumina peregrinorum requiſita oculis, circa eum in triuiis ciuium digito monſtrarentur. In his enim ſæpè conſpecti ſunt Trapezuntius, Gaza, Argyropylus, Plethon, Philelphus, Blondus, Leonardus, Pogius, Valla, Sipontinus, Campanus, Platina, Domitius, nullo Æuo perituri, quibus Viris domeſtipatus uſq; adeo extrà inuidiam glorioſa ſui fama fruebatur, ut Eugehius, Nicolaus, & Pius eum ſibi ſucceſſorem, ſi fas eſſet, adoptare percuperent, neq; optimè de Republica merito, Senatorum ſtudia deerant, Sed Paulo morte ſublato, in Comitiis fatalis caſus tantæ ſpei fortunam auertit. Ferunt enim tres ſummæ auctoritatis Cardinales, quum eo decreto, ut Pontificem ſalutarent, abditum in cella conclauis adiſſent, nec admitterentur à Nicolao Perotto Ianitore, quod tum Vir ineptus Lucubranti parcendum diceret, uſq; adeo ſtomachatos, ut ſe ſe indignanter auertentes reſponderent. Ergo nec prænſanti, nec roganti quidem, ſumma dignitas erit inculcanda, ut quum è cœlo ſuffragia expectet, ſuperbis demum ac ſto-

lidis

lidis Ianitoribus pareamus? ſtatimq́ʒ ſuffragia Xyſto detuliſſe, quo repente renunciato, adoratoq́ʒ, Beſſarion dixiſſe fertur. Hæc tua, Nicolae, Intempeſtiua ſedulitas, & Tiaram mihi, & tibi galerum eripuit. Nec multò poſt cum honore Legationis in Galliam eſt ablegatus, quod Xyſtus noua licentia Pontificatum nomine principatus gerendum ratus, liberè, & grauiter, religioſeq́ʒ ſententias dicentis uultum non perferret. Sed Beſſarion, dum è Gallia rediens concepto morbo Rauennæ ſubſtitiſſet, ſeptuageſimoſeptimo ætatis anno moritur. Funus autem Romæ celebratum in templo Apoſtolorum, ubi marmoreum Tumulum, uiuens ſibi cum hac græca inſcriptione extruxerat: hanc ſic uertit Maioranus Salentinus.

Beſſarion feci hunc Tumulum, qui conderet oſſa:
Venerat unde olim ſpiritus aſtra petet.

MAIORANI.

Viuens adhuc feci hoc ſepulchrum corpori
Beſſarion ad Deum remittens ſpiritum.
Me docta genuit Græcia, at honores dedit
Vrbs Roma, quæ mihi perpetuò eſt patria.

IANI VITALIS.

Non tibi ſit laudi ſanctum celebraſſe Platonem,
Caſtaq́ʒ Socraticæ Frena pudicitiæ:
Non quòd uirtutum exemplum, quòd lumen honoris,
Quòd ſol extinctæ religionis eras:
Verum quòd per te migrauit Græcia Romam;
Et didicit latios Attica Muſa ſonos.
Per te hinc Romanas miratur Tybris Athenas.
Argolicam, & Romam Græcia, Beſſarion.

GEORGIVS TRAPEZVNTIVS.

GEORGIVS TRAPEZVNTIVS In Creta natus, quòd paternam originem è Pontica celebri urbe duceret ue-

tuſtæ patriæ nomen aſciſcere, quàm natale ſolum fateri maluit. Is Græcorum ferè primus Romæ eo tum ſæculo renaſcentibus literis, qui græca feliciore ſtylo in Latinum uerterit exiſtimatus eſt, uti liquidisſimè conſtat ex Ariſtotelis, ſacrisq; Euſebii Cæſarienſis operibus, & ex Rhætoricis præceptis Hermogenis. Erat enim ingenio ad lucubrandum maximè ualido, uehementiq;. Sed uti mox apparuit, tetrici liuoris pleno, nam quum ſe Peripateticum profiteretur, Vnumq; Ariſtotelem extollendo celebraret, uſq; adeo ſuperba aure fuit, ut nec diuini quidem Platonis ingenium laudari pateretur, cuius etiam dogmata, & mores peracerbè, ac inſolenter edito famoſo uolumine laceraret. Sed Beſſarione, generoſa eruditione, illuſtriq; facundia Platonem defendente, Georgius uim tanti fluminis ſuſtinere non potuit, quum publica inuidia deflagraret, quod ſummæ authoritatis Philoſophum, Magiſtrumq; ſanctioris uitæ, ac ideo Chriſtianæ diſciplinæ proximum, impio ac inceſto ore proſcidiſſet. Habitauit iuxtà Mineruam, honeſta domo ſibi, & poſteris extructa, ad Diui Mauti minores obeliſcos, ducta uxore, ſuſceptoq; filio, ſed non eadem felicitate in literis educato. Is enim nomine Andreas, paternas lites excipiens Theodoro Gazæ, tanquàm Georgii patris laudi decus malignè ſubtrahenti reſcripſerat. Sed Theodorus eam recriminandi libidinem, rabiemq; facilè contempſit. Porrò Georgius ad exactam ſenectutem perueniſſe fertur, ita, ut repueraſcenti, & propemodum deliro memoria tantarum rerum elaberetur, & circuiret urbem ſolus obtrito in pallio pileatus, & nodoſo ſcipione uacillantis gradum ſuſtinente. Andreæ filia hæres Fauſto Madalenæ Romano poëtæ lepido collocata eſt, hic multa de Georgii proſoceri doctrina, & litium acerbitate narrare ſolebat, quum Leoni ab amœnitate ingenii gratisſimus in Academia floreret, ſed is ante diem clade urbis interiit.

INCERTI.

HAC Vrna Trapezuntii quieſcunt
Georgi Oſſa, parum deis amici,
Quod acri, & nimium procace lingua
Platonem ſuperis parem petiuit.

 THEO

THEODORVS GAZA.

THEODORVS GAZA Theſſalonicæ honeſto loco natus, Amurathe Græciam omnem uictricibus armis quatiente in Italiam uenit, acumine, fertilitateq; ingenii nemini ſecundus, quum Græcos omnes linguæ peritia, eruditoq; iudicio ſuperaret. Victorino autem Feltrenſe Magiſtro uſus uſq; adeo copioſe, & diligenter Latinas literas didicit, ut longe omnium Latinisſime ſcriberet, nec plane dignoſci poſſet an exactius, & certius ab eo latina græce, an ipſa græca latine uerterentur. Hiſtorias enim Ariſtotelis de Animalibus, & Theophraſti, de Plantis ita latinas fecit, ut Romanæ linguæ facultatem, quum noua uocabula ſolerter effingeret, audaci, ſed generoſa tranſlatione locupletarit. Tanta porro felicitate Librum Marci Tullii de ſenectute Græcum reddiderit, ut peritisſimi præter adæquatos ſenſus, ipſam quoq; Ciceronis eloquentiæ Maieſtatem ſcite, & grauiter repræſentatam admirentur; Tranſtulit etiam Problemata Ariſtotelis, & Hippocratis Aphoriſmos, ut præſtantisſimis authoribus ad perſpicuam fidem, nec obſcure ad ſalutem humani generis ſua dignitas redderetur. His uigiliis ſacerdotium in Magna Græcia, commendante Beſſarione promeruit, quod certe ſatis eſſet moderato, frugiq; homini, & aduerſus omnis luxuriæ uoluptates inuicto, niſi neglecta ratione totius redditus rapacibus Græculis, & Brutiis rei familiaris curam demandaſſet. Nouisſime quum nobilisſimas lucubrationes in membranis accurate perſcriptas Xyſto Pontifici detuliſſet; nec pecunia; uel ipſius Librarii premio digna redderetur, indignatus ſubagreſte iudicium, effugere hinc lubet, inquit: poſtquam optimæ ſegetes in olfactu prærpinguibus aſinis ſordeſcunt. Atq; ita in Brutios ad ſacerdotii ſacram ſedem contendit. Nec multo poſt plane ſenex Fato functus eſt, nec iniqua quidem ſorte; quum in Græcia natus, & educatus in Italia, tanquam de utraq; lingua benemeritus in Magna Græcia tumularetur.

PONTANI.

SVME Lyram, dic Muſa modos, dum condimus umbram.
Et puer, & coluit numina ueſtra ſenex.
Indignus tellure, Deos Theodore petiſti,

Sera quidem, tamen eſt longa parata quies.
Virtute, ingeniiq; bonis hoc ipſe paraſti,
Vt Cœli aſpiceres aurea tecta ſenex.
Nos artus terra tegimus, tu caſte Sacerdos
Da requiem, Aeternum iam Theodore Vale,

POLITIANI.

HEV Sacrum caput occubuit Theodorus, & hora
Vna obiere omnes relliquiæ generis.
Nec tamen hoc querimur, nimis eſt potuiſſe uideri,
Non erat hic noſtro tempore dignus honos.
Hoc dolet heu, quòd neutra patri eſt nunc lingua ſuperſtes,
Quæ mittat iuſtas manibus inferias,

EIVSDEM.

CVM Terram hinc noſſet Theodorus, & aera, & undas.
Iam reſtant, inquit, ſydera, terra Vale.

ARGYROPYLVS.

IOANNES ARGYROPYLVS Byzantius eodem Turcharum impetu Græcia eiectus, apud Coſmum Medicem glorioſa liberalitate literis fauentem in honore fuit, tanta nominis exiſtimatione, ut Petro filio, nepotiq; Laurentio præceptor datus, loco parentis haberetur. Publicè uerò Florentinæ iuuentuti Græcos authores enarraret. Grati idcirco animi erga Mediceæ gentis proceres uigiliarum præclara extant monumenta, conſecrata in ea domo altrice ueræ uirtutis. Ariſtotelis enim naturalia, atq; moralia generoſè tranſtulit: ita applaudente Gaza uetere ſodali, qui diuerſas Ariſtotelis partes uertendo deſumpſerat, ut quædam ab ſe pariter tranſlata combureret, ne amiciſſimi hominis creſcenti famæ officeret, ſi ad æmulationem odioſa comparatione certaretur. Latina

enim ubertate facundior, & græcorum modeſtisſimus, hoc facile dabat elate ambitioſo, & amplioris fortunæ percupido, quod ipſe omnis ſemper lucri, & præſentis tanquam euanidæ laudis contemptor extitiſſet. Argyropyli autem, ſermones cum faſtidioſi, tum graues eruditis auribus eſſent, & tum maxime, quum Ciceronem græcas ignoraſſe literas illoto ore prædicaret. Peſtilentia demum Ethruriam euaſtante, Romam uenit, Profitendoq; græce Ariſtotelem, ita opimis ſtipendiis uitam traduxit, ut tota ſubſtantia quotidianis ſumptibus æquaretur, & in extremo uitæ actu iocatus, ditiores amicos, æris alieni, condito teſtamento hæredes relinqueret. Vini, & cibi, æque auidus & capax, & multo abdomine uentricoſus, immodico Melopeponum æſu, autumnalem accerſiuit febrem, atq; ita ſeptuageſimo ætatis anno, ereptus eſt. Ioannes autem Laſcares eundem ciuem, & Magiſtrum, hoc græco carmine laudauit, quod Maioranus Laſcaris diſcipulus ſic uertit.

Hoc Argyropylus, patria procul, alta ſophiæ
Dogmata qui coluit, conditur in Tumulo:
Dat patria huic nomen, ſacrum dat Roma ſepulchrum,
Neſcio quæ potior huic fuerit patria:
Illa genus, nomenq; dedit, uerum inclyta Roma
Nutriuit, coluit, perpetuoq; tenet.

MARVLLVS TARCHANIOTA.

MARVLLVS TARCHANIOTA GRÆCVS Inter Alarios Equites deſcriptus, Nicolao Ralla Spartano Duce in Italia militauit; ita labore, ac ſtudio duri Martis cum tenerrimis Muſis per Interualla feliciter adæquato, ut non græco tantum, ſed latino carmine admirandus euaderet; Nam Theodori, ac, Argyropyli decora ueſtigia ſubſecutus nihil iam græce doctum eſſe ſatis ad laudem putabat, niſi tota patrii ſermonis facultas Romanæ facundiæ iungeretur; propterea Florentiæ Alexandram eruditi ingenii puellam uxorem duxit, Bartholomæi Scalæ Vexilliferatus honore conſpicui filiam. hic eſt qui pauloante Græcorum nomini fauens cum Politiano, eius gentis ingenii infeſto maledicentiſsimis Epiſtolis li-

tes extenderat. Verum Marullus inquieto ingenio nullibi ſedem ſtabilem nactus in curſu ſtudiorum, ac itinerum ſemper fuit; transferendíq; munus tanta contentione, famaq; ab aliis ſuſceptum ſemper contempſit, quaſi minimè par, aut certè nobilis gloria periculoſo opere peteretur grauiora idcirco meditantem, poſt editos Epigrammatum Libellos, quibus Apollo pereleganter arriſerat, in Volaterrano, Cecina amnis ſolito inflatior, fallente equum cæco uado, uiolenter abripuit; eo die quo Ludouicus Sfortia ab Heluetiis proditus, ut Ferrato in carcere miſer expiraret, in ulteriorem galliam eſt perductus. Luxere eum pari mœſtitia Græci, Latiniq;.

PONTANI.

Hoc uacuum tibi Pierides ſtatuere ſepulchrum
Et Graia, & Latia clare Marulle lyra.
Ipſe etenim Aonia in ſylua, atque Heliconis in antris
Lætus agens, illic otia grata teris.
Illic formoſæ ludunt ad plectra puellæ,
Et tecum ad Choreas carmina lecta canunt.
Et tibi reſponſant ſyluæ, Peneiaq; antra,
Plaudit, & Ogygio roſcida ripa lacu.
Nil præter nomen tumulo, per opaca uagaris
Culta per Elyſium docte Marulle nemus:
Hinc tibi ſe ad cantum adiungit formoſa Corynna,
Cantat, & ad calamos Delia culta tuos:
Illic compoſitos exercet Cynthia ſaltus,
Exercet raros Lesbia blanda Choros.
Nec Parca eripuit, Muſæ rapuere Marullum,
Arnidi ne fieret grata rapina Deæ.
Sis fœlix igitur Muſis comes, & tua Muſæ
Ambroſio foueant membra adamata ſinu.

TIBALDEI.

HIS Situs eſt celebris cithara, gladioq; Marullus,
Qui Thuſco (heu facinus) liquit in amne animam.

Neptune

Neptune immitis: meruit ſi mergier ille;
Mergier Aonio flumine debuerat.

DEMETRIVS CHALCONDYLES.

DEMETRIVS CHALCONDYLES Diligens Grammaticus,& ſupra Græcorum mores, quum nihil in eo fallaciarum, aut fuci notaretur: Vir utiq; lenis,& probus ſcholam Florentiæ inſtaurauit, deſertam ab Argyropylo, & à Politiano deficientibus Græcis occupatam; ſed ambitioſo,peracriq; æmulo, mutis bonis,malisq; artibus ſuggeſtus locum,& nomẽ defendenti Demetrius ceſſit; Latina præſertim facundia inferior, & ob id rareſcente auditorio à Iuuentute deſtitutus, quandoquidem uel apprimè doctus, facile Ieiunus,& hebes;laſciuis,& delicatis auribus uideri poterat:quibus Politiani decantantis,& uarios ſpargentis flores, iucunda, argutaq; uox,& ſalſa comitas, mira dulcedine placuiſſet. Sed manſit Demetrio honeſtus gratiæ locus apud Laurentium, uel infeſto,& oblique ſemper inceſſente Politiano, qui quum neminem è Latinis ſibi parem pateretur, Græcis ipſis eruditior exiſtimari uolebat. Diuiſit idcirco munera Laurentius, ut æmulationis lites dirimeret. & Filii præceptorum contentione ad diſcendum accenderentur. Sed eo Principe uirtutis eximiæ; morte ſublato, Demetrius Mediolanum à Ludouico Sfortia accitus eſt, adducta ſecum uxore Florentia, è qua iam liberos ſuſceperat; Nec multò poſt profitendo, perſcriptoq; utili uolumine, Rudimenta grammaticæ publicauit, quod Theodori, quanquàm inſignis Liber de arte eadem, uti prouectis,& doctis ſcriptus,durior uideretur. Vxor uirili induſtria familiam regebat, ipſo ſene,& literarum ſtudiis occupato, ſed ea libertas in mirè fœcunda uxore, dubiam pudicitiæ famam fecit, quanquàm tres filii ipſam ueri patris effigiem, ore græco penitus referrent: Theophilus natu maximus iuuenis turbulentus, quum Ticini Homerum profiteretur, nocturno,& petulanti certamine confoſſus interiit: & Baſilius mira ingenii indole, euocante Leone, ut in Gymnaſio Romano Iuuentutem doceret, paucis menſibus, ex lenta febre contabuit: Seleucus uerò natu minimus ad pubertatem non acceſſit, cæterum Demetrius octogenario maior, non planè miſer, quod nihil de obitu Theophili, occultante matre didiciſſet, Mediolani Fato functus eſt; Paulò ante

quàm

quàm Gallo Iulii Pontificis, & Venetorum armis Italia pelſerentur.

INCERTI.

VIVENS Corona nobilis Iuuentutis
Circundabaris undequaque Demetri,
Dum oſtenderes iter per Atticos campos.
Certè Beatus, ſi obtigiſſet morienti
Doctam uidere tibi ſuperſtitem prolem:
Oculumq; claudi languidum à tuis natis,
Aut hoc ſepulchrum lachryma illorum ſpargi.

MARCVS MVSVRVS.

MARCVS MVSVRVS genere Cretenſis, exactæ diligentiæ grammaticus, & raræ felicitatis poëta, in gymnaſio Patauino aliquandiu græcos authores interpretatus, ſecunda perſpicacis ingenii fama ad integram doctrinæ maturitatem peruenit, Sed ſæua coniuratione externarum gentium, afflictis bello Venetis inde exturbatus; ita tranquillum otium quæſiuit, ut græco carmine Diui Platonis laudes decantaret; extat id poëma, & in limine operum Platonis legitur, commendatione publica cum antiquis elegantia comparandum. Leone autem ingeniis illuſtribus præclara præmia proponente, Romam uenit: nec multò poſt Manilio Ralla eruditi iudicii Viro græco, morte ſublato, Archiepiſcopus Epidaurenſis effectus eſt. Eam autem ſecundæ fortunæ celeritatē, quaſi ab occultis fatis maiora præmia monſtrarentur: Immoderato animo tulit, ſic ut inſana, uehementiq; ambitione percitus, nouum illud ſacratæ mitræ honorem nequaquàm ingenii merito parem duceret, nulloq; pudore præproperus ad purpuram aſpiraret, quum ſæpe quereretur, græci generis neminem quaſi probro gentis lectum fuiſſe, quando Princeps in donanda purpura maximè liberalis, uno comitiali die, ſupra triginta nationum omnium delecta capita, galero purpureo perornaſſet. Ab hac intempeſtiua ſiti contabuit corpus adeo celeriter, ut obrepente morbo Intercute, uix oſtentatis Mitræ Inſignibus expirarit; In templo pacis tumulatus eſt.

eſt. Amiterninus autem Antonius, ſepulchro hoc diſtichon inſcripſit.

MVSVRE Manſure parum, properata tuliſti
Præmia; nanque cito tradita, rapta cito.

IOANNES LASCARES.

IOANNES LASCARES Græcorum ferè omnium, qui Othomanicis armis patria pulſi in Italiam confugerint, nobiliſſimus, atq; doctiſſimus fuit. Stirpem enim ſanguinis Incorrupti ad Imperatoris Conſtantinopolitani decus generoſis moribus referebat, ut potè qui ab ingenua educatione, optimas literas imbibiſſet. Naufragum excepit Laurentius Medices, cui nihil antiquius unquàm fuit, quàm ingenia liberali beneficio deuinxiſſe. Is, tum abſoluendæ Bibliothecæ ſtudio tenebatur. Ob id Laſcarem, ad conquirenda uolumina Byzantium cum legatione ad Baiazetem bis miſit: nec defuit honeſta petenti, nuſquàm Barbarus Imperator, quippè qui erat totius philoſophiæ ſtudioſus, Auerroiſq; ſectator eximius, & de Laurentio priuatim tanquàm de Illuſtri cultore uirtutis, optime ſentiret; quum paulò ante Bandinum percuſſorem fratris, fuga in Aſiam elapſum in cathenis ad ſupplicium tradidiſſet; ſingulari quidem religionis, atq; iuſtitiæ exemplo; quòd ille immane ſcelus in templo auſus, merita pœna plectendus cenſeretur. Itaq; Laſcares, tutò abdita Græciæ perſcrutatus, quum patriæ opes uictoribus ceſſiſſent, nobiliora diuitiis antiquæ dignitatis uolumina collegit, ut in Italia ſeruarentur. Tranſiuit demum in Galliam, Legarum'q; Ludouici Regis apud Venetos egit: nec multò poſt Leone ueteris amicitiæ nomine liberaliter attollente, nobiles è Græciā pueros adduxit, inſtituto ludo in Quirinali, ne græca lingua ſcitè loquentium ſoboles interiret. Valebat Latina facundia, ita, ut uerſus, qui extant, perſcriberet; Sed adeo contumaci ſterilitate deſidioſus erat, ut in uertendo græca uix Polybii caſtrametationem efflagitantibus amicis expreſſerit, quòd id ſtudium, recto an maligno iudicio incertum, penitus damnaret. Verum egregia cum laude præſtitit, ut Latini haberent emendatiora, quæ minore ipſorum labore uerterentur. Honeſtæ facultates non certo nixæ reddi

F tu,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tu, ſed aliena liberalitate quæſitæ, uel in rem negligenti, & ſumptuoſè uiuenti nunquàm defuerunt, ut nonagenarius ferè ſenex articulari morbo deformatus Romæ moreretur. Sepultus eſt in Æde Gothica Diuæ Agathæ ſupra Suburram: Fecitq; ſibi græcum Epitaphium, quod Maioranus ſic uertit.

LASCARIS in terra eſt aliena terra ſepultus,
Nec nimis externam quòd quæreretur erat.
Quam placidam, ô hoſpes reperit, ſed deflet Achæis
Libera quòd nec adhuc patria fundat humum.

TIBALDEI.

LASCARIS hic graium ſpecimen: ne crede cadauer
Illius eſſe ſub hoc marmore, ſed ſtatuam.
Altera quippè fuit Niobe, dolor impius illam
Natorum: hunc podagræ tranſtulit in lapidem.

RODVLPHVS AGRICOLA.

QVIS NON TE RODVLPHE AGRICOLA Inuſitato, & planè portentoſo conſpirantium ſyderum concurſu natum eſſe fateretur: Si uim cœleſtis tam uariè radioſi luminis, non ſecus ac in aſtris curſum; certior diſciplina deprehenderet? Hauſiſti enim hebraicas, græcaſq; literas, uſq; adeo ſtupenda celeritate, ut nequaquàm Gruningiæ in ultima Frixia: Sed hieroſolymis, Athenisq; natus, ac educatus à doctiſſimis crederere. Latinas porrò tanta felicitate didiciſti, docuiſtiq;; ut exacta puritas, ac illa nobilis ubertas Romanæ eloquentiæ, noſtro cum pudore in ſquallenti, aſperoq; Oceani littore quærenda uideatur. Viuent profectò in admirantium manibus tua illa, quæ auidè leguntur in Dialecticis, Rhetoricisq; præcepta, & diuini ingenii carmina, quibus uel Illuſtribus poëtis numeros excuſſiſti. Nos uerò in magno uitæ tuæ deſiderio, aut numinum, aut certè ſyderum inconſtantiam

conſtantiam indignanter uſquequaque mirabimur, quæ tantis cu=
mulatum muneribus, terris tantum oſtenderint, grauiore quidem
Iniuria humani generis, quum ille Cœleſti aura fortaſſe dignior,
in fecundiſſimo fœcunditatis curſu raperetur. Defunctum Hingol=
ſtadio Germaniæ Vrbe gymnaſio clara, Decuriones ſepulchri ho=
nore perornarunt. Hermolaus autem Barbarus, apud Cæſarem Le=
gatus, inſcripto Epigrammate, ſupremum amicitiæ munus exoluit.

HERMOLAI BARBARI.

INVIDAE Clauſerunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Frixi ſpemq́; decuſq́; ſoli.
Scilicet hoc uno meruit Germania, quicquid
Laudis habet Latium, Græcia quicquid habet.

LEO BAPTISTA ALBERTVS.

LEONI BAPTISTÆ EX ALBERTORVM
Familia Florentiæ clara, Politianus, audita eius morte, nobile Eri=
comium cecinit, nos autem eius ingenii acumen, & ſtyli felicitatē
in confragoſa materia plurimum admiramur. Nouum enim opus
ædificatoriæ facultatis, & propter linguæ inopiam ualde impeditū,
nec ſatis eloquentiæ capax aggreſſus eſt, tanta facundia, ut impe=
ritos obſcuro, rudiq́; eius ſæculo, & certa diſciplinæ luce carentes
architectos in ſemitam rectiſſimæ rationis deduxerit, quum Vitru=
uii præcepta denſiſſimis obſeſſa tenebris illuſtraret, ac inſpectis an=
tiquorum ædificiorum reliquiis, atq; inde accurata dimetiendi ra=
tione initiorum, & finium ordinem deprehendiſſet; Ita, ut inopem
& corruptis artibus incultam ætatem noſtram admirabili abditarū
rerum copia locupletaſſe exiſtimetur. Scripſit etiam in pictura de
Receſſibus, & Vmbris, Lineisq́; ex optices diſciplina, quibus re=
rum imagines, in eodem ſitas plano, tanquam remotas, & extan=
tes, erudita manus exprimere conſueuit. Ex ſpeculo quoq;, refle=
xis radiis ſuam ipſius effigiem arguto penicillo, perelegan ter eſt aſſe
cutus, quam apud Pallantem Oricellarium in hortis uidimus. Ex=
tat etiam Apologorum Vrbanæ grauitatis Libellus, quo, uel Eſo=
pum Inuentionis amœnitate ſuperaſſe iudicatur: & Momus, ſum=

mæ gratiæ Dialogus, ac ideo cum antiquis operibus multorũ ſententia comparandus.

IANI VITALIS.

ALBERTVS Iacet hic Leo, Leonem
Quem Florentia iure nuncupauit,
Quod Princeps fuit eruditionum,
Princeps, ut Leo ſolus eſt ferarum.

LAVRENTIVS MEDICES.

SALVE HEROS OPTIME MAXIME Ingeniorum liberalis educator, artiumq; omnium, & elegantiarum Pater, ac unicus ueræ uirtutis æſtimator; Salue iterum Immortale preconium merite: quum te uigilanter excubante, non Ethruria modo tua, ſed omnis quoq; Italia, opulenta pace floruerit, ſcilicet, ut mox orbata te cuſtode, & Vindice Inteſtina, fataliq; inſania, & externa immanitate uaſtata conciderer. Sed ſalue itidem, qui luculenter, & fouiſti Muſas, & feliciter exercuiſti. Præclarus utiq; Vatum hoſpes, & æmulus, Ideoq; cœleſti munere, nomini tuo debita, uirenti Laurea dignisſime; niſi hæc fortuna tua putetur inferior; quando Coſmum Auum eruditi ſæculi decus gloria ſuperaſſe ſumme arduum uideri poterit. niſi Leonem Decimum, ad ornandam uirtutem cœlo datum felici prole genuiſſes.

IANI VITALIS.

NIL Mortale unquam uita tibi contigit omni
O Patriæ Pater, & decus Immortale tuorum,
Laurenti, niſi cum te mors immitis ademit.
Illa quidem non te uitali lumine caſſum
Extinxit, uerum quicquid ſanctiq; boniq;
Orbis habet, tecum ſimul abſtulit: aurea quando
Sæcula fœdauit ſcabra rubigine ferri,
Non tamen ulla unquam uiderunt tempora dignum
Te magis, & titulis, & maieſtate decoro,

Cui Magnus Coſmus Auus, & cui filius altum
Maximus ille Leo Princeps Romanus, honorum,
Atque æternarum laudum erexere Theatrum.

MYRTEI.

O CCIDIT *Vt fato Medices Laurentius, ora*
Conuertens in ſolicitas Florentia Muſas
Dixit, abite, aliud uobis nunc quærite tectum.
Cui Muſæ. Nos hoſpitium ſanè perdimus uſquam
Quærendum. Sed tu Medice Florentia rapto
Amiſſum inuenies nuſquam: Quin deſinis ipſa
Eſſe illud decus, & Latii Florentia lumen.
Nos erimus Muſæ: tum ſi quid noſtra parente
Ab Ioue dat pietas ſperare, uidebimus ullo
Tempore poſt heroa Deorum in ſede ſuprema
Immortalem alti nutu Iouis aſtra regentem.

PETRVS LEONIVS.

PETRVS LEONIVS Spoleti natus multo acumine perſpicacis ingenii, eruditaq; facundia, Inter Medicos primus ferè prolato Galeno, uerum medicinæ limen aperuit; quum in Clariſſimis Italiæ gymnaſiis profitendo, exercendoq; artem ſumma nominis authoritate, non ex fœculentis Arabum Lacunis: Sed ex puriſſimis græcorum fontibus haurienda præcepta artis, atq; remedia docuiſſet. Is erat ualidis diſciplinarum omnium præſidiis inſtructus, ita ut Aſtrologiæ, & ueteris item Magiæ peritisſimus haberetur. quod de euentu grauisſimarum rerum diuina prædictione iudicare conſueuiſſet. Conſtat enim eum amicis ſæpè dixiſſe, ſibi ſubitæ mortis periculum in aqua portendi: Vnde flumina, crebrasq; nauigationes formidaret, quam ob cauſam, quum alia omnia ad quæſtum, & decus ſecunda retinerent, è Patauio, Venetiisq; in Vmbriam, & Spoletum emigrarit, ut mutata ſede, nauigationum occaſiones effugeret. Sed fata ubiq; uiam inueniunt. Inde enim Laurentio Medice ſuprema ualetudine tentato, Florentiam accitus, adeò inani, aut certè fatali ſpe concepta, de ſalute decumbentis, occul-

tans atrocis morbi impetum contempſit, ut oblata ab aliis ex arte remedia reiiceret, & inſurgentis naturæ uiribus nihil uerendam morbi uim, facilè ceſſuram polliceretur. Verum non diu poſt ab ea cunctatione, detecta malignitate pituitæ, ægroq́; ſenſim deficienti, superuenit Lazarus Placentinus Illuſtris Medicus à Ludouico Sfortia Ticino miſſus, ſera quidem afferens remedia, ſed obliquè Leonium iam toti familiæ inuiſum perſtringens, quòd neglectis morbi initiis, facillimæ curationis occaſiones, temerè contemnentis imprudentia deperiſſent. Per hunc modum, expirante Laurentio, Leonius ex Infamiæ dolore, commota mente, exitialem inſaniam, lugentiumq́; familiarium lætale odium contraxit; Ita, ut in proximæ Caregio Villæ puteum, ſponte an illata ui incertum præceps datus mergeretur. Fuere qui Petri Medicis feruida ira mortem patris more barbaro uindicantis, id ſcelus admiſſum crederent, uti Actius Syncerus Ethruſco carmine deplorauit: Sed nullum omnino præclarius patratæ necis argumentum exortam indè ſuſpitionem fouet, quàm ipſius authoris, par ſceleri ad iuſtam pœnam interitus, quum ille à clade Gallorum ad Lyrim aufugiens in Oſtio, fluctibus naue obruta, fœde perierit.

IANI VITALIS.

DVM timet Aſtrologus, ſua fata, Leonius, undas,
Et fugit è ripis magne Timaue tuis;
Illa eadem fruſtra fugientem aduerſa ſequuntur,
Qua rapitur tacita nobilis Arnus aqua:
Hic tu florentem medicis Florentia curis
Præruptum, ô facinus, corripis in puteum:
Aſtra repræſentant ſic funera, dum fugit ille,
Tutius hunc poterant quàm latuiſſe poli.

HERMOLAVS BARBARVS.

NVLLA HERCLE CVIVSQVAM Defuncti inſignis effigies, maiore merito, quàm tua in Muſæo ſpectatur HERMOLAE Eruditorum omnium, omnibus numeris longè doctiſſime. Nouocomenſibus enim C. Plinium Secundum Ciuem ſuum, ab Imperitis Inuidioſè ſurreptum, erudita, præclaraq́;

raq; ſententia reddidiſti; Eumq; eductum tenebris, & multo ſqual lentem ſitu, Immenſo radiantis ingenii tui lumine penitus illuſtraſti, ſcilicet, ut recepta antiqua dignitate ſibi perſimilis in lucem prodiret, ac ea omnino quæ in Foro à Comenſibus erecta eſt, dignus marmorea ſtatua ſpectaretur. Sed tibi publico nomine debemus omnes, quod Themiſtium, tenebroſis Ariſtotelis operibus uiuido ſplendore lucem afferentem, Latino ſermone donaueris, ut quantus eſſes in Phyſicis, Dialecticis, atq; Rhetoricis tot nobiles exuberantis ingenii fœturæ teſtarentur; nec ſatis fuerit impeditisſimã illam Geograghiæ Syluam inacceſſam multis, nulliq; penitus exploratam, glorioſo labore penetraſſe: niſi ex ipſo telluris, & naturæ germinantis gremio ſingulas ſalutares, & noxias herbas, traducto, ac explorato Dioſcoride ægris mortalibus demonſtraſſes. Sed qui linguarum, & diſciplinarum omnium difficultates euaſiſſe uideris longè maximo etiam Inuicti animi præconio, infeſtam uirtuti tuæ inuidiam generoſè ſuperaſti, quum te ſpecioſis honoribus perfunctum, & tum ſupremam idcircoq; grauisſimam legationem, Romæ agentem, Innocentius Octauus, admiratione uirtutis, Aquileienſem Patriarcham renuntiaſſet, uel non probante Senatu Veneto, qui nihil, uel inuſitatæ uirtuti, extrà leges tribuendum cenſuerat, tuliſti quippè æquo animo ſuffragiorum ſeueritatem, quum ex eo tamen, pari merito tibi purpura pararetur. Sed mors ante diem irrepſit, & peſtilenti quidem morbo properata, adeo, ut quod à Pico, Politianoq; Florentia laboranti per diſpoſitos equos mittebatur miræ poteſtatis antidotum, Veneni celeritate præuerterit, ſcilicet, ut nimis ſeuera patria optimi ciuis oſſa non haberet, quæ ſub colle hortorum ad Flumentanam portam ſepulchro condita è Campo Martio, ab erudita Romana Iuuentute ſalutantur.

BARBARIEM, Hermoleos latio qui depulit omnem
Barbarus hic ſitus eſt, utraque Lingua gemit.
Vrbs Venetum uitam, mortem dedit Inclyta Roma,
Non potuit naſci, nobilius'ue mori.

GEORGIVS MERVLA.

IN GEORGIO MERVLA Ab aquis ſtatiellis Alexandrino ingenium ſubagreſte, atq; ideo ad Lucubrationum labores

 maximè

ualidum; nullisq́ obiter uoluptatum illecebris laceſſitum emicuit, paſſim florentibus græcarum literarum ſtudiis, quarum felici ſocietate antiqui decoris ornamenta Latinæ facultati tradebantur. Ob id uariæ eruditionis laude celebratus quadraginta amplius annos, cum Venetiis, tum Mediolani Iuuentutem docuit; In alienos ſæpè Libros acerbius cenſuram exercens, quum ſæpè Calderini, Galeotti, & Politiani errata, uel certè prætermiſſa notare contenderet, publicatis annotationum Libellis, quibus latè nomini fama apud ſtupentes grammaticos quæreretur. Edidit etiam tranſlationē Dionis de Traiani geſtis: Sed petenti Ludeuico Sfortiæ hiſtoriam perſcripſit, Vicecomitum Principum origines, & Bella continentem, ſobrio quidem ſtylo, ac ex omni parte Latino, ſed in quo Lectores minus auſteri peramœna diuerticula paſſim requirant: Cæterū poſtremi eius hiſtoriæ Libri meo iudicio iucundiores, æternum dormituri, denegata luce in abditis ſcriniis iacent, quum nemo è generoſa ſtirpe Vicecomitum omnino prodeat, qui ſepultum familiæ, patriæq́ decus in lucem aſſerere uelit; quandoquidem nemo ferè ſit ex ea gente, qui non ſpreto ueræ uirtutis nomine, ab incondito luxu decoxiſſe uideatur. Periit exactæ ætatis ſenex, tonſillis fauces occupantibus, Politiano obiter uehementi metu liberato, quum in Miſcellaneam eius centuriam; cohortes, & alas, quæ impetu obruerent, emiſſurus eſſe diceretur. Ludouicus Princeps optimè de literis merito, Iuſtum funeris honorem perſoluit, elatusq́ eſt ad Ædem Euſtorgianam: & hoc Carmen ſepulchro Lancinus inſcripſit.

LANCINI CVRTII.

VIXI Alis inter ſpinas, Mundiq́ procellas,
Nunc hoſpes Cæli Merula, Viuo mihi.

POLITIANVS.

POLITIANVS à prima ſtatim Iuuenta admirabilis ingenii nomen adeptus eſt; quum nouo, illuſtriq́ poëmate Iuliani Medicis Equeſtres Ludos celebraſſet, Luca Pulcio nobili poëta, omnium confeſſione ſuperato, qui Laurentii Fratris ludicrum Equeſtris pugnæ ſpectaculum, iiſdem modis, & numeris decantarat. In

id enim

id enim è Græcis, atq; Latinis delectos flores populo ſtupendos contuliſſe cenſebatur: Nec multò poſt Iuliano à Pacciis in templo immaniter interfecto, eius uindicatæ coniurationis hiſtoriam, Latinè, ornatiſſiméq; perſcripſit; Profeſſuſq; demum in Gymnaſio græcas pariter, latinaſq; literas, tantos de ſe excitauit clamores, fauente Iuuentute, ut Demetrius Calchondyles Vir græcus, præſtantiq; doctrina, uti aridus, atq; Ieiunus à diſcipulis deſereretur. Exindè Herodianum Romanè loquentem publicauit, cunctis haud dubiè, erepta laude, qui id generis munus ante ſuſceperint, quanquàm æmuli eam tranſlationem, uti nos à Leone Pontifice accepimus, Gregorii Tifernatis fuiſſe dicerent; quòd paſsim, inducto fuco, & falſis neuorum coloribus interlita alieni ſtyli habitum mentiretur. Sed eadem præcellenti ſtudiorum omnium ubertate florentem, poſt editam Miſcellaneorum Centuriam; publicataq; latina poëmata, Immatura mors oppreſsit. Erat, diſtortis ſæpè moribus, uti facie neſquaquàm ingenua, & liberali ab enormi præſertim naſo, ſubluſcoq; oculo perabſurda, Ingenio autem aſtuto, aculeato, occulteq; liuido, quum aliena ſemper irrideret, nec ſua, uel non iniquo iudicio expungi pateretur. Ferunt eum ingenui adoleſcentis inſano amore percitum, facilè in lætalem morbum incidiſſe. Correpta enim Cithara, quum eo incendio, & rapida febre torreretur, ſupremi furoris carmina decantauit, ita, ut mox delirantem, uox ipſa, & digitorum nerui, & uitalis deniq; ſpiritus, inuerecunda urgente morte, deſererent; quum maturando Iudicio integræ, ſtatæq; ætatis anni, non ſine graui Muſarum iniuria, doloreq; ſeculi, feſtinante Fato eriperentur. Vix enim quadrageſimumquartum ætatis annum attigerat: Sed eo præpropero uitæ exitu, profectò felix fuit, quòd imminentem conuulſæ Medicæ domus ruinam effugerit. Tumulo autem hoc carmen Crinitus diſcipulus affixit.

CRINITI.

HIC hic Viator paululum gradum ſiſte.
Vatem potentis ſpiritus uides clarum:
Qui mente promptus acri, & arduum ſpirans,
Ac ſumma quæque, & alta conſequi ſuetus.
Is ille ego Angelus Politianus ſum.

G Fouit

Fouit benigno me ſinu flora, & illic
In fata, ceſſi, Parthenopeos Reges
Cum gallica arma irruerent minabunda.
Tu uale, & hoc ſis meriti memor noſtri.

POLITIANI TVMVLVS A BEMBO COMPOSITVS.

DVCERET extincto cum mors Laurente triumphum,
Lætaq; pullatis inueheretur equis;
Reſpicit inſano ferientem pollice chordas
Viſcera ſingultu concutiente uirum.
Mirata eſt; tenuitq; iugum: furit ipſe; pioq;
Laurentem cunctos flagitat ore Deos.
Miſcebat precibus lachrymas, lachrymisq; dolorem:
Verba miniſtrabat liberiora dolor.
Riſit; & antiquæ non immemor illa querelæ,
Orphi tartareæ cum patuêre uiæ,
Hic etiam infernas tentat reſcindere leges;
Fertq; ſuas, dixit; in mea iura manus.
Protinus & flentem percusſit dura poëtam;
Rupit & in medio pectora docta ſono.
Heu ſic tu raptus: ſic te mala fata tulerunt,
Arbiter Auſoniæ Politiane Lyræ,

INCERTI.

POLITIANVS in hoc Tumulo iacet Angelus, unum
Qui caput, & linguas, res noua, tres habuit.

MIRANDVLA.

IOANNES PICVS MIRANDVLA Meritò cognomine Phœnix appellatus eſt, quòd in eum, Dii ſuperi ſupra familiæ

familiæ claritatem, omnis corporis, ac animi uel rariſsima dona contulerint; Mira enim altitudine ſubtilis ingenii, decora facie, lectiſsimisq; moribus, & incomparabili, quum diſputaret, aut ſcriberet, facundia, omnes eius ſæculi ſapientes in admirationem ſui facile conuertit: Grauiſsimo autem opere, nec dum abſoluto, tanta eruditione, atq; uehementia Aſtrologos totius diuinationis uanitate confutata perſecutus eſt, ut ſubtilium diſciplinarum profeſſores à ſcribendo deterruiſſe uideatur. In Eptaplo autem, dum ſacrarum literarum myſteria, diuino ore nobis recludit, & In Apologetico grauiſsimis diſciplinarum omnium rationibus propoſita ad diſputandum, ingenii ſui decreta defendit, ſe ipſum doctrinæ, atque memoriæ felicitate ſupergreſſus eſſe uidetur. Exceſsit è uita dignus Cœlo, trium & triginta annorum Iuuenis, eo die tam celebri, quàm poſtea Italiæ maximè funeſto, quo Carolus Galliæ Rex Octauus Florentiam eſt ingreſſus; ſcilicet, ut tanti funeris luctus, quum ſub ſignis ornatus in pompam externæ gentis exercitus urbem intraret, uel eo inuſitato ſpectaculo, & in tanta receptæ libertatis lætitia minimè uinceretur.

TIBALDEI.

IOANNES Iacet hic Mirandula, cætera norunt,
Et Tagus, & Ganges, forſan & Antipodes.

POMPONIVS LÆTVS.

IVLIVM POMPONIVM LÆTVM Sanſeuerina Illuſtri familia in Picentinis natum ferunt, adoq; inſigni cura educatum, ut ex adultera Matre alioqui pudica, illudente ei Salernitano Principe genitus putaretur. Sed uigente demum bello, & labante fortuna principalis domus, animum ad literarum ſtudia conuertit, tãta antiqui moris æmulatione, & naturæ temperantia optimas literas complexus, ut Romæ Inter præclara eius ſæcula ingenia conſpicuus monſtraretur; Nam Vallæ præceptoris æquata cruditionis opinione, locum exceperat; Sed eum mox Pauli Secundi Iniuria percelebrem fecit, quum literatos quoſdam, & in his Platinam, atq; Callimachum, tanquàm Impios, atq; maleficos tormentis excruciaſſet; Nam è Venetiis Romam pertractus ad dicendam

 cauſam,

cauſam, perpetua uitæ Innocentia tutus nihil terreri potuit; ut Integro, conſtantiq; animo indigna fateretur: Veterum enim ingeniorum illuſtria nomina ſibi ipſis indiderant, quum in cœtu ſodalium Laureati Muſas colerent; Ea nominum nouitate, Pontifex elegantiæ literarum imperitus, ſuſpicioſusq; uehementer offendebatur, quaſi id eſſet occulta coniurantium teſſera ad obeundum inſigne facinus. Xyſto demum, Innocentioq; fauentibus in gymnaſio docuit incredibili nominis authoritate, auditorumq; frequentia; adeo ut ante auroram profitentem, Romana Iuuentus à media ſtatim nocte præoccupandis ſubſelliis præueniret. Deſcendebat è Quirinali ſæpè ſolus, Diogenis more præferens Laternam, quum opes contemneret, & Iucunda frugalitate uenerabilis haberetur. Simplici nanq;, & penè ſubagreſti conuictu uſq; adeo gaudebat, ut quum frequenti ſemper limine coleretur, Improuiſi nobiles con uiuæ, non ſufficiente eius puero per iocum admoniti coquinæ manus admouerent. Vnde perurbani ſales, multæq; facetiæ ferrentur. Scripſit grammaticæ Compendium, adultis pueris utile, & grauiore demum ſtylo ſeriatim Romanos Cæſares, gratiſſimoq; Libello in antiquæ Vrbis ruinis, uera loca, atq; uocabula demonſtrauit: Sed in ſuggeſtu ſummam laudem promeruit; quod eo magis mirum uidetur, quum in familiari ſermone hæſitante lingua balbutire eſſet ſolitus, nec orantem demum, aut clara uoce lectitantem, ulla omnino oris titubantia deformaret. Septuagenarius exceſſit è uita, quum gelidiſſimo Vini potu uentriculi calorem oppreſſiſſet; Elatus eſt auditorum Inſignium piis humeris, honeſtante funus. Familia purpurata Alexandri Pontificis, & Laudante Marſo Oratore: quum uariis autem Elegiis tumulus ornaretur, Epigramma Pontani, conſenſu publico, locum obtinuit.

PONTANI.

POMPONI Tibi pro tumulo ſit Laurea Sylua,
Oſſa, Maris rores, Myrteaq; umbra tegant:
Teq; tegant, artusq; tuos uiolæq;, roſæq;
Ver habeat, Zephyros ſpiret, & ipſe cinis.
Stillet & ipſe cinis, quas & Parnaſus, & Antra
Theſpia, & ipsa ſuas Aſcra miniſtrat aquas.

CAL

CALLIMACHVS.

CALLIMACHVS Antiquo nomine PHILIPPVS Geminiano Ethruriæ Oppido editus Ingeniū lectiſsimis literis Romæ excoluit; nec multo poſt Indignam inſonte animo ſubiit calamitatem, quum Paulus Secundus Illuſtres academiæ ſodales odio temere concepto, tanquam maligne conſpirantes perſequeretur; Ita, ut ipſe ante alios deſumpti græci nominis reus tormentis, & carcere pœnas daret; Ab ea autem Iniuria indignabundus in ultimas terras profectus Caſsimiro Sarmatiæ Regi Ingenii operam obtulit. Is uirtute, fortunaq; Clariſsimus; Sed Pontificii nominis hoſtis, quattuor Regum pater fuit; In honore tum erant optimæ literæ apud externos Reges uno præcæteris Matthia Coruino ſtudiis ac artibus eximiis liberaliter fauente. Itaq; Callimachus Alberto filio præceptor datur; a quo demum, poſt Caſsimiri patris interitum ad ſummum familiaritatis, atq; potentiæ locum euectus eſt, tanta Polonorum conſternatione, odioq; ut eum tanquam Impium, & Moldauicæ cladis authorem, Tyrannidemq; impotenti Imperio exercendam Regi ſuaderet aula extruſerint. Maligno enim Iudicio nobilitatem quod Imperatæ pecuniæ, & ſuſcepto bello auerſa eſſet, ſæuo hoſti obiectandam eſſe cenſuerat, ut nemo demum ſupereſſet, qui libertatis per manum traditæ Iura tueretur. Sed Callimachus, uel Alberto abſentis deſiderium uix ferente, quod Inuidiam minime ſuſtineret, ſemi exul in uilla Sarmatica apud ueterem amicum occultatus Fato ceſsit, Ita, ut morte cælata ſine funere areſfactus tepore Clybani in armario ſeruaretur. Id reſciuit Albertus, & pietatis ergo, Cracouiæ in æde Trinitatis æreo ſepulchro honeſtandum curauit. Præcipuum eius ingenii monumentum, extat hiſtoria exactiſsime conſcripta de Rebus geſtis Ladiſlai Sarmatiæ, atq; Pannoniæ Regis, qui ad Euxinum Varnenſi acie, ab Amurathe ſuperatus interiit; adeo enim eleganter eius grauiſsimi muneris leges impleuiſſe exiſtimatur; ut omnes, qui a Cornelio Tacito, per tot ſecula id ſcribendi genus attigerint, meo iudicio ſuperarit.

IANI VITALIS.

AENEA, Callimachi, quæ circumplectitur oſſa,
Depoſiti meritis nobilis urna ſui,

Aenea ſit quamuis, multò eſt pretioſior auro,
Ethruſci felix hoſpita Callimachi;
Ipſi etiam, Italia; tantum decus, auſpice, adepti,
Ad ſacra conueniunt buſta Boriſthenides:
Exultantq; mero, & choreis, referuntq; uicisſim,
Dedicat hæc Criſpo Sarmatis ora ſuo.

HIERONYMVS SAVONAROLA.

MEDICEIS GALLORVM Aduentu Florentia pulſis HIERONYMVS SAVONAROLA Ferrarienſis ex ordine Diui Dominici cucullatus uſq; adeo auſtera uitæ diſciplina, ac erudito ſubtiliq; ingenio, & in ſacris concionibus, admirabili facundia ualuit, ut populum inſtaurandis religionibus deditum, & tum nouo receptæ libertatis gaudio geſtientem, quo uellet facilè Impelleret, priuatisq; familiarum, ac ipſis quoq; ſummi Magiſtratus conſiliis miſceretur. Futura enim prædicere, ueluti diuino adflatum numine credebant, quando nihil ualidius eſſet ad perſuadendum ſpecie ipſa pietatis, In qua etiam tuendæ libertatis ſtudium emineret; Sed nonnulli optimates, aſtutis ingeniis adeundo, conſulendoq; eius authoritatem in immenſum adaugebant, tanta quidem inſania; quo illam ſibi aſtruerent, ut ad Carolum Regem, Piſas Legatus mitteretur, & integros quattuor annos Florentinorum animis, ac opibus imperaret. Verum in eo chriſtianis hercle moribus; ac optimis literis ornatisſimo, Ingenium ab occulta ambitione, & nimio, exitialiq; proferendæ ueritatis ſtudio inflammatum, adeo æſtuanter efferbuit, ut capitale iudicium de ſuſpectis nobiliſſimis ſeptem ciuibus ſæua ſententia præcipitarit, moresq; Alexandri Summi Pontificis Veſana declamandi libertate, quum acerbè ſugillaret, ſacroſanctam poteſtatem in dubium deuocarit; quamobrem reus Maieſtatis, depoſcente Pontifice, concedenteq; Senatu, & concrematis quidem templi foribus, nec incruenta irruptione comprehenditur; Nam inimicæ factionis Ciues, damnatorumq; propinqui arma ceperant: In eoq; tumultu trucidatus eſt Franciſcus Valorius partium Princeps; qui maturandæ Reorum necis author extiterat, Cæterum de Sauonarola tormentis excruciato, confeſſoq; Latronum more, in medio foro, miſerabile ſupplicium eſt deſumptum, ita, ut ſtrangulati corpus, extemplo cremaretur, diuerſò quis

dem

lem animorum habitu, quum alii ardentes odio, Iure execratum, atq; punitum ſucclamarent, alii uerò lugentes, tanquàm indigna morte perempti è rogo cineres religioſè colligerent. Eius autem Ingenii operum, præcipua cum laude legitur glorioſus Crucis Triumphus aduerſus eius ſæculi ſapientes, garruloſq; Sophiſtas, Latinè perſcriptus. Vtramq; autem Pii, atq; impii nominis famam cumulatè promeruit; Si duobus contrariis cœnotaphiis credendum eſſe cenſeremus. Sed alterum quod Liuidus effudit, honeſtus ſupprimet pudor, ne ſupra miſerabilis ſupplicii dolorem, inſontis forſaſſe uiri manes hac etiã æterni carminis inurente nota crucientur.

MARCI ANTONII FLAMINII.

DVM Fera flamma tuos Hieronyme paſcitur artus,
Religio ſanctas dilaniata comas
Fleuit; & ô dixit, crudeles parcite flammæ,
Parcite, ſunt iſto uiſcera noſtra rogo.

MARSILIVS FICINVS.

QVVM Clariſſimi Græcorum Theodorus, Argyropylus, & Trapezuntius, ueluti ex condito inter ſe diſtributis operibus in traducendo Ariſtotele ad non obſcuram æmulationem uerſarentur. Vnus Latinorum MARSILIVS FICINVS Diuinæ Philoſophiæ amore Incenſus, transferendi Platonis negotium ſuſcepit, atq; perfecit; uſq; adeo feſtinata felicis ingenii fœcunditate, ut pleriq; in puſillo eius corpore, quod uix ſemihominem æquaret, tantam uim inuſitati ſpiritus, & tantas utriuſq; linguæ facultates uigere mirarentur: Nam eundem quoq; Inſatiabilis ſtudii tenorem ſecutus Plotinum, Iamblichum, Syneſium, & Pſellum Platonicæ Sectæ nobiles authores Latinos effecerat. Hortante quidem Coſmo Medice, & mox tradita per manus ſummæ uirtutis hæreditate, Petro filio, & Laurentio nepote ſuffragantibus. Ex ea ſiquidẽ ornatiſſimæ domus liberali diſciplina Ficinus honeſtis ædibus, peramœna Villa, ſacerdotio, annuiſq; ſtipendiis, atq; muneribus ſe ſe adauctum, & cumulatè perornatum ſenſit: Contemnebat enim maiores opes Vir minime ambitioſus, & nitidæ, Iucundæq; uitæ ad bonam frugem percupidus, quum unam ſtudiorum laudem ſpecta

rer,

ret, nec ullis unquàm contentionibus miſceretur, quo'd rerum omnium, præterquàm uini ſubdulcis uoluptates abdicaſſet, nulla quidem animi triſtitia, quum eſſet omnino lætisſimus, ſed exactisſima ratione ad tuendam ualetudinem, ſicuti deprehendere licet, ex Libris de Triplici Vita editis. Adeo enim moroſe' ſibi ad ſpem uitæ blandiebatur, ut ſæpe' eadem die, quum aër incaleſceret, aut aliquo ſpiritu moueretur, capitis tegumenta permutaret. Sed quum ſodalium ſuorum acerba funera luxiſſet Laurentii, Hermolai, Politiani, Mirandulæ, qui uno anno perierunt, Landiniq; item, & Sauonarolæ in Caregiana ipſius uilla, ſeptuagenario prouectior, febricula interiit, diro quidem omine, quum eodem die, punctoq; temporis, duo clarisſima Italiæ lumina Ficinum ipſum, & Paulum Vitellium ſummæ, Inuictæq; uirtutis Florentinorum Imperatorem aliquanto certiore inimicorum rabie, quàm noxa capitali ſupplicio damnatum uis ipſa fatalis extinxerit; & tum eſſet in alpibus Ludouicus Rex Gallorum, armatus irrumpens, ut ſingulas illuſtres domos, & ad unum fere' omnes Italiæ principatus euerteret.

INCERTI.

Mores, ingenium, Muſæ, Sophiaq; ſepulta eſt
Laus hic cum magni corpore Marſilii.

INCERTI.

En hoſpes hic eſt Marſilius Sophiæ pater,
Platonicum qui dogma, culpa temporum
Situ obrutum, illuſtrans & Atticum decus
Seruans Latio dedit; Fores primus ſacras
Diuinæ aperiens mentis actus numine
Vixit beatus ante' Coſmi munere,
Laurentiq; Medicis, nunc reuixit publico.

GALEOTTVS MARTIVS.

GALEOTTVM MARTIVM Narnia genuit, robuſto ingenio diſciplinas omnes complectentem. Is Matthiæ Coruino

no

no Pannoniæ Regi præceptor, Epiſtolarumq; Magiſter, & in caſtris Miles; & in Palæſtra multarum palmarum Athleta fortisſimus operam præſtitit, adeo feliciter, ut omnium horarum amicus, & comes haberetur. Scripſit Librum de homine, uaria eruditione, potiusquàm eloquentia mirabilem, in quem nō multo poſt inuectus eſt Georgius Merula grammaticorum exactisſimus; Sed ea uehementia Galeottus ſe ſe defendit, uti Apologeticus priore Libro uarietate eruditionis multo uberior cenſeri poſſet. Scripſit etiam, & malo quidem Infortunio, quædam in ſacra, moraliq; Philoſophia, nā ex ea lectione, quum omnibus gentibus integre, & pariter ueluti ex iuſta naturæ lege uiuentibus æternos cœleſtis auræ fructus paratos diceret, à cucullatis ſacerdotibus accuſatus, damnatusq; eſt; Sed cum periculo celeriter exemit Xyſtus Pontifex, qui in minori fortuna eius fuerat Auditor, non ſine graui tamen contumelia; Nam in Foro Veneto ad geminas columnas ad Tribunal perductus eſt, ut impetrata uenia ſe falſa ſcripſiſſe fateretur. Sed accidit, ut id iudicium exortus in turba riſus euerteret falſo, ac repentino Galeotti dicterio excitatus: Nam quum forte non ignobilis Venetus, è turba proximus ſtrigoſa proceritate, & impudicæ uxoris probro inſignis traductum ludibrio præpinguem porcum appellaſſet: extemplo Galeottus, renidentiq; ore pinguis, ait, porcus, quàm macer hircus eſſe malo. Erat enim Galeottus uſq; adeo tumenti abdomine, ut quum ſub uaſto obeſi corporis pondere, uel prægrandia iumenta fatiſcerent, rheda curuli ueheretur: ac demum ſenex ad Montem Annianum circa Ateſte, aruina ſuffocatus interiret.

IANI VITALIS.

HANC galeam hunc poſuit Galeottus Martius enſem
Mars tibi, & hanc citharam docto cum pectine Muſis,
Militia functus, decantataq; poëſi.

ELISIVS CALENTIVS.

HVIVS ex Amphracta oppido ſemiappuli Muſa, regnantibus Aragoniis Neapoli inſignis fuit, uel illuſtrium Poëtarum æmulatione propoſita. Tum enim Pontanus, Altilius, Grauina, &

Actius, immortali ingenio præditi uates, diuina carmina factitabant. Sed Calentio amatoriæ uanitatis incendiis iuueniliter uſtulato, æquo torrentior uena uti ſubitis impulſa caſibus, nequaquàm liquidiſſimè profluebat; in uarios alioqui carminum modos repentina largitate mirabilis. Adamauit eum unicè à puero contubernalem Pontanus, ſuſpexit Altilius, Actius uero Syncerus meritis laudibus exornauit. Extant eius Elegiæ teneris affectibus peramœnæ, & Ranarum cum Muribus prælia homerico ſpiritu latinè decantata. Dicauit eas uigilias Angelo Colotio ab eruditi ingenii candore uiro lectiſſimo, quem hodie uiuido ingenio ſenem, & ſacrata infula clarum ſalubris eloquentiæ præcepta in hortis ingenuè tradentem, Romana iuuentus colit. Moriens Calentius Lucium filium reliquit ad quem legitur epiſtola Pontani, ad paternos mores, ſtudiaq; eadem, adoleſcentem accendentis. Porrò Calentius ipſe quùm amore perditus, oblitusq; rei, elegis inanibus diu hæſiſſet, Fortunam ſibi ad parandas opes defuiſſe ſerò ſenſit, ut hoc ſuo carmine fatetur.

Talia poſt cineres de me toto orbe legantur,
Scriptaq; ſint tumulo carmina digna meo.
Ingenium natura dedit, Fortuna Poëtæ
Defuit, atque inopem uiuere fecit amor.

Moriens autem, hoc carmen inſcribendum Lucio filio mandauit.

IPSIVS.

Si tibi ſit felix, & fauſtum iter,
Qui ſim diſcito paucis ſodes
Hic ego uates iaceo Calentius
Somno ſapiens graui,
Donec me Tubicen ætheris excitet
Vocans ad pias ſuperum ſedes.
Legiſtin? amabo dic abiens uale.

PANDVLPHVS COLLENVCIVS.

PANDVLPHVS COLLENVCIVS Piſaurenſis ingenio peracri, & ſtudiorum, rerumq; omnium erudita notitia

peroꝛnato, Nobilisſimarum Italiæ Vrbium Præturas gesſit; Fun-
ctusq; grauisſimis Legationum muneribus Illuſtri facundia, & ge-
ſtu pernobili latini Oratoris nomen impleuit: Cæterum tanto inge
nio temperantia deerat, ut nulla in arte ſummum laudis faſtigium
teneret: Inſaciabili etenim cupiditate ſemper uagus in omnes diſci
plinas ferebatur, cum eſſet ex profeſſo iureconſultus: ut facilè re-
liquarum facultatum Principes diſputatione, ſcriptisq; laceſſeret:
quod nihil, niſi ualdè excellens probare eſſet ſolitus, & quæq; me-
diocria faſtidiret. Indignatione ſiquidem ſuperba, & oſtentatione
præcipiti Plinium aduerſus calumniatorem Leonicenum diſertisſi-
mè defendit. Scripſit & Libellum de Vipera: ac Item Facetisſimum
capitis & pilei Dialogum; Poſtremò etiam Neapolitanorum Re-
gum res geſtas Ethruſco quidem ſermone in gratiam Herculis Ate-
ſtini, qui Latinas minimè didicerat. Multa autem lectu iucunda,
eleganter inchoata abſoluere nequiuit, quum apud Ioannem Sfor-
tiam Piſaurenſium Tyrannum, quem deprehenſis literis offende-
rat, ſupra ueterum officiorum memoriam, disſimulata recentis odii
libido ualuiſſet: Vir enim incautè Tyranno fidens, ea nece indi-
gnus, in carcere ſtrangulatus interiit.

FERDINANDI BALAMII SICVLI.

Ignoſcit Colenuccio Tyrannus
Mox illum necat: ò ſcelus nephandum
Vincens ſæuitiam Neronianam.

IOVIANVS PONTANVS.

IOVIANVS PONTANVS Vir ad omnè genus elo
quentiæ natus Cereto Vmbriæ oppido metu profugiens, quòd ibi
pater à factioſis ciuibus eſſet interfectus, Neapolim planè iuuenis,
& inops contendit: Ibi enim liberali Alphonſi Regis ſtudio, condi-
ta celebri bibliotheca literas in honore eſſe didicerat. Nec defuit
honeſtus uirtuti locus Antonio Panhormita, eruditi ingenii uim
admirante, is tum erat excellentis doctrinæ nomine Regii Scrinii
Magiſter. Aſpirauit demum his cœptis Fortuna, uſq; adeo beni-
gnè; ut Ferdinandi Regis caſtra ſecutus, in demortui Panhormi-
tæ locum ſufficeretur. Vndè illi mox honeſtæ opes ſed obſequii

fide, ac merito, uti ſcripſit, inferiores niſi ad opimi muneris prouentum Ariadnæ uxoris dotalis hæreditas acceſſiſſet. Hac parta dignitate, liberiore ueluti ſtudio, Muſas per omnes numeros exercuit; tanta habilis ingenii fœcunditate, ut neq; poëtis, neq; Oratoribus, qui tum maximè florerent, dignum ſecundæ famæ locum relinqueret. Erat auſtero ſupercilio, & toto oris habitu ſubagreſtis; ſed ſtylo, & ſermone perurbanus, quum ſæpiſſimè uel in ſeriis multo cum ſale iocaretur. Habitus tamen eſt in omni cenſura quanquàm abſolutè pius ſupra æquum mordax, uel eo quòd non homines modo ſibi notos; ſed gentium, & urbium quoq; omnium mores acerba ſcribendi libertate perſtringeret, ſicuti ex uariis dialogis, Charonteq; præſertim intemperanter oſtendit. Sed in pangendo carmine, quàm texenda proſa cultior, atq; ſublimior multis uidetur, quã doquidem in hiſtoria non ſemper integra grauiſſimi inceſſus dignitate ab eius muneris diſciplina deflexiſſe exiſtimari poſſit, quum poſtea ab Heſperidum hortis Citriorum ſuauiſſimis odores ſpirans, atq; inde diuino carmine in altum euectus, ad illa ipſa excelſo ore decantata ſydera propius acceſſerit. Vixit annos ſeptuaginta ſeptem. Fato autem functus eodem menſe, quo Alexander Sextus Pontifex uita exceſſerat. Tumulatus eſt in Sacello ab ſe ſepulchri cauſa extructo è Regione Daualorum domus, ubi Elogium ab ſe compoſitum in marmorea tabula ſpectatur.

Viuus domum hanc mihi paraui
In qua quieſcerem mortuus.
Noli obſecro iniuriam mortuo facere,
Viuens quam fecerim nemini.
Sum etenim Iouianus Pontanus,
Quem amauerunt bonæ Muſæ,
Suſpexerunt Viri probi,
Honeſtauerunt Reges Domini.
Scis iam qui ſim, uel qui potius fuerim.
Ego uerò te, hoſpes, in tenebris noſcere nequeo;
Sed te ipſum ut noſcas rogò, Vale.

MYRTEI.

QVI uos ſydera clara, citrioſq;

Flores

Flores heſperidum hortulis uirentes
Verſibus cecinit laborioſis,
Pontano date ſydera alma lymphas
Vos horti date ſerta, quæ ſepulchrum
Ornent perpetuo cadente flore,
Spargant perpetuo cadente rore.

MARCI ANTONII FLAMMINII.

Quæ cecinit claro fulgentia lumina cœlo
Pontani doctis uerſibus Vrania,
Phœbe tuis magnam lucem addidit ignibus, utque
Nunc melius niteant ſydera cuncta, facit.

MARCVS ANTONIVS COCCIVS SABELLICVS.

MARCVS ANTONIVS COCCIVS Sabellicus ad Vicum Varronis in uia Valeria, iuxtà Anienem Fabro Ferrario patre genitus ingentem, & propè ferream uim ingenii ad perdiſcendas literas attulit, tanto prouentu, ut planè imberbis apud Tyburtes ludum aperiret. Indè uerò, collecta mercede, & togula cœrulea excultus nobilioris doctrinæ cupiditate in Vrbem ad Pomponium ſe contulit, á quo uberrimi ingenii merito in collegium ſodalium ſolenni cerimonia cooptatus, Sabellici cognomen tulit; Mutabat enim nomen, qui in Quirinali ſacra lauro coronabatur. In ea ſchola, quòd cenſura literarum acerrimis iudicum ingeniis ageretur, multum ſibi de incondita, & ſubagreſti Latinæ Orationis exuberantia detraxiſſe fertur. Nec multò poſt, Roma excedens Vtino in oppido non procul ab Aquileia, nobiles Regionis adoleſcentes docuit: Parta demum inſigni nominis fama, quum Regionem uetuſtatis authoritate percelebrem lepidè deſcripſiſſet; decantato etiam uerſibus carnico incendio, & deplorata clade Sonciaca; idcirco eum Vicentini celebritate nominis exciti, ambitioſè, duplicato ſtipendio conduxerunt; nec ibi diú manſit, euocante Senatu Veneto, ea conditione, ut ciuitatis res geſtas à fine Iuſtiniani conſcriberet, & trecentis aureis in gymnaſio profiteretur, in hoc munere perutilem iuuentuti operam præſtitit, quum in altero adulatione parum ſobria

rerum ueritatem adumbraſſe uideretur: Sed in Enneadibus omnium temporum, ab orbe condito memoriam complexus, uti neceſſe fuit, ingenti operis inſtituto feſtinanter indulgenti, res Illuſtres præclara cognitione dignisſimas perobſcura breuitate adeo uehementer offuſcauit, ut excitatam uberrimo titulo legentium cupiditatem pasſim eluſerit, quum omnia in aceruum anguſtisſimè coarctata, nequaquàm certa effigie; ſed exiguis tantum punctis, & lineis annotata deſignentur. Id ſuſceptum munus nauiter ſecutus ſcribendo ad ſeptuageſimum ferè annum peruenit, gallica tabe, ex uaga Venere quæſita non obſcurè conſumptus. De ſepulchro autem, Viuens, & incolumis, tempeſtiuè ſibi cauit; ſcilicet degeneri filio diffiſus, quem ex concubina ſuſceperat, compoſitumq; ab ſe carmen lapidi inſculpſit, inſigne quidem, & meritum Elogium, ſed certè honeſtius, ſi alieni ingenii pietas inſcripſiſſet.

Quem non res hominum, non omnis ceperat ætas,
Scribentem capit hæc Coccion urna breuis.

LAVRENTIVS LAVRENTIANVS.

LAVRENTIVS LAVRENTIANVS Aliquandiu Florentiæ, & Piſis Philoſophiam, Medicinamq; Profeſſus, ingenium elegantibus literis deditum ad traducendum Hippocratem conuertit, quòd Theodorus Gaza alioqui diligentisſimus interpres circũſcripti Authoris Laconiſmis minimè ſerio reſpondere uideretur. Extant & eius eruditæ lucubrationes in Galenum, Medicinæ Principis arcana perobſcurè interpretantem. Sed in commentationum curſu planè miſer atra bile correptus eſt. Empturus enim domum ea pactione tertiam prætii partem numerarat, ut, niſi intra ſextum menſem totius ſummæ pecuniam repræſentaret, Arrabonis pecunia lucro nenditoris amitteretur. Aduentante uerò die, quum multa ei aduerſa ſpem fefelliſſent, diffiſus amicorum liberalitati, & iacturæ dolore perculſus, animum deſpondit, In profundumq; puteum ſe conieceit. Sub id tempus quo Petrus Soderinus erecto populari dominatu, tanquàm Dictator perpetuus, ſumma cum moderatione, Florentinæ Reipublicæ præſidebat.

SPE deſtitutus commodum ſibi domum
Parandi; & anguſtè magis, quàm patria
Florentia natum ædibus mirabili
Decebat, infœlicem agens uitam miſer
Laurentianus ſe puteo in præceps dedit
Anguſtiori: ne ſepulchrum largius
Eſſet cadenti, quàm fuerat uiuo domus:
Quæ nunc parata literis illi patet
Talis polo, qualem nequeat orbis dare.

ANTIOCHVS TIBERTVS.

ANTIOCHVS TIBERTVS Cæſenàs ingenuus puer, à milite in ulteriorem galliam perductus, amore literarum Lutetiæ conſedit, non abnuente hero, ut docilis ingenii adoleſcens optimis literis imbueretur; Poſt aliquot autem annos inde rediens in Italiam, profiteri cœpit diuinatorias artes Magiæ proximas. Eleganti enim Libro de Chiromantia edito tantum nouæ famæ promeruit, ut inſigni concurſu, à curioſis, & anxiis de toto uitæ fortunæq; euentu conſideretur; nam ad corroborandam eius diſciplinæ authoritatem, opportuna bonarum artium præſidia contulerat, uſq; adeo ſolerter, atq; fœliciter, ut Viri doctiſsimi planè conſcii de uanitate incertæ artis, id aſſeuerarent, quod uulgi teſtimonio crederetur. Primus enim poſt Petrum Aponenſem Magiæ peritia celebrem, duobus ſæculis iacentem, & à cucullatis exploſam artem excitarat, tribus etiam Libris de Phyſiognomia, & Pyromantia cōpoſitis, ea tamen opinione ut nequaquàm ex arcano artis auidiſsimo cuiq; futura prænoſcendi rerum abditarum euentus prædiceret, ſed ex miræ prudentiæ coniectura, tanquàm illuſtri ratione demonſtrare putaretur. Prædixerat Guidoni Balneo, cui in togata Gallia propter inuſitatum militaris animi uigorem, guerræ cognomentum fuit, atq; item Pandulpho Malateſtæ Ariminenſium Tyranno, ex uolæ manus lineis, futurum eſſe, ut hic pelleretur patria, & dominatu; exulq; in extrema egeſtatis miſeria periret; Ille uerò ab inſigni amico, perfidia ſuſpicione necaretur. Memorabili herclè non omnino incertæ artis argumento, niſi Antiochus imminentem

uitæ

uitæ ſuæ exitum ignoraſſet, de quo tamen, ſed fatali deceptus hora minimè dubitarat. Interfecit enim Pandulphus ſui metu, uel Bentiuoli ſoceri iuſſu nimium ſæuus à ſuſpecta uirtute uirum fortem quamuis amicum, & partium ducem, ac ipſum Tibertum cuſtodiæ tradidit, ut ex euentu, ſupplicio ſeruaretur: ſed quum occultam, exitio fata uiam aperirent captiuus, & compedibus nexus cuſtodis arcis filiam mollis animi puellam ita orando, & blandiendo ad miſericordiam, amoremq; pellexit, ut ab' ea reſtem impetraret, & in foſſam demitteretur; Sed compedum ſonitu prodita fuga miſer retractus, & pari ſorte cum puella, ſecuri percuſſus interiit: Nec in Pandulpho prædicentis fidem eadem fata fefellerunt, quando omnium egentiſsimus in hoſpitali diuerſorio deſertus à liberis, ſæuitia infamis, ac egeſtate, ſenex miſer perierit.

FLORIDI SABINI.

Exilium domino quod uaticinare potenti,
Dira morte inſons perderis Antioche.
O Miſeras arteis, quæ non docuere ſalutis,
Cum tibi monſtrarint hæc quoque mortis iter.

PHILIPPVS BEROALDVS.

BEROALDVM Inter nobiles grammaticæ profeſſores ſummi nominis celebritate, & incredibili auditorum frequentia Bononiæ docentem externa præſertim iuuentus effuſè mirabatur, quum ex multa lectione, feliciq; memoria, abſtruſæ doctrinæ opes uenuſto oris geſtu proferret, & interpretando intacta ab aliis auidè ſectaretur. Cupiebat enim obſcuris authoribus lucem dare, & rancidæ uetuſtatis uocabula iam planè repudiata à ſanis ſcriptoribus in uſum Romanæ Linguæ reuocare, uti apparuit ex commentariis in Aſinum Aureum Apulei: cuius familiaritate, horridum eloquentiæ genus, peruerſa quadam libidine induerat, ita ut honeſtæ aures illud aſperum impuræ nouitatis mirari primo, & mox admittere cogerentur: Sed ingenio maximè liberali, & perhumano, hæc obſoleta, & ridenda doctioribus opportunè condiebat, ea fama, ut qui omnia didiciſſe, & ſedulò docuiſſe uideri potuit, in delectu pinguis, & ſupinus euaſerit. Obiit non planè ſenex, paulopoſt id tempus,

pus, quo Bononia terremotu concuſſa eſt, & Tyranni Bentiuoli domum mirabili ſubſecutæ calamitatis præſagio, dira fulmina percuſſerunt. Excepit doctrinæ hæreditatem, eiuſdem nominis fratris filius. Is nitidiore ingenio, quum ad poëticam ſe contuliſſet, dignas æternitate Odas conſcripſit, Indeq; à Leone Pontifice in intimam familiaritatem eſt receptus, Collata ei Vaticanæ Bibliothecæ præfectura; ſed paratis honoribus, immatura mors celeriter inuidit.

MYRTEI.

Sæpè nouos linguæ mirata Bononia flores
Non alios legit, quàm Beroalde tuos.
Te nunc amiſſo languent cum floribus horti,
Et flet delitias ad Tumulum illa ſuas.

HERCVLES STROZZA.

HERCVLES STROZZA Ferrarienſis Tito poëta genitus patrem longo interuallo carminum nobilitate ſuperauit. Illuſtri enim quedam lepore generoſi, & ſolertis ingenii in aula Principis adeo clarus eminebat, ut præter grauioris conſilii munera, in quibus egregiè prudens, & paratus erat, Theatralium etiam ludorum, ac omnis elegantiæ arbiter cenſeretur; nec quicquam de cultu corporis, ſumptuoſisq; munditiis, & ſplendore uitæ Ateſtinis iuuenibus concederet. Sed eum, ac ciuilis Magnificentiæ laude florentem, amatoriisq; uanitatibus intemperanter deditum, ille impotens Deorum, ac hominum dominator, ut Fabulæ ferunt, Cupido ſæuus in præcipitem locum arripuit; Concepti ſi quidem amoris inſaniam, adeo perditis ſenſibus alebat, ut multa, ac erudita largitione, tenerrimisq; carminibus ſummi nominis matronam colere aliquantò procacius quàm liceret minimè uereretur, qua improbitate, ſi non moleſtus palàm, grauis tamen quibuſdam in arcano eſſe cœperat, quum tot illecebræ una illa morum eleganti libertate malè tegerentur, ob idq; ab odioſa obtrectatione timeri inciperet, quanquàm luxato olim poplite claudus, nec alioqui planè formo-

ſus eſſet, aut iuuenis, prævalida ſcilicet apud Zelotypos ſuſpitione, quum ille inter iocos cum fœminis ad eleuandam cruris deformitatem, lepido exemplo diceret, non inſulſam eſſe Venerem, quæ Vulcanum probè Virum, quanquam loripedem libenter admitteret. Sed demum Taurellam illuſtrem forma, & natalibus uiduam, uſq; adeo, diris auſpiciis adamauit, ut quum Riualem haberet impotentem Tyrannum cum ea fatales nuptias faceret, ut pudore coniugii repulſus Riualis arceretur; Sed id non tulit Vir atrox, & ſuperbus breuiq; Hercules, dum à Cœnadomum noctu mula reueheretur interfectus eſt, neq; cædis quiſquam authorem, ſilente Prætore nominauit.

BEMBI.

Te ripa natum Eridani Permeſſus alebat;
Fecerat & uatem Marsq; Venusq; ſuum.
Iniecere manus iuueni, & fatalia duris
Stamina pollicibus perſecuere Deæ.
Vxor honorata manes dum conderet urna;
Talia cum multis uerba dedit lachrymis:
Non potui tecum dulcem conſumere uitam:
At iam adero amplexans te cinerem ipſa cinis.

TIBALDEI.

HERCVLIS hic Strozzæ tumulus quem condidit uxor
Taurellæ mœrens Barbara gentis honos
Plus dederit quamuis, non hæc Mauſole, meretur
Plus tua fortuna, hæc non pietate minor.

BARTHOLOMEVS COCLES.

BARTHOLOMEVS COCLES humili genere Boniæ natus, ingenio, nec mediocribus quidem literis imbuto, ſed à cœleſti quodam munere diuino, ac admirabili uaticinandi artes curioſè,

curioſè, atq; feliciter excepit erectas nuper, ac illuſtratas ab Antiocho: ſe enim Metopoſcopum, & Chiromantem profitebatur magno herclè Aſtrologorum pudore, qui laborioſis genituræ ſupputationibus ſæpiſſimè fallerentur. Publicarat enim ingenti fama codicem cum effigie linearum, characteres, & notas artis continentem, ut & hac quoq; liberalitate tanquàm promulgato totius doctrinæ myſterio, ignaras uitæ euentus curioſorum mentes circunduceret, ualido herclè accedente patrocinio Achillini ſummi Philoſophi, qui luculento prohemio aduerſus artis calumniatores, Coclitis ſcripta, tanquàm inſigni galea muniuerat, uſq; adeo ſtudioſè, ac appoſitè, ut intertextis paſſim ex phyſica ratione quibuſdam neruis, probè conſtituta, uallataq;, uel inanis facultas una iam nec ignobilis liberalium artium, acclamatione publica cenſeretur; & eo quidem clariore authoris exiſtimatione, quod ipſius Antiochi, & Corui Mirandulæ placita grauibus argumentis, tanquàm incerta conuellerentur, Ita pronis ad credendum auribus, ut multi ſtabilis alioqui prudentiæ, ab hoc adumbratæ rationis præſtigio circunducti, penderent ab ore Coelitis, & de priuatis rebus ſtatuerent, quandoquidem quotidianis prædictionibus, futura tanquàm præſentia ſentirentur. Extat de his præclaræ, ac admirabilis fidei catalogus ipſius Coclitis manu perſcriptus, de iis, quibus uaria uiolentæ mortis pericula denunciauit, exactiſſimo poſt eius interitum fortunæ obſequentis euentu comprobatus. Quo fit, ut me quoq; inueteratæ exercitationis in hac luce Romana non facilè credulum ſenem, in ſententiam adducat ipſe exactæ ætatis, & integri iudicii Lucas Gauricus, quum ingenuè fateatur ſe à Coclite ſeuerè, amiceq; admonitum, ut uiolenti cruciatus cauſas effugeret, quum id ipſe, ſui natalis, negligentia patris, ignarus, ex ſyderum ſcientia anteuertiſſe nequiuerit, à Ioanne enim Bentiuolo arreptus, & ex præalta troclea ſuſpenſo fune quinquies quaſſatus, ideo pœnas dederat, quòd exceſſurum patria, & dominatu in eius anni prognoſtico pronunciaſſet. Sed aliquantò acerbiorem non irritæ diuinationis pœnam Cocles promeruit; quum inuitus, & planè coactus Hermeti Tyranni filio, dixerit Futurum eſſe, ut exul in acie cæderetur. Non tulit ſanguinarius Hermes fatali metu perculſus, uel prouocatam oris libertatem, iuſſitq; Copono, ut Cocles tanquàm futuris inferiis ſuis expiando dolori uictima, mactaretur. Præuiderat necis diſcrimen Cocles: ideoq; ſecreta galea caput munierat, Ingenti gladio, quem peritiſſimè ambabus manibus regebat, ſemper armatus ſed fatales

ſ6

inſidias uitare non potuit, quum à perſonato baiuli habitu Copono, dum ſeræ oſtii, calculo iniecto præpeditæ clauem insereret, adacta in occipitium ſecuri ſterneretur, non aliam quoq; patrati facinoris cauſam afferente Copono, quàm quod ipſi Cocles, breui, & ſceleſte homicidam futurum edixiſſet.

GVIDONIS POSTHVMI. COPONVS LOQVITVR.

QVIS melior Vates? Quis Coclite uerior augur?
Falſa canit, atque hæc cogit habere fidem.
Grande mihi nuper ſcelus, ac graue crimen inuſſit,
Quale uel ipſius pectus habere neges.
Puriter exegi tamen, ac ſine crimine uitam
Hactenus, ille autem dicere uera ſolet.
Quid nam hoc Phœbe igitur? Certè illum haud multa feſellit
Linea, quam heu noſtras damnat habere, manus:
Nanque ubi ob hoc noſtra cecidit malus ille ſecuri
Cœpi ego, ne falſum diceret, eſſe nocens.

IOANNES COTTA.

IOANNES COTTA apud Alieniacum pontem, id eſt oppidum ſupra Atheſim, humili genere ortus, præaltum in literis ingenium oſtendit, in agreſti enim ore, generoſi ſpiritus indoles, ita latitabat, ut in ſermone, ſcriptoq; mira felicitas emineret: hauſerat enim pertinaci ſtudio, euolutis utriuſq; linguæ optimis authoribus, tantas eruditionis opes, ut à ſtupenda memoria clarus haberetur, & antiquæ dignitatis carmina perſcriberet. Aperuerat Ludum, Laudi Pompeiæ, quod ibi nupta erat eius Matertera. Sed demum inde Neapolim ad Pontanum ſe contulit, ſecutusq; aliquandiu San ſeuerinum, & Cabanilium proceres, tranſiuit ad Liuianum Venetorum Ducem, qui Muſarum liberalis hoſpes Academiam in agro Taruiſino ad Portum Naonem inſtituerat, euocatis in contubernium præcellentibus poëtis, in queis longè demum clariſſimi (præter Cottam) Fragaſtorius, Naugerius, & Hieronymus Borgius euaſerunt. Ad Abduam autem, ex ipſa Gallorum uictoria, Liuia-

no fuſo, captoq́ Cotta, inſigni pietate, ſe totius calamitatis,& carceris comitem obtulit, Sed Galli inhumana acerbitate, non miſero tantum comitem: Sed Libros, & calamum, ac omnia denique tenebroſi otii ſolatia denegarunt. Impleuit alterum officii munus Cotta: ſuſceptisq́ à Liuiano mandatis, quum ad Iulium Pontificem Viterbium perueniſſet, paucos poſt dies, oborta peſtilenti febre, octo & uiginti annorum iuuenis interiit. Epigrammata, ac Orationes eius extant; Sed Chorographiæ opus nobile uerſibus inchoatum, & in Plinium, erudita ſcholia perierunt.

ACTII SYNCERI.

SPERABAS tibi docta nouum Verona Catullum:
Experta es duros bis uiduata deos.
Nulla animum poſthac res erigat: optima quando
Prima rapit celeri parca inimica manu.
Quæ tamen, ut uidit morientis frigida Cottæ
Ora: ſuum faſſa eſt crimen, & erubuit.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Si fas cuique ſui ſenſus expromere cordis,
Hoc equidem dicam pace Catulle tua.
Eſt tua Muſa quidem dulciſſima, Muſa uidetur
Ipſa tamen Cottæ dulcior eſſe mihi.

PETRVS CRINITVS.

PETRVS CRINITVS iucundo, eruditoq́ ingenio iuuenis, quum à criſpa patris coma, Ethruſco nomine Riccius uocaretur, idq́ nomen faſtidiret, Crinitus appellari maluit. Is non iniquo iudicio habitus eſt inter Politiani diſcipulos diſertiſſimus. Extant enim, præter non illepida poëmata Libri de honeſta diſciplina, ſupra uiginti peramœna, & copioſa uarietate delectabiles:

les : ac item quinq; de poëtis Latinis , laborioſè eruditeq; perſcripti . Mortuo Politiano , patritiorum iuuenum , qui ingenia literis excolebant ; uel genere , & cenſu impar promeruit, ut apud eos, & ſodalis , & magiſtri munus adimpleret. Nobiles enim adoleſcentes more Socratis adamandos , pariter ac erudiendos , corporis , ac animi pulchritudine ductus prædicabat . Sed tanta familiaritas nequaquàm certis grauitatis, atq; modeſtiæ finibus deſcripta , contumeliæ, ac item exitio locum aperuit . In Scandiciana enim Petri Martellii Villa , poſt hylarem cœnam , quum petulantis conuiuæ manu inter iocoſam rixam frigidæ cantharo perfuſus obriguiſſet, inſolentis iniuriæ dolore ſaucius paucis diebus interiit, eo quidem ſodalium grauiore pœnitentia, acerbioreq; iactura , quòd nondum quadrageſimum ætatis annum attigiſſet.

MYRTEI.

Priſcos poëtas uiuere
Crinite dum doces , obis .
Ergo tibi ſuperſtites
Debent poëtæ non minus :
Ipſe amplius nihil uolens
Debere , dono carmine
Hoc , te ſepulchro conditum .

HIERONYMVS DONATVS.

ENITVIT IN HIERONYMO DONATO Patritio Veneto ſupra oris , atq; ſtaturæ dignitatem, ſenatoria prudentia ſingularis , præcellenti doctrinæ præſidio , & multo rerum uſu conſtituta . Attuliſſe ſiquidem uidetur in omnem actionem , mores longè lectiſsimos, & præclaris diſciplinarum omnium luminibus illuſtres , quibus poſtea Iulium Secundum Veneto nomini grauiter iratum , & conſpirantibus externis Regibus , ſæuo bello Maieſtatis iniuriam uindicantem , non leniuerit modo , ſed impetrata pace , ictoq; fœdere conuerterit . Quo felicis ingenii ſupremo opere , iam penè conuulſum radicitus eius Reipublicæ ſtatum , ſeptennio

premio reſtitutum uidimus; Sed induſtriæ ſuæ fructum ſentire non potuit, paulo ante Romæ morbo extinctus, quam Gallus grauis hoſtis Italia pelleretur. Verum, ex ea Legatione, eximia laus totius Italiæ iudicio parta, perpetuis annalibus ad poſteros tranſmittitur, nec erit ingrata patria, quin meritum decus optimo ciui, inſtaurata nominis memoria perſoluat. Monumenta eius ingenii digna luce, quod publicis occupationibus abſolui nequiuerant, Filii ſuppreſſerunt, edito Libro aduerſus Græcos, uaniſsime de ſacrorum principatu cum Romano Pontifice contendentes. Legitur etiam Libellus Alexandri Aphrodiſei, de intellectu è Græco in Latinum puriter, ac appoſitè traductus. Extant etiam aliquot Epiſtolæ, multa ſtyli grauitate conſcriptæ, ex his ea præſertim, qua gallici Fœderis compedes Maximiliano Cæſari exuendas perſuadet, altera qua concuſſæ ingenti terremotu Cretæ inſulæ, quum ipſe præſideret, clades, terroresq; deſcribit.

MYRTEI.

Donate diuûm munere.
Fudiſti ut orbi nectaris,
Quantumq; manat gratiæ
Diuino ab ore cœlitum,
Seruaſti, & exul patriam;
Diis reſtitutus denuo.
Orbi querenti deſeris
Nil præter oſſa, & Lachrymas.

ALEXANDER ACHILLINVS.

ALEXANDER ACHILLINVS Bononienſis accuratus Auerrois interpres, quum Patauii Philoſophiam profiteretur, ſolidæ, conſtantisq; doctrinæ famam obtinuit, uel ipſo Pomponatio acri æmulo inſidioſa ambitione, ſcholam eius depopulante. Erat enim à ſumma ingenii ſimplicitate ambiendi, adulandiq; prorſus imperitus, uſq; adeo, ut ſalſæ, petulantiq; iuuentuti, quanquam doctrinæ nomine in honore eſſet, ridendus uideretur; & tum maximè, quum deambularet undulatis paſsibus, coccina in toga exoleti moris, aſtrictas ſcilicet habente manicas, & nullis à tergo

defluentibus

defluentibus rugis Lutrina pelle fimbriatas. Renidentiq; ſemper fronte, & ſermone pingui, uel inepti, uel contemplantis ingenii uitia fateretur: ſed æmulum in corona, ueteratorie diſputantem, & riſum ſalſa dicacitate ſæpius excitantem, ipſo inuicto doctrinæ robore ſuperabat; Ediderat enim iam pridem ex peripatetico dogmate ſingulos Libros, de Elementis, de intelligentiis, & de orbibus, ſecutus opiniones Auerrois, quibus totius ingenii ſui fama nitebatur. Concidente autem Patauino gymnaſio, inter exorti belli ſtrepitum, Bononiam reuerſus, exceſſit è uita, quum nondum quinquageſimum expleuiſſet annum. Tumulus eius cum hoc carmine in æde Diui Martini conſpicitur.

IANI VITALIS.

Hoſpes Achillinum Tumulo qui quæris in iſto
Falleris, ille ſuo iunctus Ariſtoteli
Elyſium colit, & quas rerum hic diſcere cauſas
Vix potuit, plenis nunc uidet ille oculis;
Tu modo, per campos dum nobilis umbra beatos
Errat, dic longum, perpetuumq; uale.

BERNARDINVS CORIVS.

NON EST CVR BERNARDINVM CORIVM MEDIOLANENSEM quiſquàm eruditus contemnat, & irrideat; quòd immenſum rerum geſtarum uolumen, inconditio, ac inepto ſermone perſcripſerit. Honeſto enim loco natus, & gloriolæ cupidus, quum pro ingenii captu Vernacula, idiotisq; familiari lingua uteretur, optimam ciuibus ſuis attulit uoluntatem, idq; unum ſcribendo reſpexit, quod curioſis, aut nobiliore facundia, ſcripturis maximè prodeſſet. Atq; indè nominis, ac induſtriæ Laus ad poſteros proferretur. Nam ſi Cæcilii Plinii teſtimonio hiſtoria quouiſmodo ſcripta delectat; quòd lux temporum, Nuncia ueritatis, & Magiſtra uitæ cenſeatur; huic ciui ſuo plurimum profectò inſubres debebunt: qui ingenuo labore interciſam, & planè ſepultam grauiſſimarum rerum memoriam diligenter inquirendo, conſuendoq; ad ſingularem utilitatem poſteris repræſentauit. Fuit enim uir amantiſſimus Patriæ, & nuſquàm factioſus, minutiarum

adeo

adeo diligens indagator, ut quum hiſtoriæ, ſtudioſis perutilem, & iucundam afferat uoluptatem, nihil motoſis, & delicatis officiat. Nam in enarrandis rebus, quibus ipſe interfuit fide, & diligentia mirus agnoſcitur; quando eum in aula ſplendidè uerſantem, & ex ſecretioris Archiuii copia, opportunè adiutum nuſquàm arcana feſellerint. Periit Gallis Mediolano potitis, ante ſexageſimum ætatis annum, Ludouici Principis, & Aſcanii Cardinalis calamitate perturbatus. Publicauit hiſtoriæ uolumen uiuus, priuato ſumptu, ac ob id graui Rei familiaris damno, quoniam dum ſpectare gloriam uideri uellet, reſarciendi ſumptus, nouiq́; lucri inanem ſpem, aſtuta chalcographorum perſuaſione concepiſſet. In Sepulchro eius, tale inſcriptum carmen legitur.

INCERTI.

BERNARDINE tibi inſubres debere fatentur,
Non minus ac Magno Roma ſuperba TITO.

MARCVS ANTONIVS TVRRIANVS VERONEN.

QVAM uides Marci Antonii Turriani Veronenſis effigiem nullis idcirco interlitam picturæ coloribus, ſed carbone tantum, atq; unis umbrarum finibus diliniatam, hoc loco dicauimus quòd ille diuino præditus ingenio, dum exactæ ætatis, inueteratæq́; authoritatis medicinæ profeſſores interpretationum ſubtilitate ſuperaret, prius immiti fato Gymnaſiis eſt ereptus, quàm admirandæ utilitatis, exquiſitæq́; doctrinæ inchoata opera abſoluerentur. Elaborabat is profitendo ſimul, atq; ſecando damnatorum cadauera, Anatome uolumen ex placitis Galeni, quo Mundinum rudis ſæculi ſcriptorem, & Zerbum in eodem negocio delyrantem iugularat. Hic eſt Zerbus, qui ambitioſo, auaroq; ingenio, quum accitus grandi pecunia penetraſſet ad Triballos, ut Schenderbaſſam recenti, & luctuoſa in Euganeos irruptione clarisſimum intercute morbo liberaret; nec demum quod inflatè promiſerat morienti præſtaret, à barbaris ſeruis, ut domini manibus ea ſcilicet uictima parentarent, trucidatus interiit, ita ut lepidè Turrianus in eum iocaretur quum libri eius errata diſpungeret, quaſi iure conciſus eſſet, quod magna

diſcentium iniuria perperam ſecando cadauera, ipſe uiuus meritam talionis pœnam ſubiſſet. Natus eſt Turrianus ex ea perilluſtri familia quæ ante ducentos annos Inſubribus imperarat, patre peracuto, excellentiq; medicinæ profeſſore, ita ut non mirum ſit ab incunte ætate in eadem educatum diſciplina multo maturius quàm quiſq; alius ad primos ſuggeſtus honores Patauii, & Ticini perueniſſe. Præferebat os maxime uenuſtum ſerena quadam comitate occurrentium animos alliciens; uerum docendo, & diſputando mirus, prolatis Græcis authoribus, pudendos errores, & uitæ quidem exitiales oſtendebat, in quos medici ex herbariæ facultatis, ac Anatomes inſcitia cecidiſſent. Hoc eximio præceptore in Gymnaſio Ticinenſi ſtudiorum noſtrorum uigilias pro concione laudante de liberalibus diſciplinis, atq; arte medica lauream, & annulum comprobatæ dignitatis ornamenta accepimus. Nec multos poſt menſes quum ad ripam Benaci lacus ſeceſsiſſet peſtifera febre Trigintatrium annorum iuuenis ereptus eſt, quum Iulius Pontifex in pſeudo Cardinales fauentesq; eis Gallos uictricia arma in luctuoſum utriſq; Rauennatis pugnæ euentum expediret. Luxere Turrianum cuncta Gymnaſia, & diuturnis quidem lachrymis. Nemo enim eo in literis abſolutæ uirtutis illuſtrius ſpecimen, nemo certiorem cōſumatæ gloriæ ſpem dederat. Ad meritos autem titulos Veronæ nobili tumulo inſcriptos, Nicolaus Archius hoc lepidum carmen appoſuit.

NICOLAI COMITIS ARCHII.

Ante annos ſciuiſſe nocet, nam maxima uirtus
Perſuaſit morti, ut crederet eſſe ſenem.

LANCINVS CVRTIVS.

LANCINVS CVRTIVS Mediolani honeſta ortus familia, inter Merulæ ſectatores græcè, & latinè doctiſsimus euaſit; ſed quadam uolucri, nec planè ſana ingenii libertate, per omnes ſcientias euagatus, nuſquàm ad integrum decus conſtitiſſe uidetur, utpote qui paſſim utroq; ſtylo, & ſcaber, & obſcurus diſsipato uariæ doctrinæ lumine, euoluiſſe cuncta uolumina uideri mallet, quàm puri, & circūſcripti Poëtæ nomen appetiſſe. Eius enim ſyluæ, quæ iam pridem in publicum exiuerunt, quanquàm denſa illa,

illa, & peragreſti arborum luxuriæ, uti maximè frondoſæ, altecꝙ ſurgentes quibuſdam placere poſſint; præpedientibus tamen uepribus horridæ, inacceſſæcꝙ exiſtimantur, adeo ut Vrbanus lector reformidata ſitus nouitate, in limine hæreat. In libris porrò Epigrammatum uidere eſt in multa duritie nonnunquàm molles facetias, quæ riſum ſalſè permoueant. Sed hoc multò iucundius, atque lepidius conſecutus uidetur, quum præpingui inſubrum lingua ſcitè numeros iocanter effunderet. Anguineos etiam, quos uocant, uerſus miris modis & numeris conformabat, ita ut recto, & conuerſo quocꝙ ordine quadrati Epigrammatis introrſus exempta uerba aliud carmen efficerent, quod priori ſententiæ per coſtas, & diametros ex obliqua ſerie mirabiliter arriderent: inani hercle, & planè ridenda cum laude, quum tanto ſudore delirantis ingenii ab inepta, & rectis literarum ſtudiis exitiali uoluptate, fama quæreretur. Cæterum contentus paruo, ſibicꝙ ſoli (uti ſæpè dicebat) & genio ſuo uiuens, & cœlebs, & liber ſine labe nominis ad ſenectutem peruenit, nihil obiter immutato uetere cultu, quum cæteri ciues non obſcura confeſſione ſeruitutis aduentu Gallorum, peregrinam induti ueſtem, & capillum ad aurem ſubtondentes, eum priſtino more togatum, prolixecꝙ comatum petulanter irriderent. Moriens de ſepulchro ſibi cauit, quod in templo Diui Marci extra Beatricem portam cum uera effigie, & hoc carmine ſpectatur.

STEPHANI DVLCINI CREMONENSIS.

EN uirtutem mortis inſciam,
Viuet Lancinus Curtius
Sæcula per omnia,
Tantum poſſunt Camœnæ.

BAPTISTA MANTVANVS CARMELITA.

BAPTISTA Carmelitani ordinis Princeps, Mantuæ ex Hiſpaniola gente honeſta, uerum ex damnato coitu natus, naturam ad carmen attulit, uerum inſatiabili hebraicorum ſtudiorum cupiditate ita occupatam, ut quum magnus & admirabilis in omnibus uideri contenderet, in excolendis Muſis curam, ac diligentiam re-

mittere cogeretur; quibus unis non dubius ad æternitatem gradus parabatur, ſi certa laude contentus, in reliquis inane nomen tempeſtiue contempſiſſet, Sed incidit in ea tempora, quibus nullus mediocribus poëtis locus erat, reperit tamen ſibi æmulum incondito furore Conſalui Magni res geſtas decantantem cuius exploſione clareſceret. Is erat Cantalicius pro bono Poëta ab optimo Duce mediocris etiam uirtutis amantisſimo liberaliter ditatus. Verum & hunc, & ipſum quoq; Carmelitam deſumpto eodem argumento, Grauina malæ partæ laudis loco ſtrenue deturbauit, quum incohatum Poëma nobile, Pontano, atq; Actio cenſoribus recitaſſet. Cæterum Carmelitæ ſatis ad laudem fuit, quod per quindecim ſæcula neglectos a ciuibus Andinos fontes ſalubriter ebiberit, ſciliter ut fatali monitu limpidioris eius aquæ Siphones Lælio, ac Hippolyto Capilupis fratribus monſtrarentur. Octogenario maior Mantuæ deceſſit non plane felix, quum in extremo uitæ actu defenſionem contra Criticos ſcribere cogeretur, qui eius Poëmata Obeliſcis non inanibus miſere confodiſſet. Sacrato Poëtæ mortuo cucullati eius ordinis ſacerdotes, prolixe parentarunt: Federicus autem Princeps marmoream effigiem cum laurea Poſuit, quæ in arcu lapideo, iuxta Virgilii Maronis ſimulachrum, Pia hercle ſi non ridenda comparatione conſpicitur.

MYRTEI.

Alter hic iacet a Marone Vates
Natus Mantuæ, & is quidem Poëtæ
Dignior titulo, niſi incidiſſet
In Fluctus uarios ſcientiarum
Quo Muſas Coluit minore cura
Primus hic tamen a Marone natus
Mantuæ coluit Poëta Muſas,
Andinosq; bibit ſacro ore fontes.

FRANCISCVS MARIVS GRAPALDVS.

QVVM PARMENSES Poſt exactos Gallos ad Iulii Pontificis authoritatem ſe contuliſſent MARIVS GRAPALDVS a præſtanti facundia, & inſigni corporis proceritate Legationis

gationis Princeps: Luculentam de laudibus inuicti, optimiq; Pontificis habuit orationem, ediditq; item pari argumento carmina eximiæ grauitatis. quo demum officio apposite, ac eleganter patriæ præſtito, honoris cauſa Lauream à Pontifice de manu, erudito capiti impoſitam ſolemni cerimonia, in Vaticano conſecutus eſt. Exinde tanto honore, alacer, Muſas, tanquàm non obſcurè propitias uehementius laceſſiuit, ut ex publicatis poëmatibus oſtenditur. Sed multò uberius, & latius ingenii famam propagauit, edito Libro de partibus ædium, quo per optimas diſciplinas perornatum diligenti cultura ingenium demonſtrauit. Fato functus eſt in patria poſt quinquageſimum ætatis annum, quum interiores meatus, emittendo lotio globoſior calculus obſtruxiſſet.

GEORGII ANSELMI.

E meritam hic laurum Aonides, plectrumq;, Lyramq;,
Grata tibi ex merito turba Grapalde dicat.
Ut tumuli miſera erexit leue nomen inanis,
Soluit, & ad uacuos, ut ſua iuſta rogos.
Nam te, nec fas eſt humili cohibere ſepulchro
Tam rara inſignem qui ſtruis arte domum.
Redditæ ubi doctis uoces, uulgoq; receptæ,
Haud dubiam faciunt non obiiſſe fidem.

IANI VITALIS.

Tu Grapalde tibi magna pro mole ſepulchri
Erigis ingentem, perpetuamq; domum
Occupat illa ſuis immenſum finibus orbem
Altaq; ſublimis ſydera tangit apex
Et meritò, neque enim tumulo tua gloria claudi,
Cum uolitet mundi clauſtra perampla, poteſt.

THOMAS LINACRUS.

THOMAS LINACRUS ex inſula Britannia ad perdiſcendas græcas literas in Italiam profectus, Florentiæ Demetrium

& Politianum audiuit, eaq; enituit morum ſuauitate, atq; modeſtia, ut à Magno Laurentio liberis ſuis, familiari ſtudiorum conſuetudine quanquàm ætate maior ſocius adderetur. Indè uerò multis uariæ doctrinæ ornamentis adauctus, quum Romana quoq; ingenia certius agnoſcenda, ac opulentiores bibliothecas inſpiciendas exiſtimaret ad urbem contendit. In primo autem appulſu forte accidit, ut Hermolao Barbaro amicitia iungeretur. Nam ingreſſo Vaticanam bibliothecam, & græcos codices euoluenti superuenit Hermolaus, ad pluteumq; humàniter accedens, non tu herclè inquit ſtudioſe hoſpes, uti ego planè ſum, Barbarus eſſe potes, quod lectiſsimum Platonis Librum (is erat Phædrus) diligenter euoluas; ad id Linacrus læto ore reſpondit, Nec tu ſacrate heros, alius eſſe iam potes, quàm ille, fama, notus Patriarcha Italorum Latiniſsimus: Ab hac amicitia (uti caſu euenit, feliciter conflata) egregiis demum uoluminibus ditatus in Britanniam rediit: datusq; eſt præceptor Arcturo Regis filio: cui dicatam Procli ſphæram legimus. Tranſtulit demum, ex felici uigilia Galeni Librum de tuenda ualetudine, qùum in arte medica æquè doctus, & fortunatus ſpectaretur. Verum, ab eo munere, ueluti quæſtuoſo, potiuſquàm ad parandam perennem gloriam nobili, refugit ad antiqua optimarum literarum ſtudia reuocatus ſocietate Latomeri, atq; Gracinii, qui conſtituto Triumuiratu, ad immortalem laudem, uertendum Ariſtotelem communicato labore ſuſceperant; Sed Gracinius, ad oblatum ſibi ſacerdotium à decreto, fideq; diſceſsit, & Latomerus conſilio, excuſſus eſt; ita, ut Linacro egregiæ uoluntatis decus maneret apud Henricum Octauum. Sexageſimo autem, & quarto ætatis anno, ex dolore diſruptæ herniæ, uita excedens, honeſtam domum, Londini Medicorum collegio dedicauit.

IANI VITALIS.

Dum Linacrus adit Morinos patrioſq; Britannos
Artibus egregiis diues ab Italia,
Ingentem molem ſaxorum in rupibus altis
Congerit ad fauces alte Gebenna tuas,
Floribus hinc uiridiq; ſtruem, dum fronde coronat,
Et ſacer aſſyrias paſcitur ignis opes;
Hoc tibi ait mater ſtudiorum, ò ſancta meorum

Templum

Templum Linacrus dedicat, Italia;
Tu modo cui docta aſſurgunt cum Pallade Athenæ
Hoc de me pretium ſedulitatis habe.

ANTONIVS NEBRISSENSIS.

HISPANIA per mille amplius annos, uandalicis, punicisq; armis occupantibus Latinarum literarum ſplendore caruit, alioqui non obſcura telluris, cœliq; temperie maximorum ingeniorum ferax, ſi Lucani, Senecarum, Silii, Martialisq; memoria recolatur: ut hic Auerroem in Arabica lingua, ſapientiæ lumine clarisſimum omittamus: Hiſpaniæ enim proceres, totaq; nobilitas peruerſam opinionem de literis induerant;ſic, ut earum ſtudia, quũ pro libertate aduerſus externas gentes dimicarent, publica conſpiratione damnarentur, quaſi aliena, importunaq; uirtuti bellicæ,qua una ſalus, & libertas omnium certiore laude pararetur: Sed poſt punicum nomen, uirtute Ferdinandi Regis Hiſpania pulſum Antonii Nebriſſenſis ingenium emicuit par antiquis grammaticis ſi par fortuna ſæculi anhelanti ad ueterem laudem opportunè reſpondiſſet. Hic Nebriſſæ, quæ olim Veneria fuit, ad Bethim natus, ſcribendo & docendo iuuentutem, admonitis, caſtigatisq; natu maioribus, ad antiquum decus literarum uehementer erexit. Conſtat enim eum, literarum amore ſpontè exulantem, ferè totius Italiæ gymnaſia colluſtraſſe; collegiſſeq; dignos nobili uoto, græcæ, latinæq; linguæ theſauros: quibus terra, patria ditaretur. Dicebat enim proceribus ad arma natis, ſerò exactæ artis, & diſciplinæ exempla, uel longo uſu percepturos, ſi literarum lumine carerent; quo uno ſtolidè ſublato, tota bellica laus celeriter euaneſcit, & intercidit. Paucis itaq; annis, effectum eſt, ut nemo, qui literarum ſtudium reformidaret, ſatis nobilis haberetur. Ipſeq; Antonius, non ſecus de reſtitutis, poſtliminio literis,quàm Ferdinandus,Granata capta, Maurisq; pulſis, glorioſè triumpharet. Scripſit ingenti curſu orſus à grammaticæ præceptis omnes ferè liberales diſciplinas, & ſacras literas peruagatus, multa uolumina, quæ extant. Expectatur autem ſummæ utilitatis Dictionarium, quo Latinè, græcè, ac hebraicè linguæ documenta continentur, ab hærede filio, hactenus impiè ſuppreſſum, quum & ipſa quoq; penè ad exitum perducta,Bethici Belli hiſtoria in lucem non prodeat: Oppreſſit

ſit eum repentina Paralyſis, quum ad ſeptuageſimum ſeptimum ætatis annum perueniſſet: tanto quidem corporis, ingeniiq; uigore, ut nihil de ſtudiorum labore omnino remitteret: & ut natura mulieroſus, ad ſupremum uſq; diem uenereis uteretur: Obiit ſub id tempus, quo popularibus ulterioris Hiſpaniæ ad arma cōſternatis, aduerſus Belgas præſides, tanquàm auarè imperantes, grauiter eſt tumultuatum.

MYRTEI.

Me putat æternum ſaxo poſuiſſe ſub imo
Acerba mors, & fallitur.
Non ingrata etenim mea gens uolitare per ora
Dat, & per oras omnium.
Hæc mihi pro reduci ſtudio, latiiſq; camœnis
Certè trophæum non minus,
Quam tibi pro Mauris debet Fernande fugatis
Et pro recepta Bætica.

BERNARDVS BIBIENNA.

HOMO Valdè mirus in utraq; fortuna extitit BERNARDVS DIVITIVS in oppido Bibienna, undè ei cognomen, ad ſummas Aretinorum alpes natus. Is à pueritia inter Medicææ familiæ clientes, primum ſolertis induſtriæ locum meritus, Leoni patria pulſo, atq; exuli, ſingulari fide comes fuit, & conſiliorum quidem omnium particeps: in multa enim, & uaria rerum commutatione, diuturnoq; uſu grauiſſimarum actionum peracutus, efficax, & quod unum in aula maximè conducit, iucundus ueterator euaſerat; ita, ut eum Leo rerum potitus inter propinquos maturatò honore legerit in Senatum magno ſi quidem adiumento fuiſſe conſtabat in comitiis ad promerendas ſuffragatorum uoluntates, quum antea nobiliſſimis Cardinalium hero conciliatis, ad petendum Pontificatum, expeditam uiam, aſtuta quadam Vrbanitate muniuiſſet. Conuiuia enim inquibus erudito luxu certabatur, miris facetiis condire, ſeria iocis miſcere, adulari, reſq; arduas diſſimulanter conficere ſolitus, ingenium nuſquàm abſurdum, aut ineptum, in otio pariter, atq; negotio feliciter afferebat. Scripſit admirabili lepore

Comœdiam

Comœdiam Calandram, quæ acta eſt in Vaticano Ludis Lupercalibus, per nobiles comœdos Romanæ iuuentutis, in gratiam Iſabellæ Mantuani Principis uxoris, uſq; adeo decenti apparatu, ut nihil ad elegantiam theatralem, ab eximio Poëta Comico doctius atq; facetius compoſitum, aut magnificentius in Scœna editum, confiteri liceat; niſi tum cæteris patribus ſacra purpura pudorem expreſſiſſet; quum tamen à minus ſeueris dignitatem attuliſſe putaretur: Abdicauit in ea numeros primus, ut uernaculos ſales dulcius, atq; liquidius fœminarum auribus infunderet: quo multi riſus hilarior uoluptas excitaretur. Id enim unum peti, quærìq; debere à nõ inſulſo poëta diſſerebat, quod in Terentiana Scœna, Verecundi ſalis prudentiam admirari quidem, non ſatis poſſint ſpectatores, ridere certè nequeant, quod nullam, uel eruditæ fabulæ ineſſe gratiam putaret, niſi ab excitato populo, mixtus cachinno plauſus redderetur. Periit non planè ſenex, quum è Legatione gallica in urbem rediſſet intempeſtiua ambitione, ad Pontificatum aſpirans, ſi Leo uti in fatis erat, uita excederet, quod ei Rex Franciſcus, ex prolixa pollicitatione ſuffragaturus crederetur, id multò iunior, habituq; uiuacior Leo, in imbecillo ſene adeo indignanter tuliſſe fertur, ut ipſe Bibienna, tabifico ueneno ex Frixis ouis, de manu in menſa porrectis, ſe petitum ſuſpicioſius, quàm decebat exiſtimaret, inani certè argumento, quòd inſignium medicorum, uel iterata, exquiſitáq; remedia minimè profeciſſent.

BOCCARINI ARETINI.

Trunca fides, lugent Charites, periere lepôres.
Deſipuere ſales, deſipuere ioci.
Lurida nimirum mors, quæ Vrbi inuidit, & orbi,
Diuitium immiti funere corripuit.
Purpureos meruit titulos. Romæ occidit, ortus
Eſt Bibiennæ. hoc te ſcire ſat hoſpes erat.

IASON MAINVS.

IASONI MAINO MEDIOLANENSI, uti ipſe in gentilitiis inſignibus præſcribere ſolebat, uirtuti fortuna co

mes non defuit; natus enim ex concubina nequaquàm eodem cultu, quo æquales propinqui, ſed eodem pedagogo ſibi tantum immiti, atq; aſpero utebatur, ut ab eo familiariter audiuimus, ex hac ſchola; miſſus Ticinum ad ius ciuile perdiſcendum, primo anno ita ingenium ad uitia, illamq; ſupra cætera peſtilentem aleam deflexit, ut cum hoſpite decoqueret, & iuris codicem in membranis ſcriptum magno emptum pretio fœneratori tradere cogeretur. Ipſe uero demum ſordida in toga, capite tonſo, quod id tinea deformis obſideret, ridiculus uidebatur; Sed maturè, & peracerbè caſtigatus, ſe ipſum collegit, bonæq; frugis perſonam, nequaquàm mentitus, tanta contentione in ſtudiis diſputationibusq; ſe ſe exercuit; ut doctores ipſi, æqualisq; iuuentus, cum adeo celeriter, atq; feliciter p rofeciſſe mirarentur. Exindè ſuggeſtu dignus, inſtitutiones enarrauit, conceſſitq; demum Patauium: Sed indè, quum ſecunda fama profiteretur, euocante Ludouico Sfortia Ticinum reuerſus eſt. Ab eximia tum grauitate, atq; facundia ſummi oratoris laude fruebatur: nam optimis literis, uſq; ad poëticum decus inſtructus, dicta, ſcriptaq; lepidisſimè condiebat, canoram uocem, ualida latera, geſtum oris excellentem, ad ſuggeſtum afferens, explicati & perilluſtris, ſolidiq; doctoris nomen tuebatur; conſultoribus pretio grauis uideri poterat, niſi pecuniam acceptam ſi cauſa decidiſſent; liberali pactione, ſe continuo redditurum profiteretur: me audiente interrogatus à Ludouico gallorum Rege, cur nunquàm duxiſſet uxorem, ut te commendante inquit, Iulius Pontifex, ad purpureum galerum geſtandum, me habilem ſciat. Audiuerat enim honoris cauſa eo die aurata in toga profitentem, Rex ipſe quinq; Cardinalibus, & centum proceribus ſubſellia implentibus, quum Genua ſubacta, de Lyguribus triumphaſſet. Ea enim lectione dignitatem equeſtrem ob ſpectatum in acie facinus de manu Regis traditam; accendendæ uirtutis ergo ad poſteros manare diffiniuit. Mortuus eſt Ticinii ualdè ſenex, extructa nobili domo, emptisq; in Placentino Latifundiis: Suburbano autem in templo Diui Pauli ſepulchrum cum his titulis oſtenditur.

DARDANI PARMENSIS.

Quis iacet hoc hoſpes tumulo? Quis? Summus Iaſon.
Ille'ne Frixeæ uellere diues ouis?

Clarior

Clarior hic illo longè eſt. Quiſ'nam oro? Maynus;
Excellens iuris gloria Cæſarei.
Non fuit hoc quiſquam iuris conſultior alter,
Qui extinctum poſſet reddere ius melius.
Sed tamen hoc ſummi uetuit mens dia parentis,
Cæſaribus cupiens uſque fauere ſuis.
Te audiuit, ò nimium felix, qui iura legentem,
Damnantemq; acri plurima iudicio,
Nec tamen infelix, tua qui monimenta reuoluit,
Et memori condit lecta, fouetq; ſinu.
Et quanquàm obloqueris plebs inuida, ſolus Iaſon
Hic legum nodos difficiles ſoluit.
Amborum ſic fama omnem uulgata per orbem:
Ille nitens belli laude, ſed iſte togæ.

CHRISTOPHORVS LONGOLIVS.

CHRISTOPHORVS Longolius Maclniæ Belgicæ ſacerdote Antiſtite genitus, & Lutetiæ in ſcholis frugaliter educatus, partis diſciplinarum omnium peramplis opibus, aureo Leonis principatu Romam uenit; adeo diſſimulata ingenii profesſione, ut rubro pileo, & aſtricta penula ſemi germani militis habitum mentiretur, quippe cui mens erat auidè peregrinanti priſcæ felicitatis monumenta ſpectare, ſcrutari ingenia, Bibliothecas excutere, atq; illud demum eruditæ cenſuræ iudicium, quod fruſtra alibi, quam ſub Romano Cœlo quæritur, certius, atq; liquidius adipiſci; ſed intranti gymnaſium, & acutè diſputanti, non inſulſi literarum profeſſores celeriter, & comiter perſonam detraxerunt, ita, ut mox honeſtisſimi Ciues Romani Flaminius, Tomarotius, & Marius Caſtellanus alterna hoſpitii liberalitate intrà penates receptum triennio aluerint, eiq; uirtutis merito Romanæ ciuitatis ius, & nomen impetrarint. Verum aliquantò poſt, emerſit liber execrabilis maledicentiæ ueneno delibutus, quem iuuenili declamatione perſcripſerat Romani nominis antiquũ decus Barbaro liuore proſciudens: infremuit Populus Romanus ea cõtumelia perturbatus, Celſo Mellino adoleſcẽte clarisſimo, generoſa oratione in Capitolio, tãquàm reũ Maieſtatis accuſante. Sed Longolius

golius totius aulæ clementia præmunitus, duabus orationibus publicatis ſe ſe eo nomine defendens, iudicium populi ſubterfugit, quod nequaquàm malignitate animi; ſed more ſophiſtarum, exercitationis ſtudio materiæ difficilis, ac inſolentis; ideoq; damnatæ ſpeci argumentum deſumpſiſſet, ſcilicet, ut ſodales eius temerè ſuſcepti muneris, uel infelicem audaciam mirarentur. Tranſiuit indè Patauium, his præſertim actionibus claritatem conſecutus. Adhæſitq; Petro Bembo, & mox Reginaldo Polo Britanno, in quorum hodie ſacra purpura ſummam pietatem, atq; doctrinam ueneramur. In eius contubernio, quum ingentibus uigiliis Libros aduerſus Lutherum diſertè, & grauiter incohatos elaboraret, editis iam ad imitationem Ciceronis Epiſtolis, febre conſumptus eſt. Tumulum autem, hoc carmine Bembus honeſtauit.

BEMBI.

Te iuuenem rapuere Deæ fatalia nentes
Stamina, cum ſcirent moriturum tempore nullo
Longoli, tibi ſi canos, ſeniumq; dediſſent.

AVRELIVS AVGVRELLVS.

NON EST cur miremur in puſillo corpore uiuaciſſimi hominis AVRELII AVGVRELLI præaltum ingenium enituiſſe. Fit enim plerunq; natura, ut innati ſpiritus uis ipſa collectior paruæ compaginis membra aptiſſimè regat, & quòd mentis eſt ad excogitandum plenius, atq; ualidius illuſtret. Is Arimini natus, uitam in literis perdiſcendo, docendoq; ad octogeſimum tertium ætatis annum, feliciter extendit, Venetiisq; imprimis habitus eſt, multò doctior, & purior, quàm quiſquam alius, qui Latinis, græciſq; literis, priuato quodam officio, ac ob id quæſtuoſiore profiteretur. Extant eius Odæ plures, & paucæ Elegiæ Romana ſimplicitate decantatæ, ſed iambico uerſu à paucis hactenus proſperè tentato, uiſus eſt ad antiquæ laudis metam propius acceſſiſſe. Nouiſſimè ridendus ille morbus certæ egeſtatis, & caſſi laboris comes, curioſis ingeniis familiaris totum homunculum occupauit, metalla & ſuccos in abditis fornacibus recoquêtem, ut ex argento uiuo concretum, & ductile argentum ad cudendam monetam efficeret, &

admirabilem

admirabilem abditarum naturæ rerum maſſam conflando, purum inde aurum crearetur. Sed ea cura inani uoto ſuſcepta, nequaquàm magno damno ei ceſſit, quum ingenium ab irrita ſpe ad factitanda carmina uerteretur, ut fallacis, & irriſæ artis certitudinem, carminum authoritate demonſtraret; quum ipſo conſcientiæ pudore inanis artifex proderetur: Scripſit enim Chryſopœiam ad Leonem auri contemptorem, ut prodigè utenti ad alenda ingenia, feſtosq; & planè Regios ſumptus, inexhauſtæ opes, ſine iniuria humani generis, abundè ſuppeterent. Edidit etiam Geruntica, Petro Lipomano diſcipulo dicata, quem hodie, Veronenſes, uirtutis merito, Antiſtitem uenerantur. Taruiſii, ubi flamen erat, quum ad Forum in taberna Libraria diſputaret, apoplexia correptus, ſubito interiit. Depicta eſt Tumulo effigies, cui hoc ipſe carmen ſubſcripſerat.

IPSIVS.

AVRELII Augurelli imago eſt, quam uides,
Vni uacantis literarum ſerio
Studio, & iocoſo, diſpari cura tamen:
Hoc, ut uegetior ſic fieret ad ſeria;
Illo, ut iocoſis uteretur firmior.

GVIDO POSTHVMVS.

GVIDO POSTHVMVS Piſaurenſis lepido, & comi, argutoq; ingenio poëta, quum Elegias, & uariis numeris carmina factitaret, in aula Leonis conſpicuus fuit. Patebat enim ea liberaliter, meridianis præſertim horis, quum Citharedi ceſſarent, his omnibus, qui eruditæ ſuauitatis oblectamenta ad ciendam hylaritatem intuliſſent: Sed benigna Principis manu ſæpè donatum, & non inſulſè ad honores aſpirantem Regius inuaſit morbus, ex moribunda Patriæ ſede procul dubio conceptus. Medici ſuaſerunt, ut Capranicum ſecederet Sutrini agri uicum, aëris ſalubritate percelebrem; atq; ita humanitate, ac indulgentia Herculis Rangoni Cardinalis, cuius opibus familiariter utebatur, eo deuectus eſt. Verum non multò poſt exuſto, lenta febre, toto uiſcere, uel adhuc iuuenis, uim morbi, fatiq; ſuſtinere non potuit, in Æde Diui Franciſci tumulatum, poëtæ ſodales his carminibus proſecuti ſunt.

TIBALDEI.

Poſthumus hic ſitus eſt, ne dictum hoc nomine credas
In lucem extincto quòd patre prodierit.
Mortales neque enim talem genuere parentes
Calliopea fuit mater, Apollo pater.

IANI VITALIS.

Quærite nunc alium Muſæ, quem ſemper ametis.
Qui uos ſemper amet, Poſthumus occubuit.

NICOLAVS LEONICENVS.

NEMO PROFITENTIVM, MEDICORVM, NICOLAO LEONICENO Vicentino uera ſalutaris ſcientiæ dogmata purius, atq; nitidius explicauit: Nemo errores Sophiſtarum importuna garrulitate cuncta fœdantium, eloquentius, atq; ualidius confutauit: Nemo eo demum ad illuſtrem certioris peritiæ fidem longius, atq; ſalubrius uitam produxit. Primus enim græca Galeni uolumina latinè interpretando ſtudioſis perdiſcenda demonſtrauit, Imperitorum latratibus, publicatis ſumma eloquentia commentariis occurrerat, ut potè qui ab ineunte ætate, optimis literis deditus, ingentes opes capacis, & maximè conſtantis ingenii ad illuſtrandam medicinam contuliſſet. Cibi enim, & uini maximè abſtinens, ſomniq; minimi præſertim, uero ueneris cõtinentisſimus, uſq; adeo mollioris uitæ uoluptates abdicauit, ut pecunias, luxuriæ inſtrumenta, nec agnita quidem monetæ nota contemneret; oblatum, & nulla delectum cura cibum caperet; nec unquàm de fortuna quereretur, quòd unam uir acutus ſtudiorum laudem reſpiceret; nec opportuna mediocris uitæ ſubſidia benignitate Ferrarienſium Principum Herculis, Alfonſiq; filii ſibi defutura proſpiceret: Eum herclè perfectum ſtoicum putaſſes, niſi honeſto ori liberalis hylaritas affuiſſet. Edidit eruditum, & perelegantem Librum, qui Romanus Medicus Antiſophiſta inſcribitur, quum antea de ordine trium doctrinarum, & de uirtute formatiua perutiles Libellos publicaſſet; Dionis quoq; hiſtoria, & Luciani Dialogi, uernacula

loquentes

loquentes lingua, Herculi Latinarum literarum imperito mirè placuerunt. Peruenit ad nonageſimum annum integerrimis ſenſibus, uegetaq; memoria, nec incurua quidem ceruice, quum eſſet ſtaturæ celſioris, & ſine ſcipione uenerabilis. quum ego aliquando comiter ab eo peterem, ut ingenuè proferret, quonam arcano artis uteretur, ut tanto corporis, atq; animi uigore uitia ſenectutis eluderet, uiuidum inquit ingenium, perpetua, Ioui, uitæ innocentia, ſalubre uerò corpus, hylari frugalitatis præſidio facilè tuemur; Tumulus eius in Atrio ædis.

MYRTEI.

Cui neque ſat fuit, & terras euoluere, & undas,
Quæq; arcana tenent flumina, terra, mare;
Dum rerum cauſſas latè ueſtigat, & ægra
Morborum reuocat corpora colluuie:
Nunc Leonicenus tegitur paruo aggere terræ:
Cuius utramq; uolat fama per Heſperiam.

PETRVS POMPONATIVS.

PETRVS POMPONATIVS Mantuanus, in philoſophia præceptor meus inter Peripateticos illuſtres primum ſuggeſtus locum obtinuit: Enarrabat enim Ariſtotelem ſimul, ac Auerroem ſuaui, & præclara uoce; Elocutione autem emendata, & leni quum proponeret; uolubili, & concitata quum infringeret; porrò quum diffiniret, atq; decerneret, adeo graui, ſedataq;, ut auditores in ſubſelliis ſcriptitando, explicatas ſententias notis exciperent. At in coronis, conſeſſuq; doctorum, quum exercitatione perutili ad Prætoriam porticum diſputaretur, ita mirus euadebat, ut ſæpè ancipiti, & cornuto Achillini enthymemate circũuentus, ſuperfuſo facetiarum ſale aduerſarii impetum, ex illis gyris, & mæandris explicatus eluderet. Erat puſilla admodum, ſed quadrata corporis ſtatura, capite nulla ex parte enormi, uel inſulſo, ut potè oculis ad omnes animi habitus aptiſſimè paratis, & intentis. Exorto bello Veneto, poſt Achillini mortem, Bononiæ profeſſus eſt; ubi cucullatos ſacerdotes contrà ſe in caput, & nominis famam uehementiſſimè concitauit;

concitauit; edito ſcilicet uolumine, quo animas poſt corporis mortem interituras, ex ſententia Ariſtotelis probare nitebatur, ſecutus Aphrodiſei placita, cuius dogmate ad corrumpendam iuuentutem, diſſoluendamq; Chriſtianæ uitæ diſciplinam, nihil peſtilentius induci potuit: quanquàm in exemplo dudum fuiſſet, qui pariter ſcriptis aſſentiretur, uir ſanctiſſimus, atq; doctiſſimus Thomas Caietanus Cardinalis. Scripſit etiam de fato, & de incantationum occulta poteſtate. Sexageſimo autem tertio ætatis anno, ſtranguria oborta Boniæ, Fato functus eſt: relatusq; inde Mantuam, nobile ſepulchrum, Herculis Gonzagæ Cardinalis, erga ciuem, & Magiſtrum, liberali pietate promeruit.

IANI VITALIS.

En animarum ingens globus, en legio omniuagantum,
Quas tu perpetua luce carere negas.
Mortuus, ut diſcas æternam has uiuere uitam,
Ad cineres ululant Pomponiate tuos.

ANDREAS MARO.

NVLLIS OMNINO certioribus lineis, nulloq; exactiore penniciIlo ANDREÆ MARONIS ingenium depinxerim; quàm ſi eiſdem utar coloribus, quibus illud, dum ille uiueret, diligenter expreſſimus in Dialogo noſtro, quem in Ænaria inſula, dum Vrbs Roma à Cæſarianis, capto Pontifice uaſtaretur, perſcripſimus. Interrogante enim Daualo, his fermè uerbis reſpondi, quum de uiris, & fœminis ætate noſtra florentibus, iucundiſſimo cenſuræ ordine diſputaretur, & non temerè in mentionem Andreæ Maronis incidiſſemus. Is erat Brixianus, quanquàm dimidiam patriam ab Euganeis, foroq; Iulio repeteret. Cupiebat enim Dux generoſus cultorq; Muſarum, Poëtam inuſitata uirtute præditum è funeſta clade urbis eripere. quod, ex me, illum ter captum, cruciatumq; diu, ac omnibus fortunis expoliatum, miſerabili, ridendoq; fameſcentis baiuli habitu in urbe plena funeribus mendicare didiciſſet. Non eſt inquam Daualæ, cur tantoperè, Ethruſcos Vates ad expeditæ facundiæ laudem, arguta Cithara perſonantes admiremur, in eam enim peramœnæ uoluptatis conſuetudinem, mos patrius illos

los adduxit; quod faciles ad ueniam aures dicere audentibus pluſrimum indulgeant, ita, ut nec eos, uel leui ſibilo notandos puſtent, qui hæſitando, amiſſa celeritatis laude, uel in diſſona, uel in diſpari ſyllaba peccauerint. Verè ſiquidem admirari, & plauſdentis clamorem attollere iuuat, ſi nouum Maronem audiamus. Is enim cum ſumma eruditorum admiratione ex tempore ad quam iuſſeris quæſtionem, Latinos uerſus, uarijs modis, & numeris funſdere conſueuit. Audax profectò negotium, ac munus impudenſtiæ, uel temeritatis plenum, niſi id à natura impetu propè Diſuino, mira felicitas ſequeretur. Fidibus, & cantu Muſas euoſcat, & quum ſemel coniectam in numeros mentem, alacriore ſpiritu inflauerit, tanta ui in torrentis morem citatus fertur; ut fortuita, & ſubitariis tractibus ducta, multum ante prouiſa, & meditata carmina uideantur. Canenti defixi exardent oculi, ſuſdores manant, frontis uenæ contumeſcunt, & quod mirum eſt, eruditæ aures, tanquàm alienæ, & intentæ, omnem impetum profluentium numerorum, exactiſſima ratione moderantur. Exſceptus eſt ſecundiſſimo plauſu, ac idcirco à Leone repræſentatæ facultatis nomine, ſacerdotio donatus. quum poſt celebre conſuiuium, cui Regum Legati, Senatoresq; aderant, de ſuſcipienſdo ſacro bello dicere iuſſus iucunda figurarum uarietate decanſtauit, orſus hoc nobili carmine. INFELIX Europa diu quaſſata tumultu Bellorum. Tum enim Selymus Turcarum Imperator, Campſone, & Tomumbeio ultimis Ægypti Regiſbus, una, atque altera acie deuictis, ac interfectis, magnum Europæ, inteſtino bello deflagranti terrorem intulerat. Periit, amiſsis Poëmatibus infelix Maro in uili caupona ad Scrofam lapideam, Campi Martii ab omnibus deſertus, quinquageſiſmotertio ætatis anno; quum è Tybure, quo perfugerat, uaganſtibus etiam ibi Barbaris, in peſtilentem urbem, urgente fato reſdiiſſet.

MYRTEI.

Poſtquàm ſecundum publica abſtulit clades.
Maronem, & urna caruit infelix, campis
Quæſitus Elyſiis, nec inuentus Muſis.

M Phœbus

Phœbus furoris nam miniſter illius,
Quo carmen edere inclytum Maro ſuerat,
Inter Sybillas rapuit, æternum ut uiuat.

ANDREAS MATTHÆVS AQVAVIVIVS.

NEMO Ex his qui illuſtribus orti familiis ætate noſtra claruerunt, quum peculiari bellica laude ducerentur ANDREA MATTHÆO AQVAVIVIO ad Præcutinos Hadrianorum Regulo ſe luculentius optimis diſciplinis exornauit; uti præclarè conſtat ex eo Libro nobili pariter, ac erudito, qui Encyclopædia inſcribitur, & de morali uirtute Plutarchi plenior liber ſubtili, & copioſo commentario perſimilis oſtendit. Hic heros antiquæ uirtutis, uti caſus tulit, bis bello, prælioq; aduerſo, & uulneribus honeſtisſimè ſuſceptis captus, forti animo tetri carceris calamitatem, ſtudiorum ſolatio, ita leniuit, ut ad eam exculti ingenii frugem, quæ ab impotenti fortuna eripi non poteſt; generoſa meditatione peruenerit. Sed quum eum uictor Conſaluus cum reliquis captiuis in Triumpho ducendum in Hiſpaniam mitteret; Rex Ferdinandus prudentiæ, & Lenitatis nomine maximè clarus, Libertati, priſtinæq; fortunæ reſtituit. Tanto itaq; uſus beneficio per uigintiquattuor annos egit iucundo in otio uitam dicatam Muſis adeo ſplendidè, & uigilanter; ut ad idem literarum honeſtisſimum decus Beliſarium Fratrem Neretinorum Regulum æmulanter inuitaret, quem de Venatione, & de ſingularis certaminis prouocatione ſcripſiſſe uidemus. Cæterum uir tantus, quum Neapolitanos proceres, candore, innocentia, & Liberalitate facilè ſuperaret. Viſus eſt parum accuratus, & diligens in tuenda rei familiaris dignitate, quum in ultimo uitæ actu præaltus animus contemptor opum inſtitutæ Liberalitatis neruos inconditis ſumptibus incidiſſet. Fato functus eſt ad Conuerſanum Bario finitimum, ſeptuageſimoſecundo ætatis anno, quum Lotrechii Galli infelicibus armis, Apulia quateretur.

MAR-

Non minus æternum ex Aquiuiuo habet Hadria nomen,
Nobilis immenſo, quam dedit ipſa Mari.
Adde, freto ſuus eſt ſupero quod terminus: illi
Nec Limes tellus ulla, nec unda datur.
Nam Muſis ubi honos, martiq́; togæq́; manebit,
Et lucebit ubi ſol, Aquiuiuus erit.

PETRVS GRAVINA.

NATVS EST PETRVS GRAVINA Catinæ in Sicilia, ſed ipſe primam domus originem à Capua repetebat; Natura ei admodum indulgenter, præter excellentis ingenii uim, ſummam etiam procero corpori, & uenuſto tribuit dignitatem, firmitate imprimis, & agilitate quadam ſingulari, quum in ludo pilæ uſq; ad admirationem, & gladiatoria arte, equeſtribusq́; armis ad militarem laudem exerceretur, nataretq́; ſæpisſime ad incredibilem urinandi patientiam, quibus agitationibus ita firmauit corpus, ut nulla paulò ſæuiore tentatus ualetudine ad extremam propè ſenectutem, integro, & planè iuuenili uigore peruenerit, utebatur parciore menſa, ſed ea ſemper nitida, uinum à ueſeuo, ſurrentoq́; in honore erat; ſed ſemper ſobriè, & moderatè perpotanti. Vitæ genus adamauit quietum, cunctis ſolutum curis, & litibus, hilariq́; imprimis, & tenera ſtudioſorum adoleſcentium familiaritate gaudebat; ingenio enim erat aperto liberali, perblando, cultu corporis nitido, & ſumptuoſo, quum undulata toga uteretur, & ſerico latiore uilloſo pileo argenteam comam moroſè perornaret. quum in Aragonia aula uerſaretur, emanarentq́; ab eo uerſiculi ex nobili ſemper occaſione, argutè, lepideq́; perſcripti; Pontano carus eſſe cœpit, qui erat ingeniorum cenſor longè grauisſimus, idq́; Diuinis operibus ad immortalem amici laudem benignè teſtatus eſt; Spectatæ demum eius uirtuti externus Mecœnas adfulſit Magnus Conſaluus, qui ipſius uictorias, & trophæa gallica heroico celebrantem in templo maximo Neapoli ſacerdotii honore nobilitauit: Sed Conſaluo in Hiſpaniam abducto, quòd Regi in ſuſpicionem affectati Regni ueniſſet, Proſpero Columnæ adhæſit. In pangendis

Elegis, tenero quodam lepore, ſibi genium reſpondere fatebatur: Sed in ſcribendo Epigrammate uni ei haud dubiè palmam tribuebat Actius Syncerus; qui, & parcus, & amarulentus in alieni operis cenſura Laudator eſſe conſueuiſſet. Heroica poëmata periiſſe tum ferunt, niſi iampridem à nobis lectitata compareant, quum Cæſarianà à Gallis Neapoli obſesſi, tanquàm non in ſocia urbe, diuina, ac humana omnia conturbarent, ita, ut non miretur quiſpiam, tam paucis quæ extant ingenii monumentis, præclari poëtæ famam conſtitiſſe: nam & multa ipſe lugentibus amicis ſponte deleuit, ueluti ſtrepentibus armis, ſæculum indignatus, aut iratus Muſis; quòd externi duces conceptæ ſpei minus liberaliter arriſiſſent. Sed diſpari iudicii ſorte id poëma propè amiſſum querulus lugebat; quo Surrentini otii delitias elegantisſimè depinxerat. Sed Scipionis Capycii Pietas dignam egregio, nobiliq; poëta, colligendi diſperſa & publicandi officium præſtitit, ut penè intercepta amico poëtæ uita redderetur. Non carebat quoq; compoſiti Oratoris nomine, quanquàm dum publicè oraret una actionis laude contentus eſſe uideretur. Deceſsit ſeptuageſimoquarto ætatis anno, ad Concham oppidum Sidicini agri, quum ei in umbra meridianti, Caſtaneæ echinus tibiæ ſuram leuisſimè pupugiſſet: temerè enim ſcalpendo enatum eſt ulcus accerſita lætali febricula: Adeo enim ſubtiles mortis cauſas fata inueniunt, quum ex decreto urgent.

IANI VITALIS.

Hanc tibi pro tumuli Ianus Vitalis honore
Ramoſam Laurum Magne Grauina dicat.
Hic ubi odorata manes requieſcere in umbra
Floribus in mediis, & iuuet eſſe tuos:
Illa, Notis quoties rami quatientur, & Euris;
Perſtrepet in Laudes Sancte Poëta tuas.

POMPONIVS GAVRICVS.

ARGIVÆ iuuenis Fanum, quod eſt Picentinorum nobile oppidum, Geminos Fratres Gauricos præſtanti ingenio protulit; Lucam ipſum, quem Aſtrologiæ peritisſimum, feliciq; ſæpè euentu futura prædicentem, in aula PAVLI TERTII Pontificis

admiramur

admiramur; & Pomponium non incelebrem Poëtam, ualida'q; in uarias artes, ardentis ingenii fœcunditate mirabilem, niſi inſtabili genio abductus, dum feruidè tranſcurrit, & ſectatur operum noui tatem, in cunctis, nuſquàm accuratus, & diligens firmæ prudentiæ dignitatem amiſiſſet. Is Græcorum Poëtarum uitas, Petri Criniti æmulatione, qui de Latinis Librum æđiderat, Latinè perſcripſit; atq; item geminos de Phyſiognomia, & de Architectura Libellos: Extat & eius Volumen de Metallicis, curioſorum inſanæ turbæ gratiſſimum. Neq; enim deſunt, qui Aurum pariter, & Argentum, ex ignobili materia, inanibus recoctionum artificiis procreari, atq; exprimi poſſe arbitrentur. Exierunt etiam in publicum Epigrammata aliquot, & Elegiæ, non dubia amatoriæ uanitatis inditia; nam illuſtrem fœminam arſiſſe conſtat, enudaſſe'q; animi ægritudinem proeaci Muſarum Lenocinio, adeo incautè, & flagranter, ut quum Surrentina uia, Stabias peteret, in eo'q; itinere ab obuiis ſalutatus fuiſſet, nuſquàm demum apparuerit. Fruſtra eum, Luca fratre, per ſexdecim annos expectante, quum procul dubio, ab ea ſuſpicione trucidatus, & cum ſeruis, & iumentis, ne ullum cædis ueſtigium extaret, in ſubiectum Mare præcipitatus exiſtimetur.

MYRTEI.

Ibat Gauricus ad ſuos amores
Sed diu haud potuit ſuos amores
Vti Gauricus. abſtulere fata.
Verum nulla manet ſepulchri imago.
Nanque (quod coluit pari labore
Muſas & Venerem) uel à Camœnis
Raptus creditur inter alta montis,
Qui iacet Stabias ſuper uetuſtas:
Vel Pulchræ Veneri datus ſacerdos
Tyrrheni Maris in Sinum profundum.

MARCVS ANTONIVS CASANOVA.

MARCO ANTONIO CASANOVÆ Comenſe; patre Romæ genito, arguti Epigrammatis palmam detulit illa

ipſa Roma ſeueræ auris iudicio ſuperba; nec unquàm inconfeſſo pudore poëtis adulatrix. quòd lepida, & ſalſis finibus, aculeata carmina factitaret, Elocutioni tamen caſta puritas, ac in numero ſæpè duro lenitas defuit; qualis in Catullo prætenero poëta conſpicitur, quum ingenioſè mordaci, & impuro Martiali, perſimilis eſſe mallet, & una præſertim peracutæ, circunductæq; ſententiæ gloria duceretur. Sed miſcuiſſe utrumq; genus tum iuuit, quum paucorũ uerſuum ſpectanda poſteris Elogia Priſcis Romanæ uirtutis heroibus, tanquàm manentibus eorum ſtatuis inſcripſiſſet. Nemo autem eo ſimplicitate, ac innocentia uitæ melior; Nemo urbana comitate iucundior exiſtimari potuit; niſi Columnæ familiæ alumnus in gratiam Pompeii Cardinalis, Clementis Pontificis famam intemperantiſsimè laceraſſet. Sed Clemens ſe ipſo, & toto denique deſumpto nomine maior, & auguſtior, reo Maieſtatis, captoq; ad ſupplicium facilè pepercit, præclara C. Cæſaris imitatione qui Catulliani dentis æternum uirus, & liuidam libertatem generoſa diſsimulatione contempſerat. Periit peſtilenti correptus morbo, quo cladem urbis, fortuna nec innumeris ſaturata funeribus adcumularat, quum obſeſſo, captoq; Pontifice, Pompeius ipſe, diuerſo ingenii habitu inimici calamitate lætaretur, & ruentis patriæ caſum inani pœnitentia deploraret. Tumulatus eſt iuxtà Naumachiam campi Martii Laurentiano in templo: quod olim Lucinæ dicatum fuerat, Et Bloſius Palladius ſodalis, quòd funeris honore caruiſſet, hoc piè inſcripto carmine, tumulum ſpectantium oculis ad lachrymas indicauit.

BLOSII PALLADII.

Comenſis Caſanoua, dum priores
Et Duces canit, & canit poëtas
Præcurtis Epigrammatis: perennem
Ac longam ſibi gloriam parauit.

BALTHASAR CASTELLIO.

HIC EST ILLE BALTHASAR CASTELLIO Mantuæ natus, ingenii laude, Maroni Ciui ſuo planè ſecundus, qui ad exactam principalis Aulæ normam, militari, ciuiliq; munere uirum

re uirum elegantem inſtituit; pariq; diſciplina illuſtrem fœminam, deſcriptis Lectiſsimorum morum finibus effingit, quo opere iucundiſsimo græcæ, Latinæq; facultatis peramœnos flores decerpſiſſe uideatur; ut in unum uolumen nobilioris uitæ præcepta, oblectamentaq; honeſtiſsimi otii conferrentur, placere ſiquidem magnæ Fortunæ uiris, ut ſæpè literarum expertibus, ipſisq; præſertim fœminis magnoperè cupiebat; ob idq; maluit uernacula quàm Latina Lingua ſtylum Ethruſca molliorem exercuiſſe; ſcilicet, ut imperiti ex antiquis arguta manu ſurrepta, tranſlataq; ſcitiſſimè non agnoſcentes, ea omnia tanquàm noua mirarentur. Scripſit & Latinas Elegias, & grandi Heroico Cleopatram, ſed paucis admodum Ethruſcis Rythmis, quum amatorii doloris finem ſuperba comparatione deſperaret, nobilis poëtæ, famam tuliſſe iudicatur. In ſago autem, togaq; pariter habili ingenio, & generoſo quidem ore pacis, belliq; muneribus interfuit, obiuitq; ſubitarias Legationes ad Reges, atq; Pontifices, quum momenta grauiſsimarum rerum, non modo præſtantis animi fidem, ſed expediti corporis diligentiam, celeritatemq; requirerent. Nouiſsimè annis prouectum, ſed medicamentis, occultata canitie, & multis cultus munditiis, iuuentæ decus affectantem, quum eruditæ artes in eo uigerent, Clemens ad Carolum Quintũ, in Hiſpaniam miſit; ei, non dubio honore purpuræ deſtinato, niſi Fortuna Romanæ urbi inmane excidium ſtruens utriuſq; uota feſelliſſet. Corruit enim mox Roma, Cæſarianorum Ducum, ſimulatis induciis prodita, uideriq; potuit Caſtellio in ea re non ſatis diligentem, aut certè parum felicem operam præſtitiſſe, quum delatum ſibi in ea lugubri clade Epiſcopatum Abulenſem, munere Cæſaris accepiſſet. Verum ea dignitate diu perfrui, uel uberiorem expectare non licuit. Sublatus eſt enim, occulta febre, quum uix quinquageſimumſextum attigiſſet annum, ad Mantuam in Carpentanis. Funeri eius Aulæ proceres officium præſtitere: nec eum Chiromantis Ariolus feſellit, qui ex dextræ uolæ lineis, eum dignitate auctum Mantuæ: ſed nequaquàm in Hiſpania moriturum prædixerat.

IANI VITALIS.

CASTALIONEVM ad Tumulum dum Hiſpania tota
Conuenit, & ſancto iuſta parat cineri;

Scipiadum manes referunt dixiſſe ſecundum
Hic docta amiſit Mantua Virgilium.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Si truculenta ferox irrumpis in agmina, Marte
Diceris inuicto Caſtalione ſatus;
At molli cithara ſi condis amabile carmen,
Caſtalia natus diceris eſſe Dea.

EIVSDEM.

Horrida terribilis cum tractas arma, Maronis
Caſtalione tui carmine digna facis;
Idem cum molli uacuus requieſcis in umbra
Caſtaliæ, æterno digna Marone canis.

ANDREAS NAVGERIVS.

ANDREAS NAVGERIVS Patritii ordinis, Sabellico Venetiis profitente, Latinas literas, græcas autem à Marco Muſuro Cretenſe Patauii hauſit; Sed in Latinis delectu, ac obſeruatione præceptore diligentior, illum, quem ſuperior ætas in ſalubri, atq; aſpera ſtyli nouitate delectata contempſerat; candorem antiquæ puritatis aſſecutus eſt: ut funebribus Liuiani Ducis, & Principis Lauredani laudationibus apparet. Propoſito quidem Cicerone ad imitandum, quem Politianus, & Hermolaus faſtidiſſe uidebantur, utpotè qui omnis eruditionis exundante copia inſtructi, aliquid in ſtylo proprium, quod peculiarem, ex certa nota mentis effigiem referret, ex naturæ genio effinxiſſe nobilius putarint, quã ſeruili imitatione enata ad nouam frugem ingenia diſtorſiſſe. Magno tum quidem probro erat doctis, ridendis pares ſimiis uideri. Eodem quoq; præſtanti iudicio, quum Epigrammata lepidisſimè ſcriberet, non ſalſis, aculeatisq; finibus, ſed tenera illa, & prædulci priſca ſuauitate claudebat; adeo Martiali ſeuerus hoſtis, ut quotannis ſtato, die Muſis dicato, multa eius uolumina, tanquàm impura, cum execratione Vulcano dicarentur. Nec minore felicitate

Ethruſcos

Ethruſcos numeros attigit : Sed in Liuiani contubernio caſtra ſecutus ſtudiorum diligentiam remiſit, & ſalubri quidem remedio, quum ingenium bilis atra ueterum Lucubrationum Vigiliis accerſita haud leuiter afflixiſſet. Propterea ſcribendæ Venetæ hiſtoriæ munus à Senatu demandatum, acceptoq; liberali ſtipendio ſuſceptum præſtare non potuit, quanquàm non deſint; qui eum in ipſo ſtatim limine feliciter exordientem, religioſi operis grauitate deterritum exiſtiment, quum infinita curioſitate, ſummoq; labore, & pertinaci memoria tantarum rerum notitia paranda uideretur. Verum in ea cogitatione, ut Reipublicæ operam præſtaret à Senatu ad Carolum Cæſarem in Hiſpaniam miſſus infauſtam Legationem ſuſcepit, quum in id tempus incidiſſet, quo Italiæ Principes, ſeruitutis metu ad arma conſternati, affectanti dominatum Italiæ, Cæſari reſtitiſſent; Secunda autem ſuſcepta Legatione, quum exitiali feſtinatione, mutatis ad celeritatem iumentis in Galliam percurriſſet, uix dum ſalutato Rege Bleſio in oppido ad Ligerim febre correptus interiit, quadrageſimo ſeptimo ætatis anno, omniq; eum funeris honore, Rex Muſarum amiciſſimus nec ſine luctu proſecutus eſt.

MARCI ANTONII FLAMINII.

NAVGERI nè quis tibi certet, neue laboret
In caſſum, laudes æquiparare tuas;
Siue Epigramma facis iuncto pede, ſiue ſoluto
Defles Magnanimum funera acerba uirum.

IOANNES MARIVS CATANÆVS.

IOANNES MARIVS CATANÆVS Nouarienſis, Merulæ, Demetriiq; diſcipulus, quum iuſtas ex utraque lingua facultates comparaſſet. C. PLINII Cæcilii ſecundi Epiſtolas, erudito commentario interpretatus eſt: collectaq; inde non mediocris eruditionis fama, Romam ſe contulit in domoque Bendinelli Sauli Cardinalis, cui ab Epiſtolis operam præſtabat. Tres Luciani Dialogos diuerſi caracteris in Latinum uertit, prætenero ſcilicet AMORES, uel

parum pudicos; iucundo Lapithas, graui uerò, illum de Legibus conſcribendæ Hiſtoriæ, tanquàm in uſum ſuſcepti à me, eius muneris Iouio nomini dicatum, ex cenſura quidem Scipionis Car- theromachi, quum ille in Academiam nomen daret, magnoperè laudatos. Deſcripſit demum carmine Genuam in Heri gratiam, atque inde poëſis amore iam planè ſenex correptus eſt; ſera & parum ideo felici libidine, quum Muſas nunquàm tentatis numeris in iuuenta laceſsiſſet; Itaque Gotifredi Bolionis ſacrum bellum ſub titulo Solymidos, quo potuit ore decantatum eſt; in quo poëmate non moroſus, & æquus lector, argumenti pietatem, & quædam ſchemata iucundæ nouitatis admirabitur, ſi carmina, tanquàm ſalebroſa, & diſtortis numeris luxata probare noluerit. Id opus author, quum alieni ingenii iudicium ſubiturus, ad Bembum, me præſente detuliſſet; Lecto ſtatim titulo, Bembus hylari comitate, nunquàm Catanæe putaſſem inquit, te alioqui uirum de utraque Lingua optimè meritum, hac ipſa, qua nos gaudemus carminum facultate ualuiſſe, quum nihil omnino, ad quod Muſæ dulces arrideant, in ſeuero, & militari uultu tuo prorſus emineat; quo uerbo ille perſtrictus, argutè reſpondit; Ergo nec tu Bembe ſatis peritus Phiſiognomus uideri potes, quum te Philomuſi poëtæ gratia tua florentis à dedolatis ruditer maxillis, & repando naſo, enormis uultus omnino deceperit; quo reſponſo, omnibus exortus eſt plenior cachinnus; quod Philomuſus poëta, utique non inſuauis, & Lyriſtes Bembo ſodalis, è patria Piſauro Veſpillonis ſenis Buxeam faciem referret. Nondum autem, perfecto poëmate, rediit ad pedeſtrem orationem, non obſcurè ipſa ſpe conceptæ laudis deſtitutus: perſcripſitq; duos exactæ eruditionis Dialogos de poteſtate, & curſu ſolis, ac Lunæ; & de Ludis Romanis: ſed ingruente fatali morbo, abſolui nequiuerunt. Periit in urbe, quum abeſſet Clemens, Carolo Cæſari Romani Imperii inſignia Bononiæ traditurus. Ideo, cælata morte, quòd ita impetrandis ſacerdotiis ex mora caueretur, ut ſepulchri, & funeris honore caruerit, quum ab Academicis ad uetulonias aquas ſeceſsiſſe crederetur.

MYRTEI.

Vide uiator, quanta iactura occulti
Eſſet ſepulchri, ni ingeni ſui claris

Peren-

Perennioribusq; monimentis tectus,
Adhuc ubique uiueret Catanæus.

IACOBVS SANAZARIVS.

IACOBVS SANAZARIVS Equeſtris ordinis poëta Neapoli natus, atq; educatus, quum præclarum fœcundi, atq; felicis ingenii ſpecimen daret, repudiato auito, gentilitioq; nomine, ACTIVS SYNCERVS appellari uoluit, adhortante Pontano, qui Iouiani cognomen, amicorum imitatione deſumpſerat: Sed origo uetuſtæ ſtirpis è Sancto Nazario, Laumellini agri, oppido, inter Padum, & Ticinum non ignobili, undè maiores aduenerant, non obſcurè petebatur. Floruit amicitia Federici Regis ſeneſcente Pontani gratia: qui Aragonum nomen uehementer offenderat, quum ueluti perſonæ oblitus, Victorem Carolum inuidioſa, uel intempeſtiua Oratione publicè laudaſſet. Permanſit in ea belli procella in officio Actius, Redeuntiq; Ferdinando iuniori armatus inter fideles ciues operam præſtitit. Vndè ei conſpicuus in aula gratiæ locus. Sed infeſtius demum urgente Fortuna, quum Federicus Regno pelleretur; conſtanti ſtudio, atq; integra fide, cum exulem in ulteriorem Galliam ſecutus eſt; qua gratisſimi animi teſtificatione ſingularem laudem promeruiſſe, uel eius inimici iudicabant. Scripſit, tanquàm ambi dexter, Ethruſca ſimul, atq; Latina carmina, pari lepore, ſaleq;, arridentibus utrinque Muſis, qu um multo felle odii ſubamarus præpilata iacula iambis intorqueret; aut amorum ſuorum dulcedine reſolutus tenerrimè laſciuiret. Graui autem, & ſacro poëmate, De Partu Virginis, uiginti annorum lima perpolito, ſummum decus fruſtra expectaſſe uideri potuit; quum illæ quæ iuueni exciderant, Piſcatoriæ eclogæ publico exceptæ plauſu reliquorum operum famam oppreſſerint; ita, ut eam publici tanquàm iniqui iudicii querelam, aperto cum pudore, nec tamen ſine tacita uoluptate deuoraret. Vixit annos ſeptrigintaduos, peramœno, uirentiq; ſemper ingenio, accuratoq;, & planè iuuenili cultu inter amatorias oblectationes; nunquàm non feſtiuus, & hylaris, ex dolore autem indignantis animi ſupremum concepit morbum, quòd Philibertus Aurantius Dux Cæſaris Mergillinæ uillæ ſuæ delitias temerè, exciſa turre deformaſſet, ea ad Pau-

ſilypi radices conſpicitur. Sed Aurantio demum acie interfecto, quum hora fatalis adueniret, audito eius interitu ſe ſe in cubitum erigens, excedam, inquit, è uita hoc meo non inani uoto lætus, poſtquàm Barbarus Muſarum hoſtis ultore Marte, immanis iniuriæ pœnas perſoluit. Sepultus eſt iuxtà uillam Mergillinam in templo Deiparæ uirgini ab ſe dedicato. Marmoreo autem Tumulo Bembus hoc carmen inſcripſit.

BEMBI.

DA Sacro cineri flores: hic ille Maroni
Syncerus, Muſa, proximus, ut Tumulo.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Quantum Virgilio debebit Sylua Maroni,
Et paſtor, donec Muſa Maronis erit.
Tantum penè tibi debent piſcator, & acta
Acti diuino proxime Virgilio.

IOANNES MANARDVS.

IOANNES MANARDVS Ferrarienſis in Pannonia Vladiſlao Rege, medendi artem exercuit; eandemq; demum in gymnaſio Ferrariæ profeſſus Epiſtolarum Librum edidit; quo magna medentibus, & pharmacopolis utilitas paratur; quum terræ frugibus, indicisq; præſertim in Medicinæ uſum adoptatis, obſoleto antiquo nomine, & incerta uirium poteſtate, perobſcuris eruditam claritatem attulerit. Duxit autem uxorem planè ſenex, & articulorum dolore diſtortus, ab ætate, formaq; florentis iuuenis toro dignam adeo leui iudicio, & lætali quidem intemperantia, ut maturando funeri ſuo, aliquantò prolis, quàm uitæ cupidior ab amicis cenſeretur.

PE

Dum Manarde Vigil cum prole Coronidis eſſes,
Vidiſti uitam perpetuam eſſe tuam.
At dum formoſa cum Pallade coniuge dormis,
Senſiſti mortem curuus adeſſe ſenex.
Hic nunc clarè iaces, & quem Podalirion eſſe
Vidimus, annoſum ſuſtulit ipſa Venus.

CAMILLVS QVERNVS ARCHIPOETA.

CAMILLVS QVERNVS è Monopoli, Leonis fama excitus, quum non dubiis unquàm præmiis, Poëtas in honore eſſe didiciſſet in Vrbem uenit, Lyram ſecum afferens, ad quam ſuæ Alexiados ſupra uigintimillia uerſuum decantaret. Arriſere ei ſtatim Academiæ ſodales, quòd Appulo præpingui uultu alacer, & prolixè comatus, omnino dignus feſta laurea uideretur. Itaq; ſolenni exceptum epulo in inſula Tyberis Æſculapio dicata, potantemq; ſæpé ingenti patera, & totius ingenii opes, pulſata Lyra proferentem, nouo ſerti genere coronarunt; id erat ex pampino, Braſſica, & Lauro eleganter intextum, ſic, ut tam ſalſè, quam lepidè, eius temulentia, Braſſicæ remedio cohibenda notaretur; & ipſe publico conſenſu Archipoëtæ cognomen, manantibus præ gaudio Lachrymis lætus acciperet, ſalutareturq; itidem cum plauſu, hoc repetito ſæpè carmine.

Salue Braſſicea uirens corona,
Et Lauro ARCHIPOETA pampinoq;
Dignus Principis auribus Leonis:

Neq; multópoſt tanto cognomine percelebris productus ad Leonem infinita carmina in torrentis morem, rotundo ore decantauit; fuitq; diu inter inſtrumenta eruditæ uoluptatis longè gratiſſimus, quum cœnante Leone, porrectis de manu ſemeſis obſoniis, ſtans in feneſtra ueſceretur, & de principis lagena perpotando, ſubitaria carmina factitaret; ea demum lege, ut præſcripto argumento bina ſaltem carmina ad menſam, tributi nomine ſoluerentur, & in pœnam ſterili uel inepto longè dilutiſſimè foret perbibendum. Ab hac autem opulenta, hylariq; ſagina, uehementem incidit in podagram;

ſic,ut bellisſime ad riſum euenerit, quum de ſe canere iuſſus in hunc exametrum erupiſſet;

Archipoëta facit uerſus pro mille poëtis.

& demum hæſitaret, inexpectatus Princeps hoc pentametro per argute reſponderit;

Et pro mille aliis Archipoëta bibit.

Tum uero aſtantibus obortus eſt riſus: & demum multo maximus, quum Quernus ſtupens & interritus, hoc tertium non inepte carmen induxiſſet,

Porrige, quod faciat mihi carmina docta Falernum.

Id'q; Leo repente mutuatus a Virgilio ſubdiderit

Hoc etiam eneruat debilitatq; pedes.

Mortuo autem Leone, profligatis'q; Poëtis, Neapolim rediit; ibi'q; demum, quum gallica arma perſtreperent, & uti ipſe in miſeriis perurbane dicebat pro uno benigno Leone, in multos feros Lupos incidiſſet. Oppreſſus utraq; præduræ egeſtatis, & inſanabilis morbi miſeria in publica hoſpitali domo, uitæ finem inuenit; quum indignatus fortunæ acerbitatem, præ dolore, uentrem ſibi, ac intima uiſcera forfice perfoderit.

IANI VITALIS.

Laurus, Braſſica, Pampinus Coronam
Contextæ ſimul, hinc pares in unam
Deflent interitum ſui poëtæ:
Quinimmo Archipoëtæ, & hinc Lagenæ,
Scyphiq;, & cyathi, Amphoræ, Vrceiq;
Queruntur lepidum ſuum patronum,
Pro dulci, modo, Cretico, & Phalerno
Exhaurire acidas ſtygis Lacunas,
Et ſales periiſſe Quernianos,
Dum uitæ, ſibi, prodigus moleſtæ
Fodit uiſcera forfice, ô ſeuerum
Noſtri temporis appulum Catonem.

ALBER-

ALBERTVS PIVS CARPENSIS.

LVBET hoc loco ſub illuſtri ſcilicet imagine Alberti Pii inter exempla fortunæ humanis conſiliis maligne & petulanter illudentis, eius uiri grauisſimi, genus, opes, ingenium, mores, ſtudiaq; referre, ut uel hinc mortales inani rerum peritiæ perſuaſione ſubnixi, fortunam omni prudentia ſuperiorem intelligant. Is antiquisſima ſtirpe ortus à maioribus per manus traditum quum ante ducentos annos Mutinæ imperaſſet, in campis Nacris, Carpum nobile oppidum poſſedit; optimisq; literis, generoſisq; moribus animum pariter, & corpus excoluit. Erat enim à procera, decentiq; ſtatura ad arma neruis, & ſpiritu ualidus, ac habilis; maximarum autem rerum negotiis, & literis præaltum, & incomparabile ingenium attulerat. Nihil enim uel præſtantis doctrinæ, uel ſolertis induſtriæ, uel reconditæ artis, ardens eius ingenium, ſemperq; uiuidum, & maxime efficax ſubterfugit. Erat enim celeri captu expedita ratione tenaciq; memoria ſtupendus, eloquentia porrò tanta, ut in omni congreſſu, & diſputatione, quum de arduis conſuleretur, & odio amarus, & amore prædulcis, tranquillitate lenis, atq; ſedatus, & uehementia concitatus, atq; fulmineus, quo uellet principum animos impelleret; & ſummus bello, & pace conſultor, & mirabilis occaſionum inuentor, & artifex cenſeretur. Quattuor ſummis Regibus, & totidem maximis Pontificibus in præclaro ſemper honore legationum operam præſtitit, uigilantia, fide, & prouidentia ſemper illuſtrem. Sed uti occultæ Principum uoluntates, & erumpentia ex inſperato eorum odia tulerunt, coactus eſt alterna partium ſtudia profiteri, quod his omnino adhærendum iudicaret; quibus Alphonſus Ateſtinus hoſtis eſſet, quo eum de poſſesſione paterni agri diſceptabat. Sed Ateſtini fortuna præclarè ipſa Pii prudentia uirtuteq; ſuperior, priuatam cauſam publicis cladibus inuoluit, atq; ita capto Clemente Pontifice, quum urbs Roma fœdè periiſſet, ex arce emiſſus in Galliam enauigauit, ubi ſe paterna ditione Cæſaris iudicio exutum audiuit. Inde ei diuturnus articularis morbus, quo miſerè conuulſus cruciabatur adauſtus eſt; huncdiu æquo animo, & chriſtiana patientia fortiter tuliſſe fruſtra fuit, quum ſæua peſtis fatalem horam adduceret. Obiit Lutetiæ non plane ſenex ſub id tempus, quo Carolus Cæſar, & Solymanus, irrito utrinq; auſu ad Viennam Noricam certaturi credebantur. Rodulphus Pius fratris filius, quem aliquantò poſt Paulus Pontifex eximiæ

miæ uirtutis merito legit in Senatum, condito æneo ſepulchro Patrui memoriam proſecutus eſt. Sed Albertus ipſe, multo perennius antea ſibi ſtruxerat, quum librum longe grauiſsimum aduerſus Lutherum, perſtricto etiam Eraſmo Roterodamo publicaſſet.

FERDINANDI BALAMII.

Inſignes uſu rerum, ſtudiiſq; Mineruæ
Perpaucos ætas priſca recensq; dedit;
In ſolem, aſſuetus doctos uerſare libellos
Quum prodit, lucem non tulit inſolitam,
Laudibus hunc omnes doctrinæ, & rebus agendis
Conſpexere domi, conſpicuumq; foris.
Hunc Arar, hunc Rhenus toties, hunc accola magni
Eridani, hunc Tybris ſenſit, & obſtupuit.
Fortuna inuidit, raperisq; Alberte, tuorum,
Italiæq; omnis cum gemitu, & lachrymis.

IVLII GONZAGAE.

Hoc decus Italiæ tegitur Pius ille ſepulchro
Solerti ingenio, conſilioq; potens:
Nulli hominum uis dicendi, facundia maior,
Ille ſed & ſtudiis auxit, & arte magis.
Hunc Reges, hunc Pontifices ſibi rebus agendis
Optarant ſocium, conſiliiſq; Ducem.
Felix, ſpem ſenii natum niſi fleſſet ademptum,
Et data in hoſtiles Regna paterna manus.

LVDOVICVS ARIOSTVS.

LVDOVICVS ARIOSTVS Nobili genere Ferrariæ natus, quum paterna hæreditas inter numeroſam fratrum ſobolem diducta, ipſi pertenuis obueniſſet, ingenium in literis uigilanter exercuit, ut certo, nobiliq; præſidio familiæ nomen tueretur: Sed uti pari prope neceſſitatis, & gloriæ ſtimulo uehementer excitatus feliciore certe iudicio inter primos Ethruſcæ Linguæ poëtas

tas celebrari, quàm inter Latinos in ſecundis gradibus conſiſtere maluit; quòd eius induſtriæ labor cum eruditis, ac idiotis latisſimè diſpenſatus, uberiorem præſentis præmii, & diffuſæ laudis fructum oſtenderet. Adhæſit comes Hippolyto Ateſtino Cardinali in Pannoniam profecto; quum ille erudito, ac illuſtri comitatu apud Reges Hungaros ambitioſè gauderet: Sed iterum euntem, quum ſequi recuſaſſet uſq; adeo grauiter offendit penè implacabilis odii diſcrimen adierit. Receptus inde eſt ab Alfonſo Principe tanquàm horarum omnium amicus, & ſodalis, cuius benigna manu urbanam domum extruxit, peramœna hortorum ubertate, frugi menſæ quotidianos ſumptus adæquantem: in eo autem ciuili otio, extrà Aulæ ſtrepitum poëmata factitauit. Satyras imprimis, mordaci ſale conſperſas, ac item Comœdias plures theatrali uoluptate, ſæpè repetitas, inter eas autem, maximè Suppoſiti excellunt, inuentionis, atq; ſucceſſus amœnitate cum Plautinis facilè contendentes, ſi utriuſq; ſæculi mores non ineptè comparentur. Sed Luculentisſimum operum, ob idq; forſitan æternum id uolumen exiſtimatur, quo Orlandi fabuloſi Herois admiranda bello facinora, octonario modulo decantauit. Boiardo hercle, ipſoq; Pulcio peregregiè ſuperatis. Quandoquidem & hunc rerum, & carminum accurata granditate deuicerit; ac illum ſurrepto inuentionis titulo, ac eo quidem uariis elegantioris doctrinæ Luminibus illuſtrato penitus extinxerit. Cuncta enim euoluiſſe uolumina uidetur, ut ſibi undiq; collecta gratia, ex iucundisſimis floribus longè pulcherrimam: ideoq; perennem, quo lepidum caput ornaretur coronam intexeret. Interiit in patria, ſcalari ætatis anno, quum diu pectoris anguſtia, ex pituitæ ſtillicidio laboraſſet: hoc autem carmen, uiuens compoſuit, ut ſepulchro incideretur.

IPSIUS.

LUDOVICI Arioſti humantur oſſa
Sub hoc marmore: ſeu ſub hac humo: ſeu
Sub quicquid uoluit benignus hæres:
Siue hærede benignior comes: ſeu
Opportunius incidens uiator:
Nam ſcire haud potuit futura: ſed nec

O Tanti

Tanti erat uacuum ſibi cadauer:
Vt urnam cuperet parare uiuens,
Viuens iſta tamen ſibi parauit
Quæ ſcribi uoluit ſuo ſepulchro,
Olim ſi quod haberet is ſepulchrum:
Ne cum ſpiritus hoc breui peracto
Præſcripto ſpatio miſellus artus,
Quos ægre antè reliquerat, repoſcet:
Hac, & hac cinerem hunc & hunc reuellens,
Dum noſcat proprium, diu uagetur.

ÆGIDIVS CARDINALIS.

NON eſt cur te prætercam Ægidi humili quidem loco, uerum maximè illuſtri fato, Viterbii nate: Chriſtiani ſcilicet oratoris in ſacra pergula, primum, atq; ultimum decus merite; quanquàm egregia illa ex arcanis Moſeos deprompta ſublimis ingenii monumenta tenebris adhuc impiè ſupprimantur. Præſtantisſimum enim præceptorem facilè ſuperaſti Marianum ſcilicet Genezanenſem Pontani, & Politiani admiratione, eruditoq; præconio inclytum, huius enim extat in Epiſtolis laudatio florentisſima, illius uero nobile carmen, quod in Ægidio Dialogo tale legitur.

Qualis Alphei liquidos ad amnes
Siue Meandri uiridante ripa
Concinit ſerum moriens in ipſo
Funere Cygnus.
Talis ad plectrum ad Thyaſos Deorum
Ludit in cœlo Marianus, ipſa
Morte uicturus Marianus, ipſo
Funere felix.
Ipſe ſis fælix, faucasq; nobis
Ipſe ades feſſis Mariane rebus
Tu preces audi miſerorum, & iras
Siſte tonantis.

Cæterũ Marianus, Ægidius cõparatione ad optimè glorioſeq; dicendũ nequaquã tanta ex Græcis noui, & ueteris inſtrumenti enarratoribus præſidia compararat; neq; penetrarat ad Chaldæos, ut admiranda

randa noſtræ legis fundamenta reuelaret; neque concionibus prædulce illud, & nobile poëticum melos inſtillarat; ut ſuſpenſos arrectis auribus animos, ſuauitate carminum ad colendam pietatem reuocaret. Sed Ægidius quum in ſuggeſtu uerè admirabilis æquo iudicio per omnes Vrbes oratoriæ facultatis lauream mereretur, etiam domi lepidisſimis ſermonibus nouam laudem ferebat. Erat enim eius ingenium exquiſito literarum omnium delectu grauiter inſtructum ſic, ut in omnes exemplorum caſus peramplas opes alacris, & expedita memoria ſuppeditaret. Facundia porrò tanta diſſimulatis illecebris audienter ſemper exhylarans, atque demulcens; ut ipſo concionante uel maxima templa complerentur. Ante autem id tempus, quo totius Eremitani ordinis præfecturam à Iulio conſecutus eſt, nonnunquàm accidit, ut Patauii optimis literis operam nauans, factitata ab ſe lepida carmina ad lyram elegantisſimè decantaret. Ei demum Leo Pontifex uirtutem omnem liberaliter exornare ſolitus honorē purpurei Galeri detulit; quum Petruciana coniuratione, & Vmbrico bello circumuentus, Senatum aut malignè, aut ſegniter Principis iniuriam ferentem ſupplere cogeretur. Exinde functus eſt legatione in Hiſpaniam, quum Selymo poſt debellatos Perſas, & duos Memphiticos Reges interfectos, nobis arma comminante, chriſtianæ gentes ad ſacrum bellum excitandæ uiderentur. Sexageſimo ætatis anno ſubita oppreſſus Pituita Romæ interiit, quum Clemens Carolum Cæſarem Bononiæ iterum excepiſſet deſtinatus, optatusq; à multis ad Pontificatum tanquàm par ſummo oneri: Sed non deerant, qui præclari nominis famam, uerbis eleuarent, quòd pallorem oris ſumpto cumino, & ſuffitu udæ paleæ mentiretur, uariasq; libidines cenſoria ſeueritate contegeret, quas demum malignus potius rumor quàm ulla certi ueſtigii relicta proles detexit. Fit enim quadam naturæ minimè benigna ſorte, ut nulla abſolutæ uirtutis præclara facies enitere posſit, niſi aliquem uitii turpem næuum ad eludendam felicitatem oſtendat.

IANI VITALIS.

Ante ſacroſanctos cineres bona uerba Viator
Dicito, diuinus hic iacet Aegidius;
Qui potuit lingua humanas inflectere mentes

Et trahere hærentes feruidus ad ſe animos.
Quicquid pandit Arabs, diuinum quicquid Erembus
Diues Arameis occulit in tabulis
Explicuit populis, & ſi quid ſpiritus ultra
Sentit, adhuc ſanctum quod meditetur habet.

IOANNES FRANCISCVS PICVS MIRANDVLA.

IN IOANNE FRANCISCO PICO Mirandulano inter ſtudioſos bonarum artium, ſcribendiq; auidos memoria uerborum uehementer excelluit: Sed in ipſo rerum delectu illud perilluſtre iudicium, quod ſummo uiro Hippocrati maximè difficile exiſtimatur, omnino non uiguit. Fruſtra enim ad Ioannis Patrui gloriam aſpiranti, ingreſſoq; grauisſimorum ſtudiorum penetralia, quum inſatiabili lectione duceretur, nuſquàm Minerua ſatis arriſerat. Extant eius ſacra Poëmata ſuis quoq; Commentariis illuſtrata, ne Legentibus minus clara uiderentur: Et Libri de ueritate fidei chriſtianæ, in quibus Diſciplinarum omnium aceruus eminet. Sed acriter diſputantem inter Cucullatos, magna etiam expeditæ Doctrinæ Laus ſequebatur, quum ſcribentem, uel mediocriter eloquentes minimè probarent. Neq; enim quid potisſimum imitaretur, conſtitutum habuiſſe uideri poteſt ex duobus præſertim Libellis, de optimo imitationis genere ad Bembum perſcriptis. Sed quum in omnibus ingenii operibus ſacras Literas religioſè reſpiceret, contempſiſſe Latinæ facundiæ flores, atq; inde gloriam, tanquàm inanem exiſtimari uoluit; quanquàm eius uniuerſa literarum ſtudia, tanquàm illuſtri in homine & in domo ſanctisſimis moribus perornata, quum in minus ſeueros iudices facilè inciderent, ſplendidiora uiderentur: & herclè uir antiqua ſimplicitate, potiuſquàm nouo aſtu æquiora iudicia redimebat; quum Libros ipſos priuato impreſſos ſumptu, liberali largitione publicaret. Interfectus eſt cum Alberto filio, uir indignus adeò crudeli uitæ exitu à Galeotto fratris filio, quũ nocturnis inſidiis, capta arce, Mirandulæ dominatũ, ex paterno iure inuadendum exiſtimaſſet. Fuere qui crederent merita fortaſſe pœna mulctatum, quòd cudendæ monetæ miſerum artificem ipſius officinæ præpoſitum ex impuri auri, & ad Decumum

ſubtiliter improbi, magnum ſenſim Lucrum ipſi Domino reddentem, crudeli ſupplicio ad deriuandam inuidiam ſuſtuliſſet; quem intellecta fraus ipſius famæ uehementer officeret, palamq; ea aurea moneta, ex eius effigie ſpectabilis, uulgato uitii detrimento reiiceretur. Sed iuuat audire quoſdam, uirum alioqui integra fide optimum, excuſantes, tanquàm eius auaræ fraudis penitus ignarum, quum in uxorem, quòd eſſet accurata, & diligens materfamilias, tanquàm muliebris auiditatis probro notatam, eius flagitii nomen nullo cum pudore referendum exiſtiment.

MYRTEI.

HIC Picus iaceo, atque me illa, quæ iam
Antè non potuere, nunc iniquo
Me ſeruant obitu arma literarum.
Aegrè illud fero concidiſſe dextra
Fratris filii hoc eleuor, me adeptum
Vitam pro ſtudiis meis perennem.

NICOLAVS MACCIAVELLVS.

QVIS NON MIRETVR, In hoc Macciauello tantum ualuiſſe naturam, ut in nulla uel certè medioeri Latinarum literarum cognitione ad iuſtam rectè ſcribendi facultatem, peruenire potuerit; habili ſiquidem ingenio, ac ubi ſolertiam intenderet, planè mirabili, cuncta, quæ aggrederetur elegantisſimè perficiebat, ſiue ſeria, ſiue iocoſa ſcriberentur. In hiſtoria enim apprimè grauis, & aſtutus, ita Patriæ fauit, ut disſimulatis factionum ſtudiis, impellente recondita Libidine, & lenis, & aſper incesſiſſe iudicetur; egregia herclè cum laude, niſi uti nos non imperiti rerum Ethruſcarum præclarè conſpicimus, prædulcis eloquentiæ mella, occulto ueneno illita, ſingulis operibus infudiſſet, & tum etiam, quum optimum Principem formaret, quum bellicis præceptis Ducem inſtrueret; & deniq; traditis exactæ prudentiæ documentis, in deliberando, & conſulendo eximium Senatorem effingeret; Sed comiter æſtimemus Ethruſcos ſales ad exemplar Comœdiæ ueteris Ariſtophanis, in Nicia præſertim Comœdia, in qua adeo iucundè uel in triſtibus riſum excitauit, ut illi ipſi ex perſona ſcitè expreſſa, in Sce-

nam inducti ciues, quanquàm prær alte commorderentur, totam inuſtæ notæ iniuriam, ciuili lenitate pertulerint: Actamq́; Florentiæ, ex ea miri leporis fama Leo Pontifex, inſtaurato ludo, ut urbi, ea uoluptas communicaretur, cum toto Scenæ cultu, ipſisq́; hiſtrionibus Romam acciuerit. Conſtat eum, ſicuti ipſe nobis fatebatur, à Marcello Virgilio, cuius & notarius, & aſſecla publici muneris fuit, Græcæ, atq; Latinæ linguæ flores accepiſſe, quos ſcriptis ſuis inſereret. Ipſe quoq; natura perargutus, & docilis, ſalſiq́; iudicii plenus pedeſtrem patrii ſermonis facultatem à Boccacii conditoris uetuſtate diffluentem, nouis, & planè atticis uinculis aſtrixerat; ſic, ut ille caſtigatior, ſed non purior aut grauior otioſis ingeniis exiſtimetur. Cæterum quòd olim eiecto Soderino à Mediceis in quæſtione tortus fuiſſet, ab his leniendo dolori, annuam ſcribendæ hiſtoriæ mercedem promeruit; ita tamen, ut ægrè compreſſo odio, quum dicendo, ſcribendoq́; Brutos, & Caſsios laudaret, eius coniurationis architectus fuiſſe putaretur: in qua Aiacetus poëta, & Alamanus, ex ipſa Turma prætoria leuisſimus eques, concepti ſceleris capite pœnas dederunt. Fuit exinde ſemper inops uti irriſor, & Atheos: Fatoq́; functus eſt, quum accepto temerè pharmaco, quo ſe aduerſus morbos præmuniret, uitæ ſuæ iocabundus illuſiſſet, pauló antéquam Florentia Cæſarianis ſubacta armis, Mediceos ueteres Dominos recipere cogeretur.

ANTONII VACCAE CONSILICENSIS.

Quiſquis adis, ſacro flores, & ſerta ſepulchro
Adde puer, cineri debita dona ferens.
Nam uete res belli, & pacis, qui reddidit arteis
Iam pridem ignotas Regibus, & populis
Ethruſcæ Macciauellus honos, & gloria linguæ
Hic iacet. hoc ſaxum non coluiſſe nefas.

PHILIPPVS DECIVS.

PARI ferè gloria, & dignitate PHILIPPVS DECIVS in profesſione humani, diuiniq́; præſertim iuris floruit. Maini Iaſonis, & ciuis, & æmulus, ac ætate ſimul æqualis; ſed qui docendo,

docendo,& ſcribendo in omnibus Italiæ gymnaſiis multo latius ingenii famam protulerit. Enarrabat enim ſubtiliſſime, & uti ſæpe uidimus longe omnium acerrime diſputabat. Ab ipſis Piſis ubi uxorem duxerat, Ticinum a Gallo Præſide, opimis ſtipendiis euocatus, in id tempus incidit, quo Ludouicus Rex ad conuellendam Iulii Pontificis authoritatem concilium Piſis indixerat. Fugitiua, ideoq; Rebelles, aliquot Cardinales in gratiam Regis, ſynodum poſtulabant. Ius uero in dicendi, decernendiq; loci, Pontifex ad ſe reuocabat; Conſultus propterea Decius ſuper ea re intemperanter contra Maieſtatem Pontificis de ſcripto reſpondit, ſecus ac Iaſon, qui rogatus ſententiam, uel magno munere oblato adduci non potuit, ut non clementiſſime reſponderet. Ob eam contumeliam Matthæus Sedunenſis Cardinalis, pulſis Gallis uictore cum exercitu, Ticinũ urbem ingreſſus, unam omnium Decii domum, militi diripiendam dedit, tanto accepto incommodo in Galliam ex fuga profectus in ciuitate Biturigum ius Diuinum edocuit per duos ferme annos. Inde uero in Italiam reuerſum Senenſes conduxerunt; qua in urbe, unica eius filia Senenſi patritio collocata octogenario maior interiit. Delatusq; eſt Piſas ad Sepulchrum Marmoreum magno ſumptu ab ſe in Maximi Templi fronte conſtitutum, inſcriptione adeo inepta, ut ſi eam ſupponamus elegantibus ingeniis non ſine pudore boni mortui, ridenda uideatur.

IANI VITALIS.

Dum curat Decius ſibi ſepulchrum
Clarum marmore ponere eleganti
Inſcripſit titulos ineruditos,
Vt riſum magis excitare poſſint,
Quàm laudare hominem undecumque clarum:
Quod ſi non ſibi cultius ſepulchrum
Quàm doctos titulos, & elegantes
Curaſſet, modo mollius iaceret.

THOMAS MORVS.

FORTVNA impotens, & ſuo more inſtabilis, infeſtaq; uirtuti ſi unquàm ſuperbe, & truculenter iocata eſt, ſub hoc nuper

Henrico

Henrico Octauo in Britannia immaniſsimè deſæuiit. Proſtrato ante alios Thoma Moro, quem Rex, paulò ante præclarus eximiæ uirtutis admirator ad ſummos honores extulerat, ut inde eum fatali ſcilicet oborta inſania, mutatus in feram, crudeli mox impetu præcipitem daret, quòd ipſius furentis tyranni, nefariæ libidini, uir omnibus religionis, atq; iuſtitiæ numeris longè optimus, atq; ſanctiſsimus adulari noluiſſet; Dum enim ille uxorem repudiare, pellicem inducere, filiam'q; magno probro abdicare properaret, Morus ſcrinii Magiſter, pietatis ac innocentiæ ſuæ Reus, cauſam ad tribunal dicere coactus, impio iudicio, niſi par metus ab irato & ſæuo, mentes excuteret, ita damnatus eſt, uti Latronum more, teterrimo ſupplicii genere necaretur; nec fas eſſet dilacerata membra, propinquorum pietate ſepelire: ſed Henricus, uel hoc uno facinore Phalaridis æmulus eripere non potuit, quin ad ſempiternam inuſitati ſceleris memoriam, Mori nomen in utopia, perenni conſtantiæ laude frueretur. In ea enim Beatæ gentis Regione, optimis inſtituta Legibus, ac opulenta pace florentem Rempublicam elegantiſſimè deſcripſit, quum damnatos corrupti ſæculi mores faſtidiret, ut ad benè, beateq; uiuendum, commento periucundo, rectiſsima uia monſtraretur.

IANI VITALIS.

Dum Morus immeritæ ſubmittit colla ſecuri
Et flent occaſum pignora cara ſuum,
Immo ait infandi uitam deflete tyranni
Non moritur, facinus qui graue morte fugit.

IACOBI EXERICHI HISPANI.

Henricus Morum gladio iugulauit iniquo
Tam dignum uita, quàm fuit ipſe nece:
Mortuus ille tamen uiuet per ſæcula cuncta
Poſt mortem uirtus uiuere ſola facit.

Quis iacet in tumulo, cuius caput enſe reciſum eſt, *Hoſpes.*
Et natat in tetro ſanguine canities?
Hic eſt ille Thomas Morus, ſic fata rependunt, *Ciuis.*
Triſtia multa bonis, & bona multa malis.
Quæ circũſiſtunt Diuæ lugubre cadauer? *Hoſpes.*
Diua tenax ueri, ſancta fides, Nemeſis,
Harum prima odii cauſa, & fuit altera mortis,
Vltrix iniuſtæ tertia cædis erit.

ROFFENSIS CARDINALIS.

PARI quoq; immanitatis portento, ante paucos dies, quàm Morus obtruncaretur, eadem ſanguinarii Regis rabies Britanniæ lumen extinxit Ioannem Ficerium Antiſtitem Roffenſem animi pietate, candore, conſtantia priſcis illis, atq; ſanctisſimis chriſtiani ordinis patribus comparandum. Is quum ſumma ſacræ eruditionis, & probitatis authoritate clarisſimus ſpectaretur, uel atrocisſimi ſupplicii metu, expugnari non potuit, ut Regi ex impudenti repudio inauſpicatas nuptias affectanti, uolens pareret. Putabat enim Regem paulò ante admirabili uirtutum omnium concentu, & rarisſimis naturæ, atq; fortunæ muneribus præſtantisſimum, atræ bilis morbo correptum inſaniſſe, quod iratus Romani Pontificis ſententiæ, qua fuerat ex Diuini iuris formula damnatus, Pontificii Imperii patrimonium inuaſiſſet. Non ſubſcripſit ergo nefario rebellantis Regis uoto, uir egregiè pius, integreq; ſeuerus, ac ideo in carcerem ductus eſt, ut uitæ periculo, & longo cruciatu, imbecilli ſenis conſtantia frangeretur. Id celebre factum ita Roffenſi parauit laudem, & Henrico inuidiam cumulauit, ut eum PAVLVS Tertius ad exornandam uirtutem natus, collato ſacræ purpuræ honore legerit in Senatum. Senſit illico exprobrati odii uulnus Rex ſuperbus, & impius, ſanctisſimoq; uiro modeſtè ea dignitatis fama permoto, caput in foro præcidit, ne merita purpura ornaretur. Ferunt id caput lanceæ præfixum ut ludibrio, terrori'que cæteris foret, publicis lachrymis laudatum, ac adoratum extitiſſe. Reliquit ingenii monumenta, Eruditum uolumen

P quo

quo Lutheri opiniones grauiſsimè confutarat: itemq́; alios utiles libros, quibus ſacri ſacerdotii authoritatem defendit, & de ueritate corporis, & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia libros quinq; aduerſus Oecolampadium: Sed is ſibi admodum exitialis fuit, quo Catharinæ Reginæ coniugium tuetur. Extat etiam Religioſæ meditationis explicatio in ſeptem Dauidicos Pſalmos, Reliqua in carcere purgatiſſimè conſcripta, quòd damnatæ cauſæ nomen iugularent, Tyrannus aboleuit.

INCERTI.

Te'ne uiri tanti ceruicem abſcindere poſſe?
Te'ne cruore pio commaculare manus?
Si uita ſpolias Roffenſem barbare, quando
Vllum producet terra Britanna parem?
Sed tu ſancte ſenex æuo fruiture beato
Lætus abi, in cœlum te uocat ipſe Deus.

LEONICVS TOMÆVS.

LEONICVS TOMÆVS Epirota patre Venetiis genitus, ſed Patauio inſitus ciuis, quum Florentiæ græcas literas ſub Demetrio didiciſſet, Primus Latinorum philoſophorum Patauii Ariſtotelem græcè interpretatus eſt. Philoſophiam enim, ex puriſsimis fontibus, non ex lutulentis riuulis ſalubriter hauriendam eſſe perdocebat, exploſa penitus ſophiſtarum diſciplina, quæ tum inter imperitos, & Barbaros principatum in ſcholis obtinebat, quum doctores excogitatis Barbara ſubtilitate Dialecticorum figmentis, Phyſicas quæſtiones non ad ueritatis lucem, ſed ad inanem diſputandi garrulitatem reuocarent; & iuuentus in gymnaſio Arabum, & Barbarorum commentationes ſecuta à recto, munitoq́; itinere in confragoſas ignorantiæ crepidines duceretur. Scripſit eruditè, & luculenter Commentarios in parua naturalia Ariſtotelis: ac item perelegan ter aliquot quæſtiones, & in his de Intellectu, de Alica, & de Aſtragalo, Tituli uarietate iuuentuti gratas, & utiles. Sed in libro de uaria hiſtoria quo ingens, & peramœna reconditæ lectionis copia exprimitur, omnes eius ætatis ſtyli iucunditate ſuperauit. Vita eius procul à contentione, ambitioneq́;, in ſtudioſo,

ſtudioſo, molliq́ꝫ otio uerſabatur, ita, ut domi, quàm in ſchola clarior, beneuolis uera Peripateticorum, & Academicorum dogmata ſuauisſima comitate pomeridianis horis explicaret. peruenit ueneranda Barbæ canitie ad ſeptuageſimum tertium ætatis annum, mediocri ſubſtantia, ipſaq́ꝫ ciuili frugalitate, & cœlebs, & felix, quòd nemo uel innocentiæ, & doctrinæ conſcientia, uel munditia corporis, uel animi nitore, beatior ætate noſtra fuerit. Aluerat domi gruem, de manu ipſius, ſenili oblectamento cibaria capientem per quadraginta annos. Is ſenio tabefactus, quum periiſſet, ex eius deſiderio triſte omen concepit, prædixitq́ꝫ nullo laceſſitus morbo, ſe non multò poſt adamati gruis fatum maturo uitæ exitu ſecuturum, Patauini, externaq́ꝫ gymnaſii cultrix iuuentus funus ornauere. Sepulchrum autem Bembus faciundum curauit, & carmine nobilitauit.

BEMBI.

NATVRAE ſi quid rerum te forte latebat,
Hoc legis in magno nunc Leonice Deo.

AVGVSTINVS NIPHVS.

AVGVSTINO NIPHO Sueſſæ ad Auruncam nato: ſed ab Vrbe Trophea in Brutiis oriunde inter Ariſtotelicæ ſectæ profeſſores eximia laus contigit, quum in omnibus ferè Italiæ gymnaſiis Achillino, & Pomponatio florentibus, opima ſtipendia meruiſſet. Erat ingenio fertili, adaperto, liberali, ſermone autem Campanum pingue quoddam reſonanti maximè libero, & ad ferendas fabulas in ſuggeſtu, coronaq́ꝫ ad uoluptatem aurium periucundo; ſed uel toto ore ſubagreſti, & penitus infaceto ita ſe ad urbanos iocos componebat, ut ualdè mirarentur, qui mox tacentis ſupercilium, auſteraq́ꝫ labra, & lineamenta conſpiceret. Scripſit in omnes Ariſtotelis Libros perampla commentaria, ſed rudi, & incondita quadam ubertate, ut tum mos erat, craſſis & planè barbaris auribus accommodata, quòd Latinè, rectèq́ꝫ ſcribendi facultatem, tanquàm inimicam optimis diſciplinis ab ipſa præſertim philoſophia ſegregabant. Luculentius eius operum exiſtimatur id, quod pro Auerroe aduerſus Algazellem diſputante tum publicauit, quum florente ætate à multo uigore ingenii neruoſior haberetur, quanquàm

ipſe in opinione, decretoq; parum conſtans, euariatoq; ſæpè iudicio commentationes in Analytica Priora, & in libros de anima tenerius adamaſſe uideamus. Parto demum otio, obrepenteq; podagra, ſcripſit aduerſus Aſtrologos, Moralesq; Libellos, & de Tyranno & Rege, & de Auguriis, uarietate tituli uel parum curioſis expetendos, & longiore quidem dignos uita, ſi plenior Latini ſermonis ſpiritus acceſsiſſet. Suſceptis liberis, & ſeneſcente uxore ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt uſq; ad inſaniam, ita, ut pleriq; philoſophum ſenem, atq; podagricum ad tibiæ modos ſaltantem, miſerabili cum pudore conſpexerint, unde illi maturatum uitæ exitum conſtat. Periit in patria nocturno itinere refrigeratus, quum ſerò è Sinueſſa rediiſſet, obortis ſcilicet tonſillis, quæ fauces obſederant, ea ipſa nocte Ethruriæ admodum funeſta, qua Alexander Medices, in Lecto turpiſsimè confoſſus interiit: Galeacius Florimontius quum Præceptori Vrnam poneret hoc carmen incidi iuſsit.

INCERTI.

Dum lapidi titulum mœrens GALEATIVS addit;
Et triſtí curat funera cum gemitu:
Si quis honos tumuli; Non hoc tibi NYPHE ſupremum,
Sed patriæ, & miſero ſtat mihi munus, ait.
Næ uiuis meliore tui tu parte: leuamen
Luctus nos mediis quærimus in lachrymis.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Qui docuit rerum Niphus cognoſcere cauſas,
Non rerum oblitus hoc iacet in tumulo,
Sed cœlo meliore ſui cum parte receptus
Nunc gaudet melius diſcere quàm docuit.

IOANNES RVELLIVS.

RVELLIVS in Vrbe Sueſsionum natus, quum ſuſceptis Liberis uxorem extuliſſet, abdicata medendi arte, Sacerdotium in templo

templo Deiparæ Virginis, Lutetiæ Pariſiorum Poncherii Antiſtitis liberalitate promeruit, totumq; id otium optimis literis, ut fortunis auctum decebat, impendit, non ignobili quidem gloriæ prouentu, quum eruditionis authoritate Budæo proximus eſſet, & Latini ſermonis nitida puritate ſuperior haberetur, ut præclare indicat Dioſcorides in Latinum è græco emendate traductus. Leguntur & libri aliquot probè, fideliterq; tranſlati de Mulomedicina, & Actuarii Medici Volumen de Vrinis, ſed proprio uſus ingenio libros tres de natura ſtirpium perſcripſit, Theophraſtum in multis, & Plinium eleganter æmulatus. Extant quoq; ſingulari diligentia tranſlati è græco quinq; libri de Agricultura ex uiginti qui nomine Conſtantini circũferuntur, Reliquos Coroneus Gallus uertiſſe dicitur: Sed Cornarius Germanus expedita facundia celeber, uniuerſos uiginti Latinitate donatos nuper publicauit; Erat Ruellius natura modeſtus; & lenis, uultu multo rubore ſuffuſo, & reſimis naribus, ſtatura uerò mediocri. Sexageſimo ætatis anno uita functus eſt, paulò ante quàm Rex Franciſcus niuoſas alpes traiiceret, ut copiis ſuis Cæſarianorum impetu perculſis fortiter opem ferens, ſubalpina oppida, ſummotis hoſtibus in fide confirmaret; ut inde in ſpem inauſpicatæ pacis induciæ pararentur.

DIONYSII CARRONII.

HIC ſitus eſt, in quo uiguit medicina, Ruellus
In quo naturæ notitia, atque Poli.
In quo prima fuit dos, Graium uertere ſcripta
In Latium, ac Latio ſcribere digna Ioue.
Olim erat affinis, nunc eſt conuiua Deorum
Præmiaq; illa ſui grata laboris habet.

ANTONIVS TIBALDEVS.

HIC PRIMVS ferè poſt Petrarcam ſupra æmulantes Seraphinum, atq; Manutium planè extinctum Ethruſci carminis decus excitauit, uſq; adeo grata auribus alternantium numerorum ſua uitate, ut quum expetitis ubiq; eius iucundæ facultatis illecebris in amatorios luſus Principum aulas perambulaſſet: Edita, uel ſurre-

pta eius carmina à uiris pariter & fœminis ad Citharam cantarentur. Sed tantam mox famam feliciore orti ſydere Bembus, & Syncerus æternis carminibus oppreſſerunt. Agnouit ille tanto perſtrictus fulgore, ingenii ſui fortunam, atq; ideo ad Latina carmina ſe conuertit, quum in his ad genium non inſulſa uena reſponderet. Sed factus grandæuus ſenex, ridente urbe Roma carminum ſuorũ Ethruſcorum exequiis interfuit, ita hercle ut euaneſcentis antiquæ laudis magnam partem redimeret, quum Epigrammata multo Latino ſale, leporeq; conſperſa inexpectatus edidiſſet. Periit in uia lata octogenarius ſenex, firmiſsimo corpore, & celſa proſperitate, ſemper erecto, ſtranguria cruciatus, adeo grauiter, ut ex atra demum bile ſe ipſo factus amarior ſæpè, nec inſulſe delirare uideretur, quum ianua, feneſtriſq; penitus occluſis Carolum Cæſarem ex Africa, relato inſigni triumpho, ad eius limen tranſeuntem ſpectare noluerit, quòd eum minimè iuſtum Imperatorem putaret, qui ſub fide publica captæ, deletæq; urbis ſcelus, quo Maieſtas eius uel extra culpam ſugillari potuit; decumatis legionibus minimè uindicaſſet, quaſi non ſatis fuerit, in tantæ cladis ſolatio Borbonium, Dorbinium, Moncatam, & Aurantium, quattuor ſummos Duces, & patrati facinoris authores, ſingulis ictos fulminibus, ultore magno numine ſpectauiſſe.

COLAE BRVNI MESSANENSIS.

QVAE Ripis te ſæpè ſuis ſtupuêre canentem
Eridanus, Tyberiſq; parens ille, hic tuus hoſpes,
Credibile eſt Vates, Antoni, nunc quoque campis
Te canere Elyſiis, turba admirante piorum.

ERASMVS RHOTERODAMVS.

ERASMVS RHOTERODAMVS Ex inſula Batauorum perpetuis eruditæ laudis honoribus extollendus uidetur. Poſtquàm ætatis noſtræ ſcriptorum prope omnium decus ingenii fertilitate ſuperarit. Is ab adoleſcentia, pio religioſi animi decreto, ad cucullatos ſacerdotes ſe contulit, tanquàm humana deſpiceret. Sed non multò poſt, pertæſus uoti intempeſtiuæ ſeruitutis uotiq; temerè ſuſcepti ea ſacrati ordinis ſæpta tranſiliit, ut ad excolendum

dum ingenium plane liber, per omnia Europæ gymnaſia uagaretur. Contendebat enim cura ingenti ad ſummæ gloriæ faſtigium, ad quod literarum omnium cognitione perueniri poſſe intelligebat, quum iam ad arcana cuiuſq; doctrinæ, infinita lectione, inuſitataq; memoria penetraſſet. Edidit Moriam, atq; inde primam nominis famam longisſime protulit, imitatione Luciani Satyræ pungentis aculeos pasſim relinquens, omnium ſcilicet ſectarum actionibus ad inſaniam reuocatis. Opus quidem ſalſa aſpergine periucundum, uel grauibus, & occupatis; Sed ſacrato uiro prorſus indecorum, quum diuinis quoq; rebus illuſiſſe uideretur. Sed mature demum quod eius intemperantiæ, male audiendo pœnas daret, ſanctiores literas complexus eſt, tanta robuſtisſimi ingenii contentione, ut uertendo græca & commentarios excudendo, plura quam quiſquam alius uolumina publicarit; Verum ſe ipſo haud dubie cunctis admirabilior futurus, ſi latinæ linguæ conditores grauiter imitari, quam feruido, properantiq; ingenio indulgere maluiſſet. quærebat enim peculiarem laudem ex elocutionis, atq; ſtructuræ nouitate, quæ nulla certa ueterum æmulatione pararetur, ut in Ciceroniano, non occulti liuoris plenus oſtendit; Tanta enim erat naturæ fœcunditas, ut plena ſemper ac ideo ſuperfœtante aluo, uaria & feſtinata luxuriantis ingenii prole delectatus nouum aliquid quod ſtatim ederetur, Chalcographis, tanquam intentis obſtetricibus parturiret. Obiit apud Heluetios Friburgo in pago, ſiue ut aliqui aſſerunt Baſiliæ ſeptuageſimum excedens ætatis annum, quum Carolus Cæſar in prouinciam irrumpens, ad Aquas Sextias, Franciſco Galliæ Regi graue bellum intuliſſet.

IANI VITALIS.

Lubrica ſi tibi mens fuit, & ſpinoſior æquo,
Ingenium certe nobile Eraſme fuit:
Felix ſi miſtas labruſcas dulcibus uuis
Prodiga deſiſſet uinea ferre tua:
Barbarie e media præclarum ſydus haberent,
Et te Varronem tempora noſtra ſuum:
Hanc tamen inſcriptam his titulis poſuere columnam,
Iactura hic laudum publica facta fuit.

INCERTI.

Theutona terra ſuum quum miraretur Eraſmum
Hoc maius potuit dicere, nil genui.

RVTILIVS.

RVTILIVS è Colonia oppido Vicentini agri, quum erudito diligentiq; eius ingenio Nicolaus Ridulphus Cardinalis familiariter uteretur, ex umbratili iureconſulto flamen euaſit, quòd nunquàm in forum prodiiſſet. Edidit enim uolumen ab induſtria, atq; facundia commendatum de his qui florente Romano Imperio iuris intelligentia præſtiterunt; quo laborioſo, elegantiq; opere Ciceronem obiter à multa mendorum labe repurgauit. Maiora porrò editurus uideri potuit; niſi immatura mors lucubrantem Venetiis oppresſiſſet. Amici autem poëtæ, de eo tanquàm conſpicui ſepulchri honore, ex humili fortuna facilè carituro, hæc carmina decantarunt.

PETRI CVRSII.

Vt mors Rutilium ſenſit tot reddere uitæ
Styx uale, ait, uitæ iam patefacta uia eſt.

CROTI.

Exciri ut Legum latores ſenſit ab Orco
Inuida mors fuſis protulit hæc lachrymis:
Quàm uerè eiuſdem eſt inferrè, auferreq; Leges,
Lege horum cum Lex penè refixa mea eſt.

IANI VITALIS.

Viuitur in chartis, Rutili fœlicius ipſis,
Cum uideant mortem marmora, & æra ſuam.
Abſumpſit priſcos Legum Libitina peritos,
Tu facis in ſcriptis uiuere, & eſſe tuis.

Quàm

Quàm meritò illi igitur dicent, æternior ære
Eſt tua, & æternis pagina marmoribus.

GVLIELMVS BVDÆVS.

NVLLI MORTALIVM Ætate noſtra perpetuis Lucubrationibus aſpirante Fortuna, cùm græcæ, tùm Latinæ eruditionis maiores opes contigerunt, quàm GVLIELMO BVDÆO non Galliæ modò, ſed totius etiam Europæ longè doctiſſimo. Natus Lutetiæ præcellentium diſciplinarum celebri domicilio, dum perennem ſpectaret laudem, & rei familiaris fortunas, honoresq́ȝ ingenio ſuo, & ſperata gloria uiliores arbitraretur, Sexaginta amplius ætatis annos in ſtudiis conſumpſit, ita, ut ſummæ eruditionis Libro dè Aſſe, alteroq́ȝ in Pandectas edito, ac infinita demum lectione confectis Commentariis, quibus græcæ, & Latinæ facultatis ornamenta comparantur, nulli communicata laude, æquales omnes doctrinæ auctoritate ſuperarit. Sed quì in memoriæ theſauris tantas diuitias miro digeſtas ordine continebat, uelut occupatus in apparatu, candidioris eloquentiæ cultum neglexiſſe exiſtimatur. Id enim in toto ſtudiorum negotio longè grauiſſimum, nemo, niſi irrita ſpe ſenectuti unquàm reſeruauit. Adaugebant nominis famam in perſpicuo animo ſanctiſſimi mores, quibus aliquantò uberiora rei familiaris incrementa, quam pertinaci diligentia, uel honoris ambitione, educatis feliciter liberis reliquit, quum Rex Franciſcus, ſubita liberalitate inclytus, optimi uiri otium foueret, & ipſe ſupplicibus libellis præpoſitus, honeſtiſſimo prouentu ditaretur. Sed uir alioqui incorrupta mente compoſitus Eraſmianæ obtrectationis ſpicula ferre non potuit, quum facilè indignabundus, bile gallica redundaret, ille autem contumaci odio incenſus tela ueneno Batauo delibuta iacularetur. Septuageſimum tertium agentem annum oppreſſit febris longinquo & æſtuoſo ad Armoricum oceanum itinere concepta. Piè autem tranquilleq́ȝ uita excedens condito teſtamento, omnes honores funeris & tumuli penitùs abdicauit, ita ut, quum numeroſa proles eum lugeret, noctu tumularetur. Fato functus eſt, non multò poſt celebres illos hoſpitales Triumphos, quum Cæſar ab Hiſpania per mediam galliam in Belgas profectus, gentem bello feſſam, feſta paſſim hylaritate in ſpem pacis erexiſſet.

IANI VITALIS.

QVI Sanctum ſimul, & ſimul diſertum
Exquiris ſapientiæ magiſtrum
Vltra quid petis? hic iacet Budæus.

SALMONII.

Budæus uoluit media de nocte ſepulchro
Inferri, & nullas prorſus adeſſe faces:
Non factum ratione caret, clariſſima quando
Ipſe ſibi Lampas, luxq; coruſca fuit.

HIERONYMVS ALEANDER.

DETVR HOC INCOMPARABILI inuſitatæ memoriæ felicitati, quæ in Hieronymo Aleandro ſupra cuiuſque uel antiqui ſæculi captum admiranter excelluit, ut eius ex uero depicta facies, uel in pudenda ingenii ſterilitate inter fœcundiſſimas imagines conſpiciatur; quando nihil eum cuncta uolumina cupide perlegentem, uel rerum, uel uerborum omnino ſubterfugerit, quin ſingula memoriter, uel à multis annis longo ſepulta ſilentio recitaret. Latinæ enim, græcæq; literæ, quum ſæpe alacriter iactabundo pro uernaculis haberentur, Hebraicas admirantibus iudeis & ſuæ ſtirpis eum facile credentibus ſolertiſſime didicit. His ingenii dotibus inſignis, quum Lutetiæ Pariſiorum græce docendo honorem præfecturæ gymnaſii concordi ſtudioſæ iuuentutis acclamatione eſſet conſecutus; ueniſſetq; in urbem, Leo Pontifex grauiſſimus ingeniorum æſtimator, eum extulit, miſitq; Legatum in Germaniam, ut Lutheranæ hæreſis initia, diſputatione tollerentur, exinde Clemens Brunduſinum, caſu potius quàm animi iudicio Antiſtitem fecit. Paulus autem ueræ uirtutis eruditus exornator legit in Senatum, Lætatus eſt ea purpura per annos quinque peruaſurus haud dubie ad exactam ætatem, niſi nimia tuendæ ualetudinis ſolicitudine intempeſtiuis medicamentis ſibi hercle inſanus & infelix, medicus, uiſcera corrupiſſet. In toto autem uitæ curſu, extemporanea facundia delectatus ſero ingenii labem ſenſit, quum ad meditatam ſcriptionem purior eloquentiæ uena, uti externo &

no & precipiti quodam luto perturbata minimè proflueret, ita ſpè melioris ſtyli, miſerè deſtitutus, quum uaſtum opus, uaſta illa memoria aduerſus ſingulos diſciplinarum profeſſores agitaret. Romæ interiit fato ſuo uehementer indignatus, quum ſe præreptum anno uno ante climactericum inter anxia, ſupremaq́ʒ ſuſpiria quereretur. Tumulatus eſt in æde Tranſtyberina Diuo Chryſogono dedicata, ea teſtamenti lege, ut ſepulchrum, græco carmine ab ſe compoſito, cum reliquis titulis inſcriberetur, quo nouas clades imminere nobis ominatur in hanc ſententiam.

IPSIVS.

Exceſſi è uitæ ærumnis faciliſq́ʒ, lubenſq́ʒ,
Ne peiora ipſa morte dehinc uideam.

IANI VITALIS.

Non tibi literulis ornare Aleandre ſepulchrum
Fas erat, at uaſtam ponere Pyramidem;
Steſichoroſq́ʒ inter celebres, ſanctoſq́ʒ Platones,
Ex auro ſolidam ſtare tibi ſtatuam:
Vidimus in te uno diuinæ inſignia mentis,
Et pluſquàm humani par decus ingenii;
Nunc periit tecum, quantum uix ſæcula mille
Quantum uix præſtent millia mille hominum.

LAMPRIDIVS.

LAMPRIDIVS Poëta Cremonenſis, quum in colle Quirinali ſchola græcorum adoleſcentium, inſtituente Laſcare coaleſceret, docendi munus ſuſcepit exercitatione perutili; quod argumenta propoſita utriuſque linguæ uerbis, & figuris ad mutuam ingeniorum æmulationem uerterentur. Sed erepto Leone, & ſubinde euerſis optimarum literarum ſtudiis, Patauium ſe contulit, ubi per aliquot annos domi excollaticia mercede delectorum iuuenum græcas, & Latinas literas, maiore quæſtu, quàm gloria profeſſus eſt. Nunquàm enim (uti erat) elato, contumaciq́ʒ ingenio adduci potuit, ut publicum ſuggeſtum conſcenderet, ne cum eloquentioris

bus, uel minus eruditis, ambiguæ exiſtimationis aleam ſubiret; Nouiſsime Federicus Gonzaga, ut filio præceptor eſſet, Mantuam acciuit. In eo munere, Septenne diſcipulo, & uix deguſtata Principis liberalitate minime ſenex lateris dolore, ſurreptus eſt. Scripſit Odas æmulatione Pindarica eruditas & graues, ſed ob id plerisq; minus iucundas, quod Priſci imitationeq; difficilis poëtæ curſum, tanquam inflati, & tortuoſi fluminis ſequutus inſolentior, & durior Latinis auribus euaſerit. Fit enim, monente Flacco, ut quæ optima & excellenter græce ornata intelliguntur, uel paribus numeris tractata ad genium Latinæ ſuauitatis minime reſpondeant.

MYRTEI.

Ergo ego, nobilium ó genitrix, atque hoſpita uatum
Mantua, quod nimium uicina Cremona Maroni
Obfuerit, ſolus pœnas abs te ipſe repoſcor?
Ille ſoli tantum dammum tulit: aſt ego de te,
Mantua, deq; tuo meritus bene principe, cara
Pro patria, & uitam, & cineres tibi reddere cogor.

ASPASIAE AMICAE.

Sepulchro inſcriptum in templo Sancti Andreæ.

LAMPRIDIVM Carum Muſis hic Mantua ſeruat.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Perdideras Varium, noſtro ſed tempore laudes
Lampridius renouat docta Cremona tuas.
Ille ſophocleo cantabat digna cothurno,
Iſte canit lyricos pindarico ore modos.

GASPAR CONTARENVS CARDI.

GASPAR CONTARENVS Patritii ordinis Venetus, ab inſigni memoria, illuſtriq; doctrina, & corporis, ac ingenii

genii caſtitate mirabilis, ad Rempublicam ita acceſſit; ut grauitate iudicii conſumatæ prudentiæ Senatoribus æquaretur: atq; inde maturata maximarum Legationum munera capeſſeret, non ætatis quidem, ſed una uirtute prærogatiua commendatus. Iuuenis enim, tanquàm perfectus Peripateticus Ariſtotelem à calumnia defenderat, quanquàm modeſtiæ cauſa ſuppreſſo nomine, aduerſus Pomponatium præceptorem, quum ille, ſi non inſano, impio tamen conatu animas noſtras interire cum corpore, ex Ariſtotelis ſententia perſuadere Libro edito contendiſſet. Appulit exinde ingenium ad ſacras literas adeo diligenter, ut ad normam Chriſtianæ diſciplinæ Librum; de optimi Antiſtitis officio publicaret, In ipſo autem ciuilium honorum curſu, honeſtum, decorumq; ſibi, & patriæ De Repu. Venetorum uolumen edidit, ut inſtitutæ Leges ex antiquo more ciuitatis in mandandis honoribus, ad memoriam poſteritati traderentur. Nouisſime Paulus Pontifex, Auguſta illa generoſi iudicii maturitate facile ſuperiores Principes antecedens nihil tale expectantem in Senatum legit, Purpuraq; ornatum in Germaniam legatum miſit; ut diris quorundam animis, concepta Lutheri factio ſalubri adducto dogmate ſanaretur: Sed poſt eam rem, caſſo labore ſemper actitatam, quum in urbem rediiſſet, Legatus Bononiæ creatus eſt; In eoq; munere, paucos poſt menſes, nondum ſexagenarius, rapida febre interiit. Sepulchrum eius, Lateritii operis in æde Diui Proculi ad leuam, cum hoc carmine conſpicitur.

MARCI ANTONII FLAMINII.

CONTARENE tuo docuiſti magne Libello
Extinctis animas uiuere corporibus.
Ergo iure tui uiuunt monimenta Libelli,
Et uiuent ſæclis innumerabilibus.

EIVSDEM.

Deſcripſit ille Maximus quondam Plato
Longis ſuorum ambagibus uoluminum
Quis ciuitatis optimus foret ſtatus.
Sed hunc ab ipſa ſæculorum origine

Nec ulla uidit, nec uidebit ciuitas.
At CONTARENVS *optimam Rempublicam*
Parui Libelli diſputationibus
Illam probauit eſſe, quam milleſima
Iam cernit æſtas Hadriatico in Mari
Florere pace, Literis, pecunia.

IANI VITALIS.

CONTARENE *tibi pietas dum dia parentat,*
Et queritur longo amiſſum Res publica luctu,
Ite ait illuſtres animæ, uitalia ſæcla,
Heroum, & ueſtro Athletæ exornate ſepulchrum
Floribus, hic ueris docuit rationibus eſſe
Immortalem animam ſumma de mente creatam.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

QVIS IN HENRICI CORNELII AGRIPPÆ ſedato uultu, portentoſum ingenium latuiſſe crediderit? Hic enim immenſo captu, uaſtaq; memoria, ſcientiarum, artiumq; omnium rationes, arcanaq; intima & ſummos apices complexus, diſciplinas conuellit, religiones in dubium reuocat, ſtudiorumq; omnium labores feſtiua declamatione deridet, eoq; uehementius, atq; ualidius quod tantæ nouitatis argumenta ſacrarum literarum auctoritate confirmentur, quaſi feliciore opere illudentis ingenii tantas opes oſtentare nequiuerit, niſi uir educatus in literis, & a Cæſare eruditionis ergo Equeſtris ordinis dignitate honeſtatus, importunos Arietes inanis eloquentiæ æternis optimarum Literarum arcibus admouiſſet: Sed ad hoc cum plauſu a multis exceptum uolumen de uanitate ſcientiarum, alium addidit Librum de occulta philoſophia curioſis admodum peſtilentem, quod opus, ex cenſura chriſtiana, edicto, uetitum apud unos impios reperitur, Sed in utroq; ſerio, pariter & ioco grauior, atq; lepidior, ac ideo forſitan æternus appareret, niſi puriorem eloquentiam non ſecus ac reliquas facultates infelici uel inepto iudicio contempſiſſet: Exceſſit e uita nondum ſenex apud lugdunum ignobili, & tenebroſo in diuer

ſorio

ſorio, multis eum tanquam Necromantiæ ſuſpitione infamem exe-crantibus, quod Cacodæmonem nigri canis ſpecie circũduceret, ita ut quum propinqua morte ad pœnitentiam urgeretur, cani collare loreum magicis per clauorum emblemata inſcriptum notis exolue-rit, in hæc ſuprema uerba iratè prorumpens, abi perdita beſtia quæ me totum perdidiſti, nec uſquàm familiaris ille canis, ac aſſiduus itinerum omnium comes, & tum morientis Domini deſertor, po-ſtea conſpectus eſt, quum præcipiti fugæ ſaltu in Ararim ſe immer-ſiſſe nec enataſſe, ab his qui id uidiſſe aſſerebant, exiſtimetur.

IOANNIS BAPTISTAE POSSENINI.

Viuens quem cernis ne te fortaſſe moretur
Os placidum, ſtygii Rex fuit iſte lacus:
Quare etiam cuſtodem habuit dum uiueret orci
Cui nunc in tenebris præda daret comitem.
At hic ſi ingenium moderari ſciſſet, ad auras
Tantum iſſet, quantum Tartara nigra ſubit.

BAPTISTA PIVS.

Non erit ullo ſæculo agreſtibus præſertim grammaticis ingra-tum, Pii nomen, urbanis autem, & elegantibus uiris unquam in-iucundum. robuſto enim ingenio, tenaciq; memoria præualidus do-ctisſimi famam meruit, quum obſcuros authores interpretandos ſu-ſcepiſſet, inepta quidem Beroaldi præceptoris æmulatione cuius in Aſinum Apuleii commentationes extant, in iis fuere Fulgentius, Sidonius, & è poëtis Plautus, Lucretius, & Valerius Flacus. ex-oleta enim rancidæ uetuſtatis uocabula delectu inſano ſectabatur; admirante quidem diſcipulorum inſcia turba, quum planè à non inſulſisſimis rideretur: Siquidem eius ſermo, ſtylusq; Oſcorum, & Aboriginum linguam pingui, atq; aſpera nouitate referebant; quàm nonnulli laſciuè ludentes diſcere percuperent, niſi contagioſi uitii periculo terrerentur, factum autem breui eſt, ut ea abſoletæ, & ridendæ pasſim elocutionis uerba tanquam Portenta in Scœnam tranſierint, confecta ſcilicet à lepidis ingeniis mirabili fabula, hæc enim impreſſa extat, qua ſuo habitu ſuoq; idiomate Blatterantis Pii

perſona

perſona inducitur , ab obiurgante , reprehendenteq; Priſciano meri
tas flagello plagas , puerorum malediſcentium more , clunibus nu-
datis excipiens . Tum enim Phædrus ad antiquæ pronunciationis
decus romanam iuuentutem glorioſo ſtudio reuocabat , quum Lu-
dis Capitolinis ſtupende apparatu , miraq; felicitate Plauti Penu-
lum per ingenuos, nobilesq; comœdos repræſentata florentis quon
dam urbis fortuna , edidiſſet , id expetente Leone , quod tum frater
Iulianus à Populo Romano Ciuitate donaretur. Cæterum Pius qua
drato ingenio eos naſutorum rumores contempſit , ſua conſcientia
profectò felix , quod neminem ſe uidere diceret , eruditi nomine di
gnum , qui de ui & tota facultate uel abſtruſæ lectionis interroga-
tus præclare , & conſtanter prolato præſentis doctrinæ theſauro mi
nime reſponderet : id enim ipſe uegeta rerum omnium , & in ſene
quidem admirabili , recordatione , tam probe, quàm ſuperbe præ-
ſtare erat ſolitus. Sed uel ſerò ita exploſi ſtyli uitium agnouit , ut ſe
totum ad Ciceronem reciperet, & multa in eo elucidando commen-
taretur ; cum Poſtremò quum Bononiæ , Mediolani , & Lucæ per
quinquaginta annos docuiſſet , Paulus Pontifex tanquam ueterem
ſuum familiarem, in urbem acciuit : publicoq; in munere defunctus
eſt octogenarius, ſumma temperaturæ firmitate aduerſus morbos in-
uictus , contigit ei ſubitæ , ac inexpectatæ mortis lenisſimum ge-
nus , quo diuinus Plato felix fuiſſe iudicatur; Pranſus enim hylari-
ter , & remota menſæ mappa ſubinde lectitans Galeni librum , in
quo de ſignis propinquæ mortis agitur , deprehendit fatales in un-
guibus maculas ; & dixit ergo ſæua Parca inſtans uitæ meæ filum
commordet , nec multò poſt nullo acri clementis utiq; mortis impe-
tu concuſſus in complexu Probi Priuernatis Poëtæ leniter expira-
uit ; Tumulatus eſt in templo diui Euſtachii his carminibus hone-
ſtatus .

LEONARDI MARSI.

Ingenio tentaſſe Pius ſe ſe omnia cernens
Nunc repeto , dixit , Sydera , terra uale.

ANTONII VACCAE.

Felſina quem genuit , ſtudiis conſumptus , & annis
Ille Poëta Pius Bibliotheca loquens

Hic

Hic ſitus eſt. qui cum priſcæ omnis gratia linguæ
Et Plauti ueteres interiere ſales.

FRANCISCVS ARSILLVS.

FRANCISCVS ARSILLVS è Senogallia per triginta annos, alternante ingenii libidine Æſculapio filio, patriq; Apollini ſacra fecit; quum Medicinam uti popularis, & pedeſtris ordinis Medicus ad alimenta uitæ paſſim exerceret, & quotidiana ferè carminum fœtura lætaretur. Natura enim frugi, & aureæ libertatis cuſtos, Vaticanam Aulam, & potentium limina, contumaci quadam ſuperbia deuitabat. Scripſit appoſito carmine ad præſcriptum, proloquia Hippocratis, & lepidum item libellum de poëtis urbanis, mihi tanquàm ueteri ſodali dedicatum, quum Leone ingeniis liberaliter arridente, multi undique poëtæ illuſtres, nequaquàm ad inanes ſpes in urbem confluxiſſent, & pulcherrimo quodam certamine à ſingulis in una tantum ſtatuæ materia ſcriberetur, qua carminum farragine Coritius homo Treuir, humani iuris Libellis præpoſitus, uti perhumanus poëtarum hoſpes, ac admirator inclaruit; ea ſcilicet ſtatua inſigni marmorea, Aureliano in templo dedicata, inuitatisq; Vatibus, ut tria numina Chriſti Dei, & Matris, ac Auiæ uno in ſigno celebrarent. Sed Arſillus qui ſe ſe artis præſidio aduerſus morborum contumeliam præmuniens uitam ſatis extenderat, intercute morbo oppreſſus, ſeptuageſimum ætatis annum ſuperare non potuit.

IANI VITALIS.

Carminibus noſtros celebraſti Arſylle poëtas
Qualia dictarunt Phœbus, & Aonides:
Nos memores grati officii tibi ſerta dicamus
Myrthea Pyrmillæ munera grata tuæ:
Optamusq; tibi ſedes ubi ſancta piorum
Elyſios inter dicitur eſſe cohors.

Ergo uidemus lumine hoc ſpirabili
Caſſum iacere te quoque,
Vt plebe quiuis unus è uili iacet,
ARSILLE, magno Apollini,
Nouemq́ Muſis care; ſiue poculis
Præſentibus morbi graues
Eſſent leuandi, ſiue dulci carmine
Dicenda mater aurea
Cupidinum, luſusq́ furtorum leues.
O' uota noſtra inania:
Quid dura fati non poteſt neceſſitas?
Ida lyram mihi puer;
Manuq́ funde proniore cœcubum:
Nunc ſunt Lyæi munera,
Nunc plectra cordi; nunc iuuat lectiſſimo
Cinxiſſe flore tempora:
Sicci tenebris obſiti triſti in ſtyge
Fortaſſe cras ſilebimus.

MOLSA.

MARIVS MOLSA Mutinenſis, eximium atque habile ad poëticam ingenium à natura conſecutus, Latinis Elegis, & Ethruſcis Rhythmis pari gratia ludendo Muſas exercuit tanta quidem omnium commendatione, ut per triginta annos, qui Romæ Mecœnatis nomen tulere, inſigni liberalitate, ſtudioq́; adiutum adipiſcendis honoribus efferre contenderint: Prægrauante ſemper eius genio, quum rediuiuis toties amoribus occupatus, par ingenio ſtudium ſubtraheret, neque habitu, uel inceſſu, ulloue nobili commertio carminum famam tueretur; Fœde prodigus, honeſtiq́; neſcius pudoris neglectum rerum omnium ad innoxiæ libertatis nomen reuocabat uſque adeo ſupinè, ut ſummæ laudis, & clarioris fortunæ certiſſimam ſpem facilè corruperit. His moribus, quum Venerem, quàm Mineruam impenſius coleret ab illa meritum pudendo contactu miſerabilis morbi, quo periret

ret uenenum hauſit. Ab hac uerò ſempiternam ingenii laudem retulit, non à iucundo tantum carmine quo laſciuiſſe uidetur. Sed pedeſtri etiam, grauiq; facundia, qua Laurentium Medicem, nefaria libidine antiquis ſtatuis, noctu illuſtria capita detrahentem apud Romanos ab ea iniuria dolore percitos accuſauit. Ea enim perſcripta oratione Laurentium uſq; adeo pudore, & metu perennis probri conſternatum ferunt, ut atroci animo, quo inuſtam ignominiæ notam nouitate facinoris obſcuraret interficiendi Principis, amiciq; ſingularis immane conſilium ſuſceperit; ſcilicet ut Diis inuitis Patriæ libertas pararetur, uel ſi cuncta humanæ, & fraternæ ſimul amicitiæ, hoſpitaliſq; cubiculi, ſanctiſſima iura tollerentur, nec Regum omnium ſalutis intereſſet, quum eo uno exemplo, omnis uel in arcano uitæ ſecuritas expirarit, dum ille altè ſtertenti, tanquàm tyranno parum nobili, ſi non ſceleſta manu, uitam eriperet.

TRYPHONIS.

Qui lepido ueteres æquauit carmine Molſa
Hic iacet ætatis maximus huius honos.

FRANCHINI COSSENTINI.

Molſa iaces, tua fama uiget, tua ſcripta leguntur,
Felix qui potuit uiuere poſt obitum.

MARCI ANTONII FLAMINII.

Poſtera dum numeros dulces mirabitur ætas
Siue Tibulle tuos, ſiue Petrarca tuos,
Tu quoque Molſa pari ſemper celebrabere fama,
Vel potius titulo duplice maior eris;
Quicquid enim laudis dedit inclyta Muſa duobus
Vatibus, hoc uni donat habere tibi.

ALBERTVS PIGHIVS.

MAGNA herclè naturæ illudentis inuerecundia, excellen-

tem doctrinam cum illuſtri eloquentia coniunctam,ſi chriſtiani ſcriptoris decus ſpectetur, multa infaceti oris truculentia opertam, in Alberto Pighio conſpeximus. Is Campo Batauorum uico editus, ſecutusq; Adriani Pontificis fortunam, quæ ex diſciplinis peregrè didicerat, latini ſermonis elegantia feliciter exornauit. Ita ut ſubtiliſsimarum ſcientiarum placita, & ſi quid durum,atq; difficile ex ſacris literis nouitate rerum ac nominum ſcribentibus offertur, prudenter ac molliter explicaret. Sed in diſſerendo uultus Scythico more contuſus & enormis, & aſpero gutture uox educta,& grauiter reſonantis naſi tumultus, totam ferè ſapientiæ gloriam deformabant. Admirabili quoq; cum ingenii, tum manuum argutia excelluit, ut potè qui ærea inſtrumenta deprehendendis ſyderum curſibus, exactiſsimè fabricaret. Verum in libro de Hierarchia quo ueluti acutiſsimo gladio Lutheri cauſam iugulauit, ferè nemini conceſſam pietatis & doctrinæ laudem adeptus eſt. Quum id uolumen commentaretur, ut direptam ab impiis ſacroſanctæ poteſtatis hæreditatem Romano Pontifici aſſereret eum è ſummo uitæ periculo certiſsimum Dei maximi numen eripuit. Bononiæ enim in celeberrima pompa, quum tranſeunte coronato Cæſare Carolo Quinto pars lignei pontis iuxta Cæſarem turbæ pondere corruiſſet, Albertus tignorum,atq; hominum ruina ita oppreſſus eſt, ut probitatis, ac inſtituti operis merito ſeruaretur. Obiit nondum ſenex in patrio ſolo, ſacerdotiis à Clemente,& Paulo liberaliter honeſtatus.

MYRTEI.

Qui extrema Batauûm profectus ora
Non bello ore, animo ſed omniumq;
Præclarus ſtudio ſcientiarum
Pro Republica, & optima Quiritum
Sede, acer ſtetit hoſtis in Lutherum
Albertus iacet hic. Sacrum ſepulchro
Da Thus maxime Pontifex, & undam.

BENEDICTVS IOVIVS NOVOCOMENSIS.

QVO iuſto nomine te appellem Benedicte Iouiſ qua ſatis di-

gna cum laude te proſequar uix ſcio, amore ſiquidem naturaq́; germanus frater, ſummo charitatis officio pater optimus, moderatus educator, & diligens in literis magiſter extitiſti, ut erga me orbatum patre nec adhuc pubeſcentem, omne munus perfectæ uirtutis adimpleres. Sed hæc alii fratribus fortaſſe plenius præſtiterunt, tu certè, quod ad ſpem immortalitatis pertinet, quum patriam hiſtoriam, atq; item res geſtas, & mores Heluetiorum eleganter perſcriberes, ingenium meum, ueri glorioſiq; itineris monſtrator, æmulatione domeſtica ſuccendiſti. Scilicet ut noſtrorum temporum hiſtoriam cogniti orbis res geſtas complectentem, exordiri atq; perficere poſſe, te demum admirante, feliciter auderemus. Verum hæc una erit tua peculiaris Chriſtianæ modeſtiæ laus, quod frugi contentus uita ex nobili coniugio, Iouiam familiam uetuſtate quàm fortunis clariorem præclara ſobole amplificaſti. Supra id etiam felix, quòd ambitioſè patria nunquàm pedem extuleris, niſi ut Mediolani Demetrium græcè profitentem pronunciationis cauſa audires, qui eam linguam nullo præeunte magiſtro didiceras. Indeq́; perpetua uitæ innocentia ac animi tranquillitate æquatus ſummis Philoſophis ad tertium & ſeptuageſimum ætatis annum perueneris, nihil morbis, corpore affecto, uegetaq́; ſemper illa incredibili rerum, & nominum memoria, & integro intentoq́; ardentis ingenii uigore, quo dudum centum epiſtolas grauiſsimæ eruditionis poſteris dedicaſti. Sed hæc & græcæ traductionis non ignobilia opera cum lepidis poëmatibus, eruditorum liberorum diligentia publicabit. Ego uero te, quanquàm ex merita pietate haud dubiè cœleſti felicitate beatum fruſtra ſingulis horis cum fletu requiram, & eo quidem grauius, atq; moleſtius, quo inſtantis ſenectutis ſperata ſolatia fato tuo mihi erepta, ſatis dolere non poſsim, niſi tibi malorum finem, & perennis boni uel ſerò partam poſſesſionem, impiè aut impudenter inuideam. Elatus eſt nobilium iuuenum humeris, tumulatusq́; in templo maximo, qui honos nemini adhuc niſi ſacrato uiro, Comi contigit.

IOANNES BAPTISTAE POSSEVINI MANTVANI.

Claudere Muſæum iam Paulus cœperat, atque
Extremam chartis impoſuiſſe manum;

Cum ſubito exclamat Benedictus, muneris huius
Siccine me expertem frater abire ſinis?
Non datur hoc, Iouius, uiuenti, dixit, at ille
Perpetuum ſperans uiuere, lætus obit.

ANTONII SERONIS.

Quod ſis ultima Pars. IOVI libelli
Id fratris Pietate, & arte factum eſt,
Ne uel Charior aptiorue imago
Olim quàm tua iactet ulla ſe ſe
Signaſſe hunc Lepidisſimum libellum.

DESIDERANTVR autem à nobis multorum imagines qui præclara, quum iam pridem obierint, ſcriptorum teſtificatione ingeniorum ſuorum effigies famæ conſecrarunt. Fruſtra enim eas, uel diligentisſima ueſtigatione perquiſiuimus, ſic tamen, ut minimè deſperemus uiros elegantes huic honeſto uoto humaniter ſuffragaturos. Alii enim aut ſtatuas, aut picturas publicis, aut priuatis in locis oſtendent, aut turpiter apud propinquos neglectas, aut occultatas indicabunt. Quid enim in toto nobilis officii genere honeſtius eſſe poterit, quàm in Muſæum, quo publicus uirtutis honos ad exemplum & uoluptatem continetur, exoptatas imagines liberali pietate contuliſſe?

MAPHEI VEGII LAVDENSIS.

QVI HEROICO Spiritu Maronem feliciter æmulatus, quum Æneidem addito Libro ſuppleuiſſet, omnes ferè à mille annis illuſtres poëtas, nec excepto quidem Petrarca Laureato, præclara cum laude ſuperauit. Sed grauioris quoq; doctrinæ; & ſummæ

prudentiæ opinione, Martini Pontificis amicitiam conſecutus in conferendis ſacerdotiis ſupplicium Libellorum officio præfuit,ita,ut mox Eugenio,& Nicolao cariſsimus fuerit. Extat & eius iucundus nobilisq; Dialogus de præſtantia diſceptantium, Terræ, Solis & Auri, & ne quid ad cumulatam eruditionem uero chriſtiano deeſſet, quædam etiam in ſacris literis ſinceræ interpretationis gloſſemata reliquit, Aureumq; præſertim Libellum de rebus antiquis,memorabilibus Baſilicæ Sancti Petri,in quo donaria,ſepulchraq; Pontificum referuntur.

IACOBI GVIDII VOLATERRANI.

Felix, dum ſtudet addito libello
Aeneam Vegius referre ad aſtra,
Illuſtres alios it ante uates
Aſſerta ſibi gloria Maronis.

IOANNIS TORTELII.

QVI Aretii natus ingenium omnibus ferè diſciplinis excultum Romam attulit, meruitq; inde, ut ab optimo Pontifice Nicolao intra cubiculum curarum,& conſiliorum particeps,& ſacrorum ſtudiorum adminiculator aſciſceretur.Suauitate enim ſermonis,hylariq; modeſtia æquales anteceſſit, inter quos pudenda ſimultas inſanis altercationibus excitata, omnem literatæ dignitatis exiſtimationem fœdiſsimè conuellebat. Sed Tortelius exacti grammatici laude contentus fuit, edito nobili,æternoq; uolumine de poteſtate literarum, quo maximum renaſcenti eloquentiæ lumen adfulſiſſe uidemus, Diui quoq; Athanaſii uitam Eugenio expetenti latinam fecit. Sed quid maius Tortelio in toto genere laudum tribui non ineptè poteſt, quando cum Valla diſertiſsimus omnium grammaticus,tanquàm ſummum cenſorem ſibi delegerit?

BARTHOLOMEI FACII.

HVNC Spedia intimum Lunenſi in Portu Lyguriæ oppidum protulit, utriuſq; linguæ peritia inſignem, ſed certè clariorem

ſi Genuenſium uictorias de Veneto hoſte naualibus prælijs partas, incorrupto iudicio perſcripſiſſet; Nam Valla, quanquàm ſuſpectus hoſtis, & irriſor, nihil cum æqua prudentia, nihil ex lege conſcribendæ hiſtoriæ, dum illa conderet, perpendiſſe teſtatur. Sed Alfonſus Rex ueræ gloriæ cupidus, cum ideo liberali ſtipendio conduxerat, ut res ſuæ bello geſtæ, quæ erant abſoluto ſcriptore dignisſimæ, poſterorum memoriæ mandarentur, Eo nomine quanquàm in diuerſa materia; Vallæ æmulus factus obtrectatione Laudis peracrem uirum ita pupugit, ut talionis, immortali uulnere facilè ſuſcepto, clarior euaſerit, alioqui ſecundam famam meritus, quum Arrianum de rebus ab Alexandro Magno geſtis, è græco Latinè loquentem edidiſſet. Subſecutus eſt properè hoſtem Vallam pari, ac importuna fatorum iniuria elegantioribus ſtudiis ereptum ita ut non infacetè hoc carmen Epitaphio ſubſcribendum ederetur.

Ne uel in elyſiis ſine Vindice Valla ſuſurret,
Facius haud multos poſt obit ipſe dies.

GVARINI VERONENSIS.

AB HOC inſigni uiro, græcæ, Latinæq; literæ obſcuris illis temporibus antiqui ſæculi normam, quadratæq; ſtructuræ ordinem, & diu quæſitum decus receperunt. huius quoq; immortali beneficio, Strabonem fermè totum legimus, atq; item aliquot Plutarchi Vitas in Latinum accuratè conuerſas. hæc parta laus manauit ad filium, qui tali hæreditate peculiariter honeſtatus, æmulatione patris, quum iiſdem ſtudiis operam dediſſet, rem utiq; & familiæ nominis dignitatem diligenter adauxit.

PETRI PAVLI VERGERII.

IS IVSTINOPOLI in Hiſtria natus, Chryſoloræq; diſcipulus, græcas literas ex puriſſimo fonte hauſtas illuſtribus diſcipulis humanisſimè refudit, ut inductis pasſim eius linguæ riuulis, Italiam planè ſitientem irrigaret. Latinè autem ſcribendi, ſingularis, eo ſæculo, facultas enituit, uti apparet ex eo libello, qui de educandis liberis ad exactam diſciplinam, peramœnè atq; prudenter ſcriptus, me puero, in ſcholis legebatur.

IACOBI BRACELLII LYGVRIS.

PRÆCLARO huius exemplo liquidiſsime conſtat, non eſſe uſq; adeo dura atq; aſpera Lygurum ingenia, quum à quibuſdã damnatæ eius terræ glabris cautibus aſsimilentur, ut non facile Muſarum cultura molliantur. Scripſit enim Alfonſi Regis res bello geſtas, omnium ſcriptorum collatione, qui nuper anteceſſerint longe grauiſsime, ſi eius ſæculi nondum perpolitam eloquentiam cum ea conferamus, quæ demum inducta ſubtiliore antiquorum imitatione candidior euaſerit.

GEORGII VALLÆ PLACENTINI.

QVI DISCIPLINAS, literasq; omnes, uno ingenti uolumine complexus multa potius didiciſſe, quàm in eo celeri tranſcurſu perdiſcenda poſteris reliquiſſe uidetur. quandoquidem coaceruantis omnia, indefeſſeq; ſcribentis, requiſitus ille Romanæ elocutionis ſpiritus omnino defuerit, quo uno uoluminum uita præclare alitur, longiſsimeq; producitur.

IOANNIS SIMONETÆ.

HIC FRANCISCI SFORTIÆ Res geſtas elocutione, texturaq; operis. C. Cæſarem alludendo imitatus, Latine perſcripſit: is demum liber, ut diffuſius, in caſtriſq; præſertim à militibus legeretur, à Landino in Ethruſcum ſermonem conuerſus eſt. Erat Ioanni Germanus frater Ciehus, ille in Brutiis natus, qui Galeatio à coniuratis interfecto, quum pupilli incorrupta fide tutelam ſuſcepiſſet, nefaria ambitione, Ludouici patrui captus, damnatuſq;, Fatalis conſtantiæ ſuæ abſciſsis ceruicibus pœnam ſubiit, mitiore aliquanto fortuna erga Ioannem, quum in eadem quæſtionis acerbitate diu tortus euaſerit, ualido ſcilicet apud Tyrannum pudore, ne uideretur ingrate ſublatus, qui patrem ſummæ uirtutis principem, ne unquàm interiret, beneficio literarum immortalem effeciſſet.

BERNARDI IVSTINIANI VENETI.

HIC à prima patriæ naſcentis origine hiſtoriam ſcribere orſus

ſus, quod ſuſceperat graue munus elegantisſime perfecit, ita, ut eum nobili gloria dignum exiſtimemus, quum patritius, eruditoq; patre genitus, quod patriæ debebat egregie, cumulateq; perſoluerit.

CHRISTOPHORI PERSONÆ ROMANI.

IS inter diuæ Balbinæ flamines in Auentini montis cœnobio prior appellatus Procopium Latine loquentem fecit, non dubia in Leonardum Aretinum conflata inuidia, qui ſuppreſſo græci authoris nomine, Gothicam hiſtoriam, tanquam e uariis ſcriptoribus decerptam pro ſua Iuliano Cæſarino Cardinali, qui ad Varnam ab Amurathe cæſus periit, nullo pudore nuncuparat.

GEORGII TIPHERNATIS.

HVIVS Doctisſimi uiri munere reliquam Strabonis partem, quam Guarinus nõ attigerat, in Latinum ſplendide traductam legimus, Fama quoq; fertur Herodiani hiſtorias eius ingenio, laboreq; fuiſſe tranſlatas, quaſi eas morienti ſubtraxerit Politianus uir in literario negotio ſæpe conuictus furti; Sed uix credibile uidetur, ut uir in omni dicendi facultate, opulentisſimus, idem atq; promptisſimus, ex alieni ingenii labore famam probro, & calumnia redundantem quæſiſſe uoluerit.

RAPHAELIS VOLATERRANI.

FVIT hic Vir infinitæ prope Lectionis, quippe qui diſciplinas omnes in aceruum coniecerit utili potius in aliena deſidia, quam ad explicatæ doctrinæ decus nobili opere; non multo enim cum ſale, & ſine ornamento Latinæ orationis, cuncta aſtricto ordine ita digesſit, ut alibi quærenda legentibus indicare uideatur: ea uero quæ, de Principibus ætatis ſuæ ſcripſit, tanquam timido ore, carptim enarrata, rerũ ſuperiorũ haud dubie fidem eleuant, oſtenduntq; ea omnino certa ueritatis luce carere, quæ inter adulationem & metũ nec præſentis nec futuræ ſpe laudis intempeſtiue publicantur. Sed multum hercle debemus ingenuo, gratuitoq; labori, quo hic integritate uitæ uir optimus, delicatis rerũ noſcendarũ cõpẽdia demonſtrauit;

& Pro

& Procopium de Perſico,atq; Vandalico bello,ſincerè potius quàm ſplendidè conuertit.

ANTONII GALATHEI.

HIC E' SALENTINO extremo Italiæ Angulo perilluſtris Medicus atq; Philoſophus ſtudia quæ ſectabatur optimis literis expoliuit, extenditq; ingenium uſq; ad poëticam laudem, ob id à Pontano Hermolaoq; grauisſimè celebratus. Eius extant, præter Ethruſca carmina, & phyſicæ quæſtionis ſubtiles libellos Iapigia corographiceè deſcripta; quæ meo iudicio cum antiquis comparanda uidetur: Sed tum cum lepore doctus & urbanus apparuit, quum in curatione podagræ leniendo dolori, eius inſanabilis morbi Encomium feſtiuisſimè cecinisſet.

LVDOVICI COELII RODIGINI.

HVIVS multa uolumina lectionum antiquarum, quum ingentes uigiliarum opes oſtentent, plerią; admirantur: Sed ea farrago, tanquàm ex uetere horreo laborioſè affectateq; prolata, delicatis lectoribus quoddam ſubrancidum olere uidetur, nullus enim compoſiti ac illuſtris ſtyli neruus, tanta in compage conſpicitur. Sed cum tamen Pataui & Mediolani cum laude, uel ob id quod egregiam totius habitus dignitatem attuliſſet, è ſuggeſtu docentem audiuimus.

IACOBI FABRI STAPVLENSIS.

AB HOC homunculo genere, ſtaturaq; perhumili, ſed ab ardenti ingenio cum optimatibus haud dubiè conferendo, totius galliæ iuuentus ad cultarum literarum ſtudia alacriter excitata eſt. Faber enim ingeniorum appellari uolebat; quum in omni ferè doctrinè genere ad docendum aptisſimus haberetur. Defuit in eo, dum ſcriberet, illa Latini Sermonis puritas, quæ diu, aut neglecta apud externos, aut parum accuratè quæſita, non magnoperè feruida ingenia delectabat. Scripſit Commentarios in Aſtronomicis iuuentuti perutiles, & ſcholia in Moralem philoſophiam perdiſcentibus opportuna; ætate autem confectus, quum ſacras literas attigiſſet à Lutheranæ hereſis ueneno non procul affuit, ita ut in ea ſuſpicione

ſenex parum feliciter moreretur.

ANTONII TILESII COSSENTINI.

HIC Varia tenuiq; materia, & minuto ſemper lemmate delectatus non ignobilis poëtæ nomen tulit, quum in paruis ſingularis & planè conſpicuus eſſe mallet, quàm in grandi charactere, ueluti unus de populo in turba tot uatum trita, & centies repetita canentium mediocris, & obſcurus. Deſcripſit enim lepidè & diligenter nonnulla curta poëmata inexpectati, ac ideo feſtiui ſemper argumenti, & in his Zonarium Reticulum quo ſacerdotum ſerica crumena ſuſpenditur, fictilemq; Lucernam, tantum ſibi olei, dum Muſas coleret exorbentem, & lucentem noctu uolucrem Cicindelam, puerorum luſibus opportunam. Reliquit & Tragediam in qua Danaem, ſub aurei imbris nomine, cum multo ſententiarum uerborumq; ſplendore expresſiſſe iudicatur: ac item breues Libellos de Coronis atq; Coloribus grammaticis, rei nouitate gratisſimos. At Romæ in gymnaſio Horatium comiter, & tenerè profeſſus ſacerdotium à Giberto promeruit, effugitq; cladem urbis ut in patria non planè ſenex interiret.

PETRI ALCYONII.

IS quum duarum urbium ſuppreſſo nomine ſe Hybridam faterettur, diuq; in calchographorum officinis, corrigendis erroribus menſtrua mercede operam nauaſſet, multa obſeruatione ad præcellentem ſcribendi facultatem peruenit. Sed hic partus honos non erat in conſpectu, quum nulla ex parte ingenuis, ſed planè plebeis, & ſordidis moribus fœdaretur; Erat enim impudens gulæ mancipium, ita ut eodem ſæpè die bis & ter, aliena tamen quadra cœnitaret; nec in ea fœditate malus omnino medicus, quod domi demum in lecti limine per uomitum ipſo crapulæ onere leuaretur. Quum aliqua ex Ariſtotele perperam inſolenterq; uertiſſet, in eum Sepulueda Vir Hiſpanus egregiè de literis meritus, edito uolumine peracuta iacula contorſit, non herclè indigna tanti philoſophi uulneribus, ſi uindictæ nomine merita pœna mulctaretur, tanto quidem eruditorum applauſu, ut Alcyonius ignominiæ dolore miſerè conſternatus, Hiſpani hoſtis Libros in tabernis, ut concremaret, graui pretio coëmere cogeretur. Sed luculento opere de toleran

da

da exilii fortuna; ita eruditionis ac eloquentiæ famam ſuſtentabat; ut ex Libro de gloria Ciceronis, quem nefaria malignitate aboleuerat, multorum iudicio confectum crederetur. In eo enim, tanquàm uario Centone præclara excellentis purpuræ fila, languentibus cæteris coloribus intertexta notabatur. Verum non multò poſt, confirmatæ ſuſpitionis inuidiam duabus ſplendidiſsimis orationibus peregregiè mitigauit, quum in clade urbis uehementiſsimè inuectus in Cæſarem populi Romani iniurias, & Barbarorum immanitatem, ſumma perfecti Oratoris eloquentia deploraſſet.

PETRI MARTYRIS ANGLERIÆ.

IS eſt, qui apud Verbanum Ciſalpinæ Galliæ Lacum natus, Oceaneas Decades rerum indicarum conſcripſit, quum in Hiſpania aſcitus in Regiam Ferdinando Regi ingenii, ac induſtriæ ſuæ operam obtuliſſet. Nactus enim materiam luculento ſcriptore digniſsimam id ingenuè, fideliterq; præſtitit, quod mediocris ingenii Vires tulerunt, ſicut ingentis & peramœnæ occaſionis augumentum, his præbuiſſe uideatur, quibus liberales Muſæ, ad ornatè, copioſèq; ſcribendum facultates ampliſsimas contulerunt. Extat etiam eius legatio ad Campſonem Gaurum Memphiticum Regem ſuſcepta uiriliter, integerrimèq; deſcripta, quo uel breui opere, ſublatæ demum Sultanorum Tyrannidis, & Mamaluchorum equitum quorum nomen nobis erat obſcurius, memoria relinquitur. Sed tum importunè deceſsit, quum Ferdinandi Corteſii in altero ad occidentem orbe inuento, ſubactoq; inuſitatæ felicitatis uictorias ſcripturus eſſe uideretur.

GABRIELIS ALTILII.

GABRIEL ALTILIVS In Lucania natus iunioris Ferdinandi Regis præceptor uſq; adeo molliter, ac admirande in Elegis, & heroico carmine excelluit, ſicuti ex Epithalamio Iſabellæ Aragoniæ perſpici poteſt, ut Pontani atq; Actii teſtimonio antiquis Vatibus æquaretur. Is uirtutis merito, Policaſtri, ea urbs olim Buxentum fuit, Antiſtes factus à Muſis per quas profecerat, celeriter, impudenterq; diſceſsit, magno herclè ingrati animi piaculo, niſi ad ſpem non iniuſtæ ueniæ ob id culpa tegeretur, quod ad ſacras literas nequaquàm ordinis oblitus tempeſtiuè confugiſſet. Mortuus

 eſt in

eſt in ſacrata ſacerdotii ſede ſexaginta annis maior, tulitq; Pontani pietate ſupremi officii nobile carmen, quod pro titulo urnæ marmoreæ incideretur.

MARCELLI VIRGILII FLORENTINI.

EXIMIA huius fuit in blando uultu cultoq; ſermone ſuauitas, & quum e ſuggeſtu iuuentutem doceret, aut in corona loqueretur, doctrina multiplex ipſaq; uarietate mirabilis ex eo autem officii munere quod antea Aretini, Pogiiq; fuerat, ab Epiſtolis Reipublicæ operam præſtabat, & quum ſuppeteret otium tertio muneri uacare erat ſolitus. Suſceperat enim Dioſcoridem omnino traducendum, expetentibus Medicis, petebat enim ex eo labore non obſcuram laudem, quod in perdiſicili herbario negotio ab ineunte ætate accuratisſime deſudaſſet: Sed edito opere ſtatim in publicum exierunt, duæ omnino diuerſæ interpretationes, altera Hermolai quæ extincta putabatur, altera Ioannis Ruellii Galli a Latini ſtyli mundiciis multo maxime laudata. Extat, etiam nobilis oratio in concione habita, quum Laurentio Medici Iuniori militaris Imperii inſignia traderentur.

IANI PARRHASII.

HIC Vir honeſta familia Coſentiæ natus, quum e ſuggeſtu, ſumma facundiæ Maieſtate Latinas literas Mediolani profiteretur, cunctos noſtri ſæculi doctores, erudito rerum omnium quæ explicaret apparatu, ac una præſertim rotundæ pronunciationis gloria ſuperauit. Duxerat uxorem Demetrii Chalcondylis filiam, qua felici cognatione & ſocer & gener mutui ſuffragatores in ſcholis utriuſque linguæ Imperium tenuerunt, tanta Parrhaſii fama, ut Triuultius ſummæ dignitatis ſexagenarius Imperator inter iuuenes auditores conſpiceretur. Edidit commentarios in Claudianum, & Naſonis Ibim, recondita eruditione refertisſimos. Nouisſime autem in manibus erat pene abſolutum Volumen de rebus abſtruſis per epiſtolam quæſitis, Sed Mediolano excedere coactus eſt, quum Ludi Magiſtri Regionum ſæpe ab eo reprehenſi redarguitiq;, ac ob id inſcitiæ pudore decoquentes in eum conſpiraſſent, ita ut laſciua fabula inſubrum auribus grauis excitaretur, tanquam auditores parum pudice dilectos corrumperet; Verum ab ea futili calumnia,

tanquam

tanquam literarum nomine clariſsimus, conducente Leone cum Baſilio uxoris fratre in Vrbem uenit; Sed tanti ſuggeſtus honore diu perfrui non potuit, articulare morbo, membra omnia ſæuiſsimè deformante, unde ei maturatus in patriam reditus cum uitæ exitu contigit.

GEORGII SAVROMANI GERMANI.

HIC In Italia, quum iuris ciuilis ſtudio operam dediſſet, eamq́ facultatem ſine forenſi agitatione parum nobilem, nec fructuoſam eſſe fateretur, ad humaniores literas ingenium traduxit, adeo feliciter, ut duabus Orationibus in laudem Caroli Cæſaris publicatis, totius Academiæ iudicio, Longolio plenior, atq; toroſior cenſeretur. Ob id ciuitate Romana donatus eſt, egitq́ tenerum ſodalem apud Academicos, exuta quidem omni uocis, moris, atq; habitus aſperitate per aliquot annos, dum minuta Cæſaris negotia procuraret, Leoni, Hadrianoq́, & demum Clementi eloquentiæ nomine non ingratus. Sed in tumulto captæ urbis ab Hiſpanis, omnibus fortunis exutus, ne in tormentis expiraret à Germanis ita ſeruatus eſt, ut non multò poſt, craſſante peſtilentia cum filio, concubinaq́ perierit.

COELII CALCAGNINI FERRARIENSIS.

HIC diu in patria iuuentutem docuit; honeſtiſsimo patre, ſed incerta matre genitus ab Ateſtino Principe ſacerdotio donatus eſt, quum fœcundum, miteq́ ingenium, & elegantes mores ad literas attuliſſet, pronior erat ad Elegos, quandoquidem in pedeſtri oratione ieiunus, & ſcaber, & ſine dulcedine numerorum affectatus haberetur. Dum enim multa legiſſe uideri uellet, & plurima docere percuperet in Epiſtolicis quæſtionibus, & titulo inepto; & toties uſurpata ab aliis materia naſutos offendit, & bilem mouet nobilibus ingeniis, quum in libros Ciceronis de officiis, inuerecundè prorſus inuehitur, qua in re à feſtinante fato beneficium tuliſſe iudicari poteſt, quod luculentam Ciceronis defenſionem à Maioragio in publicum prodeuntem, & uiuum proculdubio iugulaturam morte effugerit.

AVGVSTINI IVSTINIANI GENVENSIS.

HIC è Secta Diui Dominici Linguarum uarietate delectatus inſtrumenti ueteris, nouiq́ textus hebraico, græco, & Chaldæo ſermone perſcriptos curioſis repræſentauit; graui quidem ſumptu, & tenui cum laude, quum impreſſa domi prææalta uolumina empto res rarisſimos inuenirent ſic ut temerè conceptam ſpem lucris ina= nes initæ rationes eluſerint. Sed factus inde Nebienſis Antiſtes ſcri bendæ patriæ hiſtoriæ negotium ſuſcepit, adeo ineptis ad id ingenii uiribus, ut præcipitatæ editionis, malè audiendo, pœnas daret. Nec multò poſt, quum è Genua in Corſicam incerta adhuc tempe= ſtate traiicere uellet, in curſu fluctibus obrutus, aut à Pœnis præ= donibus interceptus creditur, quum nullum uſquàm naufragii, aut pyratarum prædæ, ueſtigium apparuerit.

ROBERTI VALTVRII.

IS Sigiſmondo Malateſtæ Ariminenſium Principi Militaris di ſciplinæ præcepta è Græcorum & Latinorum hiſtoriis collecta per= ſcripſit, eo luculentiore, utilioreq́ uolumine, quod explicatis uete= rum machinarum artificiis totiùs bellici apparatus inſtrumenta ſe= cundum picturæ imagines legentium oculis ſubiecerit.

MATTHÆI PALMERII FLORENTINI.

HVIVS ingenio, & induſtria Euſebii libro de temporibus addita eſt coronis. Scripſit etiam hiſtoriam Piſanam, atque item poëmata Latinis, ac Ethruſcis uerſibus quodam etiam opere Dan= this comœdiam æmulatus. Sed id nequaquam proſperè ſuccesſit, quum de Diuinis perperam, incauteq́ locutus libro ex theologo= rum ſententia damnato, crematoq́ in hæreſis Arrianæ ſuſpicionem inciderit.

IACOBI ANGELI FLORENTINI.

HIC Ptolomæi Coſmographiam ex græcis codicibus, & tabu lis diligentisſimè Lineis ex picturæ dimenſione expreſſam Alexan= dro Quinto dedicauit, quo munere gentium omnium hiſtoriæ in= gentem requiſitæ lucis ſplendorem accepiſſe uidentur, quum nar=

ratio

ratio maximarum rerum ferè omnis tanquàm lumine ſuo orbata, & manca ſordeſcat, niſi poſitis ſub aſpectum Regionum tabulis, ex uero ſitu locorum totius rei geſtæ notitia, quod eſt miræ uoluptatis illuſtretur.

HECTORIS BOETHI.

QVI à prima origine Scotorum Regum hiſtoriam Latinè diligenter perſcripſit; paſſim ueteris chorographiæ memor, & moderatæ libertatis nuſquàm oblitus, ita ut magnoperè miremur extare de remotis ab orbe noſtro Ebridum, & Orcadum inſulis mille amplius annorum memoriam, Cum in Italia Altrice ingeniorum tot ſæculis poſt eiectos Gothos ſcriptores omnino defuerint, tanto quidem publicæ dignitatis detrimento, ut non diſpudeat maioribus noſtris indignari, niſi ſatius fuerit amiſſæ Libertatis obliuiſci, quam cum infami quodam pudore calamitatis, ac ignauiæ noſtræ uulnera refricaſſe.

POLIDORI VIRGILII.

HIC Vrbini natus ubi adoleuit optimis inſtructus literis in Britanniam tranſiuit, cum antea lepido argumento prouerbia, excepta demum ab Eraſmo & eruditisſimè amplificata publicaſſet. Is ab hoc Henrico Rege fortunis adauctus, flamenq; Londinii creatus conſcripſit Hiſtorias rerum Britannicarum, ea fide ut Scotis, & Gallis ſæpè reclamantibus, alieno potius arbitrio, quàm ſuo intexuiſſe multa in gratiam gentis exiſtimetur, quod in recenſendis minorum Ducum nominibus, tanquàm gloriæ auidis plurimum indulſerit.

GVAGHINI GALLI.

HVIC, Gallia plurimum debet, ſed de fide illi uiderint quorum intereſt incorruptam rerum memoriam ad poſteros tranſmitti, nam in his quæ ad Italiam pertinent huius tempeſtatis, uſq; adeo inſolenter, & pingui ſtylo excutire ſolet, ut qui nulla orationis ornamenta in eo conſpiciunt, paſſim eius imprudentiam ſtomachentur.

AB hoc Dalmata non inſulſe Latino Georgii Caſtreoti Schenderbechi admirabiles res bello geſtas quanquàm inuſitatis exceſſibus perſcriptas legimus. Æquauit enim hic Vir amore patriæ, & Barbarorum odio à fide procul abductus Epirotæ Reguli uirtutem antiquis heroibus, ita ut iuſtam egregiè factorum gloriam, dum ſupra æquum in laudes prorumpit ſuſpicione mendacii eleuaſſe cenſeatur.

IACOBI ZIEGLERI.

QVIS eò Latinas literas quò Romana arma penetrare nequierint perueniſſe non miretur. Hic enim in terra Gotica natus ac educatus adeo exactè puriter & facundè, Chriſtierni Daciæ, atq; Noruegiæ Regis immanitatem, neq; ipſi ſanguinario Tyranno diu lætam, neq; demum Diis Vltoribus neglectam perſcripſit, ut eruditis gentibus pudori eſſe poſſit; quod Latinæ facundiæ fruges, ſub cimmerio cœlo penè felicius ac uberius, quàm ſub hac benigniore, ac temperatiore plaga proueniant.

PAVLI ÆMILII.

HVNC protulit Verona, Gallia aluit, Ludouicus duodecimus Sacerdotio in æde Deiparæ Virginis Lutetiæ Pariſiorum exornauit, quod orſus à primis Galliæ Regibus mille amplius annorum gallicam hiſtoriam, laconica tamen breuitate perſcripſiſſet, Sed in ſacri belli enarratione, quum Gothifredi Bolionis uirtute Hieroſolimæ caperentur, aliquantò luculentius ita ſe ſe diffudit, ut medium iter, non interitura cum laude tenuiſſe exiſtimetur.

GERMANI BRIXII.

IS ad Altiſiodurum Galliæ oppidum natus in Poëſi Lauream meruit, Latino carmine edito, de trium ingentium nauium miſerabili conflagratione, quum duæ Britannicæ Gallicam cognomento Chordigeram; hæc erat inuſitatæ magnitudinis, harpagonibus comprehenſam expugnare niterentur: Sed demum emendatiora

tiora poëmata uario titulo publicauit. Inde uerò pedeſtri orationi deditus, tranſtulit è Græco, uti Laſcaris Alumnum decebat, ex Chryſoſtomo Babylæ uitam, & libros ſeptem de ſacerdotio puritate ſermonis minimè contemnendos. Seneſcentem, ſed adhuc planè robuſtum inuaſit atræ bilis morbus ob id paulatim ſæuior, atq; lethalior effectus, quum ex accumulato multo auro dimidiam ferè partem furto ſibi ſubtractam miſer ſenſiſſet, ut credi par eſt, à domeſticis, quibus nec uitam quidem poſtea credidit, ſic ut in itinere iuxta Ligerim apud Carnutes expirarit.

NICOLAI TEGRIMI.

IS Lucæ natus, profesſione iuriſconſultus poſt Magiſtratus honeſtisſime in Italia geſtos, Patriam hiſtoriam egregia fide perſcripſit; & in ea præcipuè Vitam Caſtruccii qui Lucæ, Piſarum, & Piſtorii dominatum tenuit; & magnas Florentinis intulit clades: cuius uiri, ſi Tyrannidis inuidioſum nomen faceſſat, inuſitata bello uirtus, ſingulari laude celebranda iudicatur. Sed Macchiauellus Florentinus hiſtoricus, patrii ueteris odii memor petulanti malignitate, non interituram memorabilis Ducis famam fabulis inuoluit. quum uitam acerrimi hoſtis Ethruſco ſermone ſcribere orſus, tam impudenti, quàm aſtuto illudendi genere ſacroſanctam rerum geſtarum fidem corruperit.

CAMILLI GHILINI MEDIOLANENSIS.

CVIVS extat liber exemplorum florida per omnes ætates uarietate periucundus, ac ipſo penè Valerio Maximo argumenti hylaritate feſtiuior. Eà rerum exempla diligenti, grauiq; ſtudio collegerat Baptiſta Fulgoſius gentilium ſuorum Perfidia Genuæ principatu deiectus, ſed quoniam Latinè orationis facultas minimè ſuppeteret, ea materno ſermone perſcripſerat, ut aliquantò poſt ab hoc Ghilino Latinè uerteretur. Fuere qui exiſtimarent à Iacobo patre id opus longo uigiliarum labore compoſitum in quotam hæreditatis partem obueniſſe filio adoleſcenti, ſtudioſoq; liberali quidem indulgentia beneuolentisſimi patris, quum in eo eruditi ingenii certa indoles emineret, qua uel alieni operis oborta ſuſpicio præclarè diſcuti poſſe uideretur. Erat enim Camillus in grauisſimis Legationum muneribus ob induſtriam cum ſumma fide, prudentiaq; con-

iunctam, diu uerſatus, ita ut excitatæ fabulæ famam ridendo di- lueret, & perurbanè ſe ab hoc furti genere non abhorrere fatere- tur, quando iure damnari non poſsit amore incenſus adoleſcens, ſi quid opulento patri arguta manu ſurripiat; Periit in Sicilia apud Carolum Cæſarem Franciſci Sfortiæ Legatus, quum debellatis ad Tunetum Barbaris, Auguſtus Victor ad Triumphum in Italiam reuerteretur.

IOANNIS REVCLINI GERMANI.

HIC eſt ille Capnionis cognomento è patria lingua in Græ- cam uerſo, ne Latinè fumeus euaderet, Germanorum ætate noſtra clariſsimus, qui inuſitato fretus ingenio, Græcas, ac Hebraicas, atq; item Latinas literas in Germania pari felicitate propagauit. Quum arcana Hebræorum confirmandis Chriſtianæ legis Præſi- diis in lucem proferret, effectricemq; mirabilium operum Cabalæ diſciplinam apud ualida, atq; expedita ad perdiſcendum eius gentis ingenia profiteretur. Extat eius liber de uerbo mirifico, & de Ca- balæ ſcientiæ placitis, eloquentia illuſtri ad Leonem Decimum per- ſcriptus. Circunferuntur etiam præter grauiores libros, quanquàm ſuppreſſo nomine, ex eius officina obſcurorum uirorum epiſtolæ, admirabili facetiarum lepore conditæ, quibus ad excitandum riſum cucullatorum Theologorum ineptiſsimè, atq; ideo ridiculè latina lingua ſcribentium, ſtylus exprimitur. Vlciſcebatur enim infeſtam nomini ſuo turbam, iucundiſsimo ſatyræ illudentis genere, quum maligna cucullatorum conſpiratione tanquàm iudeis parum æquus hoſtis, ac ex animo planè recutitus impietatis accuſaretur, hic liber auidè coëmptus, & euulgatus, adeo grauiter calumniatores eius ordinis perculit, ut coniurationis Princeps Hoſtratus lethali dolo- re ſauciatus interierit, & reliqui æſtuantes à Leone ſuppliciter impe trarint, ut edicto diuendi, atq; imprimi uetaretur, ſed edicti maie ſtatem Reuclinus ſalſo ingenio ludificatus ſecundũ epiſtolarum uo- lumen tanquàm ex titulo minimè uetitum, altero quidem aculea- tius impreſſoribus tradidit, ita ut cucullati miſerè cum hydra luctan tes, animos in ea lite deſponderint. Hoſtrati autem Tumulo hoc no bile Carmen, Capnionis puer affixit.

Hic iacet Hoſtratus, uiuentem ferre patiq;
Quem potuere mali, non Potuere boni.

Creſcite

Creſcite ab hoc Taxi, creſcant Aconita ſepulchro
Vſus erat ſub eo, qui iacet, omne nefas.

IOANNIS DE MONTE REGIO GERMANI.

HVNC enim unum admirabili ſolertia diuini ingenii Aſtronomorum omnium qui hactenus floruerunt præſtantisſimum uene ramur, quum decimam ſpheram totius cœleſtis globi ſupremam, incluſasq́ diurna rotatione rapientem, certisſima ſupputatione ſibi, & poſteris inuenerit; hac ipſa ædepol glorioſa ſapientiæ palma, Thalete, Eudoxo, Calippo, Ptolomæoq́ ipſo, tantæ ſcientiæ conditore, ac Alfragano, nobilior. Extant eius ſubtilisſima Commentaria in Almageſtum Ptolomæi, & Mathematicæ ratiocinationis exactus, atq́ perutilis liber de Triangulis. Ab hac commendatione eruditi nominis creatus eſt à Xyſto Quarto Ratiſponenſis Epiſcopus, accitusq́ Romam, ut annum ex uetuſta intercalatione faſtis minimè reſpondentem ad ſtatas ex curſu lunæ Paſcales cerimonias reuocaret: Quod confici poſſe uidebatur, ſubductis ſemel aliquot diebus Martio menſi, qua una ratione, mille & quingentorum annorum exceſſus in curſu ſyderis non planè ſenſilis, toto demum cumulo deprehenſus, emendatisſimè tolleretur. Sed craſſante in urbe peſtilentia fato ſurreptus, quod maximè cupiebat, præſtare non potuit.

LVDOVICI VIVES VALENTINI.

HIC quanquàm ducta uxore apud Belgas liberis operam daret, ſacrarum tamen literarum ſtudia egregio digna ſacerdote complexus, adeo profecit, ut Diui Auguſtini librum de Ciuitate Dei luculenta commentatione adiecta, religioſè admodum illuſtrarit, quum publicè auctus ſtipendio liberales artes profiteretur legendaq́ poſteris multa uolumina perſcriberet, nondum ſenex fato functus eſt, Brugis quod eſt Emporium Goſſoriaci littoris, proſequentibus magno luctu amisſi Præceptoris memoriam Belgis omnibus, ſed maximè ciuibus Hiſpanis, quòd eo doctiorem in Hiſpania ſupereſſe neminem faterentur.

COSMVS PACTIVS.

COSMVS Pactius ex amita Leonis Decimi genitus nobili uir ingenio, elegantiq; doctrina præditus, quum eſſet Florentinus Archiepiſcopus Maximum Tyrium Platonicæ ſectæ Philoſophum è græco in latinum ſcitisſimè uertit. Nec in eius ingenui muneris labore ceſſaturus uideri poterat, tanquàm uirtutis, & pietatis amore flagrantisſimus, niſi importuna mors, uix dum Leone auunculo ad Pontificatum prouecto & optimorum conſiliorum ſtudia, & paratæ purpuræ honorem intercepiſſet. Hæc ſubinde ſtudia Alexander germanus frater, diuerſo nec utiq; multum felici itinere ſecutus eſt. Ad ſcribendas enim Tragœdias ingenium appulit, eruditum herclè, ſed aliquantò quàm cothurnatum Poëtam deceret aridius, quòd etiam & gracilitas ipſa totius habitus, & anguſtæ uocis exilitas, ex uiuentis fronte promitterent. Poëticam autem Ariſtotelis non ineptè uti difficilem in latinum uerterat. Ob id tanquàm ex concepta artis ratione Tragœdiis incumbebat, uerum adeo intemperanter, ut Græcas & ex his præſertim Iphygeniam in Latinum pariter, & Ethruſcum carmen uertendo, propriæq; inuentionis alias effundendo, quæ in theatris agerentur, intentæ libidini uix modum imponeret, quanquàm ab Ethruſcis hiſtrionibus repudiarentur, qui exibilantis populi iudicium maximi inſtar periculi omnino fugiendum exiſtimabant, quod ea poëmata uerſibus conſtarent pede uno longioribus, ex noua ſcilicet, ac ob id inſoléti noſtris auribus Græcorũ imitatione, quæ numero, & modo prorſus infaceto tanquàm enormis, nuſquàm niſi Græciſſantibus arrideret. Iure itaq; nouæ inuentionis exemplar, nemine imitante, apud ipſum authorem ſtetit, atq; conſenuit. Vſq; adeo difficile eſt, obſoletis nitorem, & nouis authoritatem feliciter attuliſſe.

LVBET

IVBET poſtremò deſiderare quorundam externorum imagines Germanorumq́; præſertim, quum literæ non latinæ modo cum pudore noſtro, ſed Græcæ, & Hebraicæ, in eorum terras, fatali commigratione tranſierint, ita ut eorum qui iam fato functi, cæteris clariores euaſerunt, ueras imagines à uiuis, & pari laude florentibus, efflagitare non dubitem, quando id ab humanisſimis, niſi uiolato Muſarum ſacramento, fruſtra expectari minimè posſit. Quis enim niſi planè barbarus, & impius, uel exiguam laudem ſine piaculo defunctis inuiderit, quanquàm ex peculiari ſua ingenii fœcunditate nullo æuo perituris? Pertinet herclè in quota parte exoptatæ laudiſ, ad producendam uitam, in albo, atq; ordine præcellentium hominum recenſeri, agnoſciq́; ; item ex uera oris effigie, oſtendiq́; poſteris in perſtricta nec inutili editorum operum cenſura, unde nouam nobilitatem, ueluti liberali nec ſperata quadam adoptione, ad cumulatum decus induxerint. Emicuit dudum perilluſtris eruditio in Ioanne Oecolampadio, ſed profectò clarius, & luminoſius illuxiſſet, niſi eam diræ hæreſeos maculæ defœdaſſent, dum enim Theophylactum maligna præuaricatione, quædam omittendo traducit & Chriſtianæ hoſtiæ ſacramentum repudiat, Rophenſe Britanno ſeuera manu iugulante, redargutus concidit. Eadem ferè nouæ ſectæ libido Zuuinglum in ſacris literis apud Heluetios clarum cruento exitu præcipitem dedit, facundia ſiquidem peſtilenti, ac impiis concionibus quum Ciuitatem Heluetiorum, didu ctis in contraria ſtudia ſimplicisſimis, & militaribus populis, ad mutuas cædes concitaſſet, in acie trucidatus occubuit, ita ut nefariæ temeritatis pœnas, Deo maximo uindice dediſſe credatur. Contigit & honeſtisſima laus ex ſtudio nobilium literarum Bilibaldo Nurimbergenſi, cuius extant nonnulla opera ex Gregorio Nazanzeno piè tranſlata, & Coſmographiæ liber ex Ptolomæo accuratius quàm antea traductus, & totius Germaniæ Vrbium deſcriptiones, eruditam lucem obſcuris regionibus afferentes. Quis Vadiano ex Sancto Gallo Heluetiorum inſigni Pago, nouæ, atq; uetuſtæ Coſmographiæ curioſus, gratias non aget? quum Libellum Pomponii Mellæ perutili commentatione, ex breui & obſcuro, magnum illuſtremq́; reddiderit. Miramur quoq; diligentiam laboremq́;, uiro Regia in aula conſpicuo longè honeſtisſimum, Cuſpiniani Vienenſis, à quo ciuili quadam facundia Germanorum, & Bizantiorum Cæſarum Imperia, propinquitates, ſtemmata, mores, atq; exitus

tus referuntur. Viget apud nos eruditi nominis authoritate Coppus Baſilienſis ab exacta doctrina feliciq́; artis induſtria medicus, Franciſco Galliæ Regi, magnoperè, repetita ſæpè memoria, deſideratus. Suſpicimus etiam ingenium Conradi Goclenii, uertendi Græca, docendiq́; facultate, apud Belgas, magnoperè celebratum. Venerantur iureconſulti noſtri Zaſium ex harudum Conſtantia humani iuris intelligentia, cum exactisſimis ſcriptoribus conferendum. Floret adhuc apud nos prædulcis, & grata memoria Beati Rhænani, ex eius enim ingenii liberalitate, officinaq́; libraria, optimarum literarum magnas opes ad nos perueniſſe conſpicimus. Sunt etiam in celebri fama Camerarius Græcæ, atque Latinæ linguæ ita peritus, ut ſcribendo pernobilis Ciceronis imitator euaſerit, & Copernicus abſolutæ ſubtilitatis Mathematicus, atque item Albertus Crantius, qui Danorum, & Suecorum Regna ad extremum Borealem Oceanum, noſtris obſcura facundisſimè deſcripſit. Sed qua demum ueteri ſodalitio digna pietate, imaginem tuam, ut Elogio noſtro coronetur expectauerim, Vrſine Gaſpar Vindelice, paucis ante annis morte præpropera nobis erepte? nobiles enim Poëtas læto carmine, Hiſtoricos uero ſtyli grauitate, ſuperabas: Sed in cumulo honeſtisſimæ laudis uti integer uitæ, ſcelerisq́; purus, tranquilli animi probitate periculoſi officii munus feliciter adimplebas, quum Maximilianum ſummæ indolis adoleſcentem Ferdinandi Cæſaris deſignati, filium, patrui fortuna dignisſimum, perfectis moribus, ac literis erudires. Sed cur reliquos enumerare non deſino, poſtquàm inanis ſpei uotum, infinitus eruditorum numerus interrumpit? offertur enim latisſima ſeges, ab ipſa mirabili Germanici cœli fœcunditate. Occulta herclè ſyderum commutatione eueniſſe arbitramur, ut illud cœlum, moleſtis Boreæ flatibus frigore geluq́; damnatum, horrida dudum torpentiaq́; ingenia mollierit, ac excitarit. Neq; enim contenti ſua uetere militiæ laude, qua Martium decus Romanis Gentium uictoribus ereptum ſtabili diſciplinæ ſeueritate feliciter tuentur, ipſa etiam pacis ornamenta literas, optimasq́; artes decoquenti Græciæ, ac Italiæ dormitanti (quod pudeat) abſtulerunt. Patrum ſiquidem noſtrorum memoria Architecti in primis, ac exinde Pictores, ſtatuarii, ſculptores, Mathematici, & perargutæ manus artifices, ac item Aquileges, ſeptempedariiq́; menſores, è Germania petebantur. Nec mirum quum antea inuſitatæ, & portentoſæ inuentionis, æreas formas excudendis libris, & formidanda bello ænea tormenta nobis attulerint. Sed

hæc infeſti ſæculi fortuna, non uſq; adeo illis benigna mater, & nobis immitis extitit nouerca, ut nihil omnino ex priſtina hæreditate reliquerit. Tenemus enim adhuc (ſi fas eſt uel modeſtè gloriari tota penè libertatis poſſeſſione ſpoliatis) ſynceræ, & conſtantis eloquentiæ munitam arcem, qua (ſi caſtis Muſis placet) ingenuus Romani candoris pudor, aduerſus externos, inexpugnabilis conſeruatur, atq; defenditur. In hac enim ſtatione ad perenne decus, optimo cuiq; ciui intente uigilandum erit, ut Bembo Sadoletoq; ſigniferis quod reliquum eſt è tanta maiorum ſubſtantia, generoſè tueamur; Quanquàm inani miſeriarum noſtrarum ſolatio, poſtquàm non iniquo iure apud nos conuulſa libertas interiit, qua una procul dubio altrice ſtudiorum, bonas artes excitari, propagariq; conſpicimus.

Q VV M iam confecto priore uolumine, quo fato functorum imagines continentur, ad ſecundum non inuita Minerua peruenerim (id enim de uiuis erit) cenſuræ periculo grauius quidem, ſed ingeniorum illuſtrium religioſa commendatione iucundius, operepretium exiſtimaui, eorum nomina profiteri, quorum tabulæ pictæ in noſtro conclaui immortalibus dicato ſpectantur. Sit hæc enim delectæ ſedis, & inſtituti operis certa nuncupatio, ut uel hinc uiri elegantes, tanquàm arridentis augurii læto omine accepto, ſuorum ingeniorum monumenta ad poſteritatem æterna proſpiciant, nec ideo grauatè morem gerere uelint, honeſta mihi pariter ac ipſis, & deniq; grata omnibus expetenti. Appello enim eos, qui literarum amore uoluptates abdicarunt, & bona ſpe diuturnæ laudis aluntur, num laudari uel à mediocribus poëtis, ineptum putent? Superbè quidem inſaniunt ſi alienæ liberalitatis munera faſtidiant. Idcirco mihi ſatis fuerit Italos blandè, ac humaniter admonuiſſe, neq; enim eos adeo auſteros, & illiberales fore crediderim quin imagines ſcitè pictas ad Muſæum minimè tranſmittant. Quid enim

inuerecundius, ne dicam agreſtius admitti poterit, quàm ab exemplo tot inſignium uirorum omnino diſcesſiſſe, qui hoc eruditæ benignitatis officium lætisſimè præſtiterunt? Quam ob rem annotata nomina ſubdidimus, ut qui abſunt certam ſedem benignè ſibi relictam intelligant; ſi in hac florida, ac immortali corona, conſpici decorum exiſtimarint. His equidem ingenuis luſibus noſtris, primos uigiliarum ſuarum fructus prædulci libatione deguſtabunt. Quid enim uiuenti, ac utiq; de ingenii uirtute benemerito, beatius accidere poteſt, quàm repræſentata alieni iudicii teſtificatione gloriam præſentire? Quid porrò lætius, atq; iucundius, quàm intereſſe poſteritati ſuæ, & deniq; fatis inuitis mortem non timere? quam nemo niſi anxius ante ipſum inuidiæ laceſſentis euentum, non timuit.

Nomina eorum qui adhuc uiuunt & præclara fœcundi ingenii gloria perfruuntur, hæc ſunt. Imagines autem eo ſeriatim ordine ſedem obtinent, ut dignitatem omnem uel fortunæ uel generis, ipſe unus ætatis honos antecedat.

Nomina eorum, qui in tabulis habentur.

Petrus Bembus Cardinalis
Baptiſta Aegnatius
Iacobus Sadoletus Cardinalis
Georgius Triſſiuus
Hieronymus Fragaſtorius
Hieronymus Vida Epiſcopus Albanus
Ioannes Pierius Valerianus
Romulus Amaſæus
Andreas Alciatus
Marcus Antonius Flaminius
Philippus Melancton
Ianus Vitalis
Reginaldus Polus Cardinalis
Daniel Barbarus
Antonius Miranduła
Philander Gallus
Honoratus Faſitellus
Baſilius Zanchus.

V

Sed

Sed qua ſpe alienæ benignitatis munus expectauerim? quum hæc noſtra cupiditas ad externorum imagines extendatur, niſi uiri nobiles adiutent, honeſtisq; uotis arrideant. Nulla enim res eſt uel non planè ardua, quæ illuſtri patrocinio non indigeat, ut rectè, maturèq; perfici ac impetrari poſsit. Rogabo itaq; ueteres patronos in Prouinciis dignitate, atq; opibus præcellentes, ſic ut eos etiam piè obteſter per communia Muſarum ſacra, ut hoc officium expeditè, ac liberaliter præſtare uelint. Quid enim non præſtabunt ſacrati Proceres, qui ſe alumnos, amatoresq; Muſarum profeſſi nunquàm ueræ gloriæ nomen contempſerunt? Ita ut uel ab ultima Sarmatia, qua latinæ linguæ ſepta Roxolanorum niuibus terminantur, mihi minimè defuturum ſperem Ioannem Dantiſcum Varmienſem Epiſcopum, qui multis legationum functus honoribus, & Poëtica Lauru coronatus, ſuæ gentis nobilitatem ad eandem laudem accendit, ad quàm præclarè aſpirant Philippus Padneuius, Martinusq; Cromerius. Nec in hoc ædepol erudito munere collocando ſuſpenſè cunctabitur generoſus ille Muſarum hoſpes Otho Truchſes Germaniæ decus, & ſacri Senatus ornamentum, Quum eius explorata liberalitas neq; uſu conſeneſcat, neq; præterita exiſtimatione ſatietur, nec aliud quicquàm niſi extra inuidiam poſitum, perenneq; reſpiciat, Nec id herclè mirum, poſtquàm ille alioqui multis importunus maturatæ purpuræ ſplendor, nec perſtrinxerit oculos, nec memoriæ neruos eliſerit, nec quicquàm de ſyncero, nobiliq; pudore uel leuiter inumbrarit. Patefecit enim innatæ uirtutis ſtudia in hoc dudum apud Vangiones conuentu longè grauiſsimo, quum ſumma authoritate præſes, ideoq; Reipublicæ cauſa uehementer occupatus, omnes numeros perfectæ uirtutis expreſſerit: ita ut ab eo iam non paucos quidem, ſed ex feraci ingeniorum Germania, integram per imagines lectiſsimorum uirorum cohortem expectem, in qua inter tantos Græcorum authorum interpretes, diuinarumq; rerum ſcriptores inclytum Poëtam Georgium Logum, ſodalem meum, ſi ita fas eſt, eum Laurea ſigniferum exoptarim. Nec Thomam quoq; Nadaſtum qui unus in Pannonia pari ſtudio Martis, & Palladis antiquum decus tuetur, quenquàm omnino prætermiſſurum ex his arbitror, quos inteſtini, ac externi belli calamitas reliquos fecit. Iam pridem enim amiſimus ſacrati ordinis Antiſtites literarum, atq; uirtutis ſtudio præcellentes Ioannem Pannonium æterno poëmate edito ſtabili fama commendatum, & Philippum Moræum Strigonienſem Mugaciana acie à barbaris in-

 terfectum,

terfectum, & quos nuper non ſera dies nobis eripuit ueteres amicos pietate, ac altitudine animi, latinaq; facundia illuſtres, dum tota Europa maximas legationes obirent Stephanum inquàm Brodericum Vaccienſem Francapanem Agrienſem, & Statilium Albæ Iuliæ Dacorum ſacerdotio inſignem. Sed Florentisſimi pauloante Regni profectò miſeret; tanquàm ſubacti, ac in fœda ſeruitute planè morientis, quum in eo egregia illa, ideoq; non temerè formidata barbaris, ueterum militum ſoboles interierint, extincto nimirum Matthia Rege, cuius ſummæ uirtuti nuſquàm Fortuna defuit, pudore ingentis animi uicta, ſcilicet ut mox indignata imbelles firmisſimi Regni dominos, uti ſuo more inſtabilis non iniquo iure rebellaret. Hæc eadem pari incurſu Dalmatas afflixit, apud quos ualida ad capeſſendam ex literarum ſtudiis laudem, hac ætate ingenia floruerunt, ſed ab asſiduis Barbarorum incurſionibus exturbati uetere agro, ac in extremas patrii littoris margines compulſi, tanquàm de retinenda libertate deſperantes, armis literas commutaſſe uideri poſſunt, ſic ut nemo dignus elogio compareat, niſi in lucem ſtudioſè producat ciues ſuos Tranquillus Andronicus præclarus Ciceronis æmulator, dum grauisſimarum actionum ac Othomanicæ legationis, obſcurorumq; nobis itinerum commentaria perſcribit. Belgarum porrò ingenia mihi herclè diligenter excudet, & bona fide recenſebit, oraq; delectorum, ni fallor eruditè picta benignè largietur, Antonius Peronetus Atrebatenſium Antiſtes, modo ei adeo grauiter maximis officiis occupato, hæc ardens conficiendæ publicæ pacis cura, excolendis Muſis otium relinquat, quod certè neceſſario ſomno ſubtracturum crediderim, quum iam pondera conſiliorum ingentium ex ſinu Cæſaris, nimia planè uel importuna fatiſcentis ſenis patris humeris, piè ſubeundo nauiter excipiat. Sed ualebit opinor Eraſmi uiri ſummi præceptorisq; memoria, quum diſcipulorum eius inſignis globus pasſim occurret Petro Nanio duce, quo optimarum literarum profeſſore, Louanienſium Academia gloriatur. Qua in re ſe monitorem occupato Peroneto, facilè præſtabit Cornelius Cepærus eruditi iudicii pondere, & in tantis legationibus, ac illuſtri totius Europæ peregrinatione celebratus. At non hæc quoque ſperauerim ex opulenta Gallia, quæ uariæ, & inconditæ Doctrinæ aceruos aliquandiu mirata, nunc primum quid ſit illud eximium in literis, & perilluſtre decus intelligit, repudiataq; barbarie;

rie, ita latinæ orationis puritate delectatur, ut ſiquid manes omnino ſentiunt, Budæum pariter, ac Eraſmum miſere pudeat, adeo agreſti, & ſenticoſa uia laudem uigiliis parem omnino quæſiuiſſe? Aſpirabit utique nobili uoto luculenter Ioannes Bellaius præclaro uetuſtæ familiæ, ac inſitæ uirtutis nomine Pariſiorum Antiſtes, & bis merita purpura Senator amplisſimus. Quid enim amico ueteri erudita præſertim ideoq; minimi ſumptus munera cupienti non tribuet? qui perenni ſtudio Græcis, atque Latinis Muſis ſacra facit, qui ingenia fouet, productaq; in Regiam eruditi Principis liberalitate, protinus exornanda in luce conſtituit. Huic igitur non immerito uiri doctisſimi morem gerent, benigneq; docta ora pictoribus præbebunt, ipſeq; ante alios Perionius uel religionis amore ſacratis incluſus ſeptis, qui Ariſtotelem Ciceronis ore loquentem fecit, Dum Strebeum pari æmulatione conſpicuum glorioſo certamine ſuperare contendit. Quid non tribuet ſodali Danesius, qui Budæi præceptoris imaginem huc uſque tranſmittit, uir hercle ſumma eruditione, Romanoq; iudicio inſignis, a quo propediem abſolutæ felicitatis partum expectamus. Nec puto Lazarum Baiphium libris de re ueſtiaria naualiq; percelebrem, & Guliermum pellicerium explicato totius rei herbariæ negotio, publicæ utilitati conſulentem, quicquam uetere amicitia indignum admiſſuros. Nec deſiderio meo prorſus illudet ipſe Caſtellanus præcellentis doctrinæ merito perpetuus Comes aſcitus Regi, ut inter molliſsima Cœnæ tempora rerum omnium origines, & euentus infinitæ Regis memoriæ recondenda repræſentet. Conſequentur & hos Tuſanus in rei literariæ ſubſtantia Budæi præceptoris aſtutus hæres, quum id tantum adierit, quod certum, & ſalubre uidebatur, totam autem parum comptæ elocutionis intemperiem effugerit. Nec ab his ueſtigiis longe aberunt Poëtæ duo plane ſuaues & teneri, Salmonius Marinus, Nicolaus'que Borbonius, & Regius qui pedeſtri oratione poëtarum honoribus adequatur. Poſtremo & ipſe Vatablus, quanquam in celeberrimo Gymnaſio plenis ſubſelliis ſuperbus, ſuam uel hæbraica duritie non plane faceti oris effigiem denegabit. Sed ad quem modo confugiam qui in Hiſpania præcellentium ingeniorum delectum habeat, ac eleganti uiro dignum huius non indecoræ liberalitatis officium præſtet?

inter multos hercle' qui ſeuerioribus diuinarum rerum, ac humanarum ſtudiis dediti, tanquàm Reipublicæ priuatæq́ maximè utiles iudicantur, rari occurrunt, elegantium literarum ornamentis inſignes, quòd hic omnis Latinè ſcribendi lepor, à parum grauibus inani ambitione quæſitus, nulla omnino ſubſidia ſeriis facultatibus, ſed impedimenta nonnunquàm afferre uideatur. Qua de cauſa quum uigente adhuc ſeniorum opinione ipſi etiam totius Hiſpaniæ Proceres, hæc ſtudia tanquàm importuna militiæ penitus abdicarent, hic excellens cultus quo diſciplinæ omnes exornantur aliquanto ſerius quàm alias in terras, in Hiſpaniam peruenerit; ita, ut hæc terra alioqui rerum omnium ferax, acerrimorumq́ in primis, & ſublimium ingeniorum altrix, quæ tot nobiles æternosq́ Poëtas; ac oratores Romanæ Ciuitati quondam inſeruit, hoc toto, quod ſuſpicimus, illuſtris eloquentiæ honore, penitus orbata cenſeri poſſit. Agnouere tamen nonnulli maiorum incuriam, Nebriſſa monitore, ingeniaq́ ſua ad hanc laudem feliciter extulerunt, in queis nuper emicuit Garcias laſſus, Horatiana ſuauitate odas ſcribere ſolitus, ſed eum generoſè ad faſtigium euadentem, dum alteram militiæ laudem ardenter appetit mors acerba eluſit, & caſu quidem ignobili, quum ad aquas Sextias ex Turricula ab agreſtibus lapide caput ictus ſpectante Cæſare concidiſſet. Sed hodiè proculdubio Ioannes Sepulueda Cordubenſis, ipſam eximiæ laudis arcem obtinet, qui Græcæ peritus linguæ, & ſcientiarum propè omnium ualidis inſtructus præſidiis, dum aſſiduè, atq́ ideo feliciter ſtylum exercet, eloquentisſimus euadit. Huic autem proximum accedere audimus. Martinum Silicæum Carthaginenſem Epiſcopum, qui lectisſimis moribus ac literis, uirili'q́ ingenio & caſta facundia, dum Philippum Cæſaris filium perſanctè & ſolerter edocet, optimum Principem ad paternum decus, & ad Regni felicitatem inſtituit. Reliqua porrò ingenia quæ fœcunditatis egregiæ aut maturæ frugis ſpecimen præbent, indicaturum ſcitè atq́ fideliter crediderim Franciſcum Mendocium Cardinalem, quem accipiendis de manu ſummi Pontificis ſolennibus Senatoriæ dignitatis ornamentis propediem expectamus. Hic enim ſupra generis antiquum decus, amplisſimam ex optimis literis laudem ſpectat, potiturq́ iam parta ex his ſtudiis inſigni gloria. Quæ nixa ueræ uirtutis radicibus nunquàm deflorefcet. Ea Porrò ingenia, quæ ultima terrarum Luſitania ad Oceanum nobis abſcondit à Michaële Syluio Cardinale non diu quidem expectabimus is enim à uaria doctrina Poëta

cultisſimus,

cultisſimus, ac omnis elegantiæ iucundus arbiter, ſtudia noſtra ue-hementer amat, & laudat; patriiq́ꝫ decoris plane cupidus, ſupra reliquos animoſæ gentis honores, hoc literatæ laudis nomen, tanquam non poſtremæ, ſi non ſummæ gloriæ, minime contemnit. At quid poſtremo ab ultima Britannia expectauerim? niſi lugubres fortaſſe imagines: quum ibi, optimi pauloante Regis importuna crudelitas, æternæ laudis proceres exciſa plane uirtute ſuſtulerit.

FINIS.

Poſtquam relegit omnium
Prouinciarum IOVIVS intimos lares,
Nec inſtituta ſubſtitit
Via, uel alto territus montis iugo,
Hinc diuidentis Italos,
Illinc Hiberos Bellicoſa Gallia:
Vel æſtuoſis Adriæ
Illinc procellis, hinc profundis fluctibus
Turbatus Inferi maris:
Sed inter acreis euagatus milites,
Interq́ꝫ rauca cornua,
Et fuſa uictorum hinc, & hinc cadauera
Non otioſa indagine
Tot inde retulit libros annalium:
Mox utriuſque littoris
Ora remenſa, diligens felicibus
Piſcator inde retibus,
Auara quicquid ante Neptunni manus
Celauerat nobis, tulit.
Nunc inquietus patre deductus Ioue,
Animusq́ꝫ terreſtribus
Non rebus explendus, uelut celeri Noto
Elatus, ubi cœleſtibus
Explere ſeſe latius rebus poteſt:
En aureo promit penu,
Quantum ſupremo Iuppiter magnus polo

Pulchri

Pulchri recondit: & quia
Nunquàm moueri cœlites queunt loco,
Vt ſuſtulit fati dies,
Veras recepit ſingulorum imagines:
Quas dedicata Apollini,
Muſiſq; Larium colentibus lacum,
Beata continet domus,
Has ſi uidere longa te uetat uia,
Aut morbus, aut ſenium graue,
Præſens libellus indicabit aureo
Quouis monili carior.
Vos hinc remordet, illa ſi cura, arduum
Tentate cœlum poſteri.
Quod ſumma uirtus ſola dat recludier:

PAVLI IOVII NOVOCOMEN. EPISCOPI NVCERINI AD GVLIERMVM CARD. DERTVSENSEM IN VITAM HADRIANI VI. PONT. MAX.

PRÆFATIO.

m *Ouit me præclara quadam æmulatione gratisſimi animi tui ſtudium Gulierme Cardinalis amplisſime, Vt Hadriani ſexti memoriam literarum beneficio ad poſteros quàm longisſimè proferrem. Nam tam & ſi magnis opibus & liberalitate penè incredibili ſepulchrum marmoreis ſignis inter cætera Vrbis ornamenta conſpicuum Sanctisſimi Viri cineribus operoſa celeritate perſolueris: id tamen ad æternitatem, quàm quiſque optimus pro gloria audisſimè ſemper ſpectauit, nequaquàm firmisſimum erit, & maximè diuturnum: Quod uel elaborata excelſaq; artificum opera, uti fortunæ, ac innumeris inuidiæ caſibus ſubiecta uel una nec longi quidem temporis iniuria celerrimè conſumantur, Itaque & meo uetere decreto, & tua præſertim authoritate impulſus, non iniucundum tibi fore putaui, ſi ad dignitatem ſumptuoſi operis, fidelis etiam hiſtoriæ, & literarum honos, opinione mea facilè ſempiternus adderetur. Scilicet ut poſteri diffuſè intelligant, quantum Hadrianus uirtute animi pietateq; in omni fortuna præſtiterit? nec è titulo tantum marmoribus inciſo, ſed è perpetuis actionum omnium annalibus, chriſtianæ uitæ exempla, ſacratis præſertim hominibus petantur. & herclè deſiderio uotoq; tuo dignum uidetur, ut optimi uiri nomen, non in Vrbe tantum legatur, incluſum ſcilicet anguſtis unius ædiculæ ſpaciis, uerum etiam ubique terrarum latina uoce celebretur. Huius autem publici beneficii laus, apud te, aliquantò quàm apud authorem uerior & cumulatior erit; quum imperaſſe ſcripturo, maius ſit atque præclarius, quàm iubenti liberalique animi magnitudine flagitanti, me nequaquam grauatè, uel infeliciter obſecutum fuiſſe. Sic enim turbidioris ſæculi more ferunt, ut ditisſimus quiſque laudari effingiq; literis, ineptum & abſurdum putet; quando ipſum ſcribenda facere, & benigna manu excitare ingenia oporteat; quod occupatis auaritia*

animis fieri nequit, unde ſeruili improbæq; adulationi certior atque nobilior ſit locus, quàm liberalibus eloquentiæ ſtudiis, quorum præſidio perilluſtre, nec periturum quidem ſpectatæ uirtuti lumen adferatur. Nec mirum eſt ſi exiſtimaris, optime Gulierme: inter multos bonarum literarum præcipuus, & liberalis æſtimator: decurriſti enim felici paſſu, per omnes fortunæ gradus, ut in hanc ſummi prope honoris ſedem proueherere; quum tibi ab ineunte ætate perpetuæ comites adeſſent, rariſſimæ uirtutes, innocentia, modeſtia, fides; adieciſti demum pietatem, quæ eſt una omnium uirtus Senatore ſacerdote digniſſima. Hac enim multos diuitiis atque natalibus florentes facilè ſuperas, & cum priſcæ ætatis optimis Cardinalibus certiſſima cum laude contendis. Studia porrò tua, plena officioſæ humanitatis, moderationis, atque iuſtitiæ ita in Senatu, in Vrbe, totaq; Italia, atque Germania nudantur; ut quum neminem omnino ambitiosè colas, uel aſtutè captes, uel malignè circunſcribas; hic ipſe, quo emines, Pilei purpuræq; honos, merito tuo inferior habeatur: Ob id ferè nemo eſt in Vrbe bonus, & ſtudioſus, qui tibi fortunas ampliſſimas, & in hac uiridi, uenerabiliq; canitie, ſeram feliceméq; ſenectam non optet; Miſeri etiam, quorum ſanctiſſimæ ſunt precationes, pro tua ſalute uota ſuſcipiunt; ut potè quos uel durior egeſtas oppreſſerit; uel atrocior, & fœdior afflixerit morbus; uel immitis fortuna iactauerit: & hoc loco annumerare fœminas lubet, quæ profligato quondam pudore nunc demum ab honeſti decoris cura, religionis amor, abdicatis uoluptatibus intra pudicitiæ ſepta concluſit; eæ enim ſuppliciter uitam, & dignitatem tuam ſuperis commendant; Quoniam his omnibus alendis, fouendiſq; pia liberali, opportunaq; manu ſemper occurris. Et id quidem iucundiore, & clariore cum laude, quod quum tibi uni, qui aurea, & uerè beata mediocritate delectaris, ſis Frugi moderatus, & diligens erga hos demum, ueluti contemptis opibus, pietate ſingulari profuſiſſimus habeare. Igitur ea mente, qua tot uirtutes colis; atque ea fide, qua ſcripſimus, hoc ingenii mei munus ſuſcipias uelim: periucundus enim labori fructus cedet, ſi unam ante omnia egregiè propenſi animi uoluntatem expendes; poſtquam id, uti uolebas, & ego ipſe cupiebam, elaborata florentiq; facundia præſtare nequiuerim. Vale.

HADRIANI SEXTI VITA.

n EMO Vnquàm ab ulla ſacrorum comitiorum me
moria, ex his qui literarum, & uirtutis opinione cla
ruerit, uel minore ſua ambitione, uel tenuioribus
amicorum ſtudiis Hadriano Sexto, Pontificatum eſt
adeptus, quippè qui tot candidatis, qui gratia, meri-
tis, atq; opibus nitebantur, ſine contentione ſuperatis, ipſe Romæ
nulli cognitus, & uix auditus ab Hiſpania extremiſq; Germaniæ
oris ad ſummum rerum faſtigium, tam felici, quàm inopinato euen
tu facilè peruenerit. Ita ut hinc liquido conſtet Pontificatum Fato
dari, comitiorumq; ſuffragia nequaquàm libidine, decretoq; homi
num, ſed certa, & incredibili deorum immortalium prouidentia
gubernari. Natus eſt Hadrianus in inferiore Germania ad Belgi-
cum Oceanum in Vrbe Traiecto, quæ Prouinciæ dat nomen, ac
inter Batauos, & Canenifates ſummam obtinet claritatem. Nam
Epiſcopus ſacrorum Princeps ornatis etiam præeſt, & latè domi-
natur, eſtq; ex eorum procerum inſignium numero qui Cæſaribus
addeſſe, & bello, paceq; operam præſtare conſueuerunt, hunc ul-
timum Terræ tractum Holandiam uocant, cuius fines ab occaſu
Oceani fluctibus alluuntur, Cætera ad inſulæ formam Bicornis Rhe
nus intercipit. Hadriano pater fuit Florentius qui Familiæ nomen
tulerat, uir animi probitate, & ciuili induſtria, potiuſquàm hone-
ſtis opibus inſignis. Nam adeo anguſta re familiari utebatur, ut
quum in filio à primis ſtatim pueritiæ initiis miram indolem nobi-
lioris ingenii deprehenderet, & ob id eum altius omnino erudien-
dum arbitraretur, pecuniam uel in frugaliſsimæ uitæ ſumptus faci-
lè ſuppeditare non poſſet, Itaq; Louanium miſſus impetrauit, ut
in Collegio Portiorum gratuitò aleretur. Sunt enim in eo celebri
Gymnaſio quattuor Collegia diſciplinarum omnium referta docto-
ribus, Lilium ſcilicet, Falconium, Caſtrenſe, & Portium, in queis
uetere inſtituto, honeſtis ac ingenuis, quos egeſtas preſſerit in ali-
quot annos ad capiendum ingenii cultum alimenti publicè præben
tur. Per hunc modum Hadrianus Patre Florentio annuæ impen-
ſæ metu liberato, ſeſe ita liberalibus ſtudiis exercuit, ut nemo eo at-
tentius, aut ardentius literis operam nauare diceretur. Nulla ferè
eum unquàm à Scholis iuuenilis uoluptas euocabat, & quum eſſet

ſupra diſciplinæ duritiem, uini, cibiq; parciſſimus, etiam cæteros æquales ſuos perenni continentia, & lenitate animi ſuperabat. eratq; in eo tanta diſcendi felicitas, ut quæ aliis eſſent obſcura, uel nimia commentantium ſubtilitate abſtruſiora, ea iucundè rimanti apprehendentiq; longè facillima uiderentur: Ita paucis annis ſingulas ſcholarum claſſes ingenio & doctrina facilè princeps, ſecundiſſimo curſu percucurrit. Primum ei Dialectici honorem detulerunt, quum nemo eſſet eius ordinis qui ei ſolertia, & acuitate diſputandi conferretur. Pari quoque fauore apud philoſophos, uti ſæpius ſpectata eruditione inſignis, ante omnes candidatos lauream promeruit. Porrò in Mathematicis ei propè unica contigit laus, quum plerunque ſine præceptore conuolutas earum artium ſubtilitates, & per ſe caperet ſedulò, & cæteris admirantibus lucidiſſimè recitaret. Ad extremum tantis inſtructum diſciplinis Theologi in ſcholam auidè receperunt, quibus in ſtudiis perpetua cum laude uſque ad ſenectutem religioſè conquieuit, ita ut carptim tamen, & ſubciſiuis temporibus Pontificii iuris decreta perdiſceret. Cæterum quod unum ei, uiri elegantes defuiſſe prædicant, eloquentiæ cultioris flores, & poëtarum amœnitates contemnere erat ſolitus, Siue quòd putaret eas ſibi aliquid de grauiſſimorum ſtudiorum authoritate detrahere, Siue quod caſtis, & piis ingeniis Poëtarum luſus, prauos mores importare, & religionibus plurimum officere arbitraretur, erat enim ſeueritate chriſtiana adeo uerecundus, ut nihil niſi ſobrium, & pudicum, uel iocularitèr auribus admitteret. Eo modo probatiſſimi nominis famâ fruentem Margarita Maximiliani Cæſaris filia, quæ tum Belgis imperabat, ſacerdotio parrochiali in Holandia liberaliter honeſtauit, quod tam ſibi inopinatum eſt uiſum, quàm poſtea Pontificatus ſummus, per ſingulos officiorum, & ſacrorum ordines euadenti, inexpectatus fuit. Enim uerò præclara uirtus adeo ei proſperè fortunam, & Principum animos conciliarat, ut quum nihil prorſus ambiret, uel appeteret, ſed in altitudinem ſtudiorum abditus, ſæpè hominum qui literas neſcirent, colloquia deuitaret, ad honores, & dignitates occultiore ui ſyderum non inuitari, ſed rapi crederetur, Nec multò poſt ab hac morum, & doctrinæ prærogatiua, ſuffragiis ſacerdotum omnium Louanii in templo maximo Decanus eſt effectus, qui eſt in ea urbe inter ſacratos homines ſummæ dignitatis locus. Id quoq; ſacerdotium alium honorem ſecum traxit. Is eſt in Gymnaſio præcipuæ poteſtatis & præcellentiæ, magiſtratus, uicecancellarium

cellarium uocant, in ſcholis Collegiorum omnium cuncta mode-
rantem. Nam ei profeſſores deligendi commutandiq́;, & quod eſt
præcipuum, & inſigne munus benemeritos de optimis ſtudiis lau-
rea exornandi, cura demandatur, tanquàm uiro in omni doctrinæ
genere peritisſimo, qui non temerè, quenquam nec niſi acerrimis à
graui iudicio diſputationibus excuſſum, omnibusq́; obiter pro-
batum ſuffragiis, laurea Corona, & peramplis priuilegiorum co-
dicillis decoraret. Ab hoc ſacerdotio, magiſtratuq́; ditior factus, ni-
hil mox antiquius duxit, quàm Louanii Collegium, ut quintum
adiiceretur, ſub Hadriani nomine luculenter ædificare, adiunctis
prædiis, quibus ſtudioſi adoleſcentes oppresſi inopia cum Docto-
ribus alerentur. Gratisſimo namq; animo, quum Portii Collegii be-
nignitatem agnoſceret, priuati beneficii gratiam, publica liberalita-
te reponendam ſtatuebat. Quod adeo ſupra eius uires Louanienſi-
bus eſt uiſum, ut non minus ambitioſè quàm piè, tantæ rei inchoan-
dæ conſilium ſuſcepiſſe diceretur, quando facultates eius, quæ erant
mediocres, uix iaciendis fundamentis ſuffecturas appareret. Sed
quum parſimonia, & ſancta frugalitate auctiores ſibi efficeret re-
rum omnium redditus, adeo ingenti animo cuncta eſt complexus,
ut ſibi iam tum ampliorem, & ſupremæ quidem proximam, for-
tunam præſagire uideretur. Ferunt Bernardinum Caruaialem Hi-
ſpanum, qui erat inter Cardinales authoritate, atq; opibus inſi-
gnis, quum id Collegium tam felici auſu cœptum, quàm facili
ſucceſſu operis perfectum admiraretur, quodam ingenuo dolore
concepto, fortunæ ſuæ indignantem ſuſpiraſſe, quoniam id opus
ad laudem ſempiternam Decanus haud planè diues condere fuiſ-
ſet auſus, quod ipſe tantus Cardinalis ſicuti ab antiquo animi de-
creto deſtinaſſet, nondum inchoare potuiſſet. Per id tempus Phi-
lippus Hiſpaniæ Rex Maximiliani Cæſaris filius apud Vrbem
Burgos morbo correptus interiit; relicto Carolo ſeptenni filio;
qui nunc amplitudine Imperii, & Auguſti Cæſaris nomine inſi-
gnis, rerum potitur. Huic ipſe Auus Cæſar felici prudentia, quum
Præceptorem eſſet daturus, unum Hadrianum præcipua quæſi-
tum cura delegit, repudiatis qui ſe ambitioſè obtulerant, uel ami-
corum ſtudio producti, ingenium uariis artibus oſtentabant.
Enimuero ille grauis, & pius Imperator non modo lectisſi-
marum literarum magiſtrum, ſed optimorum etiam morum
egregium formatorem tantæ indolis, & fortunæ puero adhiben-
dum exiſtimabat. Quaſi eum iam ſupra Hiſpaniæ Regni hæreditatē

quæ ei materno nomine obueniebat, ſibi in Imperio ſucceſſorem fo re diuinaret. Dicere enim ſolebat turpe quidem eſſe magno Princi pi neſcire literas, Sed longè turpiſsimum his eum moribus, atq; uirtutibus omnino caruiſſe; quæ populis, & Gentibus imperantem, cum eximia pietatis, ac excellentiæ laude contra ſuperbiam, atque libidinem, & reliquas immoderati animi cupiditates inuictum peni tus, & incorruptum præſtarent. Nec Hadrianus Cæſaris opinio nem fefellit, quum nemo ferè ipſo ſolidæ doctrinæ opinione cele brior, nemo ſobrietatis, & Caſtimoniæ laude ornatior, nemo uitæ modeſtia, innocentia, religione præclarior haberetur. His enim exactæ diſciplinæ præceptis Carolum adoleſcentem per ſe natura do cilem ingenioq; pacatum ad has, quas in ipſo maximo, atq; opti mo Imperatore impetrata pace, & Franciſco Sfortia reſtituto agno ſcimus, & admiramur, incomparabiles iuſtitiæ probitatis, & clemētiæ laudes prouexit; ita, ut afflicta tot malis Italia, quum æquiſsimi, & moderatiſsimi Principis beneficio ſublatis bellis pacem receperit, in eiusq; ſalutari tutela, nunc primum ſecurè admodum reſpiret, & per iucundè refloreſcat, non modo gratiſsimis uotis, Cæſari gratias, uti Salutis, & quietis authori, habendas exiſtimet, Sed magiſtrum etiam pro ſua pietate in cœlum receptum, qui diſcipuli animum ſan ctiſsimis moribus inſtruxerit religioſiſsimè ueneretur, Quoniam aliquantò maius, & auguſtius fuit, optimi, quàm maximi Princi pis cognomen bonorum omnium iudicio meruiſſe: Quum ea om nia, quæ benigna manu Fortuna præbuerit, eius etiam nunc pote ſtate impotentiq; arbitrio teneantur: Illa uero diuina uirtus, qua duce, non modo ad totius orbis imperium, uerum etiam conſuma ta uictoriarum laude, in cœlum certis paſsibus contendit, Firmiſsi mam poſſeſsionem ſempiterni fructus, & perennis gloriæ præſtare uideatur. Defuit tamen Hadriano ſumma felicitas in excolendo pue ro, Nam Carolus quum mores in Principe literis potiores exiſti maret, nec his perdiſcendis tantum operæ, uel temporis, quàm quan tum equorum, & armorum ſtudiis impartiendum arbitraretur, de precante præceptore citius quàm debebat ſcholam deſeruit. Ferunt Carolum Ceurium Nobilem Belgam, qui tum erat nutritius, ut in tegra adoleſcentis poſſeſsione frueretur, alumnum militares iocos ſæpius offerendo ſenſim auertiſſe à literis, proptereaq; Hadrianum authoritate imparem, & natura leniſsimum officio facilè deceſſiſſe. Ita tamen ut diſcipulo perblandè diceret, futurum aliquando, ut eum præſentis negligentiæ pœniteret. Audiui ego Cæſarem quum Ge

nuæ

nuæ Latinam orationem à quodam recitatam nequaquàm præclarè intelligeret, ſuſpirantem hæc uerba ingenuo ore protuliſſe. Agnoſco inquit, nunc maximè, & cum dolore quidem Hadriani magiſtri mei diuina monita, quum hos flores, & elegantias latinis ſermonis percipere nequeam, & meminerim eum ſæpè prædixiſſe me aliquando puerilis incuriæ pœnas daturum. Itaq; Ceurio ad ſummam potentiam contendente, Hadrianus ad Ferdinandum Regem in Hiſpaniam mittitur amplisſimo quidem cum munere Legationis, niſi ea honoris ſpecie uir æquisſimus longius ablegari uideretur. Erat eo tempore Ferdinandus animo nequaquàm pacato erga Regulos ulterioris Hiſpaniæ, quòd primo ſtatim Philippi Generi aduentu, deſerta ueteri aula ſe ſe ad illius amicitiam recepiſſent, quum ferè omnes pro ſene, & eo quidem genere Catalano, & parum liberali, nouum atq; legitimum Regem iuuenta, natalibus, & uitæ ſplendore maximè florentem, cupidè ſequerētur uſq; adeo, ut Federicus Toletanus Albæregulus ferè omnium ſolus integra ſacramenti religione fidem ſeruaret. Quibus procerum ſtudiis Philippus eo ſe ſe extulerat, ut ſocerum planè exutum ulteriore Hiſpania iuuenili quadam alacritate contemnere uideretur, maneretq; ſola inter eos imago neceſſitudinis, & amicitiæ, non expreſſa quidem mutuis officiis, ſed inanibus tantum epiſtolarum, & uerborum titulis ſuſtentata tantà quidem utrinq; ſuſpicione, ut quum ad conſtituendas leges, quibus in regendis Prouinciis uterentur, Speciemq; coniuncti animi populis præbendam, neceſſe eſſet ut in colloquium deuenirent, delecto campeſtri loco, parum familiari habitu, tanquàm ad hoſtilem aciem promotis utrinq; equis ſint congresſi. Nec multò poſt Ferdinandus Neapolim nauigauit, ut inde magnum Conſaluum abduceret, uirtute & liberalitate, ſuſpectisq; artibus ad Imperium aſpirantem. Sed eo in Italiam nauigante Philippum uehemens extinſit morbus, itaq; rebus cum Neapoli tum in Hiſpania feliciter confectis, rediens Ferdinandus aliquantò amarior, & aſperior eſt effectus aduerſus proceres, qui propter intempeſtiuam ingrati animi leuitatem, intemperanti obſequio noui Regis gratiam, ueteris maieſtatis honori prætuliſſent. Harum igitur offenſionum memoriam Hadrianus ex animo regio opportunisſimo tempore deterſit. Erat enim ad temperandas affectiones Regis, tum exulcerati, & ad uindictam uergentis ingenii, uehementer accommodatus; tum ipſa ſanctisſimorum morum exiſtimatione, tum ſuauisſimis philoſophiæ Chriſtianæ præceptis; quibus Rex ipſe prudentiæ, & religionis laude inſignis, facilè obtemperabat.

perabat. Regulis eo modo ſincera fide ab Rege in amicitiam rece-
ptis, Dertuſenſis Epiſcopus fato ceſſit. in cuius locum iudicio Re-
gis, & procerum omnium Hadrianus nequaquàm eius honoris
appetens eſt ſuffectus. Exiſtimabatur enim eo ſacerdotio longè di-
gniſſimus, quoniam præter incomparabiles uirtutum omnium do
tes, ſe etiam tanto oneri fore imparem, uerecunda reluctatione præ
dicabat, & non modo opes, uerum & conſpicui nominis amplitu
dinem, non exiguo ſed modeſto animo contemnere uideretur. His
ſuſceptis Epiſcopatus inſignibus, nihiloſecius in uetere obeundæ le
gationis munere perſeuerauit, uſq; ad uitæ exitum Ferdinandi Re-
gis, qui eum propter eximiæ probitatis, atq; iuſtitiæ laudem, ſan-
ctiſſimi parentis loco enixè coluerat. Mortuo autē Ferdinando, quū
Carolus nepos ſummo populorum ſtudio, tot Regnorum heredi-
tatem adiuiſſet, remanſit etiam tum in Hiſpania ex Legato conſilio
rum rerumq; omnium particeps, & moderator effectus, quanquàm
ſumma regendæ Hiſpaniæ Cardinalem Toletanum reſpiceret. Secu
tum demum eſt id tempus, quo Leo Pontifex in Vmbria difficili
bello implicitus, eam Cardinalium coniurationem detexit, cuius
princeps fuerat Alfonſus Petrucius Senenſis, Is enim à Leone Pa-
tria pulſus, quum uindictæ libidine atrox facinus animo agitaret,
iracundiæ ſuæ decretum cum aliquot Cardinalibus ſtultiſſima lin-
guæ libertate communicarat, unde mox inditiis nefarii conſilii faci-
lè deprehenſis, ipſe in quæſtione tortus, & demum necatus inſaniæ
ſuæ pœnas dedit, cæteri quòd neglecta ſalute Pontificis, tanti peri
culi conſilia minimè detuliſſent, adempto iure punicei pilei cū igno
minia Senatu ſunt amoti. Fuere ii Raphaël Riarius, & Bendinel-
lus Saulius Lygures, & Hadrianus Cornetanus, Franciſco autem
Soderino clementer ignouit, ne ſi ob recentem iniuriam Senatu mo
tus eſſet, id ueteribus odiis dediſſe uideretur. Ad horum calamita-
tem Senatus reputatione periculi conſternatus, quum alienos ab ea
ſeueritate animos in dicendis ſententiis oſtendiſſet, Pontificem im-
pulit, ut nouis Cardinalibus Curiam impleret, indignatum quòd
parum beniuolo fideliq; animo detectæ coniurationi crederetur. Ea
enim tum uidebatur Senatorum naturæ lenitas, ut pleriq; in miſe-
ricordiam uerſi, nequaquàm uti debebant, Principis periculo per-
mouerentur, & eam cogitati ſceleris pœnam, non iuſtitiæ, ſed cru
delitatis nomine, haud obſcuris ſermonibus appellarent. Quibus
de cauſis Leo beneficii pariter ac iniuriæ natura grauis æſtimator,
ut inimicorum contunderet Spiritus, & maiores, & fideliores ne-
ceſſitudines

ceſsitudines ſibi, & Mediceæ familiæ compararet, unum,& triginta Cardinales, una atq; eadem liberali pronunciatione in Senatum legit, egregio ædepol excellentiq; delectu, Si in uniuerſum quiſque amorum literarumq; cenſura ſpectaretur, nec immodicus numerus ſeueriorum animos offenderet, qui ſacroſancti ordinis dignitatem imminui, & fœdari tanta multitudine prædicabant. In his fuit Hadrianus Leoni quidem antea ab egregia nominis fama planè cognitus. Sed tum præſertim Maximiliani Cæſaris literis, & Alberti Pii, Guliermiq; Enchauordii pleniſsima commendatione laudatus, erat hic Guliermus ex eadem inferiore Germania uetus eius familiaris: qui quum Pontificia in aula ab ineunte ætate honeſta cum laude ſolertis induſtriæ uerſaretur, Hadrianum impenſè laudare, & doctis ſanctiſsimisq; uiris omnibus, noſtræ ætatis, præferre erat ſolitus. Itaq; Hadrianum arridentis fortunæ prorſus ignarum, nec tale quicquam tranquillo ingenio cupientem, is qui pileum ab urbe detulerat, operandis ſacris occupatum inuenit, ita ut quieta admodum, & lenta quadam hylaritate uenientem excipere, nec paulò iucundius, & liberalius tanto munere lætari uideretur; qui animi habitus ea moderatione definitus erat, ut nihil ad inuidiam propter faſtum, ſed propter incorrupti animi ſimplicitatem ad gloriam omnium teſtimonio uerteretur. Sequenti anno Carolus confirmata cum Franciſco Rege ad Nouiodunum amicitia, quam iniquis conditionibus impetraſſe uidebatur, in Hiſpaniã uenit, circumuectusq; per ulteriores Prouincias, pasſim Ciuitates, & Regulos in uerba iurantes ſacramento adegit, nec multò poſt Cæſar Maximilianus in Germania moritur. Inde pro nouo Cæſare deligendo, procerum comitia habita, in queis ipſe etiã Franciſcus Gallorũ Rex magnis innixus largitionibus pro ſe eum ſummi Imperii honorẽ petebat: Sed Germani natura Gallis infenſi, quanquàm nonnulli præſenti pecunia corrupti, & ingentiũ pollicitationũ ſpe inducti labare uiderentur. Facile tamẽ rerũ omniũ, præterquàm publici decoris memoriã abiecerũt atq; ita Carolus cunctis ſuffragiis Cæſar eſt appellatus. Nec mora, tãto cognomine auctus, uti neceſſe erat, quàmprimũ in Germaniã redire cõſtituit, ut de more apertis in cãpis, & Ceſar, & Imperator militaribus comitiis acclamaretur. Itaq; eo in Calecos ad Columnas Herculis antiquũ portũ ut inde per Oceanũ in Germaniã nauigaret cõtenderet, Hadrianus cũ Imperio toti Hiſpaniæ præficitur, tanta cũ dignitate, ut Cæſar recuſantẽ, & præoptantẽ ſequi humaniſsimis precibus, ut manere uellet, exorare cogeretur, quãdo Rege abſente in Hiſpania Præ

 fide

ſide opus foret, præclaræ dignitatis, & famæ, qui Populos nequaquam adhuc parendi obſequio confirmatos, omnibus moderationis, atq; iuſtitiæ exemplis in officio contineret. Verum Hadrianus, uel ob id in Hiſpania remanebat inuitus, quod alienæ improbitatis inuidiam ſibi uiro innocentisſimo minime ſubeundum eſſe iudicabat. Erant enim Hiſpani ferme omnes Belgis ipſis uehementer irati, qui Ceurio Principe, atq; authore Ciuitates inuſitatis auaritiæ commentis expilaſſent. Siquidem Ceurius Caroli nutritius, uti erat in procuratione rerum omnium cum incredibili authoritate conſtitutus, in unam eam præſertim curam rapacis ingenii neruos intenderat, ut quanta uis maxime poſſet, ſignati auri, uel impudenti ratione cogeretur. Erat enim nouo Cæſari paranda claſſis, exornandus in Germania exercitus, remunerandiq; proceres, qui eximia & conſtanti ſuffragiorum benignitate, auguſti Imperii coronam detuliſſent, is erat in Ceurio conſilii prætextus, cæterum quum omnia apud eum eſſent uenalia, non Cæſarianos modo, ſed priuatos etiam loculos inexhauſta cupiditate auro replebat, adeo ut pasſim fœdisſimis auaritiæ probris, & maledictis proſcinderetur. Oderat Ceurium Hadrianus propter acerbitatem, ac inſolentiam auarioris animi & ſuper hæc manebant adhuc ueſtigia ueteris iniuriæ, nam Hadrianus dum Louanii Collegium conderet coniuncti ſoli non magnam arcam cum attigua domuncula ad maiorem publici ædificii laxitatem, & elegantiam, à Ceurio, nec æquo precio, nec religioſisſimis precibus, impetrare potuerat. Exiſtimabat etiam ſe in Hiſpaniam ſpecie honoris fuiſſe ablegatum Ceurii impulſu, ut Carolus adoleſcens uno ipſius Imperio pro libidine regeretur. Tum uero minime dubitabat quin & eius quoq; opera in Hiſpania relinqueretur, ut ad arma conſternatæ, & plane deſciſcentis Prouinciæ immani æſtu, & ſæuis fluctibus iactatis, & abſorptus interiret. Nec eum fefellit opinio, nam Cæſare iam adhuc Toleti agente, haud uanus rumor increbruit coniurare in unum ulterioris Hiſpaniæ Populos, & Toleti eſſe qui Ceurium opprimere cogitarent. quibus cognitis Carolus Ceurio trepide ſuadente adeo propere cunctisq; inopinantibus, & ſpurcisſima quidem Cœli tempeſtate urbe exceſſit, ut nequaquam proficiſci, ſed præ metu prorſus effugere crederetur. Vbi Cæſar ad oceanum peruenit, Legationes ad conuentum euocantur, & quæ eſt conuentuum ferme omnium ſumma, pecuniæ poſtulantur, quas imperare nefas eſt niſi Reges ad promerenda ea ſubſidia, Populis uariarum rerũ immanitates concedant. Petebatur

autem

autem ab uniuerſis, ut Ciuitates Belgis præſidibus liberaret, hiq; honores æquisſima liberalitate indigenis hominibus mandarentur. namq; officia ita ad quæſtum Belgis dono data erant, ut ea demum præſenti pecunia Hiſpanis hominibus uenderentur. Sed Cæſar durior eſt inuentus, quoniam ea inſolenter atq; ſuperbe petentibus, nihil ferè concedendum arbitrabatur: Comminatus etiam fuerat Petro Gironi Regulo qui non dubitaſſet contumaci ore profiteri, ſe oſtenſurum quid in Hiſpania authoritate clientelisq; ualeret, poſtquàm Cæſar ſibi iniqua lite circumuento, & ſemioppreſſo ius dicere recuſaret. Cæterum aliquot Ciuitatum Legati, qui, ut priuatim gratiam & præmia promererent. Cæſari grauiora pecuniæ ſubſidia petenti propenſiore obſequio obtemperarent, à ciuibus ignominia mulctantur, nonnulliq; etiam populari tumultu pulſantur: eodem quoq; iudicio Segobienſes Legatos ſuos quoniam audacter, & fortiter pecuniam ſe collaturos pernegaſſent, niſi amplisſima immunitatis priuilegia eſſent conſecuti, tanta cum lætitia, & gratulatione receperunt, ut honoris cauſa triumphantium more urbem intrarent. Quibus de cauſis Hadrianus initia rebellionis maturè opprimenda exiſtimans, aduerſus Segobienſes Ronchillium ſæuum atq; atrocem rerum capitalium præfectum, cum ala prætoria, & cohorte cuſtodum corporis mittit, à Regulis etiam proximis auxilia implorat, quibus diſcedens Cæſar ipſum totius Hiſpaniæ præſidem creatum uehementisſimè commendarat. Verum Ronchillio Segobienſium agrum deuaſtante, & commeatus è proximis oppidis in urbem importari prohibente, ut fame ſubigeret, Toletani & Salmanticenſes in auxilium Segobienſibus aduolant & pulſo Ronchillio obſidionem ſoluunt. Tum uerò, Hadrianus ingenti cura angi, euocare beneficiarios proceres, & ampliores copias parare, quibus effrenes inſanientesq; populos ad officium reuocaret, ante alios Antonius Fonſeca Cæſaris partes ſuſcipit, & ad Metimnam campi nobile emporium proficiſcitur, ut inde ænea tormenta, quæ Regiis armamentariis ſeruabantur in præſentes uſus educeret. Facilè intelligens nullam uim uel militaribus copiis nullamq; uel optimo duci ineſſe authoritatem, quæ iuſto tormentorum apparatu caruiſſet. At Metimnenſes uti planè eodem iudicio publicam cauſam ſecuti fœderatiq; finitimis, captis repentè armis, ne tormenta educantur, egregiè reſiſtunt, id uero minimè ferens Fonſeca uir nobilis, & ingenio ferox, ut plerunq; fit in turbidis, & repentinis caſibus, auxilium planè audax, & ſucceſſu longè fœdisſimum capit,

Proximis etenim tectis ignem inferri iubet, ut in ſummo urbis, & fortunarum omnium periculo, ciues à tuendis tormentis, ad reſtinguendum incendium, ſeruandamq; patriam nequaquàm inepta ratione reuocaret. Sed tanta ueſanis obſtinatisq; animis contumacia inerat, ut tueri tormenta, quàm patriam ab miſerabili incendio ſeruare pulchrius exiſtimarent, adeo ut diſcedente Antonio, ſeruatisq; tormentis, tanquàm uictores in ipſis patriæ cineribus effuſè lætarentur. Ferunt ingentes opes, & precioſa totius Europæ mercatorum, qui nundinas ibi celebrarent mercimonia omnis generis, & aromata item Luſitani Regis incomparabili iactura conflagraſſe; quæ res ſicuti Hadrianum incredibili dolore affecit, quòd tantæ cladi cauſam præbuiſſe uideretur, ita populos iam ſuoptè ingenio nequaquàm regiis magiſtratibus parentes ad rebellandum ea ueluti accepta iniuria uehementer incitauit, nam haud dubiè totius Hiſpaniæ opes uno eo incendio abſumptæ uidebantur. Nec mora ſingulæ ferè Ciuitates præter Bethicas, in unum coniurant, copias inſtruunt, & non obſcurè uti erectæ ad libertatem, à præſidibus Cæſaris rebellant. Regium tamen nomen in honore habent, & magiſtratus tantum odiſſe uideri uolunt, à quibus expilati oppreſſiq; indignisſima paterentur. Ante omnia iudices creantur uiri fortes, acerrimiq;, qui cauſam populorum cognoſcant: Tum uerò humillimo cuiq; fas fuit iniurias deferre, & liberrimè conqueri de impotentia acerbitateq; prætorum, qui contra conſuetudinem antiquorum Hiſpaniæ Regum populos omneis nulla moderatione uexauiſſent, ea etenim diſertè conſcripta ad Cæſarem, ut flagitia ſuorum inſpiceret, continuo miſſuros dictitabant. Erat tum Valleoleti Hadrianus cum Senatu Regio euocandis Regulis & parandis præſidiis intentus, cum ad eum popularium copiæ, duce Petro Girone qui unus ferè nobilisſimi generis à Cæſare defecerat pacato agmine ueniunt, quorum aduentu cognito, Senatores metu territi, alii alio habitu, atq; itinere dilabuntur. Hadrianus autem eodem animo urbe egreſſus, dum abire contendit à Girone Ioanneq; Padillia ſiſtitur, ii ſummo cum honore uerborum eum cohortantur ut redire in urbem & conquieſcere uellet, Satis ſuperq; enim perſpectam eſſe omnibus Hiſpaniæ populis ipſius uirtutem, innocentiam, moderationem, atq; ita ipſum, atq; ipſius nomen omni tempore propenſisſimè colituros, ſe & tum Cæſaris nomini parere, & perpetuò fidem ſeruaturos. Sed decreuiſſe benemeritas de Regum nomine Ciuitates nolle eas turpisſimæ ſeruitutis compedes

diutius

diutius perferre, quas auariſsimi, & iniquiſsimi uiri adoleſcentis Regis præſides nihil tale expectantibus innexiſſent. Hadrianus itaq; tranquillo uultu poſtquàm ita neceſſe erat, armatis hoſtibus paret. Verum dat ſecretò operam cum ſacerdote quodam, ut perfoſſo urbis muro, qui uetuſtate obſitus facilè terebrari poterat noctu educeretur quoniam priuato captoq; ſimilis poſtquàm Senatores diffugiſſent parum incolumi dignitate, ſibi nequaquàm diutius permanendum apud rebelles arbitrabatur, & in proximo Riuoſicci oppidum erat Amirantis Reguli ad quem perfugere cupiebat, nec multò poſt omnibus deceptis intempeſta nocte perforato muro ſeſe eiecit, conſcenſisq; ad id præparatis equis cum ſacerdote in pacatum euaſit. Eius fugam Valleoletani quanquàm grauiter tuliſſent, tamen familiam cum uniuerſo apparatu ad eum inuiolatam poſtero die præclara uenerationis, ac obſeruantiæ teſtificatione dimiſerunt. Interea Cæſar cognita tredecim Ciuitatum defectione, opportuno ſalubriq; conſilio, duos ſummæ dignitatis, atq; Virtutis Regulos, regendæ Hiſpaniæ præficit, eosq; ad perſequendos qui defeciſſent pari cum imperio duces creat. Didacum ſcilicet Vellaſcum, qui erat magiſter equitum; & Federicus Henricum quem ab ipſa maritimi officii præfectura Amirantem uocabant. Hi coactis undiq; copiis, ad Riuoſiccum Egurrorum olim forum ubi tum erat Hadrianus, cum paucis Senatoribus perueniunt, & de gerendo bello conſultant, omnibusq; conſiliis Hadrianum adhibent, quanquàm is nouo ſucceſſorum aduentu ueluti abrogata poteſtate penè priuatus eſſe uideretur: quaſi is qui eſſet externus & Belga itemq; uir ſacratus, & ſenex belliq; penitus ignarus militaribus conſiliis minimè foret admiſcendus. Sed ſingulari humanitate æquitateq; ducum facile fiebat, ut priſtino honore, & ſolita rebus in omnibus authoritate potiretur ita ut ambo Hadriani domum honoris, & reuerentiæ cauſa communi quadam benignitate frequentarent. Dum hæc à Cæſarianis ducibus parantur. populares ad ſummum inſolentiæ prouecti non modo eos qui à Regiis iniurias pertuliſſent audiebant, & bona ſpe maturæ libertatis implebant, Sed populos etiam nobilioribus Regulis ſubiectos tanquàm publici diſceptatores cauſarumq; omnium ſupremi iudices, ut magnis querimoniis iniurias deferrent inuitabant, quæ res importunè mota, procerum omnium animos ſubito timore corripuit, adeo ut qui modo eius belli tumultusq; ſpectatores eſſe cupiebant, tam propinquo periculo monerentur, ut ſe ſe protinus ad Regios conferrent, tempeſtiuaq;

inclinatione applicando uires, & promererent gratiam apud Cæſarem & aduerſus populares ditionem, & dignitatem ſuam in tuto collocarent, eadem de cauſa Petrus Giro deſertis eorum caſtris ad nobiles ſe recepit, quo diſcedente Ioannes Padillia à Toleto, & Ioannes Brauus à Salmantica duces creantur, & ad Tordeſillam contendunt hæc olim fuit Segiſama Iulia ubi Regina Cæſaris mater à Philippi coniugis interitu mente commota in lachrymis, deſperatis medicinæ remediis miſerabilem uitam ducebat, igitur eam uti Reginam ſalutant, ſuadent ut munia reipublicæ ſuſcipiat, & ſe ſe aduerſus externos præſides uti Ferdinandi Regis filiam deceat, cuncta gubernet, hæc omnia quum ipſa alacri animo ſe facturam diceret, & ex interuallo atræ bilis nonnunquàm opportuna loqueretur, ut potè quæ ſe Cæſaris matrem, ac Ferdinandi filiam tenaciſſimè meminiſſet, nequaquàm tamen adduci potuit, ut libellis, & codicillis ſubſcriberet, ita ut ea uecordi detractione, popularium conſiliis magnum incommodum afferre crederetur. Interim Padillia ne otium tereret copias ad oppidum Villapandam ducit, cuius diſceſſu præclaram occaſionem rei bene gerendæ fortuna Cæſarianis ducibus oſtendit remanſerant cum Regina popularium Principes, & illi præſertim iudices ad quorum nutus cuncta gerebantur, exiguo cum præſidio militari, itaq; Vellaſcus & Henricus opportuno tempore eductis copiis ad Tordeſillam aduolant oppidum temerè munitum, priuſquàm Padillia fiat certior atq; opem ferat, inuadunt, & occupant. Iudices ipſi cum magna imbellium popularium turba capiuntur, diripitur eo impetu oppidum, atq; ipſa etiam Reginæ domus, quo negotio ad momentum ſummæ uictoriæ proſperè confecto, ad Riuoſiccum reuertuntur. Nec multum inde Padillia, & Brauus his detrimentis acceptis, ſe ipſos colligunt, parandasq; maiores copias cenſent. quibus ſe ſe aduerſus Regios tueantur. Erant apud oppidum Torum circiter octo milia hominum, ex his qui pro publica ſalute libertateq; Zamorenſi præſertim Epiſcopo concitante arma ceperant Zamora autem antiquitus Sarabris fuit ad hos ut in unum iungerentur, Padillia, & Brauus motis caſtris contendunt, & ex itinere Lupatoniam Turrim, quæ erat in ditione Amirantis acriter oppugnant. At Regii duces de conſilio, itinereq; hoſtium haud inani coniectura iudicantes, quin & ipſi protinus copias educerent, nullam omnino conſultationi moram attulerunt. quoniam magnæ felicitatis arbitrabantur, ſi hoſtibus, priuſquàm maioribus copiis augerentur, occurrerent. itaque à

Y Riuoſicco

Riuoſicco cum expedito tormentorum apparatu obliquis itineribus profecti, nouiſsimum hoſtium agmen apud uillam Alariam conſecuntur. Erant ſuperiores peditatu populares, Sed eo tamen tumultuariis armis inſtructo, & prorſus ignaro militiæ, equitatu autem Regii ſuperiores erant, cum numero, tum uirtute, nam quiſque Regulorum ſecum inſignes, & ueteranos equites adduxerat. Quum in conſpectu utraq; acies eſſent, & à Regiis antecurſoribus abeuntium terga premerentur, & undiq; Regii toto campo prouolarent. Padillia, & Brauus pedeſtres copias maturè progredi iubent, ipſiq; alacriter cum uniuerſo equitatu ora conuertunt. ut dum inſultantium impetum à tergo ſuſtinent, peditibus ſpacium detur conficiendi eius exigui itineris ad tutiſsimum receptum, nam uilla Alaria, ut diximus, erat in conſpectu. Cæterum Padillia, & Brauus acerrimo cum primis contracto certamine, dum ſe ſe audacter efferunt, & à peditatu temerè diſiunguntur intercepti circumuentiq; à multitudine Regiorum equitum capiuntur, qua fortunæ iniquitate territi pedites, dum prima acies ad uillam effugit, & poſtrema uictorum impetum non ſuſtinet, toto campo conciduntur, fugientibus tamen, & ad terram arma proiicientibus, non obliti humanitatis Vellaſcus & Henricus parci iubent, tantus enim pauor amiſsis ducibus, militum animos occuparat, ut qui pauloante ferociſsimè, ac acerbiſsimè uociferando, Regiis extrema ſupplicia minabantur, puncto temporis animo conciderent, nec quicquam aliud quàm fugam abiectis etiam gladiis ſpectarent, ita ut nulla eorum integra manus uti pauore diſsipata ex tanta multitudine in unum omnino certum locum euaſerit. Poſtridie Hadrianus prælii campos inuiſit, & quanquàm ſacrato homini tot conſpectis hoſtium cadaueribus, non erat exultandum, ea tamen uictoria, uel ob id magnoperè eſt lætatus, quod nefarii belli duces uiui in poteſtatem deueniſſent. Eos Vellaſcus, & Henricus noxiorum habitu ad ignominiam aſinis impoſitos per caſtra circumduci ſub uoce præconis, & demum iugulari iuſſere, ut cæteros eo ſupplicii exemplo deterrerent. Ferunt Padilliam æquo pioq; animo tuliſſe eam calamitatem. Brauum uero contumaci ore ſe proditorem eſſe pernegaſſe, ac ob id à lictore uirga immaniter fuiſſe uiolatum, ad quem Padillia conuerſus dixiſſe fertur, heri inquit ſodes ſumma uirtute nobis depugnandum fuit, hodie autem ea æquo animo ſubeunda arbitror, quæ fortuna tulit conatibus noſtris aduerſa; quum nemo niſi parum pius aut inſanus ad immortalem deum, in hoc infelici uitæ exitu animum non

conuertat.

conuertat. Cæterum ultimis omnium Toletanis uix dum pacatis, bellum Gallicum eſt exortum, per occaſionem etenim tumultuantis Hiſpaniæ Aſparoſius Lotrechii frater Nauarræ Regnum inuaſerat, occupatoq; Pompelone atq; eius arce in poteſtatem redacta, ad Hiberum uſq; amnem arma promouerat. Neq; enim ulli humanarum rerum non ignaro, dubium erat, quin Cæſari in ipſa occupatione inteſtini belli, aliquod ſæuum uulnus inferretur. Sed fortuna quæ eius rebus effuſiſsimè ſemper fauit ſublatis diſcusſisq; periculis longè ſecus ac ſanus quiſquam putaſſet, cuncta opportuna atq; facilia ad uictoriam parauit. Nam populi qui dudum ad fidem redierant defectionis infamiam egregia uoluntate, & illuſtribus factis diluere cupiebant cohortantibus ducibus Regiis, atq; ipſo præſertim Hadriano pasſim concionante facilè contra Gallos arma uerterunt, qui certè niſi magnis laborioſisq; delectibus latè habitis, magnaq; imperata pecunia exciri, armari'ue in ipſo otio minimè potuiſſent. Itaq; ualido exercitu Hiberum properè traducto, hoſtes in Nauarræ finibus adſecuntur. Galli tum forte à Grunio quod antiquitus Iulio briga diecbatur ad Pompelonem modicis itineribus ſe ſe recipiebant, ut potè qui de calamitate popularium, Regiorumq; uictoria certiores facti, in tuto ſiſtenda ſigna, & Pompelone expectanda auxilia priuſquàm de prælio decertarent, arbitrabantur. Sed quum eorum inordinatus, & ſegnis admodum eſſet receptus. Velaſcus, & Henricus tranſuerſis, & aſperis tramitibus progresſi, ita eorum iter celeritate in paucis miliaribus adæquarunt, ut à fronte uiam quæ ad Pompelonem ducit, occuparent, nec mora collatis ſignis pugnari cœptum, & ab initio quidem feliciore Gallorum equitum irruptione, qua Cantabrorum cohortes protritæ, fugatæq; fuerant, Sed ubi Hiſpani expanſis equitum alis à tergo, & à lateribus ſe ſe intulere, & peditum promota ſunt ſigna, Gallicæ turmæ, & Vaſconum cohortes numero ualde inferiores ſuſtinere nequiuerunt, quin ſe ſe in fugam præcipiti curſu mandarent, pauci in acie, multi in fuga cecidere, aliquos etiam præaltæ ſegetes in fuga prætexerunt. Aſparoſius dux ipſe colliſa ferreis clauis galea uehementisſimè ſauciatus in poteſtatem Beomontii Reguli deuenit, captus eſt, & Tornonius qui pari propè cum imperio copiis præerat, Cæterum Beomontius Aſparoſium non multò poſt carcere emiſit, ut creditur, pecunia corruptus, cuius admisſi ſceleris pœnas poſtea iudicio Cæſaris capite perſoluit. Tornonius autem apud Hadrianum, & duces in libera cuſtodia eſt retentus. Ea uictoria feliciter parta, om-

nes

nes Nauarræ Regni oppidorum atque Vrbium portas Cæſarianis aperuit, atque inde demum Hadrianus ad urbem Burgos eſt reuerſus, exardenteq́ꝫ bello cum in Belgica, tum in Italia aduerſus Gallos occupatoq́ꝫ in ora Cantabriæ à Gallis fonte Rabido, operam dedit, ut nulla in re Cæſar, aut diligentiam aut fidem omnino deſideraret. Interea Leo Pontifex leui ab initio, & ferè contemnenda, Sed mox uehementi atque mortifera febre inopinantibus medicis extinguitur. Tum uerò Cardinales iuſtis nouendialibus defuncto perſolutis, ad comitia coëunt: aduenerat Mediolano mutatis ad celeritatem iumentis Iulius Medices, qui pulſis Gallis; apud exercitum erat Legatus. Is magnis opibus, & clientelis innixus, recentiq́ꝫ fama rerum proſperè geſtarum, & prudentiæ, ciuilisq́ꝫ modeſtiæ nomine commendatus ante omnes Pontificatum petebat, traxeratq́ꝫ in partes ſexdecim Cardinales in queis pleriq́ꝫ erant iuniores, qui uel ob id ardentius ac expeditius Iulio fauebant, quod pro ſe ipſis minimè petendum arbitrarentur, & gratiam apud nouum Pontificem præclaro maximè ſtudio, apertisq́ꝫ ſuffragiis omnino parandam exiſtimarent. At ſeniores quorum plures erant candidatí, quanquàm duplici ferè numero cæteros ſuperarent, multis tamen de cauſis ut Pontificem declararent adduci non poterant, priuatis ſcilicet implicati uotis, & uariis factionibus impediti, ita ut nequaquàm in unum ſincera uoluntate conſulerent, & ſæpè ad alium atq́ꝫ alium magnis ambitionis fluctibus uoluerentur, Sed unum, & certum ſenioribus deteſtabili conſilio coniuratis, decretum erat nemini niſi ex ipſo ſui corporis ordine ſuffragari, quod ætatis honore, & opinione uirtutis iunioribus præſtare uiderentur. Id porrò magnas afferebàt difficultates quominus Pontifex libera uoce diceretur. nam quiſque ex ſenioribus ſuo ambitu inductus, quum ad Pontificatum aſpiraret, in eo uehementiſſimè laborabat, ut occulta mutui ſuffragii pactione alios atq́ꝫ alios ex iunioribus ſibi obſtringeret, daretq́ꝫ operam fallendo atq́ꝫ infirmando alienas ſpes, ut in multos dies comitia proferrentur, nam ſi primi competitores repulſam ferrent, nemo erat adeo maculoſus, & degener, qui ſibi ipſi nõ blandiretur ad petendum, & certam ſpem minimè collocaret in ipſa ætatis, uel doctrinæ prærogatiua aut in uſu rerũ, & generis claritate, ea enim eſt ambitioſorũ natura mortaliũ, ut quum ipſi nulla inſigni dote præſtãtioris ingenii ad laudẽ emineant, aliena uitia in cenſu tanquàm proprias uirtutes adnumerẽt. Igitur pleriq́ꝫ inimicos probris, & falſis ſæpè calumniis onerabant, ut cæteros à

ferendis ſuffragiis prætextu pietatis deterrerent, adeo ut non modo malignis ſuſurris in Sacroſancto Conclaui, uerum & per urbem ſingulorum mores famoſis carminibus notarentur, tanta maledicendi libertate, ut populus pariter, & Magiſtratus, quos ſeueriore pœna perſequi debuiſſet, uti iucundiſſimos poëtas ſingulari petulantia celebrarent. Ea res fœdiſſime tolerata, exiſtimationem Sacroſancti ordinis magna ex parte conuellit, effecitq; ut ſacerdotum nomen pauloante in Prouinciis auguſtum, & uenerabile, deſpectui, & ludibrio penitus haberetur, quum ea carmina contumelioſiſſime conſcripta, ad extremas uſq; totius Europæ Nationes permanarent, à quibus non multò poſt tam atrox & mortiferum id acceptum eſt uulnus, quo omnes capta, ac direpta urbe Roma, dignitate, & fortunis exuti turpiſſime concidimus. Prodierat candidatus ante alios Bernardinus Caruaial Hiſpanus, Senatus Princeps, qui quum uel demiſſe prehenſando apud ſurdas aures nihil proficeret, facilè repulſam tulit, nam per ſe quiſq; Cardinalium ab illa ualde funeſta, & propè execrabili Alexandri ſexti memoria, Hiſpanici nominis ingenia perhorrebat, & ipſe quanquàm probè eruditus, & grauis quod à Iulio Pontifice, excitato ſchiſmate deſciuiſſet, recentis adhuc ignominiæ notam præferebat. Secutus eſt Alexander Farneſius, magna Romanæ Nobilitatis, & optimarum literarum præſidia ſecum ferens, is uti nemini inuiſus, nec omnibus gratus, non multum abſuit à ſummo, quod petebat honoris faſtigio, nec hæſiſſet in curſu, ſi ad ſuffragiorum numerum, quem ſperauerat tenorem, in acceſſibus eſſet conſecutus. Siquidem Iulii Medicis nutu, auctoritateq; iuniorum ſuffragia regebantur, cuius id unum erat ſummæ prudentiæ conſilium, ut neminem qui gratia pollere uideretur, ſuorum ſuffragiis iuuari permitteret, ne quid temerè, uel imprudenter admitteretur, quo ſibi eripi poſſet is honos ad quem tantis ſtudiis, atq; opibus, & fatali ſed nondum matura felicitate contendebat. Ab hac diſſenſione Senatus, utrinq; magis & magis ſtudia accendebantur. nam utraque pars, quum in tanta ſpe ſitiq; obtinendæ, uel tradendæ ſupremæ dignitatis æſtuaret, ſi ab altera uinceretur, calamitoſum, & turpe maximè fore exiſtimabat. Nec quiſquàm adduci poterat, quin alienæ cõſtantiæ exẽplo cõtumaciſſime perſiſtendũ cenſeret. Ita ut liquido cõſtaret, neminẽ poſſe Pontificem creari, qui iunioribus, & Iulio minimè placuiſſet, quoniam ex ordine ſeniorum nemo reperiebatur, qui ſe eo honore nõ dignũ putaret, & id ſtudio, & præcipiti liberalitate, alteri uel amiciſſimo concedere

dere uellet, quod priuato ipſius merito, aut ætati, in aliena præſertim altercatione facile tribui poſſe uideretur, in comitialibus etenim ſuperiorum temporum procellis nonnunquam accidebat, ut Senatores commutata uoluntate, non ad eos, quos antea certis animi decretis euehere deſtinaſſent, Sed ad obſcuros, & minime ambitioſos homines repentino ueluti turbine raperentur. Præter hæc duæ etiam ſubortæ erant factiones Cæſari aut Gallo fauentium, quibus de cauſis fiebat, ut tota ſuffragiorum ratione conturbata in plures dies ipſa comitia fremente populo traherentur. Ob id Farneſius quum aliquandiu diligenter ambiendo, & plures ſibi amicos adſciſcendo, patres ad ſuffragia uocare, & gratiæ fortunæq; ſuæ periculum facere decreuiſſet ut Cæſarianorum certiore ſtudio uteretur, Manueli Cæſaris legato fidem obſtrinxerat tãquam Cæſari eo datæ fidei pignore nunquam defuturus. Si eius auſpiciis Pontifex eſſet effectus. quæ res nequaquam feliciter occultata, ab eo Gallicæ factionis aliquot Cardinales protinus auertit. Sed Medices qui tam & ſi hominem probaret, & coleret, cum tamen ſibi minime præferendum iudicabat illius ſpes facile conſtantia ſua præcidit. Et hercle ſupra omnes inſigni ſtudio erga Cæſarem præcellebat, ut pote qui dudum ſpectatis operibus, belloq; aduerſus Gallos præclare ſuſcepto, opes ſuas, & dignitatem cum Cæſaris fortuna miſcuiſſet. Hac tanta & ſemper illuſtri exiſtimatione, & certisſimis amicorum ſtudiis fretus, ita iuniorum ſuffragia moderabatur, & ſeniorum uota flectebat, ut iam non mediocri inuidia conflagraret, quod per eum impotenti quadam ambitione comitia retardantem, ſtare uideretur, quominus aliquis probatus, & inſignis ſenex libero omnium uota Pontifex diceretur. Itaq; ſeniores ad Medicem Legatos mittunt Antonium Montanum iuris ſcientia illuſtrem, & Thomam Caietanum ſacrarum literarum ſtudiis longe clarisſimum. Ii meditatis orationibus orſi à religione Pontificatum cœlo dari, non humanis ſtudiis dicebant. Propterea debere ipſum pertinaciæ finem imponere, & reſtitutis in libertatem iunioribus æquo animo pati, ut tandem aliquis ab ætate moribus, & doctrina probatus, etiam ſi ex omni parte minime placeret, Pontifex crearetur, ut is chriſtianis ſacris præeſſet, qui non malis artibus, Sed commendatione uirtutis eueheretur. Prouectis enim ad Sanctisſimam Sedem nequaquam amicis, & fautoribus ſed diis immortalibus habendas eſſe gratias. Quãdoquidem Pontificatus ſemper calamitoſus, & infelix extitiſſet iis, qui ui contendendo contra leges ambitus, illum inuitis melioribus

 eſſent

eſſent conſecuti, ad futurum pro certo cœleſte numen in ſuffragia
euntibus. Si Cardinales rerum omnium præterquàm ueræ pietatis
obliuiſcerentur. Ad ea Medices graui, & moderato ſermone reſpon
dit, nulli magis quàm ipſis eas adhortationes conuenire, qui nefa-
ria coniuratione inita, iurare minimè dubitaſſent, nemini niſi ex ip-
ſorum Seniorum corpore ſuffragia daturos. Non deeſſe apud Iu-
niores omni uirtutum prærogatiua dignisſimos, qui expetita ſenio
ribus ex æquo mererentur. quos eo ſummæ iniquitatis decreto, &
deteſtabili ſeceſsione ad contumeliam notatos alienaſſent. Necq́ ſe
qui tam, & ſi exquiſitis literis abundè non ſit inſtructus, ulli un-
quàm uel moderatione, uel iuſtitia uel pietate, uel ſenatoriis offi-
ciis, uel clarisſimis erga Rempublicam meritis, eſſe conceſſurum.
ad hæc etiam liquido conſtare quanta fide, quantaq́ propenſione,
& frequentia gratisſimorum amicorum confirmatus, id petere, &
ſperare poſſet, quod tamen ad declarandam animi temperantiam
alteri concedere paratus foret, propterea ſe nominaturum uirum
inſignem, ut ſe illo inuidiæ, & ambitionis onere liberaret, & præ-
clara uoluntate Reipublicæ Chriſtianæ conſuleret, quod ſi is à Se-
nioribus minimè probaretur, tum uero manifeſtè eorum conſilia
obtrectationis, & cœcæ malignitatis plenisſima nudarentur. Ab eo
colloquio quum eſſet diſceſſum. Medices prolixè cum iunioribus
diſputando conſtituit, ut poſtero die Hadrianus Cardinalis Derthu
ſenſis, conſcriptis in eius nomen Syngraphis, in Comitio nomi-
naretur, quoniam is eſſet omni pietatis, & continentiæ laude conſpi
cuus, nec Cæſarianas partes deſerturus eſſe uideretur, quibus ipſe
uehementer eſſet implicatus. Erat enim ei magnoperè timendum,
ne ſi Gallus noui Pontificis Bellum in inſubribus reuocaret. Placen
tia, & Parma uix dum receptæ, atq́ ægrè per interregnum defenſæ
Vrbes protinus amitterentur, & ſubinde ipſe uti belli ſocius Flo-
rentia patria pelleretur. Iam enim Franciſcus Maria Feltrius Gal-
licis inſtructus auxiliis, Vrbinum Secundisſima populorum uolun
tate, eiectis Florentinis Magiſtratibus receperat. Malateſta quoq́
Baleonus, qui tum cum laude apud Venetos militabat, cum Ho-
ratio fratre in Vmbriam delatus, paternis amicis ad arma excitis,
pulſisq́ Peruſia Gentile patruo, & Vitellio Trifernate, Pauli pa-
tris necem ulturus eſſe uidebatur, quem Leo Pontifex in mole Ha-
driani Biennio ante capitali ſupplicio affeciſſet. Nec deerat in agro
Romano Rencius Ceres, qui pro Gallis cohortes conſcriberet con
iunctisq́ cum Baleono, & Feltrio copiis bellum atrox Senenſibus,

& Florentinis

& Florentinis ſe illaturum tanquàm Gallorum hoſtibus minaretur, hæc omnia per notas arbitrarias anguſtisſime conſcripta ſyngraphis inter fercula ſedulò occultatis, intra comitia & Conclaue Iulio Medici quotidie nunciabantur. Quibus rerum grauisſimarum periculis adductus, nequàquàm diutius in comitio perſeuerandum arbitrabatur, nedum incertam ſpem adipiſcendi Pontificatus obſtinatius ſequeretur, præſentem dignitatem, quæ erat amplisſima, & Regnum item Ethruriæ togatæq; Galliæ ditionem, in qua ipſe Legationem obtinebat, in manifeſtum diſcrimen deuocaret. Super hæc tenuisſimam quoq; ſpem, uel ob id conceperat, quòd certam fidem uti optimo iure antea ſperauiſſet in quibuſdam Cardinalibus minime reperiebat, quos præſertim ipſo enixè flagitante Leo Pontifex in Senatum legiſſet, ii erant ante alios Scaramutia Triuultius, Pompeius Columna, Dominicus Iacobatius, Baptiſta Pallauicinus Lygur, & Raimundus Vicus Hiſpanus. Itaq; Medices deſperato, uel neglecto Pontificatu Hadrianum nominat, Iuniorum ſuffragia perpetuò Syngrapharum tenore illi fauent. Subit cunctos admiratio ad inexpectatum candidati nomen. Tum uero Thomas Caietanus ad proximos conuerſus. Ergo inquit pedibus in Sententiam accedamus, ut poſtquàm diis ac hominibus placet, uir Sanctisſimus omnibus numeris Chriſtianæ uirtutis inſignis Pontifex creetur, nec mora pleriq; tactis religione animis alacres accedunt, alii cunctabundi qui nec eius nomen audiuiſſent, erectè tamen ac ueluti præſenti numine impulſi ſpes ſuas abrumpunt, & rationum ſuarum obliuiſcuntur. Hadrianumq; Derthuſenſem Pontificem renunciant. Vnus omnium Franciottus Cardinalis Vrſinus, ut ſuffragio, acceſſu'ue iuuaret adduci non potuit, quoniam nefas eſſe diceret eum Chriſtianis ſacris præficere, quem non uidiſſet unquàm nec ab opinione uirtutis planè cognouiſſet. Cæterum exultante Iulio Medice quaſi uiciſſet, quod ab inimicis minimè ſuperatus animum ingenti cura liberaſſet, alii fermè omnes deformi quadam mœſtitia deiecti & triſtes ægris animis reputabant quis nam rerum exitus eſſet futurus, poſtquàm emiſſo è manibus Pontificatu, cum homini externo, nulli ferè cognito & procul agenti in extremis Terrarum oris præcipiti temeritate detuliſſent. Id uerò populus adeo indignanter tulit, ut quum patefacto Conclaui Cardinales domum redirent pasſim maledictis inceſſerentur, quod infamibus comitiis nō modo urbem Romam ſuo Antiſtite orbatam prodidiſſent. Sed quod inſaniæ proximum uideretur. Italiam etiam Pontificatus ho-

nore ſpoliaſſent. Erat enim opinio ſtatim edita in uulgus Pontificem neglecta Roma, ui aut ſua ſponte permanſurum in Hiſpania, aut enauigato protinus Oceano Germanos eſſe petiturum, ut ad immortale decus gentis ſacrorum princeps in terra patria conſpiceretur. Adaperto Conclaui quum globus Cardinalium Hadriani Pontem eſſet præteruectus, & opifices puerię minacibus oculis uoceęq, & manibus obſtreperent, nec à fœdisſimis probris abſtinerent. Sigiſmundus Gonzaga Cardinalis renidenti uultu his egit gratias, quòd aduerſus extrema ſupplicia meritos contumeliis eſſent contenti, nec lapidibus publicam iniuriam uindicarent. Nec multò poſt Cardinales ne quid detrimenti reſpublica pateretur, Triumuiros authoritate Pontificia conſtituunt, qui menſtruo cum imperio ex triplici Senatorum ordine ſorte ducti, pacis, & belli negotiis præſint, Ii in Vaticano Pontificia in parte ædium cuncta adminiſtrabant. Interim tabellarii cum priuatis literis per Gallias, & Pyreneos ſaltus ad uictoriam Vellicam Cantabriæ Vrbem tertiodecimo die peruolarunt. Redibat tum forte Hadrianus à Federico Henrico Amirante, quem ægrotantem inuiſerat, itaq; Tabellarii ædium ſcalas conſcendenti, ad pedes prouoluuntur, eumq; porrectis literis Pontificem ſalutant, ille nihil ad tanti nuncii nomen uultu animo ue commotus, paulum ſubſtitit, & cum tabellarios ab oſculo pedum auerteret conuerſis ad amicos oculis, Si uera ſunt inquit quæ nunciantur, mihi profectò plurimum eſt dolendum, Nec mora exultantis, & ſalutantis populi turba atrium porticus, atque ipſa etiam ſuperiora conclauia replentur. Ingruente uerò nocte nobiles equites uti in publica lætitia decuit, maurorum habitu uibratis funalibus decurrerunt. Verum Hadrianus nihil propterea, aut de corporis cultu, aut de priſtina uitæ conſuetudine ſibi mutandum eſſe iudicauit, quum prius expectandas à Senatu literas arbitraretur, quàm quicquam uel muneris uel habitus de Pontificia maieſtate, uti præpropero leuię ſimilis uſurparet. Erat enim non faſtu aliquo, uti iis plerunq; accidit, qui in ſecundis fortunæ flatibus facilè contumeſcunt. Sed à ſimplici morum nitore ſtabilię uitæ continentia grauisſimus. Siquidem literæ conſcriptæ erant à Gerundenſi Epiſcopo haud planè graui & certo authore, quibus ille ad promerendam gratiam Pontificatum omnibus ſuffragiis ei delatum effuſè gratulabatur. Sed omnes erecti erant in expectatione literarum quæ à Cardinalibus cum Senatuſconſulto electi Pontificis in Hiſpaniam mitterentur. Obſtabat mare hybernis tempeſtatibus ſæuum, infe-

ſtisq;

ſtisq; per omnia littora Gallis prædonibus intercluſum, Pyreneiq; ſaltus iuga cum præaltis niuibus, tum perpetuis Gallorum cuſtodiis tenebantur: adeo ut quum tredecim dierum ſpacio, nihil ad confirmandam tantæ rei famam penitus adferretur, iam de ea re plerique dubitarent, quaſi Galli hoſtes fictitiis literis ad eludendam hominis dignitatem totum id commentum in Hiſpaniam deferri curauiſſent. Cæterum ipſe mirum dictu ea omnia de ſe uti Romæ acta erant, ab initio conſtantisſimè credidit, quaſi ab oraculis fatidicarum uirginum edoctus, quæ tanto rerum euentu promisſis fidem attuliſſent, ſiue exactisſima Syderum ſcientia, qua plurimum iuuenis oblectabatur, in opinione confirmatus, quum in genitura à ſede planetarum admodum felici, ſtella etiam eximiæ magnitudinis in Horoſcopo ad ipſam finitoris lineam præclara ſummæ fortunæ denunciatione præfulgeret, adeo ut Acredio medico anxiæ nimis, & triſti fronte, tantæ moræ ſpacium per ſingulos dies uti ſpe depoſita, ſupputanti, dicere non dubitarit; ut in ſpe concepta permaneret, neq; amplius eo literarum deſiderio torqueretur, ſe enim Dei optimi maximi beneficio creatum eſſe Pontificem, & breui fore ut ab ipſo in ſede Principis apoſtolorum in urbe Roma, ſub illa ſolemni Thiara conſpiceretur. Interea à Ceſarea Auguſta os mandibulæ Diui Lamberti martyris ad eum pro inſigni munere delatum incredibili cum lætitia ſuſcepit, id enim antea uel aſſiduis precibus impetrare nequiuerat, quamuis id Leo Pontifex ab ipſis Cæſareauguſtanis ſacerdotibus per epiſtolam flagitaſſet, & Carolus Cæſar eos ad communicandas ſanctisſimi uiri reliquias, etiam atq; etiã hortaretur. Hinc eſt illud perfacetum Hadriani dictum ad familiares languidiore ſpe in ea triſti mora literas de Pontificatu ab urbe præſtolantes, ſi non uobis arridendo inquit, Sed mihi ipſi futurus eram Pontifex, mihi equidem amplius non eſt opus tanta ſummi honoris poteſtate, quando iam Diui Lamberti reliquias, quod unum in tota uita uehementer optauerim, uel ad falſam delati Pontificatus famam feliciſſimè ſim conſecutus. Inter hos ambiguæ ſpei ſermones, quum per tredecim dies tota eius aula, & omnis ferè Hiſpania ſuſpenſis animis uerſaretur, Cœnanti ſuperuenere Nũcii ab urbe Roma, qui literas à Triumuiris cum Senatuſconſulto ipſisq; comitiorum actionibus deferebant, quos tanta animi tranquillitate ſuſcepit, ut pellectis literis, atq; his quod honeſtè conſcriptæ uiderentur, pacata uoce, & leni capitis nutu laudatis, nihil plus ſit locutus, quàm ut Nuncios tanquàm de uia feſſos ad quietem hortaretur.

hortaretur. Adeò ut in eo ſedati animi habitu frigidioreq; lætitiâ Vianeſius Albergatus, qui à Leone miſſus, ſacerdotum defunctorum hæreditates in Hiſpania colligebat, indignanti ſimilis non obſcura uoce dixerit. Tenuatur ergo hic ſummus Pontificatus poſtquàm tam lenta hylaritate ſuſcipitur. Petebat Senatus, ut poſtquàm legitimis omnium ſuffragiis Pontifex eſſet creatus, de ſe benemeritos Cardinales diutius fruſtrari nollet, paratiſq; ad nauigandum rebus omnibus in Italiam primo quoq; tempore maturaret, ut quod Deo optimo Senatuiq; deberet, opportuna ope afflictis Italiæ rebus maturè allata, religioſè ſolueretur. Ferunt Hadrianum uti ipſe poſtea teſtatus eſt, ea nocte diu mente ambigua uolutaſſe, an Pontificatum ſuſciperet, nullaq; grauiore de cauſa inductum ſuſcepiſſe, quàm ut Dei optimi maximi nutibus obtemperaret, poſtquàm aſpirante cœleſti numine ab ignotis hominibus tantus honos offerretur. Apparebat enim ipſo recuſante, Chriſtianæ reipublicæ dignitatem, dira diſſenſione Cardinalium conuelli penitus, & ad non dubium interitum fœdiſſimè lacerari, quoniam inſtauratis comitiis exitioſo diroq; ſchiſmati materia præberetur. Nolebat etiam uti Cæſari deditiſſimus, recentis eius uictoriæ curſum impedire, nam Gallos Leonis morte plurimum exultare, Sublatiſq; animis in ſpem noui Pontificis, qui partibus adeſſet, bellum in inſubribus renouare didicerat, quæ omnia abrupta ſpe pacis atq; concordiæ ad conturbationem humanarum, & diuinarum rerum procul dubio pertinerent. Igitur ſequenti die ſtolatus in publicum prodit, calciamenta aureis crucibus exornat, ſalutanti turbæ omnis generis hominum exoſculandos præbet pedes, deſumptoq; Hadriani Sexti nomine, id confeſtim in publicis libellis literiſq; præſcribit. Tum uerò finitimi populi ad conſtantem famam creati Pontificis Victoriam undiq; conuenire, ulteriores trans Hiberum amnẽ gentes pia quadam hylaritate poſtpoſitis rebus omnibus ad iter excitari, quoniam, quod tum rariſſimæ felicitati datum uidebatur, ab ulla maiorum memoria Pontificem in Hiſpania nunquàm uidiſſent. Ipſi Reguli inſignes, natura admodum pii, atq; magnifici, opulentiq; item ſacerdotes, & Epiſcopi imprimis Nobilium Ciuitatum inter ſe ambitioſa liberalitate certabant, nam quiſq; munificentiæ ſtudio in ſacros præſertim uſus ſe ſe regalibus donis onerabat, quibus apud Pontificem opimæ gratulationis nomine ad parandam gratiam uterentur. Nec defuere etiam pleræq; Matronæ nobiles, & ſacratæ uirgines Cœnobiorum Septis incluſæ, quæ lintea omnis generis elaborata

borata pictis operibus, & ad cultum Pontificis, & in ſacras ueſtes
ornamentáq; altarium cupidisſimè conferrent. Iamq; Hadrianus,
uel ipſo comitatu, uel aulæ frequentia, uel inſtrumentis omnibus
in augenda maieſtate ad auguſtiorem pompam exquiſitis, Roma-
no, ac ornatisſimo Pontifici ſimillimus erat, quũ ad Cæſareã Augu-
ſtam cõtendit. Ipſe purpurea in ſella ſuccollantibus Hiſpaniæ Regu
lis effuſa obuiam ingenti equitum multitudine urbem eſt inuectus,
uenerátq; tum Alexander Cæſarinus Cardinalis ab urbe, qui Ponti-
ficem ſacri Senatus, & Romani populi nomine uehementer impel-
lebat ad nauigandũ, ut Italiã atrocibus bellis, & imprimis Roma-
ni Pontificis prouincias ab ipſa factionũ inſania, cædibus ac incen-
diis expoſitas matura profectione liberaret. Q uũ eſſet Cæſareæ Au-
guſtæ, libido ei inceſſit ab ſingulari pietate inſpiciendi diui Lamber
ti cadaueris, è quo pauloante, uti diximus, mandibulam dono miſ-
ſam, tã læto animo ſuſcepiſſet; Itaq; loculũ, & oſſa cupidisſimè, &
cũ eximia quidẽ ueneratione cõtemplatus eſt, quæ res in prodigium
cõtinuo uerſa, quoniã primũ ipſius operũ cadauer extitiſſet, famam
præbuit, eũ cito inter mortales eſſe deſiturũ: Q uã etiã portenti ſuſpi-
tionẽ auxiſſe uiſa eſt Lampadis Chriſtallus in tẽpli medio ante arã
temerè effracta, ob cuius caſum, & ipſe Pontifex, & qui circa erant
ſolenni in ueſte ſacerdotes lucernali olio fœdisſimè conſperſos con-
ſtat, ariolis id totũ ad funeſti ominis interpretationẽ facilè trahenti-
bus. Cæterũ Hadrianus cũ pio tum egregio cõſilio in unã eã curam
corporeatq; animo erat intentus, ut quàmprimũ Romã relicta Hi-
ſpania nauigaret. Q uanquàm pleriq; Hiſpaniæ nobiles ſummis pre
cibus, & ingentibus promisſis eũ in Hiſpania retinere conarentur,
Henricuſq; Britanniæ Rex eũ ad ſe religioſa cõtentione in inſulam
euocare perſeueraret, polliceretúrq; uiaticum Regiæ munificentiæ,
uenienti pariter, ac demum quum aliquot dies in Britannia ſub-
ſtitiſſet, per Germaniam ad urbem in Italiam profecturo. Sed ni-
hil hæc in tam pia, quàm decora propoſiti ſeueritate permanen-
tem omnino morabantur, quin ipſe ſpes omnium, uti parum ho-
neſtas, ſanctisſima caſtigatione præcideret, & per Derthuſiam in
qua urbe ipſe fuerat Antiſtes, Tarraconem ad mare deferretur,
Vbi claſſem exornarat, contractis undecim Triremibus, & na-
uibus triginta onerariis, quibus præſidiariæ cohortes decem, &
totius aulæ comitatus imponeretur. Expectabat etiam Ioannis
Luſitaniæ Regis naues aliquot à Gaditano Freto, atque item non-
nullos terreſtri itinere equites, ut aliquantò maiore, nobilioréque

frequentia nauigaret. Verum hæc diutius non eſſe expectanda iu-
dicauit, quum Cæſarem è Germania in Hiſpaniam redeuntem ad
Portum, cui in Aſturia uillæ uitioſæ nomen eſt, felici nauigatione
perueniſſe cognouiſſet. Nolebat enim à Cæſare uel retardari, uel
omnino in Hiſpania retineri, quanquàm nihil ei foret optatius quàm
Cæſarē ubiq; uictorem, & dudum à Germanis Imperatorem appel-
latum conſpicere complectiq́; arctius, ac item coram docere, quo
in ſtatu ſingulæ totius Hiſpaniæ prouinciæ relinquerentur. Sed ſe
uti pius, & grauis iam planè Pontificem eſſe meminerat, & pro-
pterea publicæ perſonæ rationibus, potius quàm priuatæ beneuo-
lentiæ ſeruiendum arbitrabatur, ut potè qui ſtatim repudiatis mi-
norum negotiorum officiis, rerum omnium cogitationes, ad pie-
tatem publicamq́; ſalutem prudentisſimè reuocaret. Cupiebat etiam
ſe ſe confeſtim eripere ab ea ingentis inuidiæ procella quæ ſub ad-
uentum Cæſaris ſibi uni multò grauior, quàm cæteris magiſtrati-
bus imminebat, erat enim in eos ſeuerè animaduertendum, qui in
tumultuoſisſima populorum defectione, perturbata uniuerſa ferè
Hiſpania à Regio nomine rebellaſſent, nam ſi eorum nomina de-
ferret, & in tabulis ad cæteros metu liberandos proſcriberet, no-
lebat eos ipſius potiuſquàm magiſtratus iudicio damnatos uideri,
quos Cæſar, uti æquum foret, ex merito ad pacandas prouincias
eſſet percuſſurus, Quando ad Sanctisſimi Pontificis opinionem
piè, & clementer dictis, factisq́; omnibus retinendam, nihil me-
lius atq; præclarius foret, quàm à miſerorum ſuppliciis, atq; omni
cruenta ſeueritate inuiolatum, atq; purisſimū animū ſeruauiſſe, itaq;
ſcribit ad Cæſarē, ut eas colloquii ſpes abiiceret, & uti pium iu-
ſtumq́; principem deceret, æquo animo pateretur, ſi ipſe grauisſi-
mis de cauſis incitatus, omnibus poſtpoſitis rebus, quamprimū in
Italiā nauigaret, ibi enim cuncta bello deflagrare, populoſq́; præſer-
tim Pontificiæ ditioni ſubiectos, per ſe factionibus implicitos, obno-
xioſq́; potentiorū iniuriis uexari pasſim, & uagantibus externarum
gentiū armis crudeliter euaſtari, nec populū Romanū, qui ſuo princi-
pe eſſet orbatus, nec Sacroſanctum Senatum, qui delato Pontifica-
tu, tantū de ſe iudiciū feciſſet & ſpes ſuas in externi hominis fide col
locare minimè dubitaſſet, deſerēdos uideri. Q uādo nihil turpius eſſet
futurū, q̄ eorū opinionē feſelliſſe, qui uni probitatis atq; iuſtitiæ, no-
mini famæq́; ante periculū, nō minus piè, quàm benignè credidiſſent,
proinde ut maturo aduētu benemeritis de ſe Cardinalibus gratiā refer
ret, dū per lenisſimas tēpeſtates mare eſſet idoneū, cōtinuo ab Hiſpa-
nia

nia ſoluturum, daturumq́ operam, ubi primum in urbe conſediſſet, ut Cæſariani duces aliquantò opportuniore maioreq́ ſtudio, quàm ſi in Hiſpania moraretur, aduentus ſui beneficium ſentirent, Nec multò poſt commonefacto ſæpius Senatu, & Guliermo Enchauordio ob ſpectatam fidem negotiis in urbe præpoſito circiter quattuormilia peditum, & paucos equites nauibus imponit, admi niſtrante Ferdinando Andrada, quem copiis, & claſſi præfecerat, uel ob id quod ſub magno conſaluo ante uiginti annos in Italia cum eximia laude militaſſet, pridieq́ nonas auguſti Tarracone pro fectus lenisſimis tempeſtatibus Genuam peruenit. Excepere aduenientem Genuenſes cum pie, tum liberaliter, quanquàm ab recenti calamitate direptæ urbis, neq; apparatu, neq; animis ullam omnino lætitiam præferrent. Erat tum Princeps in Ciuitate Hieronymus Adurnus, uirtute animi, & bellica laude inſignis, qui dudum expugnata arce gallicum præſidium expulerat, is ingentia dona recentis præcipuè commeatus cũ publico ciuium, tum ſuo etiam nomine Pontifici detulit, quæ tanta fuere, ut Hadrianus quaſi non omnia oculis planè contemplatus, ſingularum rerum indicem depoſceret, ut grato ad eius officii memoriam animo cuncta conſideratius æſtimarentur. Aduenere etiam à Mediolano ipſe Franciſcus Sfortia, Proſperq́ Columna, & Ferdinandus Piſcarius, ut de ſtatu rerum Italiæ explicando, & communicando ſociorum atque hoſtium conſilia, ipſum earum rerum non planè peritum accuratè perdocerent, quum triduo Genuæ ſubſtitiſſet, celebratam illam Smaragdum excauatam in Hexagonium poculum, quæ una omnium gemmarum precium ſuperare exiſtimatur; tam cupidè, quàm humaniter inſpexit, miratus quod in tumultu direptæ urbis ſeruari potuiſſet. Ab Genua demum in Delphini portum, atq; inde ſecundisſima nauigatione, comitantibus Adurniorum Triremibus, ad Liburnum Piſanum portum eſt deuectus. Quo iam uenerat Iulius Medices, quinq; Cardinales, & totius Italiæ Principum Legatos ſecum adducens, Superuenit & ipſe Federicus Gonzaga Mantuanus Pontificii exercitus imperator. Itaq; extructo ligneo ponte, qui in mare prominebat, atq; eo feſta fronde, & pictis inſignibus exornato, inter magnas acclamantis populi gratulationes, & tormentorum bombos excipitur, Is primo ſtatim egreſſu peruenuſto totius corporis habitu, omnium oculos ſimul atq; animos impleuit, erat enim ore probo, graui, uerecundo, ab ſancta quadam hylaritate ualde conſpicuo, uenerabundis autem Cardinalibus, & fe

licem aduentum enixe gratulantibus. Florentiniſq; Legatis,qui ingentem copiam rerum eſculentarum ad alendam aulæ comitatum recreandoſq; remiges dono attulerant, tranquillo potius, quàm læto uultu, & ſermone, dulci breuitate periucundo reſpondebat, ita ut quum nulla in geſtu aut uerbis familiaritate uteretur, nihil temere, quod eſſet elatum, & inſolens, aut ſubagreſte penitus emineret, id ſolum Cardinales, & reliquos blandimentis Romanæ aulæ aſſuetos uehementer permouit, quod Pontifex parum humaniter, & ferè contemptim ſecum agere uideretur, nam quum ſolus cœnaſſet, & nautæ utendum nocturna aura ſuaderent, adeo cupidè, & feſtinanter ad mare ſe proripuit, ut Cardinales in proximo ſimul cœnantes, nec moneret, nec expectaret, itaq; omnibus raptim ad triremes contendentibus, de ſecunda uigilia, oram ſoluit, & ad centumcellas eſt prouectus. Ibi affuere à Senatu miſſi Pompeius Columna, & Franciotus Vrſinus Romani Cardinales, qui exceptum ſub umbella Pontificem ad templum deduxerunt, ubi poſtquàm ad aram ſupplicatum fuit; oratio habita eſt à Pompeio tanti aduentus lætitiæ accommodata, à Centumcellis poſtero die Oſtiam peruenit periculoſa nauigatione, niſi maturaſſet, nam Tyberinas intranti fauces ſæua tempeſtas exorta eſt, quæ triremes uiolento curſu in diuerſum abripuit. ab Oſtia etiam pari feſtinatione eſt profectus, adeo ut Cardinales, qui iumenta ab urbe expectabant uel paucarum quidem horarum moram impetrare nequiuerint, per hunc modum tumultuario deformiq; agmine, quum Cardinales ignobilibus iumentis ueherentur, & nonnulli minores Antiſtites, & totius aulæ incondita multitudo, onuſta ſarcinulis in feruido ſole iter faceret, ad Diui Pauli templum extra trigeminam portam eſt peruentum. Poſtero die quarto calendas Septembris Populus Romanus, ſinguliq; ſacerdotum ordines ſolemni pompa per urbem inuectum ad uaticanas ædes deduxerunt, Sequenti die ſe totum præbuit Vrbanis magiſtratibus, ut cuncta ſigillatim cognoſceret, opemq; afferret labanti Reipublicæ, nam Romæ peſtilentia uulgatis morbis, ignobile præſertim uulgus inuaſerat & ærarium non modo erat inane, Sed gemmas publicas, & ſacrorum ſolemnium ornamenta, & Leo ipſe, & Triumuiri demum Cardinales fœneratoribus oppignerarant, ut præſidia afflictis rebus pararent. Ariminum quoq; per inſidias occuparat. Sigiſmundus Malateſta, quoniam eam Vrbem à patre Pandulfo diuenditam progenitores eius per ducentos amplius annos imperio tenuiſſent. Nunciabatur etiam Solymanus Turcarum Imperator,

perator, Rhodum ualidiſsimis tormentis & cum incredibili militum, & rerum omnium apparatu, iam tertium menſem oppugnare, Præfectosq́ Turcarum qui in illirico fines tuerentur. Pannoniam citeriorem crebris incurſionibus uaſtare, nec Ludouicum Regem uti ætate nondum integra ac ingenii uiribus parum ualidum ſuſtinere hoſtes poſſe, niſi in ſtipendium Pontificia pecunia iuuaretur. Qui bus de cauſis neceſſe erat Pontificem rerum Italicarum penitus ignarum, & tum primum urbium ſuarum, & prouinciarum, Regulorumq́ nomina perdiſcentem in omnibus conſiliis uehementisſime conturbari, adeo ut quum his curarum fluctibus iactaretur, aliquando diceret, ſibi fuiſſe iucundius Louanii Gymnaſium cum ſtudiorum laude moderari, quàm Romæ Pontificia in ſede Chriſtianam rempublicam adminiſtrare, quando inquit in eam affectam omnibus malis, & reciſis neruis magnoperè debilitatam miſer inciderim. Sed anxium, & diuerſis difficultatibus implicitum, unus maximè de amittenda Rhodo metus agitabat, cuius clarisſimæ urbis ſalus neq́ negligi ſine ſummo dedecore, neq́ maturè, ſtrenueq́ defendi ſine grauisſima impenſa ingentiq́ periculo poſſe uideretur, cum magnis Turcarum claſsibus, non modo portus Vrbis, fretumq́ ipſum, ſed totius etiam inſulæ littora, & circumiecta maria obſeſſa tenerentur. Suadebat Iulius Medices ante alios, ut delectas ex his quas adduxiſſet cohortes, iiſdem nauibus omnium rerum copia, repletis Rhodum continuo tranſportandas curaret, fore etenim ut eæ per autumnales tempeſtates ualidioribus uſæ uentis, contempta aut eluſa Turcarum claſſe in portum plenis uelis inferrentur. Quarum nauium profesſione auſuros fortaſſe aliquid, Venetæ claſſis præfectos, qui in Creta cum quinquaginta roſtratis diligenter excubarent, inuitariq́ percuperent ad egregium facinus, ſi caſu ali quo delendæ Turcarum clasſis facultas offerretur, quod ſi Venetus nihil omnino contra ueteres inducias cum Otomannis ſibi ten tandum putaret, eo certè ſubſidio cum fortium tum maximè recentium militum feliciter adducto, neceſſe fore ſpes ipſas ex deſidia chriſtianorum Principum conceptas, Turcis imminui, & contrà Rhodiis plurimum augeri, qui in ea auxiliorum expectatione erecti, tantam belli molem fortisſimè ſuſtinerent. Sed quoniam in fatis erat, ut Rhodus amitteretur, Hadrianus eius rei gerendæ occaſionem propter multas, & rei præſertim numariæ difficultates penitus amiſit. Hiſpani quoq́ ut potè qui ſemel terram Italiam pedibus attigerant, longinquæ nauigationis laborem, ad incertum ma-

ximè rerum exitum recuſabant. Et Ludouicus à Corduba Princeps Sueſſanus qui apud Pontificem pro Cæſare erat Legatus, Italiæ Vrbes certo præſidio tueri ac exercitum imprimis, qui erat in Gallia Ciſalpina, Hiſpano milite ſupplere, quàm Rhodiis opem ferre malebat, quoniam Rex Gallus etiam tot bellis, & prælijs uictus, quin Italiam repeteret, minimè quieturus eſſe uidebatur. proinde ſingulis in rebus orando, inſtandoq́, Pontificem ne Cæſari deeſſe uellet uehementisſimè perurgebat. Erat Hadrianus ſuoptè ingenio Cæſaris amantisſimus, & quantum ſalua Pontificii nominis maieſtate poterat, eius uictoriis non obſcurè lætabatur, quanquàm uti æquus, & quietis, & otii cupidus execrato bello, maximè cuperet, ſedare eam controuerſiam, quæ inter Gallum, & Cæſarem ſine ſpe compoſitionis agitabatur. Erant uni omnium Hadriano ualde intimi Gulielmus ipſe Enchauordius quem ſtatim gratisſima uoluntate à ſubnotandis ſupplicibus libellis Datarium & demum Derthuſenſem Epiſcopum fecerat, & Theodoricus Hetius à ſecretioribus epiſtolis uir optimarum literarum notitia, & chriſtiana modeſtia inſignis, ii Belgæ erant, quibus propter uſum grauisſimarum rerum aliquando miſcebatur Ioannes Ruffus Antiſtes Cōſentinus, ei antea familiaris, quum in Hiſpania apud Ferdinandum Regem pro Pontifice Legationis munere fungeretur. Hi Cæſarianis rebus propenſisſimo ſtudio fauebant, & ſummam diuinarum ac humanarum rerum nequaquàm latè cōmunicata auctoritate gubernabant. Horum conſilio Pontifex bellum aduerſus Malateſtas, qui Ariminum occuparant, miſſis in Vmbriam Hiſpanorum cohortibus ſuſcepit, nec multò labore Sigiſmundus eſt eiectus, ut potè qui iam Ariminenſibus propter Naturæ acerbitatem atq; ſæuitiam odio eſſe cœpiſſet. Nec alicunde circumuento, obſeſſoq́ auxilia mitterentur, adiuuante maximè Pontificios Duces, Franciſco Maria Feltrio Vrbinate, ac item Alfonſo Ateſtino Ferrarienſi, qui ad promerendam gratiam eo bello inſignem operam nauare cupiebant. Neq; tamen abiecta cura Rhodii belli Pontifex ad Adurnios Petrum Raboriū Genuam miſit, qui onerarias naues conduceret. Sed ægrè admodum expedita pecunia, aliquantò tardius quàm oporteret, Tres excelſæ naues ſunt exornatæ, quibus incredibili euentu felicem curſum fortuna denegauit. Nam perpetuos duos menſes prodigio quodam contra anni conſuetudinem Eurus, & Vulturnus, qui ſunt uenti omnium aduerſisſimi nauigantibus ad orientem, maria tenuerunt, quum eo tempore naturali terrarum halitu Eteſiæ flare conſueuerint,

ſueuerint, periit, & Rhodii Magiſtri inſignis oneraria quæ à Ni-cea prouinciæ omnium rerum ingentem copiam ad inſulam deue-hebat. Interim Pontifex ingraueſcente peſtilentia Vaticanis ædibus, & coniunctis uiridariis ſe tenebat, neq; aditus niſi à maximis uiris Legatisq; Principum, & Cardinalibus impetrabatur, Suſtulerat is more Germanorum qui peſtilentiam contemnunt, omnem ſeueri-tatem quàm libitinæ magiſtratus exercere conſueuerat, aduerſus eos qui ſe ſe contracto, & diſſimulato morbo incolumibus miſcuiſſent, quæ libertas, & diſſoluta euagandi, tegendiq; morbi licentia, ur-bis faciem multiplicatis funeribus mirum in modum deformauit, itaq; hortantibus Triumuiris Romani populi conſeruatoribus in-ſtaurati ſunt magiſtratus cum officialibus, & reuocatæ leges ad ue-terem formulam puniendæ multitudinis, quæ edictis minimè pa-ruiſſet. Interea Pontifex ad Germanos Regulos, & liberas Ciuita tes, quarum Legationes ad Conuentum Nurumbergæ undiq; coi-bant; Franciſcum Cheregatum miſit qui omnium primus ab ipſo Epiſcopus propter ueterem amicitiam, & uirtutis opinionem fue-rat effectus. Hortabatur Germanos, ut ad defendendam ſalutem Ludouici Regis auxilia decernere atq; ſummittere uellent, ſimulq; earum hereſum obliuiſcerentur, quæ antea rectè atq; legitimè plu-ribus conciliis eſſent damnatæ. Nanq; Germania fermè omnis Lutheri diri hominis ſuperſtitione imbuta, Romani Pontificis ma-ieſtatem nefario criminationum genere proſcindebat, quum ipſe à ueteribus ſacrorum inſtitutis, chriſtianisq; moribus Deſciuiſſet. Sacerdos enim è cœnobio abiecta cuculla ſe proripiens cum ſacra ta uirgine nuptias fecerat, ita ut præclari modo nominis Theolo-gus in ſago militari conſpiceretur. Propoſita tum erant à Luthera-nis centum poſtulata, in queis pleraq; ſummæ æquitatis uideri po-terant: quod ſæpius à Romano Pontifice ueluti impoſitis ſacrarum rerum uectigalibus auariſsimè premerentur. Cæterum corruptis impietate animis, id unum maximè ſpectabant, ut honeſtiſsimo prætextu auaritiæ fœdæq; licentiæ, uti quiſq; ſua libidine raperetur, ianuam penitus aperirent. Alii nanq; dicata templis prædia impu-denter uſurpabant, alii profesſione ſacerdotes abdicato cultu, & eiurata continentia ſacratas uirgines ex templorum ſeptis tanquàm uxores celebratis nuptiis ducebant, alii gulæ dediti nefaſtis diebus, contra maiorum inſtituta carnibus ueſcebantur, nonnulli etiã im-mani furore perciti, Deiparæ uirginis ſimulachra fœdabant, & qui ingenio, ac eruditione inſignes erant. Sanctiſsimorũ patrum dog-

mata

mata inſanis interpretationibus peruertere conabantur. Quorum immanitati neq; antea quiſquàm apprimè eruditus, neq; tum Cheregatus, uel ſaluberrimis diſputationibus feliciter obuiam iuit. miſit etiam Pontifex pecuniam in ſtipendium Ludouico Pannoniæ Regi. nam multis, & quidem turpiſsimis de cauſis Pannoniæ Regnum pauloante ſub Matthia Coruino peramplum, & florens opibus, deformatum atq; exutum omni bellica laude penè conciderat, adeo ut Rex ætate, fortuna'q; admodum imbecillus, uix tueri fines, & arcere Turcas hoſtes poſſet, qui crebris, & repentinis incurſionibus modo à Dacis & Triballis, modo ab Illirici limitibus prouinciam euaſtabant. Interim Rhodii magnitudine incredibilium operum ſuperati, feſsi'q; perpetuo ſex menſium labore, & uulneribus fermè omnes debilitati, Solymanno deditionem fecerunt, neq; enim ulla iam ſpes auxiliorum ſupererat, & cuncta intus in maximè diuturna propugnatione defecerant. Oſtentabat ueniam præclarè uictis Solymannus, quaſi in parte gloriæ reponeret, ſi longè fortiſsimis uiris iam planè parta uictoria pepercíſſet. Enimuero uix credibile erat, non amplius Septingentos illuſtres equites cum paucis militibus græcis, tot menſium uigiliis, atq; laboribus nequaquàm ceſsiſſe. quum minore indies ſui fiducia, & maioribus ſemper rerum omnium periculis, aduerſus ducenta milia bellatorum nihil intermiſſa dimicatione reſtitiſſent. Æquauerat Solymannus murorum, & Turrium faſtigia terrenis duobus ingentibus tumulis, quos coacta ad opus innumerabili foſſorum multitudine excauantium, & ſenſim ante ſe contra urbem terrenum & aggerem prouoluentium paucis diebus erexerat, è quibus tormenta inuſitatæ magnitudinis directa contra pinnarum ſummitatem ad æquiſſimos ictus omnibus horis emittebantur, inuaſerant'q; iam foſſas Turcæ, muro'q; ſucceſſerant, fundamenta ab imo dolabris, & uectibus ſubruendo, ita ut ampliſsimis ubiq; cuniculis in urbem penetrarent, & ſæpè Rhodiis occurrendo per ſubterraneos ſpecus decertarent, iuſtis quoq; præliis ſæpè Prætoriani quos Ianizaros uocant, aggreſsi murum in ſumma propugnacula euaſerant: Sed fortiſsimè repulſi præcipitati'q; in foſſas temeritatis pœnas dederant, nam tam & ſi à lateribus ex obliquo minoribus tormentis ſternerentur, nihil uel certiſsimæ mortis metu, quominus occiſis integri recentes'q; ſuccederent, omnino deterrebantur. Erat Rhodiis tormentum quod ab immani uiolentia Baſiliſcum appellabant, excelſo in loco conſtitutum, cuius pilis ſeſquipedali craſsitudine caſtra,

& taber-

& tabernacula longiſſimè cũ miſerabili obuiorũ Turcarum interitu petebantur magnã etiã gregariorũ, & opus faciẽtiũ militũ autumnus ſolito grauior abſumpſerat,inductoq́;, & euulgato uentris profluuio dum illi fatigata corpora meridianis uẽtis intemperanter exponerẽt. Sed Solymannus ſtabili decreto innixus ſingulari perſeuerantia has tantas difficultates nõ minore ſua uirtute, q̃ noſtra deſidia ſuperarat propoſuerat enim emori potius,q̃ abſcedere irrito incœpto, Suadentiq́; Pyrrho Baſſæ, ut in proximã Cariæ continentẽ tranſiret,atq; inde adminiſtrato bello,ex tuto uictoriæ exitum expectaret, grauiter ignauia increpita ſuccenſuerat,nequaquàm eã inſignẽ eſſe uictoriam, prædicãs,quæ præſentis Imperatoris manu minimè pararetur. Itaq; nouis delectibus in Cilicia,Syria,Ægyptoq́; habitis copias egregiè ſuppleuit. Nam Feracatus Gazelle uicto cæſoq́;, & Mamaluchis ad intentionem deletis maximè illuſtris ab Attalia, Iſicoq́; ſinu, & Antiochia, atq; item Caierbeius à Memphi, Peluſioq́; & Alexandria in parandis, & tranſmittendis commeatibus, & copiis, omnem, uti opus erat, diligentiam adhibebant. His tantis adductus difficultatibus Philippus Villadamus Militiæ Rhodiæ magiſter,in conſilio, diſſeruit, ſummæ eſſe ſtoliditatis, id ultra defendere conari,quod nec recentibus quidẽ receptis auxilis, egregia ſpe tueri poſſent, quando iam cuncti ferè propugnatores conſauciati,cõfectiq́; uigiliis animos deſpondiſſe uiderentur nõ eſſe funeſta pertinacia, diutius cũ fortuna cõtendendum, Quãdo ipſi qui in præſidio eſſent, ſatis ſuperq́; officio & dignitati ſatisfecerint,amiſſæ ſiquidẽ inſulæ dedecus ad eos pertinere, qui toties implorantibus opem ferre noluiſſent eius herclè admiſſi flagitii, quod extrema neceſſitas attuliſſet, nõ Rhodios, Sed totius Europæ Reges infamia deflagraturos, proinde ſumendũ eſſe cõſiliũ à prudentia quã neceſſitas exprimeret nõ ab inani animorũ obſtinatione,qua nihil iis qui in extremo caſu uerſarentur lethalius accidere poſſet. Sibi ergo tam honeſtum, quàm omnibus ad ſalutem neceſſarium uideri, dedere urbem & Solymanni qui pro gloria certare exiſtimari uellet,fidẽ experiri,ut benemeritos de republica chriſtiana milites conſeruaret,nec fortibus uiris opportunũ in Europa locũ eſſe defuturũ,ubi meliore fato Rhodiæ militiæ ſigna defigerent, & acceptas à Barbaris iniurias egregio religionis ſtudio, & commodiore tempore uindicarent,itaque emiſſis Legatis, atque ipſo demum Philippo ſub fide publica ad Solymannum in caſtra profecto, conditiones de dedenda urbe ſunt conſcriptæ, quas Solymanus alioquĩ ſæuus hoſtis religioſiſſimè ſeruari iuſſit, ipſo enim urbem ingreſſo

neq; templa, neq; priuatas domos, neq; obuios milites chriſtianos, quiſquam uel ingenio ferox Barbarus omnino uiolauit, ita ut Philippus clementer admiſſus & à Solymano Pater appellatus, quum omnia propè, præter bellici apparatus inſtrumentum ſuis triremibus imponeret, ſeptem etiam ænea tormenta præſidii nomine contra Piratas, uti ab eo didicimus impetrarit. Eo die quo Rhodus eſt dedita, prodigioſo caſu Epiſtilium portæ Sacelli in Vaticano ſponte corruit, quum non plus paſſu altero Pontifex abeſſet à limine ad operanda ſacra, ſolenni die chriſti Natalis ſtatim ingreſſurus, ita ut prætoriani duo milites effracti marmoris fragmine opprimerentur; cæterum is nuncius tôti Europæ admodum lugubris Pontificem incredibili dolore affecit, Quaſi recens adhuc primorum menſium principatus, aduerſo quodam rumore, adlatrantis uulgi, ea ferali clade notaretur. Nec multò poſt ad pacandam Italiam conuerſus, Alfonſum Ateſtinum Ferrariæ principem in gratiam, amicitiamq; recepit, quum is Herculem filium cum ornatiſsima legatione Romam miſiſſet, ita ut ea, quæ criminoſis admodum codicillis à Iulio Leoneq; Pontificibus aduerſum eum tanquàm Pontificiæ maieſtatis reum decreta, & publicata fuerant, penitus antiquaret, eadem clementia, & liberalitate Franciſcum Mariam Feltrium eſt proſecutus, quem Leo Pontifex Principatu pulſum, atq; hoſtem declaratum ſacris interdixerat. miſit, & Legatum ad Venetos, ut eos Cæſari coniungeret, nouiſq; initis fœderibus Gallus ab Italia procul arceretur. Erat tum Florentiæ Iulius Medices præclaro ſtudio, omnibusq; ſenſibus cum Cæſare coniunctus, cuius auctoritatem pleriq; ueteres eius hoſtes, & ante alios Franciſcus Soderinus Cardinalis conuellere contendebant, ita ut apud Hadrianum eum palàm accuſarent, quaſi ueteribus Pontificũ theſauris potiretur, quos conniuente Leone fratre in adminiſtranda republica rapuiſſet. Quæ tametſi falſa, & ridenda erant, quoniam abundè conſtabat Leonem immodicis ſumptibus natura gaudentem, & poſtremò grauiſsimis implicitùm bellis, ſuos pariter, atq; alienos loculos pecunia penitus exhauſiſſe, contractoq; inſuper graui ære alieno uectigalia etiã publica addixiſſe fœneratoribus, tamen hæc apud externum hominem ingenio ſuſpicacem, imperitum Romanæ aulæ, & inopia plurimum æſtuantem uerìſimilia uidebantur. Inuoluit, & iſdem propè ſuſpicionibus Soderinus mirabili aſtu Laurentium Puccium & Franciſcum Armellinum Cardinales uetere amicitia Iulio Medici coniunctiſsimos, quaſi hic uti prædator inſignis nullo iure, Quæſturæ offi-

cio

cio potiretur, ille uero Sanctiſsimis indulgentiis, quibus animæ defunctorum expiarentur, immani quæſtu diuenditis, ingentem pecuniæ uim nullo metu pœnæ peculatus auertiſſet. Quaſi ſi hos publica flagrantes inuidia repetundarum poſtulari, & facile conuictos damnari pateretur, Ærarium inane celeriter eorum opibus eſſet repleturus. Cæterum Iulio auctoritate ſua, atq; innocentia præclare cuncta refellenti, potentes amici non deerant, qui eius abſentis cauſam diſsimulanter, & obliquis maxime ſermonibus tuerentur, & manebat quidem apud æquum gratumq; Pontificem, recentis, & antiqui beneficii memoria prorſus incorrupta, ita ut parum ea ſubtili, & accurata Soderini delatione commoueretur, quominus pie, & grauiter ſe gereret aduerſus eum qui præclare cum Pontificio nomini, tum ipſi Cæſari bellum gerenti totius Ethruriæ uiribus nixus ſemper adfuiſſet. Verum fortuna ſicuti ſæpe alias, ita & tum Iulio peregregie, ac opportuniſsime fauit. in tranſitu etenim Arni amnis Soderini literæ à Mediceis exploratoribus intercipiuntur, quibus ille Franciſcum Regem hortabatur ad transferendum bellum in Siciliam exulum multitudine, & Hiſpanorum odio nouandis rebus opportunam, ut Cæſariani ab inſubribus ad tuendum id Regnum traherentur, monebatq; ut nihil Pontifici temere crederet, qui quum de pace agere uideri uellet, Cæſari tamen perenni quodam ſtudio cunctis in rebus obſequeretur, nec quicquam aliud propenſa uoluntate magis cuperet, quàm Cæſarem noua ſemper dignitate, nouisq; uictoriis auctum, florentemq; conſpicere, neque eum debere exiſtimare in componenda controuerſia æquiſsimum iudicem fore, qui in excollendo attollendoq; Cæſare, parentis & præceptoris officia ſemper impleuiſſet. Erant ex literæ arbitrariis conſcriptæ notis, Sed adeo rudi artificio, ut uel à mediocri interprete obſeruatis, & deprehenſis caracteribus facile legerentur. Has itaq; Iulius confeſtim Romam tranſmittit ad Ludouicum Regulum Sueſſanum Cæſaris Legatum eumq; diſerte edocet, quanto cum periculo Soderinus Pontificiis conſiliis, & grauisſimarum rerum diſceptationibus adhiberetur, eum enim eſſe hominem eximiis ſimulationis ambiguæq; fidei artibus ualde inſtructum, & ſuper hæc infenſum Cæſari, & Gallorum amiciſsimum, propterea ſe ab eo occultis inſidiis, & atrociſsimis criminationibus peti apud Pontificem, qui ab ſancta illa Naturæ ſimplicitate nullas de magnis rebus ſuſpiciones ſuperfluas eſſe duceret, ut illo falſa perſuaſione deprauato, ipſe concideret, circumuentusq;, & diſtractus Florentia pelleretur,

 pateretq;

pateretq́ Soderinis reſpublica Florentina, & tota ſimul Ethruria, uetere ſuo ſtudio, gallico nomini iungeretur. His conſpectis literis Hadrianus quanquàm ab initio confictas crederet, incredibile odium aduerſus Soderinum concepit, ita ut id tamen egregiè comprimeret, donec Iulius ad conuincendum Soderinum ab Ethruria uocaretur. Is non multò poſt intrauit Vrbem à flaminia triumphali fermè pompa incredibili ordinum omnium fauore exceptus, nam ueteres etiam hoſtes cum eo in gratiam redierant, adeo ut Horatius Baleonus, cuius pater recenti Leonis ſeueritate conciderat, & Fabius Petruccius, cuius frater Cardinalis in Arce Hadriani fuerat necatus, itemq́ ipſe Franciſcus Maria Feltrius bis Vrbino Mediceis armis eiectus, à Ponte Miluio aduentanti obuiam honoris cauſa prodirent. Nec multò poſt à Pontifice Soderinus & Iulius in Vaticanum euocantur, nam de induſtria erat euulgatum, Pontificem enixè pieq́ daturum operam, ut duo maximi Cardinales, qui affinitate eſſent coniuncti, ſe pacificatore atq́ arbitro cognitis & ſublatis ſimultatum cauſis, ad amicitiam redirent. Verum ubi eos in penitiorem Borgiæ Turris teſtudinem abduxit, & illi inter ſe parum familiari uultu colloquerentur. Pontifex ad Soderinum conuerſus, interrogauit an unquàm in Galliam per arbitrarias notas ſcripſiſſet, prolatisq́ literis ita conuicit, ut protinus lethali pallore confuſus cunctá deiectis ad terram oculis fateretur, nec mora quum interruptis uerbis defenſionem pararet, & ſupplex, ne in carcerem duceretur, oblatis uadibus locum in Vaticano ad dicendum cauſam, ſibi dari poſtularet, à Prætorii Præfecto in Arcem eſt deductus. Id factum gallicarum partium animos fregit, auxitq́ mirum in modum authoritatem Pontifici, qui ab ætate, Vrbanarumq́ rerum inſcitia, & quadam naturæ lenitate, cum in conſilio perplexus & timidus, tum in agendo maximè lentus, & parum efficax eſſe credebatur. Cœperat enim Hadrianus arcana rerum Soderino liberali fiducia communicare; & màgna ex parte conſiliis eius regi, nam is erat ætate, atq́ oris habitu grauis, ingenio & facundia inſignis, cultiorum etiam literarum & humani diuiniq́ iuris ſcientia perornatus, quibus uirtutum umbraculis ſicuti ſubtiliſsimas artes incerti & parum ſinceri animi peregregiè contegebat, ita Hadrianum nihil ultra perſcrutantem facilè deceperat. ob id Pontifex neminem fallere ſolitus, iniquisſimè ferebat, ſe ab eo fuiſſe deceptum, qui lenocinio quodam bonarum artium tam ingratè quàm impiè fidem fefelliſſet. His de cauſis aliquantò ſuſpicacior, & Senatui

natui nihilo familiarior erat effectus,adeo ut Cardinalibus tanquàm factioſis & parum fidelibus de belli pacisq́ negotiis nihil omnino communicandum exiſtimaret, proinde Bernardino Caruaiali & Nicolao Fliſco Cardinalibus reſpondere non eſt ueritus, nemini uel Cardinali, ſe temerè credere, quod cum periculo Reipublicæ credendum foret, cum illi forte quererentur quod in conſilium Cardinales ſuperiorum Pontificum more nequaquàm adhiberet, quando tot graues peritiq́ rerum Senatores, ipſi nouo externoq́ homini, alleuando curas, & in partem laboris impigrè ſuccedendo in regenda Republica ſingulari adiumento futuri uiderentur. Ioannes quoq́ Ruffus Antiſtes Conſentinus qui uſu rerum inſigniq́ prudentia plurimum ualebat ab intimis arcanorum cubiculis penè reiectus fuerat,quoniam Foro Liuii in Æmilia quod illi natale ſolum, Gibellini, quibus impenſius fauiſſet, complures Guelfos nocturna irruptione trucidaſſent. Oderat enim Pontifex factioſos homines, nec eos publicarum rerum conſiliis adhibendos putabat, qui priuati ſtudii rationes, nequaquàm ſincera iudicii libertate, reſpicerent. Hinc fiebat ut Pontifex durior & hebetior in adminiſtranda Republica diceretur. Nam cum in ualde prudentibus, & maximarum rerum peritis, uariis de cauſis, nullam omnino uel exiguam fidem reponendam eſſe iudicaret, neceſſe erat ut unis maximè Belgis, quibus præclara fides abunde ſupereſſet, in arduis conſiliis uteretur, quanquàm in eis maiorem uim rationis atq́ ſolertiæ, in expendendis abſoluendisq́ negotiis deſideraret. Hinc illud perfacetum & plenum ingenuæ libertatis Hieronymi Balbi dictum emanauit, quum Legatus Romam miſſus à Ferdinando Cæſaris fratre, furentibus Lutheranis atq́ imminentibus Turcis, à Pontifice maturam opem imploret, & ille contra perplexius & conſideratius deliberata, retractaret Pleno Senatu, Fabius Maximus Sanctiſſime Pater inquit, Rem Romanam cunctando reſtituit, tu uero pariter cunctando, rem Romanam ſimul ac Europam perdere contendis. Quo orationis exordio adeo Pontifex uultu commotus eſt, ut plerique Senatores uix riſum cohibere potuerunt, offenderat enim primo aduentu, in uniuerſum Cardinales omnes, nam præmia quæ illi triumuirali magiſtratu ipſo abſente, benemeritis de Repub. tribuiſſent, ita antiquatis decretis irrita fecerat, ut officia aliquot, uel grauiſſimis de cauſis dono data, repeteret, dicebat enim ſibi inopi poſtquàm ærarium penitus eſſet inane, ea pecunia opus eſſe, ad tuendam Pontificii nominis dignitatem, nec debuiſſe Cardinales

alioqui rei ſuæ minimè profuſos, liberalitatis laudem ex aliena pe-
cunia quæritare. eodem etiam conſilio uenalitia officia his omnibus
protinus ademit, quæ ſingulari benignitate Leo Pont. literatis uiris
& præcellentibus ingeniis uirtutis cauſa tribuiſſet. ita tamen ut eius
inuſitatæ acerbitatis inuidiam humaniſſimis uerbis deliniret, quum
ea detrimenta, ſe totidem ſacerdotiorum redditibus penſaturum pol
liceretur, & certè nemini unquàm lætius atq; propenſius, ſacerdo-
tia conferre erat ſolitus, quàm his qui ab optimis ſtudiis commen-
dationem aliquam meruiſſent, Me quoq; dimidia parte equeſtris of-
ficii protinus exutum, quàm Leo Pontifex hiſtoriam noſtrorum tē
porum, ad eius genium non iniucundè conſcribenti, dono dede-
rat, Comenſi ſacerdotio adeo ſtudioſè remuneratus eſt, ut Scara-
muciæ Triuultio Cardinali, uehementer pro alio impetrare conten
denti, reſponderet, Iouium omnino eo, quanquàm tenui, ſacerdo
tio eſſe perornandum quem audiuiſſet optimis diſciplinis liberali-
ter eruditum, & ſcriptorem annalium ualde elegantem, nec tamen
eſſe poëtam; ut cæteri, qui cultiores literas ſectarentur. Suſpecta
enim habebat poëtarum ingenia, ut potè qui minus ſyncero animo
de chriſtiana religione ſentire, & damnata falſiſſimorum Deorum
nomina ad Veterum imitationem ſtudioſè celebrare dicerentur, ita
ut aliquantò plus mihi profuerit, non attigiſſe poëticam, quàm in
cæteris grauioribus ſtudiis perpetuo multorum annorum labore de-
ſudaſſe. Grauiſſimè etiam tulerat ſe famoſis carminibus apud Pa-
ſquilli ſtatuam fuiſſe laceratum, ſed id poſtea ciuili animo tulit, quum
didiciſſet, eam maledicendi licentiam obſcurorum hominum liber-
tati atq; nequitiæ dari, ut quum inſignes uiros impunè carpſerint,
fortunam ſuam, ea uindictæ uoluptate conſolentur. Decreuerat
Hadrianus uti poëtis non obſcurè ſubiratus, Paſquilli ſtatuam, quæ
erat in Parione, demoliri, atq; eam in Tyberim præcipitare, ſed
Ludouicus Sueſſanus Vrbano ſalſoq; ingenio id fieri debere per-
negauit, ſubdens Paſquillum uel in imo uado, ranarum more, non
eſſe taciturum. ad id uero Pontifex, exuratur ergo inquit in cal-
cem, ne eius ueſtigii ulla omnino memoriam ſuperſit. Tum rur-
ſus Sueſſanus, rectè inquit, ſed tam crudeliter concremato, poë-
tæ clientes non deerunt, qui Patroni cineres inuidioſis carminibus
proſequantur, & ſupplicii locum quotannis ſtatuto ſolenni die con-
celebrent, Quibus uerborum luſibus Pontifex ab iracundia ad io-
cos hylaritatemq; ſenſus omnes leniſſimè reuocauit. Cæterum qui
ab eximiis doctrinæ & pietatis laudibus, primo aduentu omnibus
gratus,

gratus, ac admirabilis euaſerat, quum equitum Sancti Petri, & annonæ Præſidentium officia ſublatis aut dimidiatis redditibus deteriora reddidiſſet, multis ordinibus aulæ & Ciuitatis inuiſus eſſe cœpit, nam pleriq; uniuerſam patrimoniorum ſubſtantiam, & totius uitæ laborum ac induſtriæ fructus in officia contulerant, allecti ſcilicet ubertate prouentus, cum pecuniæ ſub fide publica Pontificibus creditæ, ſupra decumam in annum liquidisſimè reſponderent, ſed oppigneratis Prouinciarum uectigalibus atq; portoriis tantæ facultates minimè ſupererant, ut debitæ pecuniæ, tenore illo ueteris inſtituti, perſolui poſſent. Hinc fiebat, ut Pontifex contra naturam ſuam ab inopia tenacior & illiberalior effectus iniquitatis & auaritiæ calumniam ſubiret, ne uti ipſe crebrò dicere ſolebat, dum omnibus ſatisfacere contendit, omnibus demum decoquere cogeretur. Eo decreto exacerbatis officialium animis, quando quiſq; ſe impotenter exutum bonis, & ſub fide publica deceptum, graui uociferatione quereretur, Marius Placentinus Vir togatus ſacratiq; nominis deſperatis honeſtæ uitæ commodis, immane Facinus confodiendi Pontificis uecordi animo concepit, ita ut quum egreſſurum cubiculo aliquandiu expectauiſſet ſe ſe demum eodem ferro tranſuerberaret, ſiue impetu commotæ bilis, ſiue atrocioris ſupplicii timore, quod rem communicaſſet, nec conſtituto in loco, ſocius facinoris, uti crediderat, eſſet repertus. Ferunt Pontificem eo caſu uerecunda conſternatione perturbatum, ſæpius id omnino eſſe uerisſimum prædicaſſe, quod ab antiquis auctoribus traderetur, multum ſcilicet referre ad feliciorem fortunam, in quæ tempora alicuius uel præclara uirtus incidiſſet. Aurea namq; tempora Leonis, omnibus Florentis pacis ac opulentiæ commodis, ad luxum beatiq; otii lætitiam, affluentia, ita bella & fames & peſtilentia, tot per inter regnum Pontificiſq; abſentis incommoda, detrimentis illatis euerterant, ut ex ea recentis ſtatus publici recordatione, cuncta mala uel immeritò ad execrationem innocentisſimi Pontificis uerterentur. Interea Franciſcus Rex Gallorum magnis undiq; coactis copiis in Italiam tranſire conſtituit, quibus rerum motibus exciti Cæſariani Duces, operam enixè dederunt, ut confecta pace cum Venetis, ii etiam qui plurimum auctoritate atq; opibus ualerent, in partes traherentur, in tractandis enim & exæquandis earum rerum conditionibus Hieronymus Adurnus antea uehementisſimè laborarat, moriensq; Venetiis cuncta facilius abſoluenda Marino Garaciolo reliquerat, Itaq; inter Cæſarem & Venetos fœ-

dus ſolenne percuſſum eſt nec Hadrianus moram attulit, uti oportebat, quominus Cæſar, omnibus Italiæ uiribus ad arcendos Gallos uteretur. Etenim poſtridie nonas Auguſti, qui dies ab admirabili caſu multæ niuis feſta memoria ad Mariæ Virginis templum in exquiliis eſt inſignis, ſacra celebrauit, Fœdusq́ꝫ prolixa oratione aduerſus Gallos eſt pronunciatum, quo adſcripti erant Rex Henricus Britanniæ & Pannoniæ Ludouicus, & quicquid minorum Principum & liberarum Ciuitatum in Italia erat, ipſeq́ꝫ Federicus Gonzaga Regulus Mantuanus Pontificis & Reipublicæ Florentinæ Imperator eſt declaratus, deditq́ꝫ epulum regio apparatu Pompeius Columna Cardinalis, cunctis Principum Legatis, & Senatoribus, quum Pontifex, grauiore ſacrorum mora ut in maximo æſtu fatigatus ſe ſe in proximum diui Martini templum ad quietioris prandii commoditatem, opportunè receptiſſet, ibi leuem ab initio ſed mox lethalem contraxit morbum, ita ut ſenſim ualeſceret febris, adulatione præſertim Medicorum, qui nec exuſto intus, apprimeq́ꝫ ſiticuloſo, & de nocturna iactatione conquerenti Venas, tangebantq́ne ſcilicet in pernicioſam propinquæ mortis ſuſpicionem dubio metu erectum ſenem adducerent, itaque non diu deceptus, ubi hora fatalis inſtabat, Senatum aduocauit, commendataq́ꝫ Repub. Pileo quem ipſe detulerat, Gulielmum Enchauordium gratisſimo animo decorauit, adiuuantibus, præſertim Iulio Medice, & Ludouico Sueſſano, quamuis pleriq́ꝫ Cardinales, uti in ipſo mortis limine deſpecto Pontifice, in ſuffragium ituri minimè uiderentur. Obiit idibus Septempris exacto anno ex quo ab Hiſpania appulerat, & eo forte die quo Gallicus exercitus Boniuetto Duce repulſis Cæſarianis Ticinum amnem tranſiuerat, ita ut maximum negotium Succeſſori reliquiſſe diceretur. Morte eius pleriq́ꝫ & præſertim ueteris aulæ ſectatores effuſisſimè ſunt lætati, & ſecundum eos nonnulli Romanorum, qui detrimenta rerum ſuarum ſenſerant, nam quum ignotæ hominum Facies Vaticano à Belgis ac Hiſpanis occupato, aditum petentibus occurrerent, longum atq́ꝫ operoſum erat, familiaritate difficili, nouas amicitias comparare, ita ut quiſq́ꝫ nouo ſtatim Principatu, eam luctuoſi & peſtilentis ſæculi fortunam præuerti poſſe exiſtimaret, quaſi ea incommoda nequaquàm malignitate temporum, quæ tot calamitatibus eſſent notata, ſed quadam inexperti duriq́ꝫ Pontificis acerbitate prouenissent. Super hæc manauerat in uulgus fama haud incerto auctore Pontificem nouo ſummæ ſeueritatis edicto publicatis ſuper

id bulla-

id bullatis ſolennibus codicillis diſſolutæ Ciuitatis mores eſſe correcturum; ita ut atroci pœna tria præſertim hominum genera perſequeretur; eos ſcilicet ante omnes qui ad Chriſti fidem reuerſi impia animorum deuotione iudaicæ ſuperſtitionis ritus obſeruarent, quorum maximè pecunioſorum ingens turba, iudiciorum metu, ab Hiſpaniis delapſa in Vrbem, tanquàm in portum certisſimæ ſalutis confluxerat. His enim Hadrianus uetere conſuetudine plurimum erat infeſtus; ut potè qui in Hiſpania ipſis inquirendis damnandisq; cum inſigni Magiſtratus honore præfuiſſet, ſub id genus ii quoq; ueniebant, qui ſuperis impuro ſceleſtoq; ore maledicerent, & contemptim aut iocularitcr de religione chriſtiana loquerentur, & ii etiam qui minimè dubitarent profana negotiatione ſacerdotia uenditare. Secundo loco erant Fœneratores atq; menſarii qui egentium fortunas acerbisſimis uſuris euerterent, & annonam impotenti monopolio & diris præoccupationibus impudentisſimè flagellarent. Vltimo inquirere punireq; decreuerat iuuentutis corruptores, eius enim criminis non omnino falſa ſuſpicione, Vrbs ipſa conniuentibus legibus infecta credebatur. Qua inopinata & graui ſeuerisſimæ legis mentione; maculoſos quoſdam, cum Aulæ tum Ciuitatis, ueluti deſperata publica ſecuritate terruerat, adeo ut non defuerint petulantisſimi iuuenes qui Ioanni Antracino Pontificis medico poſtes feſta fronde per intempeſtam noctem protinus exornarent, cum titulo uncialibus literis inſcripto in hæc uerba. Liberatori Patriæ S. P. Q. R. ſcilicet ut eo ioculari elogio non medicus uti ueneficus aut imperitus ſed Maieſtas ipſa ſanctisſimi Pontificis, qui ſalutari cenſura uti dignum erat Principe chriſtiano, Vrbem atq; aulam probroſis uitiis repurgare cogitaſſet, non obſcurè carperetur. Enim uerò ea eſt natura populorum, ut quum diſſolutæ uitæ licentia gaudeant, præſentis ſemper Principis mores deteſtentur, ſuperiorum, uitam commemoratis uirtutibus in cœlum ferant, eius uerò qui defuncto ſit ſucceſſurus mores & conſilia uti plena prudentiæ liberalitatis atq; iuſtitiæ futura pronuncient. Nam, ut plerunq; fit, ſpes hominum euentis rerumq; ſuccesſibus alebantur, quando ſibi quiſq; fallacisſima ſæpè ratione mutato ſtatim Principe meliora tempora deſtinaret. Laudabant in doctisſimo Pontifice & longè grauisſimo ſanctimoniam, illiberalitatem non probabant, oderant ſeueritatem, quam ubi, ſicuti ſæpè erat ſolitus, lenitate remiſiſſet, eam demum clementiæ laudem auaritiæ calumniis inuoluebant, quaſi ſontibus & conuictis nequaquàm naturæ faci-

litate , ſed parum honeſta cupiditate præſentis quæſtus omnino parceretur , Nec ſæuisſima temporum conditione , ualde egentis , & multis ſimul difficultatibus circumuenti Pontificis neceſsitatem excuſarent ; Ita ut tum Ciuitatis ſtatus miſerè deplorandus eſſe uideretur , quum quiſq; ferè inſignium ac infimorum ordinum recti atq; honeſti penitus oblitus, cuncta ſibi in ſumma uitæ libertate licere uellet , nec ullum omnino corrigendis moribus cenſorem pateretur, etiam uel ſola pecunia , digna ſupplicio crimina , uindicantem. Scilicet ut repudiatis chriſtianæ medicinæ præſidiis , affecti corruptiq; eo inſaniæ proueheremur , ut indignantibus demum diis atq; hominibus in ipſa quæ imminebat horribili cadentis Vrbis ruina immanibus barbaris corpora atq; animos ad omnia exempla crudelitatis ac ignominiæ præberemus . Acciuerat Hadrianus pauloante in Vrbem , in Vaticanasq; ædes cupidè receperat Petrum Caraffam Archiepiſcopum Theatinum & Marcellum Caietanum ueteris chriſtianæ diſciplinæ moribus uenerabiles , & in omni grauiore doctrina longè lectisſimos , ut eorum conſilio in cenſura morum , ac adminiſtranda ea parte Reipub. quæ ſacra reſpiceret , omnibus horis uteretur. Sed mors eius aliquantò maturior cœptis conſiliis exoptatum ad publicam ſalutem ſucceſſum eripuit . Ferunt Hadrianum alioqui uegetæ uiridisq; ſenectæ , contraxiſſe morbum aſsiduo ceruiſiæ potu , quæ germanica conſuetudine ex lupulis, ordeoq; decoctis exprimitur , nam per ſe cibi parcisſimus erat & in tuenda ualetudine apprimè diligens & moroſus , tanta horarum definitione ut denunciante architriclino paratas eſſe epulas , uel maximarum rerũ colloquia protinus abrumperet , in menſa autem ad remittendum animum ſæpisſimè delectari ſolebat Toccino Sannione ſalſisſimo quem ab Hiſpania ſecum adduxerat , quo etiam pro ſpeculatore urbanarum rerum utebatur . Ornamenta inſignis picturæ & ſtatuarũ priſcæ artis nequaquàm magnifecit , adeo ut Vianeſio Bononienſium Legato commendante ſtatuam Laocoontis , quam in Beluederii uiridariis Iulius ingenti pretio coëmptam , ad loci dignitatem collocarat, auerſis ſtatim oculis tanquàm impiæ gentis ſimulachra uituperaret . Erga propinquos uſq; ad notam naturæ ſubagreſtis, durus & illiberalis fuit , ita ut patruelis filium Senæ Ethruſcæ in gymnaſio literis operam nauantem , quod Romam nequaquàm uocatus intermiſsis ſtudiis repentè ueniſſet , confeſtim meritorio equo impoſitum remiſerit , leuitatem animi identidem obiectans, & ſeuerè admonens , ut ab ſe modeſtiæ & temperantiæ exemplum oppor

tunè

tunc deſumeret, alios quoq; nec remoto quidem affinitatis gradu ne ceſſarios, quum ſpe celſioris fortunæ è Germania pedibus Romam ueniſſent, mirum in modum increpauit, donatosq; ſingulis ſagis laneis, & frugi uiatico, pedibus ſimiliter in patriam redire iuſſit, quarum rerum teſtimonio ſuperiorum Pontificum profuſam libera litatem erga propinquos, uti grauem pernicioſamq; Reipub. deteſtari erat ſolitus. Quando eo præſertim errore, cuncta ſenſim labefactata, ſe demum Pontifice ruitura uiderentur. Amicis autem & familiaribus gratisſimo animo ſacerdotia conceſſit, & locupletare bonos & ſtudioſos moderata ſtabiliq; liberalitate concupiuit, honoreq; pilei coccinei Theodoricum Hetium quumprimum noui Cardinales in Senatum legerentur, exornandum deſtinarat. Præceſſere mortem eius haud obſcura prodigia, nam Borgiæ turris tectum plumbea faſtigii teſtudine inſigne, ſub qua ipſe habitabat, repente conflagrauit, retulerat etiam inter diuos Bennonem uirum Sanctisſimum, & admirandis operibus apud germanos inſignem, & Antoninum Antiſtitem Florentinum ſingulari pietate conſpicuũ, nanq; antea ſæpius fuerat annotatum Pontifices non diu ſuperuixiſſe, poſtquàm aliquem in diuorum numerum retuliſſent. Vti Leone, mortuo ſtatim obſeruarant, à quo Franciſcus à Paula ingenti apparatu relatus fuerat. Conditus eſt Hadrianus temporario monumento in æde Diui Petri, iuſta Pios Picolhomineæ familiæ Pontifices cum hoc titulo. Hadrianus Sextus hic ſitus eſt, qui nihil ſibi infelicius in uita duxit quàm quod imperaret. Cæterum Guliermus Enchauordius Cardinalis egregia gratisſimi animi liberalitate non multò poſt magnifici operis ſepulchrum extruxit, in templo Deiparæ Virginis Germanorum ad Circum Flaminium, in quo marmoreis pluribus ſignis, clarisſimarum uirtutum effigies erudita arte repræſentauit, Quarum auſpiciis Hadrianus humanæ fortunæ faſtigium immortali cum laude eſſet adeptus, & demum moriens, certisſimum inter cœlites nunquàm interituræ felicitatis locum, optimorum omnium iudicio meruiſſet.

FINIS.

Hæc carmina ſepulchro fuerunt affixa

Quam Potes merito optimoq́ iure
Inter Pontifices Pios iacere
Maximæ Pietatis Hadriane.

Inſignis Pietas tua Hadriane
Viuenti tibi profuit, decusq́
Aurei diadematis parauit
Iure id mehercule, at æquius tuæq́
Certius pietatis hoc Trophæum eſt:
Defunctus quod honoribus tot, inter
Duos contigerit PIOS iacere.

INDEX ELOGIORVM.

A

Albertus Magnus	fo. 5
Ambroſius Monachus	9
Antonius Panhormita	10
Antonius Campanus	15
Argyropylus	18
Antiochus Tibertus	32
Alexander Achillinus	36
Antonius Nebriſſenſis	40
Aurelius Augurellus	42
Andreas Maro	44
Andreas Mattheus Aquauiuus	45
Andreas Naugerius	48
Albertus Pius Carpenſis	52
Ægidius Cardinalis	53
Auguſtinus Niphus	58
Antonius Tibaldeus	59
Albertus Pighius	66
Antonius Galatheus	70
Antonius Tileſius Coſſentinus	70
Auguſtinus Iuſtinianus Genuenſis	72

B

Boccacius	7
Bartholus	7
Baldus	8
Beſſarion	16
Bartolomeus Cocles	33
Bernardinus Corius	36
Baptiſta Mantuanus Carmelita	38
Bernardus Bibienna	40
Balthaſar Caſtelio	47
Baptiſta Pius	64
Benedictus Iouius	66

Bartolomeus Facius 68
Bernardinus Iuſtinianus Venetus 69

C

Callimachus 27
Chriſtophorus Longolius 42
Camillus Quernus Archipoëta 51
Chriſtophorus Perſona Romanus 69
Cœlius Calcagninus Ferrarien. 72
Camillus Ghilinus Mediolanenſis 74
Coſmus Pactius 75

D

Danthes 6
Donatus Acciaiolus 12
Domitius Calderinus 14
Demetrius Calcondiles 20

E

Emanuel Ghriſoloras 16
Eliſius Calentius 29
Eraſmus Rotherodamus 59

F

Franciſcus Petrarca 6
Flauius Blondus 11
Franciſcus Marius Grapaldus 38
Franciſcus Arſillus 65

G

Georgius Trapezuntius 17
Georgius Merula 24
Galeottus Martius 28
Guido Poſthumus 43

Gulielmus

Gulielmus Budæus 61
Gaſpar Contarenus Cardina. 62
Guarinus Veronenſis 68
Georgius Valla Placentinus 69
Georgius Tiphernates 69
Gabriel Altilius 71
Georgius Sauromanus Germanus 72
Guaghinus Gallus 73
Germanus Brixius 73

H

Hermolaus Barbarus 23
Hieronymus Sauonarola 27
Hercules Strozza 33
Hieronymus Donatus 35
Hieronymus Aleander 61
Henricus Cornelius Agrippa 63
Hector Boethus 73
Hadrianus Pontifex 82

I

Ioannes Scotus 5
Iacobus Card. Papienſis 14
Ioannes Laſcares 21
Iouianus Pontanus 30
Ioannes Cotta 34
Iaſon Mainus 41
Ioannes Marius Catanæus 49
Iacobus Sanazarius 50
Ioannes Manardus 50
Ioannes Franciſcus Picus Mirandula 54
Ioannes Ruellius 58
Ioannes Tortelius 68
Iacobus Bracelius Lygur 69
Ioannes Simoneta 69
Iacobus Faber Stapulenſis 70
Ianus Parrhaſius 71

Iacobus Angelus Florentinus 72
Iacobus Zieglerus 73
Ioannes Reuclinus Germanus 74
Ioannes de monte Regio Germanus 75

L

Leonardus Aretinus 8
Laurentius Valla 10
Leo Baptiſta Albertus 22
Laurentius Medices 22
Laurentius Laurentianus 31
Lancinus Curtius 37
Ludouicus Arioſtus 52
Leonicus Tomæus 57
Lampridius 62
Ludouicus Cœlius Rodiginus 70
Ludouicus Viues Vallentinus 75

M

Muſæi Deſcriptio 1
Marullus Tarchaniota 19
Marcus Muſurus 20
Mirandula 25
Marſilius Ficinus 28
M. Ant. Coccius Sabellicus 31
M. Ant. Turrianus Veronen. 37
M. Antonius caſa noua 47
Marius Molſa 65
Maphæus Vegius Laudenſis 67
Ioannes Tortelius 68
Marcellus Virgilius Florentinus 72
Marinus Beciehemus Scordenſis 73

N

Nicolaus Perotus 13

Marcus Muſurus 30
Nicolaus Leonicenus 43
Nicolaus Macchiauellus 55
Nicolaus Tegrinus 74

O

Ordines Imaginum 4

P

Pogius 8
Petrus Candidus December 11
Philelpus 12
Platina 13
Petrus Leonius 23
Politianus 24
Pomponius Lætus 26
Pandulphus Collenucius 29
Philippus Beroaldus 32
Petrus Crinitus 35
Petrus Pomponatius 44
Petrus Grauina 46
Pomponius Gauricus 46
Philippus Decius 55
Petrus Paulus Vergerius 68
Petrus Alcyonius 70
Petrus Martir Angleria 71
Polidorus Virgilius 73
Paulus Æmilius 73

Q

*

R

Rodolphus Agricola 21
Roffenſis Cardinalis 57
Rutilius 70
Raphaël Volaterranus 69

Robertus

Robertus Valturius 72

S

T

Thomas Aquinas. 5
Theodorus Gaza 18
Thomas Linacrus 39
Thomas Morus 56

V

Z

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R

S T V X Y Z A A B B C C.

Duerniones omnes, præter C C qui eſt Ternio.

Venetiis apud Michaëlem Tramezinum.

M. D. XLVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SYBI LLA